
دل زريت بولان

كريم دشتي

نچين ۽ گچين : ممتاز يوسف

بلوچي اڪيڊمي ڪوئٽه

عدالت روڊ، ڪوئٽه

(c) All rights are reserved.

اے کتاب ۽ درائیں حق گوں بلوچی اکیڈمی ۽ انت۔
بید۽ اکیڈمی ۽ رضاء کس ایشی ۽ مواداں چاپ کت نہ کنت۔

کتاب ۽ نام	:	دل زریت بولان
نہشتہ کار	:	کریم دشتی
نچین ۽ گچین	:	ممتاز یوسف
چھاپ جاہ	:	شوکت برادرز پرپریس، کراچی
اولی چھاپ	:	۲۰۰۹ء
دومی چھاپ	:	۲۰۱۵ء

ISBN: 978-969-9768-68-2

نہاد : 300/- کلدار

ہست بے آسمر، نیست پادارانہ

نامدات

کئے گہیں مردانت کہ سرانی شرط جنت

(دلگوش: نامدات من چہ کریم دشتی ء شعراء بندے ء زرتگ - شوکار)

دل ز ریت بولان

اے کتاب من سے بہرے کتگ۔ اولی بہر شرگداری انت کہ 1963ء
 چاپ بوتگ۔ اے کتاب ء دُرستیں نوشتانک ہمارنگ ء اے کتاب ء مان
 انت۔ دومی بہر ردانک ء نام ء ہما نوشتہ انت کہ شرگداری ء مان نہ بوتگ
 انت ء چہ شرگداری ء چاپ بوہگ ء ساری ء زند ء بلوچی زبان ء ماہتاک ء
 تا کہ بنداں شنگ بوتگ انت۔ ایشی ء تہا آزمانک، کسمانک ء شرگداری
 نبشتانک مان انت۔ سیمی بہر شاعری انت۔ مئے جہد ہمیش بوتگ کہ کریم دشتی
 ء شاعری ہما ترتیب ء ر ہند ء بہ بیت کہ شعر گشگ بوتگ انت۔ پمیشا ہما شعر
 کہ آئی ء ورنائی ء زمانگ ء شعر انت آ اول سر ء انت ء آئی ء گشتگیں ہما شعر
 کہ آئی ء زند ء گڈ سر ء پر بستگ انت آخر ء آرگ بوتگ انت۔

(شوکار)

منت واری

شمر گداری ء ابید اید گہ نوشتہ آنی دست ء آرگ ء مارا واجہ عبدالقادر اشیر شاہوانی، واجہ شیبہک کریم شورش، واجہ پروفیسر عبدالصبور بلوچ ء عبدالواحد بندیگ واجہ جان محمد دشتی ء کمک کتگ۔ کریم دشتی ء چاپ بوتگیں شعرانی نژد آرگ ء مارا عبدالواحد بندیگ، پروفیسر عبدالصبور بلوچ ء غوث بخش صابر ء کمک کتگ۔ چیزے چاپ نہ بوتگیں شعر مارا چہ واجہ جان محمد دشتی ء سجاد کریم ء دست کپتگ انت۔ واجہ جان محمد دشتی ء چیزے چاپ بوتگیں ء چاپ نہ بوتگیں شعر گول واجہ کریم دشتی ء دست نوشتہ نیں ڈائری ء کاگداں دپ ماں دپ کتگ ء شمر کتگ ء مارا داتگ انت۔ واجہ علی عیسیٰ ء بازیں شعرانی پروف وبتگ ء مارا سر ء سوج کتگ۔

من اے جبر ء پد رکنگ لوٹاں کہ اگس اے واجہاں منی کمک مہ کتیں، من ء سوج ء سر مہ کتیں، من ء دلہڈی ء سکین مہ داتیں گڑا بگندے تنیکہ اے کتاب پہ شہا اے رنگ ء سر مہ بوتیں۔

کریم دشتی

واجه کریم دشتی 1939ء دشت کنچتی ء وادی بوت، بنداتی وانگ، پرائمری اسکول کوشکلات ء، ء دہمی جماعت 1960ء ماں تربت ء اسکول ء ء پدا گورنمنٹ ڈگری کالج کوئٹہ ء داخلہ ء زرت، 1964ء چہ پنجاب بورڈ ء بی اے ء کت۔ چیزے وہاں ”ٹرائیبل پبلسی آرگنائزیشن“ ء کار ء کت۔ چرے کار ء دلپروشی ء پد ماں تربت ء کلاتک ء اسکول ء ہیڈ ماسٹر ء حیثیت کار ء کت۔ 20 اگست 1965ء واجہ ء گرفتاری ء آرڈر بوتنت۔ او اے کار ء یلہ دات ماں عربستان ء درانڈ ہیہ بوت مزینن مڈتے ء پدواترات ء ء وتی ملک ء ڈ گارانی سرزمینداری ء کت۔ راجی ء چا گردی کاراں دزگلانش ات کہ سیاہیں زردوئی ء نادراہی ء گورجت۔ بلے اے نادراہی ء آئی ء مرہا ء میار جلی ء دیم داشت نہ کت۔ تانکہ آئی ء کوہیں جگر ء چنڈے سراتنگ ات۔ ناں دگہ کسے ء رامارگ ء داشت ء کہ من نادراہاں ء پہ شانے زندگ ات بلے زند ء مرگ ء ہے جنگ 1984ء جولائی ء 31ء، 45 سال ء عمر ء ہلاس بوت، مرگ سوہین بوت۔ بلے کریم دشتی منت ۔

تو بچار شان ء کہ مرگ انگتہ ملیت کریم
سرماں حا کاں کپتگاں فلراں چہ سرداری نہ شت

نخبین

تا کہ دم

- 13 - ساگے گلہ دار..... ممتاز یوسف

شرگداری

- 24 - دشتی شرگداری (شوگال)..... عطا شاد
- 30 - حیرانی تمن ویران انت...
- 37 - دوشی کپوتاں نالتگ...
- 43 - نوداں شنزتگ بانگو اہی...
- 51 - ما جنے ویران گونگ ء دیستہ
- 56 - مئے نمیر انیں شاعر عنقاء
- 62 - زہیری بیت پر بندیت دوسے گال
- 72 - دل ء چؤللاں سرء کشنت پہ راہے
- 87 - دل گریت ء شپ ناریت

ردانک

- 106 -11 شرگدار بے میار
- 117 -12 لوزلوزانت
- 126 -13 بنگیچ
- 130 -14 کپوت
- 137 -15 احوال
- 140 -16 شاعر شرگدار
- 144 -17 سازاں شلین ات زیملاں
- 147 -18 شے مننت بے من ...
- 151 -19 دَرور
- 155 -20 منی میارچے ات
- 156 -21 بلوچ مات
- 161 -22 راست راست دروگ دروگ
- 182 -23 ڈیکی بٹ
- 188 -24 گلگدارے گوں کریم دشتی

شاعری

- 224 _25 یاتانی سمارو کیس شپ
- 225 _26 دوچ گر
- 226 _27 ہر کہیں تو تو تہ در دوار کنتے
- 227 _28 زہیروک
- 228 _29 زہیروک
- 229 _30 آ کس کہ گوں من جنگل ۽ نندی
- 230 _31 جو ر جو ابانی دل ز ریت بولان
- 231 _32 چا کری زور ۽ کئے انت کہ بیگار نہ بیت
- 233 _33 تو منی جندے مجتبیٰ ارواح ۽ طلب
- 234 _34 بیا کہ مرچی تئی تزا نگانی ساچان انت
- 235 _35 چہوت ۽ کس نہ انت کہ ہزگار انت
- 236 _36 بیائے واہگ ۽ نو داں ۽ ترا نگ ۽ کوشاں
- 237 _37 کئے گہیں مردانت کہ سمرانی شرط جنت
- 238 _38 حور ۽ دوار بہشتیں زردوں چی ۽ جل انت
- 239 _39 اگاں دوستاں شموشتہ پہ کست گیر کارنت

- 240 _40 بتلگ انت سنج کہ تئی رنگی نیس چا درتاپ انت
- 241 _41 تئی دپء آ تکہ نام منی زاناں پہ ردی
- 243 _42 من مرتگاں کہ من ء زندء تہلیاں کشتہ
- 245 _43 تو وتی ہیل گوں پین ء ہیرء کت
- 246 _44 پین ء مزواک ئے من کو لیگاں تو بازارء مرو
- 247 _45 شالا آ روچ ببات انت کہ من ء جاہ بہ بی
- 249 _46 شپ بی تو صبا ئے صبا یاں تو نیا ئے
- 250 _47 چون بی تئی دپء چہ ہیر در سیت
- 252 _48 مئے خدا انت مارا چو ہمشام کنت
- 254 _49 وتی شارء من ء ہو ایامد ئے
- 256 _50 چاہڑیں زندء منیگ ء منی سا ہیل ببات
- 258 _51 تئی وداراں من کناں زندء راشپ
- 260 _52 تئی ملا بس کہ حریراں ندر اں
- 262 _53 تئی اُمیتاں زندگ ء ہستان ء بس
- 263 _54 دلے عاشق کت ء دات ء من ء را
- 265 _55 زندگیں پچی پہ بے ورد نہ بی
- 266 _56 کہیبانی پری بو ء بساں بی
- 267 _57 ندر باتاں کہ جواب ء بہ کنئے
- 268 _58 دل چہ گنوکی ء گوں خیا لاں کجاشتہ

- 269 -59 حال و شیں پہ من ءتئی کُل دپ ء اے دَمک ء پِلّ
- 270 -60 مئے ہدوک ء واہگ ء حَبّانی چمدا ری نہ نُشت
- 271 -61 کُشی من ءتئی قول پروشئے آدینکاں
- 272 -62 مئے دل ء نلے سبہینتہ ترا
- 274 -63 خاوندوت مریت پہ چند نیں بدن
- 277 -64 من قرن ء مدتاں آپاں ء خشکیاں گوازاں
- 278 -65 ما لک یوم الدین
- 280 -66 کشتہ من ء اے زہیراں زپتیں
- 281 -67 اہو پہل کن کہ قصہ اول دراج ات

ساہگے ۽ گلہ دار

نبشتہ کنگ گرانیں کارے ۽ پداراجی ۽ تاریخی ذمہ واری یے ہم، چونائی ۽ لبز انکی جیڑہانی بابت ۽ نبشتہ منی ڈولیں لبز انک ۽ انچائیں بکتی یے ۽ چدوگراں ترانت، بلے چو کہ من میر جان محمد دشتی ۽ کڈن جت نہ کت پمیشا حد امرزی نیں کریم دشتی ۽ کتاب ۽ بابت ۽ چیزے نبشتہ کنگا ہاں بلے، چاراں وت ۽ پدارا چاراں کریم دشتی ۽ ادبی ۽ بلوچی بالاد ۽، سٹک باور کن ات اے کار پجن چہ پہل صراط ۽ گواز کنگ ۽ کم نہ انت۔

واجہ کریم دشتی بلوچی لبز انک ۽ چمانا ماں یے کہ بلوچی لبز انک پرانی پھر بندیت۔ آئی ۽ پہ بلوچی لبز انک ۽ ہمامڈی مہشنگ کہ آ بلوچ ۽ ”بلوچی“ ۽ ابدمانیں میراث انت۔

واجہ کریم دشتی اولی مردم ات کہ آئی ۽ ماں بلوچی ۽ شرگداری ۽ سنگ ۽ پارسنگ گیشینت انت۔ آوتی تنقید ۽ ”شاعری“ ۽ پدا ”بلوچی شاعری“ ۽ تب ۽ میل ۽ دیما ایر کنت ۽ گپ کنت ”شرگداری“ ۽ تہہ ۽ نہ ایوک ۽ شاعری ۽ بلکن بلوچ چا گرد ۽ ایندگہ تک ۽ پہناتاں گوں دیم پہ دیم کنت ۽ بلوچی شعری روایتاں گوں راجی دوداں نزکی ۽ و باز گوں ہورتی ۽ چاریت ۽ دلگوشے کنت۔ کپوت، شانتل کبگ، نود، جمر، ساچان، روچ، شپ، گرم ۽ سرد ۽ ہر راج ۽ گور ۽ وتی معنی ۽ بزانتے است انت ۽ بلوچ زندگیں راجے بلوچ ایشاں ہم گوں وتی چماں چاریت ۽ ماریت، پمیشکہ بلوچی

لبزانک ء اے سبیل ہر چنت کہ بلوچی تب ء کار مرز بہ بنت آ بلوچی شاعری ء لبزانک ء
گیشتر توانا ء محکم کننت۔ کریم ء دُور گندیں نظر ہم ہمد ء سکت انت۔ ہمے ڈول ء،
کپوتانی نا لگ ء نودانی شنزگ یا پہ نتھاء گنوکیں بی بی سیمک ء دل ء احوال اے درہ
بلوچ زند ء نمونہ پیش دارنت ء کریم دشتی ہمے سر حالان شرگداری چٹاں چاریت۔ محمد
حسین عنقا، سید ہاشمی ء عطا شاد کہ بلوچی ء رجحان یا مئیل سازوکیں شاعر انت، آہاں
بلوچی شاعری ء رابقول واجہ کریم دشتی پونزے دیم ء داگ۔ آوانی از می، شعری ء
لبزانی گچین ء کما ہگ، بلوچی شاعری ء رادیمرونی دیگ ء حوالہاں ہمے ڈولیں بن گپ
ء بنی آدمی ہوریں جیڑہانی سراتران کننت ء خاص عطا شاد ء نظم ”دل گریت ء شپ
ناریت“ کہ ہوریں انسانی جیڑہ ء جوزہانی سر حال ء انت آئی ء تہہ ء شاعر ء کمال ء
شعری ازم ء را عجیبیں رنگے ء گیش ء گیوار کننت۔

کریم طبعیتاً سر جمیں بلوچے۔ آ بلوچ راجی زند ء راہ ء راہبندانی نازکی،
شری ء نزوریاں پوہ ء سر پدیں مردے۔ آوت ہم گوں زند ء گوے روایتاں بندوک
انت ہمیشکہ آئی ء شرگداریں یا تنقیدی دید چہ وتی چا گرد ء درنہ روٹ۔ آہرچی کہ
نہشتہ کننت گشتے آ ”بلوچی“ ء شاہیم ء آمو د ء گوں بے ریائی ء داریت ”مک“ نہ
جنت۔ چونائی ء آئی ء شعر بہ بیت یاردانک ہر دوینیناں بلوچی زانت بلوچی تب ہوار
انت، کریم دشتی ہرچ شعرے کہ گشیت آئی ء زبان ء بیان مزاج ایوک ء زگریں
بلوچی انت ادا من آ لبزانی جبر ء نہ کنگا اوں کہ جاہے جاہے آئی ء بلوچی ء ابید ایندگہ
زبانانی لبز کار مرد کننت بلے آئی ء از می مارشت انچوش تیز انت آ لبزانی مان دیگ ء
کما ہگ ء ماہریں مردے، وانوک یا گوشداروک ء اے مارگ ء ننتیلیت کہ آہ
ٹگلٹیت ء دگہ دیے بروٹ۔

تئی ملائیس کہ حریراں ندرال
من تئی عشق ء فقیراں ندرال

عرش برزانت ء کرسی انت عرش ء سربرء
محشرء اللہ بُن ء کیت یاروئیں ما پہ سرء

کریم دشتی ء سرجمیں شاعری زہیر گے آئی ء زبان ء بیان چوزہیرونک ء
انت آہستیں دُورء ہما شاعرانت کہ زہیروک ء موتک ء نازینک ء زبان ء تزینیت
منی مراد ادا ناں ایوک ء ماں اے کتاب ء ہواریں دوئیں ”زہیرونکانی“ انت بلکن
من گوشاں آئی ء سرجمیں شاعری زہیرونک ء موتکے ے

ہزار ماسگاں بنداں ء رہسراں ننداں
نہ کیتیں بانک ء محفل نہ گوانک باہینکاں
نتیہتیں پہ من ء تہیتانلی کہ غم جتیں صدویے
بدنت خاطرے کیا ء غم جتیں چینکاں

من نیاں ایوک کہ پہ تو مرتگاں
تئی کہیباں گپتگ انت باز ء نفس

تو نہ اتکئے کہ ساہ پہ دنتان داشتگ ات
باز کتے دیر و من تئی دیدار ندی

کریم دشتی ء بابت ء بازینے ء گشتگ انت کہ آ غزل ء شاعرے، منی حیاں ء
کریم بلوچی ء ہما شاعرانت کہ آئی ء غزل ء واگان ء بلوچی ء نیمگ ء ترینگ ء آ را

گوں زہیر، موتک، نازینکاں ہم دپ کتگ۔ غزل، چوشیں دروشم مئے شاعری، چد، پیس بازگندگ نہ بیت اے گپ الم انت کہ اے تہر، (صنف) غزل، عمر بلوچی شاعری، سک مزن نہ انت بلے ہے غزل گوں بلوچی شاعری، انچوش ہورتور، ہم دپ بوتگ کہ مروچی بلوچی شاعری، ایک قانمین، نہ سدوکیں بہرے۔ بلے اگاں مردم ہورت بچاریت چیزے شاعران، ابید بلوچی غزل تنیگہ چہ اردو، فارسی، مزاج، وت، سرجمی، گیشینت نہ کنت۔ شاعر، فنی برزی، بلندی، ابید شاعری، تہا شاعری روایت، گلزمین، حاکانی ہما مہلبیں بو، کہ مزینیں ڈکالے، پد ہور، اولی ترنپاں گوں مردے ماریت، باند انت کہ ہر شعر، تہا چارگ، مارگ بہ بنت۔ منی خیال، شاعری، ذمہ، منصب ہم ہمیش انت شعر ہا انت کہ مردم، راترا نگے بہ پرنیت نیمگے، ببارت۔ یاتے، بہ گجیت۔ گوں وتی گل زمین، آئی، موسم، گوات، درد، وشی آں پیوست بہ کنت۔ شاعر، رابلکن ”افلاطون“، ہمیشکہ چہ وتی ”ریاست“، کشیت کہ آدگہ دنیائی مہلوکے یا بقول غالب: ”آتے ہیں غیب سے یہ مضامین خیال میں“ اے گپ چہ حدان راست انت کہ شاعری ”الہامی“ چیزے یا نہ انت؟ بلے، ”شاعرانہ مبالغہ آرائی“ یا شعری بٹاک وتی حد، بندان دیت۔ وتی سیمسراں سرگوزمہ کنت گڑازندگ مانیت، پشت کپیت، ابدمان بیت۔

دل پہ دوست، جان پہ مستگی شتگ
پہ منی لاش، نون کس، راکار نہ بیت

لکھ ہزار ہمراہ انگلت ایوکاں
کیسگاں ہورکاں مڑایانی چہ نپ

من زاناں گوں من ء کئے پیڑتہ
 من دل ء گشتہ کہ کس ء گوں مکپ
 جلوہ ہے انجیں کہ ہوش ء دژمن انت
 تو گوں ٹہلاں مئے سر ء بہتاں مکپ

تئی جتائی ء باطن اوں آس ء انگر انت
 تو من ء گش کہ حاطر اوں ایمن بیت کدی
 تو نئے ملا فاضل ء کرامانی کپوت
 کہ چارگ ء شوہاز بہ کنت کسے ات ودی

کریم چہ ہما شاعران انت کہ پرانی گشتے بڑزیں حیاں ء گچینی لبزوت کابینت
 ء رچنت گشتے لبز آئی ء سرا ایر رچان انت۔ آئی ء کارایوک ء لبزانی کماہگ ء وتی
 پیغام ء رسینگ انت۔ اے آئی ء از می کمال ء شاعرانہ لائق انت۔ چونابا پہ حساب ء
 آئی ء شعر کم انت بلے ہے کم ء تہا باز ء گشتگ بزاں گچین ء کتگ ء گشتگ ء
 آئی ء بنداتی شاعری آئی ء ورنائی ء وہدنیگ انت۔ 1960 ء دور نیگ انت اے ہما
 وہد انت کہ آئی ء کالج ء ونگ۔ چد ء پدتاں دراجیں مدتے ء آئی ء شاعری گندگ نہ
 بیت وتی زند ء آسری روچاں بزاں نادر اہی ء وہداں 1983 ء کہ پہ علاج ء ماں
 ہندوستان ء روت آئی ء اندر ء شاعر یکزندے پدا جاہ جنت آترا لاچار کنت کہ شعر
 بگشیت آ شعر ہم گشیت بلے ہما ڈول ء کہ

”شعراں ہما مرد گشت

وت موہری دعویٰ گرت“

اگن آئی ء دوئیں دورانی شاعری ء کہ دیم پہ دیم کنتے مردم ہے ماریت کہ

آئی ءِ شعری سنج ءِ ردوم زرتگ گیشتر مہر ءِ محکم بوتگ آئی ءِ بنداتی روچانی ”دوچگر“ ءِ
 ”زہیر و نکاں“ بچا آہانی تہا آئی ءِ اندری مارشت گوں ترندی ءِ دراکنت ءِ رندی دؤر
 ءِ شاعری ءِ بگند آچد و گیشتر پراہ ءِ شاہگان ترانت۔ کریم عملی مردے، لبزانک ءِ ابید
 راجی، سیاسی ءِ چاگردی زانتے ءِ واہندانت۔ بلوچ راجی زند ءِ دراہیں جیڑہاں پوہ ءِ
 سرپدانت آئی ءِ زند ءِ دراہیں تک وتی بُن گپ جوڑکتگ انت مزین بن گپان ءِ
 وتی سرحال جوڑکتگ۔ میرکبر ءِ مات ءِ نصیحت ءِ در نہ روت، گرانا ز ءِ لکہ ءِ شگان ءِ
 سوگندانی ترانگ ءِ کپیت۔ بالاچ ءِ بیرگیری گوں آئی ءِ روح ءِ بندوک انت ”جنگانی
 بلاہوش ءِ چہ کیگد میں مہلنجاں پر اموش بوہگ“ بلوچ ءِ جوہر انت، یا ”پیریں پتانی
 نام ءِ نوک کنگ پیرک ءِ بُن پیر وکانی قبرانی امبوکنائینگ“ بلوچ مات ءِ نازینک ءِ
 واہگ انت ”کمانے پہ لیرہے زورگ“ یا گوہاری ءِ پہ وتی برات ءِ تیرے ءِ چنگ ءِ
 لانک ءِ دیگ ءِ واہشت اے دراہ بلوچانی زند ءِ بُنی راہ بندانت آوانی زندگ
 بوہگ ءِ نشانی انت ءِ پدا کریم چرے رہنداں بہہ سست نہ کنت ءِ ہمے رسم ءِ گشتنانی
 دائی بندی یے، ظاہر ءِ ہم باطن ءِ عمل ءِ ہم ءِ گشتناں ہم ۔

پریشتگاں سوت انت پہ سالونکیں حمید
 آ کہ مردے مرگ پہ وشیں نام کنت

تو بلوچستان ئے تئی ہر کس پدے
 ہر کسے کشیت کہ من باں من و بس

چک وتی ماتانی دل ءِ بند انت
 بے بلوچستان ءِ نہ بیت بولان

کئے گہیں مردانت کہ سرائی شرط جنت
 گلزمین پاکیں حملہ ء انگڑا ایش کتہ
 مرتگیں شہک ء ملوکیں بچ کہ تئی
 مگہیں ڈہہ ء کہ جنوزامی پوشتہ

کریم دشتی ء تب بچ جاگہ چہ زہیر ء درنیت۔ چہ موتک ء نہ سدیت۔ اگاں
 چہ دری زبانی ء رجانکے بہ کنت ہم چرے قید ء درنیت۔ ولیم شیکسپیر ء نظم ء ماں
 بلوچی ء تزیینت آئی ء گوں زہیر ونک ء تب ء انچو ہم دپ کنت کہ مردم اے گپ ء نہ
 ماریت کہ چہ دریں زبانی ء اتلگ۔ گشتے بلوچی ء ایوک ء بلوچی زہیر ونکے

آ کس کہ گوں من جنگل ء نندی
 گوں من سبزیں جنگل ء نندی
 ندیت وپسیت سنناں بندی
 زیملاں وٹ ء شادہی سوتاں
 گوں وشدلیں مرغان پر بندی
 نیکہ بچ رنگ ء دژمن ء گندی

اے کتاب کہ شمنے دست ء انت ما جہد کتگ کہ واجہ کریم دشتی ء ہرچی کہ
 نبشتہ کتگ پہ شما ہارنگ ء سرائش بلناں ء تانکے آئی ء سرجمیں دروشمے دیما بنیت بلے
 زبان ء بیان واجہ ء جند نیگ انت بزاں اے کتاب ء، آزمانک، رجانک،
 کسمانک، سرگوست ء چہ آئی ء کتاب ”شرگداری“ ء ڈن، چیزے شرگداری یا
 نگدکاری نبشتا نک ہوار انت کہ آپہ ریڈیو ء نبشتہ بوتگ انت آئی ء ریڈیو ء لوٹانی
 حساب ء نبشتہ کتگ انت شما ہم اے گپ ء مارا ت کہ زبان ء آ نہ انت

کہ ”شرگداری“ یا آئی ء شاعری نیگ انت آوہد ء مستریں ذریعہ ریڈیو بوتگ۔
 ریڈیو گوشداروک ہر کس ء ناکس انت۔ ہمیشہ ہمے نوشتا نکاں پہ زانت عا میں
 زبانی کارمرز کنگ بوتگ۔ اے راجی امانت ء پہ شماسر کنگ ء من چے حداں
 سو میں بوتگاں اے گپ ء پہ شمایلہ دیاں ۔

گوں من ء ہمراہ انت تسلایے ہم نہ دنت
 گوں وتی جند ء ساہگ ء داراں گلہاں
 تو منی جندے مجتبی ارواح ء طلب
 من وتی شوہاز ء تئی رند ء کپتگاں

ممتاز یوسف

20 فروری 2009

کوئٹہ

شترگداری

شالا آسے منی مہراں کپتیں

نامدات

محمود بن ناماء

دستی ء شرگداری

من ء وتی سپت ء سنا کنا ینگی بیت، من ترا گشین۔ منی کتاب ء پیش گال ء نوشته کن۔ من وش، تو وش، ہر کس آزار بیت منت ء گوات انت۔ بلے چونہ انت دستی ء را پہ شرگداری ء پیش گال ء من وت گشتہ۔ منی سستی ء جان تاوانی ء حال ء ہر کس سہی انت گشتے منی سستی دستی ء شرگداری انت کہ ہر جاہ ہر کجا پرشتہ نام توارے۔ چنت دوست آزار بوتگ ء چنت ء مئے نیت پہ شک لیکتگ دستی ء منی پیش گال ء پیش بندی ء منی جند ء شاعری ء شعرانی بارو ء نوشته ہم کرت۔ مینکہ چوش بلکیں تو من ء حاجی بگش ء من ترا ملا ء حساب ء عطاء قلم بند بیت من دستی ء شرگداری ء نوشته کنیں۔ یک وارے نہ، اگن دگہ چندی وار بہ بیت ہم دل ء نہ رنجینیں دگہ کس بزانت۔ نوشته کنوک۔ بلے دستی ء بارو ء اچ من کس شرتر نوشته کرت نہ کنت۔ من دستی ء اچ درستاں شرتر زانیں، اگن دستی مُرت ء رند ء کسے ء کارے کرت۔ گیش ترین زورے چکا سیت۔ تہ دستی ء ازم ء اچ آئی کتاب ء پیش گال ء وانگ ء ابید ہچ فہمت نہ کنت۔

دستی گنو کے، گنو کے مہوتین تہ اے دُور ء شرگداری ء سرجمیں کتابے ء چاپ ء شنگ ء خیال ء نہ داشت ”کہ ہر کس مروچی کپوت چاہی ء وقاب کو ہی“ ء بال دیک ء پدا انت ”فلانی تو وتی نام ء بدل کن“ فلانی تو وت گلا یے۔“..... اگن

اے زمین ء لوزانک ء ہچ نہ کرتگ؟ تو باز کرتگ تو لوزانک ء بنگیج ء باز کرتگ
لوزانک ء زبان ء توارخ تراوت یات کننت۔ تو مئے سر ء بخت ء چیاوتی زور ء گوں
چگاسے!

بلے دشتی ء ضد چوکسانیں زہگ ء انت کہ نہ سہڈ بیت۔ گشیت من نوشتہ کنیں،
ہرچی کہ منی دل ء انت ہرچی کہ منی زرد (ضمیر) من ء پرمانیت، ہرچی کہ من فہمیں،
ہرچی کہ من زانیں۔

شرگداری چے یے؟ وتی زانگ انت، وتی فہمگ انت، دل ء زرد ء ایمنی
انت۔ ہاتران ء بکن کہ کسی زور ء سرے پر مہ بیت۔ وتی بہ بیت۔ شرگداری سروک
(لیڈر) یا وکیل ء گچن نہ انت۔ کہ اولس ء زیاد ہی ء کمی ء سرا انت۔ صدمردم یک
لوزانت ء یک شاعرے ء رادوست کننت۔ الٰہی نہ انت کہ حق ء مسترین مزن ترین
لوزانت ء شاعر بہ بیت۔ پمیشا شرگدار ء گوں ہم پتاک بوہگ شرگداری ء مزنی ء
سرجبی ء سہرانہ کننت۔

شرگداری یک وت سازیں (Creative) یک ہنچیں رثنی کارے کہ بنی
آدم ء وتی زانت ء سرا بر جاہ بیت۔ ازم ء سازگ الم ء یک پیم ء تیزی ء رثن ء دور
گندی لوٹیت۔ پمیشا شرگدار ہمک مردم بوت نہ کننت۔ چیزے زبان کو اس گشنت
کہ شرگداری ایوک ء ہما مردم کننت کہ آ شاعر مہ بیت (اے جبریک دومردم ء جبر
انت) بز ان چوکہ یک گد دوچی مشین یے ء کار ء مشین ساز نہ زانت، بان بندے نہ
زانت۔ من نہ گشاں کہ ایوک ء شاعر شعر ء پُہہ بیت دومی ہم پُہہ بوت کننت۔ شری ء
خرابی ء در گہت کننت بلے پکار چے انت، پُہہم ء زانت کاری۔ چوکہ بت ساز، چوکہ

سازگار چو کہ شاعر، ہمے رنگ ء شرگداری ہم یک جتائیں ء امیں از مے۔ اے
 جُست ء پَسو چے بیت اگن مارا کسے بگشیت کہ شرگداری الٰہی انت کہ نہ۔ ایشی
 جواب اے ہم بوت کنت کہ اگن ساز، سازگار ء شاعر اے زند ء یک جا ہے دارنت تہ
 اہوتہ نہ۔ بلے اے خبر ء کس مہ شموشیت کہ آ کس کہ اے جُست ء کنت اولی شرگدار
 ہماوت انت۔ شرگدار ء پکار ء اولی شاہد ازم گر (فنکار) وت انت، شاعر، بت ساز ء
 سازگار، وتی اولی شرگدار انت۔ آ وتی ازم ء اول وت چاریت ء تپا سیت۔ اول وت
 ء دوست کنت ء درکاریت ء گڑاں دگرے ء دیما کاریت ء ء نشان ء
 دنت۔ دومی ایش کہ ازم ء عزت ء پجاروک، ازم ء گوہرانی دراکنوک شرگدار انت۔
 و ہد زوراک انت ہم، وت قاضی انت ہم۔ من ہے خبر ء چوش گشیں کہ و ہد مسترین
 شرگدار انت۔ چشیں شاعر ء شاہ نویساں ہر لوزانت پجاروک انت کہ گارگارتی و ہد ء
 بنام زروا، بلے یکے چست بیت ہنچیں کارے کنت کہ زبان ء لوزانک تہ قرنانی
 قرن منت ء اربیت، اے گاریں گوہرانی پد رکنوک ہم شرگدار انت۔

شرگدار یک حسابے ء ہما گوہری انت کہ حا کاں کپتگیں گراں بہائیں گوہر
 قیمتی ء پٹیت، درگیجیت، تراشیت ء الماسیت ء، شرگدار گوستگیں دؤر ء نوبت ء
 توارنجی چست ء ایراں پہ آ وکیں دؤر ء نوبت ء آ دینک ء چاریت۔

شرگدار ء اولی مسترین سپت آئی نہ تڑسی انت۔ آ کہ ہچ کسی بیم ء ترس ء کمار نہ
 کنت وتی زرد ء گوانک ء اشکنت پہ مہر ء دوستی شرگدار ء بد ء رد پہ دوستی انت شرگدار
 ء گلا ء ستاہ پہ دوستی انت شرگدار وت وانندہ ء علم زانتے پمیشا آ پہ ہچ گونگ ء دگر ء
 ریپ ء پڑا نگ ء ایرجیک نہ بیت۔

ما، وتی دؤر ۽ شرگداری ۽ بچاراں۔ تہ دشتی ۽ اے کتاب چونترسی ۽ آشوپے ۽
دیما کیت۔ یکے بہ گشیت کہ دشتی ۽ رافلاں مردم ۽ جنگگی کرتگ۔ تہ من ۽ باور نہ کنت۔
پرچہ کہ من فلاں مردم ۽ پیری ۽ ناہمی کسان سالی ۽ سراپک ۽ سد کی انت، صدسا لگیں
غلامی ۽ وتی کرتگیں چیزان ۽ یلودیک تنیکہ بازو ہد ۽ مدت لوٹیت۔ چشیں مردم ۽ کہ
جان ۽ جون اش ماں ہے ماہ ۽ سالانی تہا انت بلے عقل ۽ زانت اش صدسال کوہن
انت، نشنگ انت گوں ماء دیوان اش گوں مرتگیں مردمان انت۔ گوں اے گپاں
منی مول ۽ مراد گوستگیں درستیں شاعرانی ایر جنگ نہ انت۔ پرچہ کہ عہدی شاعرانی
گال ۽ نوکیں شاعری ۽ رہ بند ۽ پہ حیال ۽ نوشتہ ۽ ہج چشیں جتانی نہ دارنت۔ بلے مئے
اے دؤر ۽ مردم چوستگیں کڑی ۽ انت کہ کس نہ زانت کہ گوں کجام سر ۽ جڑت
کنت۔ ناں گوں گوستگیں شاعران ۽ نہ گوں اے نوبت ۽ شاعران۔

ہر نوکیں چیزالم نہ انت کہ شر بہ بیت بلے ہر نوکیں چیز چونہ انت کہ خراب
انت۔ شرگداری ہے شری ۽ حرابی ۽ درگیجگ ۽ گشت۔ ہمیشا مئے اے دؤر ۽ شاعر ۽
لوزانت کہ ہج رنگ ۽ وتی ایراد ۽ کمیانی منگ ۽ اوشتوک نہ انت، پمااں دشتی ۽
گالے چون زہر نیشیں تیر ۽ بیت بلے اگن چشیں و ہد ۽ شرگداروت ۽ ہداریت پہ
لغوری ہج بوت نہ کنت۔ زہگ وانگ ۽ نہ روت صحب ۽ بیگاہ نشتہ مجولی کنت اگن
مسترین برات ۽ چار شہمات جنت ۽ وانگ جاہ ۽ دیم ۽ دنت تہ آ زہگ
آ ساعت ۽ و گشیت کہ منی براس منی جان ۽ دشمن انت بلے رند ۽ کہ وانندہ ۽ عالم بیت
تہ ہمیت کہ اگن منی براس ۽ من ۽ مہ جتیں ۽ بیاتکین ۽ گوں من مجولی ۽ بکرتیں تہ منی
حال ہمانا وانندگی بوت۔ اے مہر ۽ کساس ۽ ہما مردم کہ فہم ۽ زانتے بیت، زانت ۽۔

بے شک آلوزانت کہ وتی شرء گندگ ء پھ لوزانک ء نہ زانت ء بودنا کی فہمگ ء بدل ء ایراد ء پھ وت ء زریان زانت، تہ نافیہمے، چوہم نہ انت کہ دشتی ء فہم ء زانت ء بدل پیدا ک نہ بیت؛ نہ دشتی ملائک یے نہ دومی کسے ملائک یے بوت کنت۔ دشتی چوگشٹے وانگیں سپا ہیانی سز پاں چو افسر ء کو کار جنان ء گوزگ ء انت۔ چیزے کندیت چیزے چوزا بول ء پچک ء دنت۔ بلے سز پانی پروشگ ء پد دشتی برز تریں جاہ ء اوشتیت ء گشتانک کہ بنا کنت تہ دمانے ء پد ایوک ء اوشتاگ۔ لوزانک ء کوہنیں نہر بندوک وتی ایر جہلگ ء کیگ ء چم ء وت چون دیست کنت۔ اگن دشتی ایوک اوشتوک نہ بیت تہ چون کنت بلے اے سد کی ء دشتی ء رامن دتیں کہ تو ایوک نہ بے اگن تو وتی جار ء کو کار ء بندمہ کننے تہ یک یک ء پدا اشنکوک ٹچ بنت تو پدا مردمانی تہا گار بے۔

اے دوئیں دانک ء متل ء دشتی ء شرگداری ء گوں آئی جنده ء وہد ء مدت ء مٹ دنیگ ات۔ کسی ایر جنگ نہ ات پرچہ کہ بانداروچے مردم دشتی ء شرگداری ء گوں آئی دور ء نوبت ء ہمدپ کنت ء چارنت ء وتی گپ ء جننت۔

شرگداری بلوچی زبان ء لوزانک ء اے سرحال ء اولی کتاب انت۔ ہمیشا ماپہ پھ ایشی ء لوزانکی تاریخ ء نہ شمشنگیں خدمتے گشت کناں۔ اے کتاب دود، شاعری ء شعر ء سرا بہر انت، دود و شرگداری نوشتانک نہ انت حالانکی انت شاعری، شاعر، شعر، شرگداری انت۔

شرگدار لوزانکی چاگرد ء تہا پاد پچ انت بندی نہ انت بلے چو ہمک شرگدار ء ڈول ء دشتی ء ہما شاعر ء شعر در چنگ انت کہ آوانی جنده ء پسند بیگ انت۔ منی زانت ء

شرگدار ء راے بندگی نہ برازیت عنقا، سید ہاشمی، عطا شاد ء شاعری ء شعرانی چکا
 بلکن دشتی ء اے خیال گور بوتگ کہ ہے چکاس کرزنت ء بس۔ شرگداری ء اے بہر
 پہ منی نژ ء دشتی ء ہدوکی یکجا ہی Sentimental Attachment ء پد رکنت ہے
 رد ء دشتی ء اے شاعرانی عیبانی بدل ء جوانی در گیتنگ انت۔ اہو اے ٹوک است
 انت کہ ہے نیام ء دشتی ء یک سر جمیں لیکہ یے سہرا کرتگ پہ اے دؤر ء شاعری ء
 اودومی شاعران بلے اگن اچ نیم گندگی ء بدل ء سر پور ہی ء جتائیں نوشتانک بوتین
 انت، تہ شرگدار ء منت گیشتر تر بوت۔

اے دؤر ء مستریں لوزانکی جیڑہ زبان انت۔ زبان ہما کہ سر جمیں بلوچستان ء بہ
 بیت۔ یک کنڈے ء یک دمگے ء زبان ء سراپہر بندگ جاہلی ء نازانتی یے ء پہ زبان ء
 زیانے۔ دشتی ء زبان ہما زبان انت ہر دمگ ء ہر نیمگ ء بہر مندی ء پد ہم وتی جتائیں
 دگے است ء کہ اے دؤر ء لوزانتاں گیشتر پہ ہمک فہمی ء رندگری ء اشتگ ء
 داشتگ۔ جبر صد ء بن یک، شرگداری پہ وتی تہر ء بلوچی لوزانک ء تاریخ ء اولی منت
 انت کہ بدواہ پہ ہچ کست ء حیر لوٹ پہ ہچ واہگ شمششت ء نہ کنت اگن بنی آدم بنی
 آدم ء ملانکت یے ملیکیت۔

عطا شاد

حیرانی تمن ویران انت

پہ یک قومے ۽ چکا سگ ۽ آئی ۽ دود ۽ ر بیدگ ۽ چارنت ۽ دودر بیدگ ۽ چار ۽ چکا سگ ۽ ایش چارگ بیت کہ آ قوم وت ۽ چوں کنگ لوٹیت آئی ۽ منزل چے انت؟
 بزاں آ قوم ۽ جوانین ۽ گندگین ۽ کیلو چے انت؟ آ کجام چی ۽ جوان زانت او کجام ۽
 گندگ؟ ہرچ قوم ۽ گہہ ۽ بد آئی ۽ دود ۽ ر بیدگ ۽ پد رکنت۔ او اے گہہ ۽ بد ۽ پد
 کنوک آ قوم ۽ مردمانی ”نند ۽ پادا“ لیب ۽ گوازی، متل ۽ بتل، شعر ۽ صوت آنت۔

بلوچی ۽ چک ہنچو کہ چہ مات ۽ لاپ ۽ در کیت۔ چما و ہد ۽ مہم ۽ انت۔ بولان ۽
 برف پوشیں کوہانی تہاودی بیت یا روج ایرشتی بلوچستان ۽ تاہاپ ۽ ریکیں پانداں۔
 بولان ۽ اگاران تہاودی بیتگیں پسگ گوں برف ۽ تلاران، روکیتی بلوچستان ۽ چک
 گوں لوار ۽ تبد ۽ تاہاپنی ۽ سیہ گواتاں پیڑتہ، آ مستر بوآن بیت اے ہیل آئی ۽ زند ۽
 یک بہرے بیت ۽ آئی ۽ زند ۽ اے بہر یک المیں گواچنے بیت۔ و ہدے جنگ ۽
 جیڑہ آوانی زندانت تہ آوتی اے مدی ۽ سر ۽ شاندار کنت ۽ بلوچانی گہیں مردہما
 کس انت کہ پہ جنگ مرد ۽ چہ وت گتے گیت۔ آوانی گور ۽ مرد ۽ جوانی ۽ کیلو آئی ۽
 دل ۽ زہرگ انت۔ آ مردم ۽ مال ۽ مدی ۽ نچارنت اگن چارنت گڈ امرد ۽ کمانداری،
 زہرگ، مہمانداری ۽ میار جلی ۽ بلوچانی بہادری چہ اے گپاں پدربیت۔

بلوچ گشیت ۔

حیرانی تمن ویران انت

سوب گوں شکلئیں جنگان انت

بگند کہ حیرانی تمن ویران انت۔ سوب گوں شکلئیں جنگان انت ء نام ء گُرگ

ء مردم ء دپ زہر بیت ء چہ جنگانی ترانگ ء دل ایرزندنت بلے بلوچانی دل ء جنگ چو
شکل ء وش انت۔

شپ انت بلوچاں دیوان کُتگ، ٹک ء سردار نشنگ، پترے توک ء

پہلوانے نشتہ، ساز ء زمیل شنگینگ ء انت۔ پہلوان وتی شعرانی تہا ہے ٹک ء پت

ء پیرکانی مزن زہرگی ء کسہاں کاریت۔ منع نہ انت کہ بلوچی دیوانے ء یک
زالبو لے ناچ بہ کنت۔

یک ماتے ء وشی ء زند آئی ء ہست ء نیست درست آئی ء چمانی روک آئی ء

چک انت۔ دُنیا ء شرتریں چیز آئی ء پہ وتی بچ ء پسند بیت۔

یک بلوچیں ماتے پہ وتی بچ ء زر ء مال نہ لوٹیت بادشاہی ء بان ء بادگیر نہ

لوٹیت آگشیت کہ آئی ء دل ء بندزہم جنے بہ بیت گڈ آئی مراد حاصل بنت، آوتی بچ

ء چونازینیت۔

قرباناں ہما روچانی

(منی) بچی مرکباں سواری بیت

زرمشتیں سگارے زیریت

گوں پنجا نرمزاریں بیل ء

شنگینیت بداں پس یگا

من گوں سد جن ء ہلک بیگا

توصیف کناں نیچی ء

بچار کہ اے مات ء دل چے لوٹیت۔ آچے گچین کنت پہ وتی نیچ ء۔ یک

گوہارے وتی برات ء چوش نازینیت۔

براتی ء منی میرین ء

کو پگ اسپراں رُوسیننگ

لانک بند جابوانی تیراں

براتی ء گمیت ترڈوکیں

براتی ء سگار برڈوکیں

یک گوہارے ء دل ء پہ وتی برات ء مہر بے کساس ء است گوہاروتی برات ء

چہ وتی جند ء چہ وتی زند ء چہ ہرچی ء گیشتر دوست داریت یک گوہارے ء لالہ اگن

وشنا میں کارے بہ کنت۔ گڈا آئی ء رُو، گوں دز گوہاراں بالا بیت۔ یک بلوچی دُتکے

وتی گدان ء ساہگ ء نشنگ اوچہ واجہ خُدا ء یک براتے ء دز بندی ء کنگ ء انت

برات ء لوٹیت کہ۔

اللہ من ء براتے بدے

تیرے چناں لانک ء دیاں

گوں لشکر ء گوں ء کناں

آئی ء دز گوہارانی لالاجنگاں رونت۔ زہم جنی ء نام کشت۔ آیانی گوہار پھر

بندانٹ۔ اے گوہار ہم لوٹیت کہ آئی ء براتے ہم گوں لشکر ء گوں بہ بیت۔ بگند کہ

گشیت من ء براتے بہ بیت کہ گوں لشکر ء گوں کناں۔

بچ ء سیر انت، پہ مات ء گوہاراں شادہ ء روچ انت، ہلک ء جنیں بچ انت
صوت ء نازینک انت۔ سالونک ء مات سالونک ء توصیف ء اے ڈول ء کنت۔

ہلو ہالو کن ات بچ ء منی ء

منی بچ ء ء وش رنگین کُمیت ء

کُمیت ء سنج ء سالونک ء سلاہاں

منی سالونک تراسے چیز براہی

تپنگ ء اسپر ء زہم بادشاہی

سالونک ء پوشاک، آئی ء چوٹو، آئی ء رنگ ء دانگ ء توصیف ء کس نہ کنت
اشی ء کس نہ گشیت کہ سالونک ء پاک پڑ کہ براہنت توصیف ایش انت کہ

سالونک ء کماں شرطانی ماپہ ملگی سالونک ء

سالونک ء کیت ترڈوکیں ماپہ ملگی سالونک ء

یک ماتے گشیت کہ آئی ء چک ء دیم ء گر میں گواتے مہ کَشیت۔ آئی ء دل ء

آئی زہگ ہچبر سکی ء سوری مہ گندیت۔ چہ جم ء دیدوکاں دوستر یں بچ ء ہے مات پہ مڑ

ء دیم دنیگ ء انت۔ پہ پت ء پیر کی نام ء سر ء وتی بچ ء سر ء نہ پلپیت بچ ء رازہم ء پہ وتی

دستاں کو پگ ء دنت او گشیت۔

بچی منی چم ء چراغ

منے دیدگ ء زرد ء مراد

زہم ء بہ جن نام ء در آر

قبر پیرک ء انبوه بیت

(تئی) مرگ ء من ء حال رسیت

پیراں دُبر ورنّا باں

موتک ء بدل ہالو کناں

ادا بگندرات کہ مات گشیت کہ آئی ء بیچ ء مرگ ء حال پرائی بہ رسیت آدو
 برورنا بیت پرچہ کہ اگن آئی ء بیچ کشگ بہ بیت، تہ آ نام دار بیت وش نام بیت مردم
 آئی ء گپاں جننت۔ چریشی ء مردم ہلکٹ کت کنت کہ زہم جنی بلوچانی پیر کی میراث
 انت ء چرے میراث ء بیچ بلوچ ء چک ز بہر نہ انت۔

بلوچی دود ء ر بیدگ ء یک بہرے مہمان جلیّی انت۔ بلوچ پہ وتی مہماں داری
 ء مزن پھر بند انت۔ بلوچانی ہلک ء یک در آمدے کیت پیسے اگن آئی ء چورہ یے
 یا جنوزا مے گندیت گڈا بزاں ہمانی ء مہمان انت منع نہ انت جنوزا مے گدان ء دپ ء
 نندو کیں مہمان ء ہلک ء کماش پاد بہ کنت ء وتی لوگ ء دپ ء برت بہ کنت۔ اے ہند
 ء بگند یک ماتے وتی کسانیں جنک ء چولولی دنت۔

مہگونگ منی کاڑے بیت

گلّے چہ من ء گستا بیت

وتی براتانی خیال ءے گو ر بیت

روچے صد نفر شونائیت

شپ شام ء گشیت گٹوراں

نیمروچ ء نزنکیں میشان

دیسے ات کہ یک ماتے پہ وتی نازانی لاڈکیں جنک ء چے لوٹیت؟ آئی ء
 مراد ایش انت کہ آئی ء جنک مہاناں شوناؤ کے بہ بیت ء دومی آوتی برات ء کسانی
 میار ء عزت ء حج ء بداریت۔

بلوچانی میار جلی ہم چہ مزن زہرگی ء مہمان داری ء پدانہ بنت، آگشت میار
 مردم ء پونز انت اگہ مردم میار نہ داریت بزاں وتی پونز ء بریت۔ بی بی گوہر کیت ء
 چا کر ء باہوٹ بیت چا کر پہ بی بی گوہر ء گوں گوہرام پر یگیں سی سالان جنگ کنت۔
 تنکہ آئی ء دل چہ بن ء لیٹیت۔ میر چا کر بی بگر ء قند ہار ء دیم دنت کہ قند ہار ء لشکر ء
 بیاریت ء گوہرام ء ”چک چین“ بہ کنت۔ چہ اوداں بی بگر گوں قند ہار ء بادشاہ ء آوار ء
 کیت۔ آئی ء جنک گرانا ز ء زوریت ء کاریت، ء باہوٹ بیت۔ گدا گوہرام پہ چا کر
 ء نپر کنت کہ بیامن ء تو دوئیں گوں قند ہار ء بادشاہ ء جنگ دیوں۔ پر چہ کہ اے وہدی
 بی بگر منی باہوٹ انت۔ منی اوتی جنگ رند ء آست انت اشی ء گشت میار جلی بلوچانی
 متل انت کہ۔

آ مرد کہ میاراں جلنت

نیم روچاں نہ وپساں کلاں

یا

مرد میاراں ماں چادر ء بند انت

نامرد میاراں ماں رہ سراں رتچ انت

اشی ء بید بلوچانی کینگ سک باز انت۔ وتی بیر ء ہجر بے خیال نہ بنت آوتی
 بیر ء پہہ پشت نہ گجنت۔ اگن مرچی گپت نہ کت۔ تاں پشتانی پشت آوانی دل ء

کہتے آنت چو کہ گشت۔

بیر گوں لگور ء بات
لگور ہے ملک ء بات

بلوچ گشت کہ ے

اگن سنگ ریزنت ماں جہل بنیں چاتاں
گڈا کینگ چہ مردانی دل ء کنزنت
بلے ناں سنگ ریزنت نہ کینگ اش کنزنت
بیر بلوچانی تاں دو صد سال ء
لسہیں آہوگ ء دو دنان انت

چرے جبرائ پد ربیت کہ بلوچ چے انت؟ او چوں بوہگ لوٹنت، بہادری،
مہمان داری، بیرگیری، میار جلی ء ”ہو ردگ“ بلوچانی دو دے ربیدگ انت۔

○

دوشی کپوتیاں نالتگ

اے نوشتا نک ۽ سر حال تہ اے میتیں کہ ”کپوت ماں بلوچی شاعری ۽، بلے من پزانت، دوشی کپوتیاں نالتگ“ کتہ۔ ہر کس کہ ہما ہند ۽ نندیت الم ۽ وتی چپ ۽ چا گرد ۽ چیزاں چاریت۔ پیرس ۽ لوزانتے (ادیب) ۽ نوشتا نک ۽ بوانے، آئی توک ۽ ناچ ۽ صحبت ۽ کیفانی گپ بنت۔ انچو عربستان ۽ مردم کہ مچکدگ ۽ لور پڑانی گپ ۽ جنت۔ ایرانی شاعرے الم ۽ چوش گشیت کہ ”من کیفانی قدح ۽ ہمیشہ دپ ۽ درنکناں کہ اے منی مہلنج ۽ شیر کنیں رگانی تام ۽ کنت“۔

مے کوہ ۽ گراں ۽ گیاہیں کوچگاں، ناچ ۽ صحبت نیست، کیف ۽ قدح نیست۔ اے ہند ۽ شنز وکیں نود ۽ وش نالگیں کپوت آست۔ ہمیشا شراب ۽ کیف مے عاشقان دوست ۽ ترانگ ۽ نہ پڑینت، نودانی سکیں شنزگ ۽ کپوتانی ناگ مے شاعرانی مہلنج ۽ زپتیں زہیران کارنت۔ ہمیشا ہرچ بلوچ شاعرے ۽ گالاں بگندے آ کپوت ۽ نام ۽ کاریت۔

مے شاعری ۽ کپوتانی ونڈ چہ درستاں گیش انت ۽ چشیں شاعرے نیست کہ آ وتی گالانی تہا کپوت ۽ نام ۽ نہ گپیت۔ اگن مے کوہنیں شاعری ۽ بچارے آچہ کپوت ۽ نوداں ہچ در نہ انت۔ اگن راستیں بلوٹے کپوت ۽ مے شاعری سک براہ دار ۽ جلوہ ناک کتگ مے گٹ ۽ گر ۽ پٹ ۽ گیا بانانی شاعر کپوت ۽ ابیدگہ ہچ ۽ چو براہدار کت نہ کت۔ کپوت ۽ برے مے شاعر وتی دوست ۽ پلو ۽ پہ قاصدی دیم دینت۔ وتی

دروتاں آئی بانزلاں بندانت ء پے دوست ء راہ دینت ہنچو کہ صدو گشیت : ے

میتا نلی مرغ راگیں تو نشتگ ء چینک چننے

چینکاں پلارانی چننے زَنباں بہارانی چننے

بیا کہ ترا چینک دیاں چینکاں ماں شار ء دامن ء

آپاں ماں زر ء قدح ء سنٹ ء طلاہ رتیج کناں

بیا ء منی دروتاں بہ بر ملک یے کہ نام ء باہوانت

اودا کہ کیا انت یلیں.....

ہے ڈول ء دگہ شاعرے کپوت ء قاصد کنت

او کپوت میتا پی مہ جن زنگ ء

بال کن چہ انبوہیں چش ء لنب ء

چو نہ بی نادانے بہ جنت تیرے

منے زہیرانی کاگد ء سوچیت

دگہ شاعرے دی ہے پیم ء کپوت ء قاصد کنت۔

او کپوت سیہہ تاکیں کہیرانی

بیا منی قاصد بی زہیرانی

برو ہمود ء کہ نشتگ انت جانی

آ کسا نکیں دوست وفایانی

ملا فاضل گشیت کہ ے

کپوت چاہی منا کپتہ ہزار کار

غموں باز انت خیالاں بیتگوں بار

دیاں دروتاں ترا او مرغ دل ء دار

شہ مرید ہنچو گوں کپوت ء کلوه کنت،

نندے ماں شاہی کاپر ء لنب ء

کوکو کن او حالاں بہ بر

پدا گشیت کہ تو کہ حانی ء منی حالاں دیئے گڈ آ دل ء داشت نہ کنت! ارس ء

اولمب بیت گڈ اوتی سنٹ ء بزیر ء ارساں ء بگر

”نگرہیں سنٹ ء چیر جن ء ارساں ء بگر“

دگہ شاعرے ہم گشیت:

او کپوتانی راگیں چاہی

زیر سلاماں ء جہہ جن بانگواہی

دگہ شاعرے ہم گشیت کہ:

او کپوت سبزیں بیا بہ نند جہل ء

نالگ ء فریات ء مکن بال ء

زیر منی پردردیں دل ء حال ء

سر کن پہ مہرنگیں کسان سال ء

مندکران ء وش گشیں شاعر ملا قاسم گوں کپوت ء وتی دروتاں گون کنت۔ آ کپوت ء گشیت۔

وش گشیں قمری بیا سخن دانیں

مرغ وش لوز، طوطی الحانیں

قاصد بی پیغاماں بر باریں...

ملافاصل ء شعرانت کہ:

کرامگانی چاہی کپودر وش زیمیلیں

شکر گفتار ء شہپر ء شہمیر بانزلیں

بیا بہر مرچی مرغ منی پیغاماں دلیں

ملا قاسم گُشیت کہ

کاسگانی کنباں کپوت آپ کن
گون وتی نقشیشیں بانزلاں بال کن
گون منی دوست ء گال ء احوال کن

بلوچی شاعری اے کپوت ء نشونداری ء باز براہ دار ء جلوہ ناک کُتگ۔ اے مردم ء
دل ء کار کنت گشے شاعری چری نیں عاشق یے کہ گوں بالی مرغاں کلوه ء حال کنت چہ اشی
آئی دل ء حال سہرا بیت۔

قاصدی ء شونداری ء ابید بلوچ شاعر کہ کپوتانی زیملاں اِشکن اُنت۔ آواں وتی
دوست ء وٹیشیں ٹونک ء حبر گیر کابینت ء کپوتانی فریاتاں کہ اُشکن اُنت، گڈا وتی
دوستانی دوری ء ترانگ ء کپنت، آوانی دل ء گشے کپوتانی دوست دی چہرا بان
گسر کپتگ اُنت۔ بانی گشیت۔

دوشی کپوتاں نالتگ
واہیں دل اش آ گاہ کتگ
شے ء خیالاں کپتگوں

اُچھو شے مُرید گشیت،

مگہی دربند ء کپوت فریات ء مکن
نالگ ء زنگاں گوں منی بالاد ء مجن
اندر ء چیری چاکر ء کاٹارے جنگ
ٹپ رُوپوش اُنت گمگماریں درد کنت

(صدیق آرات)

کو کو کپوت بازیں مکن
 مہگونگ ء یات ء مہ گنج
 دل ستلگیں پاہار کنت

(دگہ شاعرے گشیت)

بل ء بڑکاریں کپوت
 کو کو کن او ڈاہ دے منا
 من چو تو آ غم وارنگوں

(سید ہاشمی ء شعرانت)

من چو کپوت ء نالاں پہ دوست ء

شیداؤں چو عومر ء

مے بلوچی شاعرانی وت ء چو کپوت ء بزرگ گشگ یا کپوت ء چو عاشق ء دردوار
 ء زہیر وار گشگ اشنوک ء وانوک ء دل ء کار کنت۔ پرچہ کہ کپوت گشے ہنچیں
 بڑگیں ء غریبیں مرغے۔

برے مے شاعر کپوت ء وتی دروتانی قاصد کنت۔ برے آئی ء وتی ڈول ء
 زہیر وار گشنت ء دگہ برے گشنت کہ کپوت چو آوانی مہلنج ء انت پرچا کہ کپوت
 یک زیبائیں مرغے ء چوش ہم گشنت کہ مے مہگونگ چو کپوت ء شر رنگ انت ء
 آئی گام چو کپوتی انت۔
 ہنچو کہ ملافاضل گشیت

باغانی کپودر سبزیں

طوطی زیمیل ء وش لبزیں

بز اا منى دوست چو باغانى كپوت ء انت ء آنى زمىل چوطوطى ء زمىل ء انت -
دگه شاعرے چوش گشیت ے

افسوز ٲه مہرنگیں دنانى ء
گوہریں موتى ء زرانى ء
كبگى رفتار ء لڈگانى ء

نور محمد بم بمپشتى گشیت -

چو كپوتى لڈگاں ایر كپتگ انت كا ڈر خبریں

ملا فاضل گشیت كه بز ان آنى دوست ماں با دگیر ء انت -

كپودر ماں گلگیں دنب ء
انارے ٲلگ چو انب ء

فاضل دگه جاگه گشیت ے

جنك كبگى كه لڈى ماں بهار ء
منا گندیت ء چیر دنت انت وتارا

ملا قاسم گشیت ے

لال وتى ہلك ء دزگہاراں ٲنچ ء ششے

كبگى لڈان انت كرام كنان انت كس ماں كسے

اشاں ابید بلوچى ء در اہیں شاعراں وتى گالانى تہا كپوت وتى قاصد گتگ - وتى

مہلنچ ء گنگلى گشتگ ء كپوت ء فریات ء چہ وتى دردگیر آ ورتگ انت - راستین ء

بلوٹے كپوت گوں مئے بلوچى شاعرى ء جوان دٲ كپتگ -

نوداں شترتگ بانگواہی

بلوچ شاعر گوں قدرت (Nature) ء چون ڈکتگ انت، اے برء بیدہانی
 نندوک چونیں پہک دل انت، برء بیدہاں نشنگ انت۔ دواراش پٹ ء ڈن
 انت۔ سیل ء سواداش ماں بہاری سبزگ ء نیلیں آ زمان انت و ہدیکہ بہار ء سیل ء
 سواد ء کننت گواڑگ ء پلانی میان ء وش رواجیں کبگاں، طوق گوریں شاناں ء
 میناب رنگیں کپوتاں گندا انت، آچرے بہارانی پل ء گواڑگانی گندگ ء وتی مہلنج ء
 بچکند ء ترانگ ء کپنت۔ اے پل آوانی امل ء بیکانی بو ء کننت ء برے آ کبگ ء
 کپوتانی لڈگان گندا انت ء وتی دوست ء گیر کار انت۔

گدان نندوکیں بلوچان ء چه قدرت (Nature) ء دور داروکیں یا اندیم
 کنوکیں چچ جی یے نیست۔ پراہن ء پاچیں پٹانی تہا مستریں ساہگ آسمان ء
 دومی، تگردی گدان، نہ چرایاں ہونکیں بام چیرانت نہ رولہ اندیم انت۔ پمیشا آ چه
 گواڑگاں وتی دوست ء بچکند ء حال ء گرت۔ چه کبگانی لڈگاں وتی مہلنج ء رواجاں
 گیر کار انت۔ چه کپوتانی ناگاں، چه کبگانی لڈگاں وتی مہگونگ ء دل گیریں گالاں
 یات کننت۔ چه رُہبتگیں کوشاں گشت۔

جی بہ باتاں منی مہرنگ ء دروت ء احوال

کہ سمین چندن ء مسکاں منی جیگ ء درنزی

(عطا شاد)

چه سوریں زر ء آتلیگیں نود برے آوانی غم ء گریونت برے چو آوانی مہلنج ء

مہپراں شہزنت، برے قاصد انت، برے وت گریونت ء برے صد عاشقیں دلاں
گریواین انت۔ من وتی اے نوشتانک ء تہہ ء تہنا نود ء نام ء گراں کہ اے نود بلوچی
شاعری ء سراچوں ساہیل انت، چون شہزگا انت۔

اے کوہ گر ء گیا باں چر ء وکیں بلوچ عمرے گوں تبد ء لوار، گرمی ء بے آپی ء
دوچار کپنت۔ مہگونگ وتی بنگویں دوست ء ترانگ ء کپیت۔ آگشیت باریں
اے وہد ء آئی دوست ماں جنگل ء روج ء سراگردگ ء انت۔ باریں تہہ آپ انت
باریں لوار ء تبد ء سرا انت۔ گڈ ازری نودان ء آوانی سر ء ساہیل بینیگ ء آوانی زرد ء
آپ دینیگ ء میار ء تڑینیت۔ ادا بگند۔

گال ء بولی بیت گوں تانہی نوداں
(کہ) شما کئی منت ء مناین ات
شما کئی چم ء گریتگیں ارس ات
اے جواب داتہ تانہی نوداں
سیمک ء منت ء ترا مینوں
سیمک ء چم ء گریتگیں ارسوں
ما جنے ویران گونگ ء دیستگ
پرتو ء نتھا ء گنوک پیٹگ
رنگ ء چو آسانی پراں گشتگ

ادا آجزم ات کہ نودنتھا ء سرا شہزنت ماں شاننت تہ آئی ء سیمک ء حالان
دینت۔ پدابئی بی سیمک دگہ پدے گوں نوداں چوش گشیت۔
تانہی نوداں گوں شما عرض انت
لانڈو ء شانک ء مینگ ات فرض انت

شما شہیدانی زیارت ء میں ات
 اچ سمینانی گلگل ء ہلاں

اے بی بی ہانی ”چاکری کوٹ ء ماڑی ء لڈو کیں پری“ انت کہ ”شہیں مرید“
 ء خاترا نودان ء چومیار ء گردینیت۔

نوداں گوں شما منت انت

بیا ات چه زر ء سورین ء

گواراں بت سرا شے بیگ ء

جام ء راجر آئی ء دوست ء نشکاں دنت۔

آتنگ انت کندان ء گروک دوشی

کپھوی ء چه جلگہ ء پارا

نشک دوستانی داتگ انت مارا

عاشقانی دل ء اے دنیا ء شتر تریں چی آوانی مہلنج انت۔ وش تریں چی دوستانی

یات انت۔ پمیشہ ہر جلوہ ناکیں چی یے گندنت وتی املانی ترانگ ء کپنت۔

نودانی وشیں ساہیل ء سبکیں شترگ الما آوان ء وتی دردانگانی ترانگ ء پریں

انت۔ شہمیں گروک آوانی مہگونگ ء چکند، نودانی سیاہ بزی آوانی سیاہیں گلا لک

ء نودانی شترگ نوک گواپیں سر ء وشبو انت۔

جنت گروکے ماں ہلقہاں دیریں

تاں نلی ء ماں تنک دپیں گاجاں

زرتگ انت ہکیاں امل بیگاں

کندگ ء لیباں دُرحدیث بیگاں

اے دُرگالیں شاعر اسحاق رندء گپ آنت۔ نوں بگند کہ ”چا کری کوٹ ء ماڑی
ء لڈ وکیں پری“۔ چے گشیت، باریں آئی ء چے گیر کیت۔

کوشاں کشیتگ بیگاہی

نوداں شنزنگ بانگواہی

دل بُریں زہیروں نئیلنت

کپتاں ترانگاں شے بیگاں

باریں دیوانگیں مرید ء نود درگیچ آنت یا نہ؟ آوت (مرید دیوانگیں) چوش
گشیت کہ ے

نوداں دلی دروہے کتہ

گپت اش منا ماں بیدہاں

ء پدا ے

نود شنزنت چہ ہمبوہیں بیگاں

اچ گل ء نوک گواپیں سر ء وشبو

ایوک ء شے مرید نہ آنت کہ بیدہاں نود ءے گرنٹ ء بمبو ء بیکانی وشبو آں آئی ء
گین ء جن آنت۔ اے نود عطا شاد ء دی جیگ ء چندن ء مسک درنزنت۔

پہ کہیپے ماں سباہاں تئی مہپر شنزی

چو کہ سر گوات کہ ثرمپاں دل ء پلاں درنزی

پدا:

بام گواڑگاں ساری نمب نود شنزان آنت

ہر کجا سیمیں لال ء دروشم ء جنزان آنت

پدا اے نود گوں عطا شاد ء چوں کننت۔ کہ گوارگ ء شنزنگ ء رند دگے نشانے
ایر کننت۔

اے تئی مہپر ء شزرگ چہ سمین مسکین ء

تو نزنائے کہ چہ ڈرینے ماں دلاں شنکینتہ

دگہ شاعرے ء وتی دوست ء شکلیں واب گیر کیت۔

دوشی تیں نودانی سبکیں مور شزرگاں

مئے سرے پاگ اش میتنگ گوں جاڑیں شیشگاں

من زبادبو ء چندنیں زین ء کپتگاں

پہ وتی دوست ء شکلیں واب ء رفتگاں

اگاں نودمہ شزرننت گڈالما فاضل چوں پہ سیل ء رفت، گل ءے چوں ودی کُت۔

موسی ترہوراں الم چو خیمہ زدی

آگسد رنگیں کہربا شزرنان انت دزدی

پر تماشائی رفتگاں سیلان ء ندی

ما چراگ جاڑیں شانتنگ انت گل بیتہ ودی

ہے ڈول ء نور محمد بمُشتی ء پری ء نقاب ء برقعہ ماں ”گوات گر“ ء ساہ ء مینگ ء

آئی زہیں بیک شنکینتہ بنت۔

مروچی نود سحرگاہ ء

جُڑ بندنت اناگاہ ء

ردنت اچ قہریں دریاء

شلنت پہ حکم ء اللہ ء

پری ماں گواتگر ء ساہ ء

نقاب ء برقہاں میننت

زہیں بیکاں شنکیننت

انچودگہ شاعرے گشیت ے

نود مروچی چه شک ۽ دہقانی رستگ انت

شاعروتی دوستان دروت ۽ احوال دیم دینت۔ ہچ چوشیں قاصدے نیست کہ
آوانی کلوباں سر بکت۔ چشیں و ہداں گڑا شاعروتی دروت ۽ احوالاں زری نوداں
گون کننت۔

سرکن ات احوالاں زری نوداں

سارت ۽ وش گائیں دلبریں کوشاں

(احمد زہیر)

قاصدی سرگر ات زری نوداں

چو سہیل ۽ سیاہ ۽ ویرانوں

(رونق بلوچ)

ملافاضل ہم گشیت ے

سلام گون انت نودان ۽ زری آں

علیم کہربائیں ساوڑی آں

اے چری نیں شاعرانی دل ۽ برے نود آوانی دردانگانی زپتیں زہیراں
کارنت۔ برے آوانی دوستانی سراساہیل انت۔ برے چه مہپراں زباد کارنت۔
برے گوارنت ۽ ٹنگلیں زرد ۽ آپ دینت برے آوانی قاصد انت۔ برے ہے نود پہ
بی بی سیمک ۽ آئی نتھا ۽ سر ۽ پاگ انت چو کہ گشیت ے

اچ مجاں استینے سرء کشیت
 برز چہ مارانء کمیں کوہء
 کہکر اش نٹھاء سرء پاگ انت
 جیہر تی ہمبونیں گلاک انت
 شپ گروک میانء گوہریں تیغ انت
 گرند نٹھاء توپکء گوانک انت
 اے ویراں گونگیں جنء گشگ تہ ایش انت بلے ”مرید دیوانگیں“، گشیت۔

نود کہ شنزنت ہانی ء ارس انت ترونگیں
 اے لڑیں نوک آپ حانی ء پلہیں کندگ انت

عطاشاد گشیت کہ ے

اے منی ارس تی ششتگیں بیک ء نودانت
 منی اُفار، تی لہڑی نیں زرد ء اومان

یاچوش کہ ے

جمرہاں گند کہ پہ ارسی نیں چماں کنداں
 جیہراں گند کہ پہ گریوگی دل زرشاناں
 کہکر اں گند کہ زہیرانی جتائی ء غماں
 کہسران ء پہ عجب بوسگیں دپ جہمازاں

بلوچ وتی گدان ء دپ ء آسمان ء چیرء وپتگ انت۔ واجہ حداء جوڑ کتگیں
چیزاں چرایاں ہچی اندیم نہ کنت۔ واجہ حداء زمین ء سرء سبزیں کاہانی تہا نندوک
انت، اے ”مسکیں سمین“ کہ جنزیت چرائی گٹ نہ انت۔ ہر گجالال ء دروشم ء گوں
جنزنت۔ بامی استال ء سہیل کہ ٹک کنت۔ آئی ء پیشانی ء سکت انت زری کوش کہ
چہ زرء ہنچو کہ جنزت بزاں آئی اش ماں پوشت۔ اے نودانی ندارہ یک ماڑی ء
بادگیری واجہے ء پہ گدارے نصیب بہ بیت، بلے گدان نندوک ء سرء پاگ گوں
جاڑیں شیشگاں ہر شپ مینگ بیت ء آئی ء سرء یک بانگواہے نہ ہر بانگواہ نود
شنزنت، آ عمری گوں ہمیشاں پیڑتگ۔

ماجنے ویران گونگ ء دیستہ

اے ویران گونگیں جن بی بی سیمک ات کہ پہ نتھاء دردانی مارگ ء گنوک
 ات ء رنگ ءے چو آسانی پُران ات ہے جن وت ویران ات بلے بلوچی شاعری ء ڈگار
 آئی ء آبادکت انت، آئی ء وتی رنگ چو آسانی پُران ات بلے آئی ء شعراں بلوچی جلوہ
 ناک کت۔

شعریک زہیرے، یک ترانگ ء یاتے، ہنچو کہ سید ہاشمی گشیت ے

زہیر اوں بیت پر بندان دوسے گال

ء ملّا قاسم گشیت ”غم خیالے ء عاشقی چاڑے“ ہما شعر دیراں جلوک ء دلاں
 کارکنوک بیت کہ چہ خیالانی جہلانگی ء چہ زہیرانی لہڑاں درکیت۔ بی بی سیمک ء شعر
 آئی ء نالگ ء افارگ انت کہ چہ دل ء دردان درہیرہ کننت سیمک ء رادڑمن ء ٹپی نہ
 جت کہ آچرائی ء درد ء مریت سیمک ء درد چرائی ء وتی نتھاء ات انت، نتھاء زہیراں
 آئی دل بُرات ء سیمک ء فریات کت۔ نتھابی بی سیمک ء کسان سالیں جودات کہ
 سیمک ء چہ وتی ساہ ء دوست ترات کجام بلوچ ء وتی سرپیل اتگ۔ کجام پیل ء وتی ساہ
 سائنگ؟ بلوچ ہر وہدء گول جنگ ء مران انت۔ یک روچے آتک کہ سیمک ء
 دست ء وت نتھاء سجتگیں سگار آئی ء جامی کوپگ ء دات۔ نتھاء پداواتر نہ کت ء یک نہ
 ہلوکیں غمانی ٹیکی لے سیمک ء رادات ءے۔ سیمک ہم پرے ٹیکی ء قولی بوت آئی ء
 وت ء را آئی ء گنجیں زہیرانی ندرکت ء گول غماں پیڑات۔ او آئی ء دل ء دردان سرپہ
 راہے کش ات چرائی ء سیمک ء شاعری بنگیج بیت۔ نی سیمک ء پہ وتی جود ء شعر

پر بست ء ہما گال کہ گشے دل ء ریش انت ائیں عشق گنوک یے ء سیمک ء عشق ء ہم سر پہ
گنوک کش ات، گنوک پہ دروغین تسلاہاں وتی غماں بہر کنت بی بی سیمک ء ہم ہما
سات ات۔ آئی ء دل ء تانہی نود ء زر ء کوش آئی ء دروتاں پہ نتھا ء برنت ء نتھا ء راوتی
سیمک ء حال ء دینت، آچم ء ظاہر ء گندیت کہ آئی ء نتھامرنگ۔ بلے آئی ء دل ہچبراشی
ء نہ منیت کہ آ بگشیت کہ آئی ء نتھامرنگ۔ آئی ء دل ء نتھا۔

گال ء بولی بیت گوں تانہی نوداں
شما کئی منت ء من ء مین ات
شما کئی چم ء گریتگیں ارس ات
اے جواب داتہ تانہی نوداں
سیمک ء منت ء ترامینوں
سیمک ء چم ء گریتگیں ارسوں
ماجنے ویران گونگ ء دیستہ
پرتوئے نتھا ء گنوک بیتہ
رنگ ء چو آسانی پُراں بیتہ

اے عشق ء آئی ء راچو گنوک کتہ کہ آئی ء دل ء جمر ء نود پرانی ء قاصدی کنت۔

سیمک ء شاعری چہ موتک ء بنگج بیتہ۔ چہ ارسانی چو لان در آتکہ ہمیشہ آئی ء درستیں
شاعری چہ ارساں میں اتگ آہر و ہد ء گوں جمر، نود ء گروکاں پیرتگ۔ اے ائیں گپے
بیت عشقی شاعرے ء شعرانی تہا ہر وہ قدرتی شرنگی ء چیزانی گیش جبر بیت۔ ہے وڑ ء

سیمک ء شاعری درست چہ نود، جبر و گروکاں حوالہ انت چو کہ

تانہی نوداں گوں شما عرض انت

لانڈو ء شاگ ء مینگ ات فرض انت

شواں شہیدانی زیارتاں مین ات
 شواں زبادانی جیہراں بوج ات
 اچ سمینانی گلگل ء ہلاں

اُمیں شاعری ء دومزنیں بہرانت، کہ آماں شاعری ء پینگ لوٹ انت،
 آدوئیں چیزاندری پکائی (داخلیت ء پختگی) ء دری پکائی (خارجیت ء پختگی)۔
 اندری پکائی چہ درستان پیش کیت ء شاعری ء نمیران کنگ ء دری پکائی سماجی شعور ء
 پختگی ہم لازم انت۔ عشقی شاعری ء تہہ گیشتر بہراندری مارگ انت ہمیشی ء سیمک ء
 شاعری ء رانمیران کنگ۔ چو کہ سیمک ء اے شعرانت۔

چہ مُجاں استینے سر ء کشیت
 برز چہ ماران ء کمیں کوه ء
 کوکر چہ نتھا ء سر ء پاگ ء
 جیہر تئی ہمبونیں گلاکاں
 ترنپ تئی مورتیں جابو ء تیراں
 شپ گروک میان ء گوہریں تیغ انت
 گرند چہ نتھا ء توپک ء گوانگ ء

چرے شعراں پدربیت کہ آئی ء راچنچو درد ء دور پرہے دردانی پابار آئی ء
 شعرانت۔ چرے شعراں آئی ء دیوانگی سہرا بیت کہ آچوں گنوک انت۔ آئی ء دل ء
 اے استینیں کوکر آئی ء نتھا ء پاگ انت، گروک آئی ء سگار ء شہم انت ء جمر آئی ء
 دوست ء ہمبونیں گلاک انت آئی ء دیوانگی ء چرے شعراں ہم بچارت
 درکپیت سالونک دروشمیں نتھا
 نیندی ء چہ تنک دپیں گور ء

شر نہ انت براہندگ ہما گیک ء

کپتگ انت گور ء کلروہیاں

بی بی سیمک الم انت، جزم انت کہ آئی ء نتھا مرتگ ء ماں گور ء لاپ ء

انت۔ اے آئی ء تجربت انت ء فہم تگیں گواچن انت۔ واہگ ء زند ء سارتیں سکین،

آئی ء ہر وہد ء ٹوہینگ ء انت، آ سکین چہ آئی ء دل ء اے المیں گواچن ء دیر کنگ

لوٹیت ء برے برے کہ اے دودپین سکین پڑ بیت تہ سیمک گشیت

درکپیت سالونک دروشمیں نتھا

نیندی ء شہ تنک دپیں گور ء

بلے آ حقیں ’’المی‘‘، گوں آئی ء گوں انت گوں، پمیشا آئی ء دپ ء درکیت۔

شر نہ انت براہندگ ہما گیک ء

کپتگ انت گور ء کلروہیاں

یا برے برے ہما دروغیں سکین سیمک ء را، اے امیت ء دنت کہ،

پرمنی چماں نتھا مہم ء انت

پرمن ء کاریت چیٹ ء چُجٹی آں

عشق وت مردم ء ہنچو پہ وتیگی کنت کہ مردم ء چہ اے دگہ دنیا ء چیزاں

سندیت ء گستا کنت اے عشق سیمک ء رادی چہ اے دگہ دستیں شے آں دیرداشتگ

ء آئی ء چم ہر وہد نتھا ء سک انت۔ آں گور ء لاپ ء نتھا ء گندگ ء انت آئی دل نہ

سگیت کہ گور ء لاپ ء دی آئی ء سالونک دروشمیں نتھا ء دیم دنزیں بہ بیت۔ اے آئی ء

راکھت انت کہ

دنزماں ڈال شاہیں بروتان انت

ماں بروتان ء برنگنیں ریشاں

چوٹو ۽ دزین انت زبادانی

آئی ۽ بنگویں جو دماں گور ۽ لاپ ۽ ات مردمانی نژء آ جنوزان ات۔ ہر کس ۽
 پرانی سانگ ۽ جبر آ ورت بلے آچہ نتھا ۽ نہ گیشنگ ات، ہر وہد ۽ نتھا آئی ۽ دیما ات
 آئی ۽ پوت سانگ ۽ جبر آ روکان ۽ پسو دات کہ ۔
 دیرو ۽ ورناکل منی برات انت
 آ منی عاریفیں پت ۽ ہندانت
 آئی ۽ گشت کہ۔

ماوتی جیگ پہ نہمت یے بستہ
 مرگ ۽ بوجیت یا سورت ۽ نتھا

سیمک ۽ شاعری ۽ ایوک ۽ یک تکے۔ آئی ۽ شاعری ایوک ۽ عشقی شاعری
 انت۔ کہ نتھا ۽ داتگیں دردانی نارگ انت۔ دومی جبر ایش انت کہ سیمک ۽ شاعری
 چہ نتھا ۽ موتک ۽ بنگیج بیت ۽ سر ۽ چہ پاد ۽ موتک انت۔ سیمک وت گریت ۽ سد دل
 گریو این ایت۔ دومی مشکل ایش انت کہ سیمک ۽ درتیں شاعری تنیکہ دست ۽ نہ
 کپتنگ پمیشا سیمک ۽ شاعری ۽ سر ۽ شرگداری مشکل انت۔ من ۽ اے شعر چہ صورت
 خان مری ۽ یک نوشتانکے ۽ دست کپتنگ انت کہ آئی ۽ ”موتکانی بانک سیمک“ ۽
 سر حال ۽ نوشتہ کتنگ۔

مئے نمیر انیس شاعر: عنقا

مردم یونان ء کوہنیں دپتراں کہ پٹیت تہ گندایت کہ یک مردے نشنگ ء یک
 پیگانے دست ء انت ء۔ مرد سقراط انت۔ پنگان ء زہرمان۔ آ زہراں ورگ
 لوٹیت دگہ ہمسبلے آئی ء راگشگ ء انت کہ تراو گچین دنیگ پیٹگ کہ اگہ تو اے مردمانی
 دل ء گپاں بہ جنئے تراہے ہند ء نندگ ء کلنت ”من آہانی دل ء گپ کدی نہ جت؟
 بلے ہنچو کہ منی لاپ ء ہماہانی دل بوتیں“ ہے نہ کتگیں کار ء گناہ مرزا غالب ء ہم پانگ
 پیٹگ۔ آئی ء اے ردوارنگ ات کہ آئی ء وتی شاعری ء نوکیں خیال ء فکر آ ورتگ،
 زند ء دگہ نوکیں نشان داگ ء شاعری ء بانور ء راہ نوکیں مراد سمبہینتگ۔ ہمیشا
 گشت اش غالب گنوک انت، رپٹ ایت کس جبران ء سر پد نہ بیت مجلسانی تہہ
 ء گشت۔

اگر اپنا کہا یہ آپ ہی سمجھے تو کیا سمجھے
 مزا اس وقت ہے جب اک کہے اور دوسرا سمجھے
 کلام میر سمجھے اور زبان میرزا سمجھے
 مگر ان کا کہا یہ آپ سمجھے یا خدا سمجھے

کئے گشت کنت کہ غالب ء گال گنوکی تران ات انت کہ خدا ء ابید کس اش
 سر پد نہ پیٹگ۔ ہما گنوکی تراناں مرچی بندہ پہ شری سر پد بنت، زانا الم ء اشکنوکانی

زانگ ء فہمگ ء نزوری ات کہ آسر پد نہ بیت آنت۔ غالب وت زانت کہ آئی
شعر بے معنائے انت بلے گشت ء۔

گر نہیں ہے میرے اشعار میں معنی نہ سہی

اکبر ء وتی دوستے ء را کا گد نوشتہ کت کہ اقبال ء را بہ گشیت کہ چشیں بے معنی ء
ناپاکیں شاعری مہ کنت، گوں فیض ء ہے بسات بوت۔ ن۔ م راشد ء را یک پر شتگیں
بائیسکل یے آئی ء سنگتاں پیش داشت۔ بائیسکل ء پادگ پر نیست ات گشت اش
راشد ء، ’اے تئی شاعری انت بے پادگیں بائیسکلے اے دیماشت نہ کنت‘ مرچی ہما
مردم ہمیشانی پداں کپتگ آنت۔ مئے بلوچی ء شاعر واجہ عنقا ء گوں ہے بسات
اتگ۔ ۱۹۵۶ء ماہتا ک بلوچی ء ’مروچی چم ء وت کیگد پہ نازے نندگ ء دیستہ‘
اے ڈولیں گال ء غزل شنگ بیتگ اتنت واجہ عنقا ء یک غزلے۔

یک شے مرید ء لوگے ویران نبوتہ بس

ہم شنگ بیتگ ات گد اما ہے بلوچی ماہتا ک زرت ء ہر کس ء را پہ چیوا ہے
غزل پیش داشت۔ خد ابزانت آوہد ء مئے دپ ء چے در اتک ہر کس ء کہ
ونت کندگ ء پوست بیتگ۔ واجہ آرات جمالدینی کہ ما آئی ء بلوچی ء زانت
کارتریں لوزانت زانیں ہمارو چامہ پہ عنقا ء وتی ماہتا ک ء تہا نوشتہ گتگ ات کہ پہ
آئی شتر ترانت کہ غزل ء لچہ ء بدل ء ردانک نوشتہ بہ کنت۔ اے واجہ عنقا ء وانوکانی
گپ ات آنت ہر کس ء آئی ء را ہے گشت کہ شاعری ء تہہ ء گنوکی تران کنت کس
آئی جبراں سر پد نہ بیت۔ بلے آگشت چو کہ عطا شاد ء۔

من گنوکاں منا گنوکی بس

انگت شکرِ انت کہ واجہ عنقا زانت کہ آگنوکی تران ء نہ انت۔ آئی گپ
سارینی گپ انت، زاناوانوکانی زانگ ء کوگے مان انت۔
بلوچی شاعری ء واجہ عنقا اولی شاعر انت کہ آوتارا چہ فارسی ء کندگاں
گیشینت ء ماں بلوچی زبان ء شاعری بنگیج گت۔ اے وہاں اے شاعری گوں
فارسی ء انچولوڑ ء توڑات کہ خیال فارسی ء زبان فارسی ء بند ء بوج فارسی ء تنگ (بحر)
فارسی۔ آوہد ء میر گل خان نصیر وڑیں شاعرے چہ فارسی ء گیشت نہ کت او آئی چُشیں
شعر پر بست۔

ساقیا جام تا کجا رستگ
مئے گلغام تا کجا رستگ

یاچوش کہ

قاتل ء انتظار پیداک انت
مثل مست ء خمار پیداک انت

ہماوہد ء عنقا ء گالوار (توار) چوش آتکہ۔

کاگدیں لنت پین ء مزواک انت
دل ادا خون حون چاک چاک انت

اگس ماسر بر ء دوئیں شعراں بچاروں تہ وت زانگ بیت کہ آوہد ء مئے شاعری
ء چے حال ات۔ ماشی گشت کنیں کہ مئے شاعری چو کہ واجہ عنقا ء دل پین ء مزواکان
حون حون ء چاک چاک کتگ ات۔ آوہاں شاعر ء شمری ء کیلو ہم ہمیش ات کہ آئی ء
توک ء فارسی ء گپ گیش مان بہ بیت۔ بلے واجہ عنقا ء شاعری پہ وتی نازانتیں

اشکنوکانی وش کنگ ء نہ کت۔ آئی ء شاعری پہ بلوچی زبان ء لوزانک ء شاعری پہ وتی
 دل ء لہڑانی دراگاز کنگ ء کت پمیشا آئی ء چہ لشکرے نازانتیں اشکنوکان وتارا
 پشت ء داشت ء پرانی کمک ء نہ شت انت۔ شیلے یک انگریزی شاعر ء شکرگدارے،
 گشیت کہ شاعروتی چپ ء چاگرد ء درستیں مردماں زانت کارتریں مردم انت ء آدور
 ترگندیت پمیشا آئی ء ہرچ پیش داشتگیں چی نوک بیت۔ واجہ عنقا ء شاعری آئی ء
 دل ء لہڑانی دراگازانت ہنچو آئی ء راوتی دل ء دوراں گوں المی آست ہے وڑ ء آئی ء
 توک ء دری زانت (سماجی شعور) آست اے جبرچہ آئی ء اے غزل ء پدربیت۔

یک شے مرید ء لوگے ویران نہ بیتہ، بس
 بیتہ تباہ چاکر ء دست ء چہ باز کس
 ہر دیں دعاء دست کتوں دراج ستلگے
 پرمن اے آ زمان گشتے انگرے ماں جس
 چم ء گلاب بیت خیال ء شراب بیت
 کائے تو چوش اوہتم ء نود! کد بہ ڈس
 تی نخملی نیں سینگ ء محراب ء گنبد ء
 بیت انت کد نصیب من ء سجدگانی چس

چہ اے غزل ء پدربیت کہ واجہ عنقا ء ہنچو اندری مارگ آست دوہمنچو دری
 زانت آست۔ اے دوئیں چیز پہ شاعری ء نمیران بنیک ء شاعری ء تہابنیک لوٹنت
 وتارا شے مرید گشگ راجی رسماں ء چاکر گشگ باز دپ کپتگ انت ء چریشی دری ء
 اندری زانت پدربیت۔

شاعریء تہا شہرنگی ء پول ء رامزین و نڈے آست احساس ء جمال یا جمالیاتی
 حس شاعری ء رانمیران کنت واجہ عنقاء شاعری ء یک مستریں بہرے چمیشی ء
 انت اے شعراں بہ گندات۔

چم ء گلاب بیت خیال ء شراب بیت
 کائے تو چوش او ہتم ء نود کد بہ ڈس
 جنت ء بینگ گشتے گوشاں رچیتنت ترمپ ترمپ
 ہر دیں شپ ء ماں پاسی ء باہینک ء تی ٹرنگ بی

یا اے شعر ے

تاناہ شزنت مئے سراتی ششتگیں بیکانی نود
 بنت مئے زند ء گلاب ء تازہ تاک ء پن کجا

چریشی عنقاء احساس ء اکل (اندازہ) جنگ بیت چرے شعراں شاعری ء دگہ
 جوانی ء چہر ء شین (تشبیہ استعارہ) جوانی ہم پیدا اور بیت یک زانتکار ء کوا سیں
 شاعرے ء نشانی ایش انت کہ آئی ء شعرانی معنابانی گور پراہ بہ بیت اے معناء جہلانکی
 شاعر ء زانت ء نشان انت اے جبر ء ماں عنقاء شاعری ء تہا شری ء گنداں ے

نہ ردی بخت یے نئیں ردی لٹ یے
 البت عنقاء دست بیواک انت

یا اے کہ

پشک، دڑیت دوچکے لوٹیت
 اے گنوکی پہ وت چو چالاک انت

اے وڑیں خیال ء سلطانیں تزان مئے کوہنیں شاعر جام ڈرک کہ گشتگے ے

من گنوکان کہ گوں دل ء جیڑاں
 دل گنوک انت کہ گوں من ء جیڑی
 ء ملافاضل کہ گشتگ ءے۔

”شب کہ چہار پاس انت غم چہار قسم ء گوں من انت“

دگہ بچ گہیں مردے ء گشت نہ کتہ۔ ما اگہ وتی نوکیں شاعراں بہ اشکنیں تہ ہم
 انجیں گپ گوشاں کپیت چو کہ سید ہاشمی ء اے شعر کہ ۔
 واہگ ء سوزمان کم نہ بیت
 پروش او میتانی بان ء بادگیراں
 او عطا شاد ء اے شعر کہ ۔

منادنیاے گشیت دیوانگ
 تو گنوک تے کہ مناسار گشتے

ما واجہ عنقاء انچو توصیف ء رند ہم آئی ء شاعری ء تہارد (کمی ء نزوری) کشت
 کنیں۔ ما اے گپ ء ہم جت کنیں کہ آلوزانی در چنگ ء گیش روزگار بری نہ کنت
 پمیشا آئی ء شعرانی تہا بازیں بے بُریں ء بے براہیں لوز گندیں۔ آئی ء لو طیت کہ
 لوزانی تراش ء الماس ء میار ء ہم بزوریت پر چیکہ شعر ء تہہ ء براہ دار کنوک لوز
 انت۔ انگریزی ء لوزانت اے پی ہر برٹ وتی کتاب (What a Word) ء تہہ
 ء گشیت ”موٹر ء کار ہمیش انت کہ مردم ء چہ یک جا گہے ء دومی جا گہہ ء ببارت بلے
 انگہ کہ مردم ہر دیں پہ موٹل ء بہا گرگ ء ماں مارکیٹ ء رونت تہ موٹل ء رنگ ء بُر
 ہر ڈول ء چارنت کہ باریں براہداریں موٹلے؟ اگہ ہے وڑ ء پہ خیال ء سہرا کنگ ء
 جلوہ ناکیں لوزیرگ بہ بیت تانکہ نوشتانک براہدار بہ بیت۔

زہیری بیت پر بندیت دو سے گال

لوزانک ء شرگداری یک رچے - بے شرگداری ء لوزانک نہ بیت۔
 شرگداری جوانیں ء بے ریائیں شرگداری یے بہ بیت۔ شرگداروت یک زانوگرین
 ء کواسیں لوزانتے بہ بیت۔ اے ہماگپ انت کہ پہ لوزانک ء جنت اش بلے تاں
 روچے مرچی اشی ء کسے گشت نہ کنت کہ دلدی نیں شرگداری کجام انت۔ لوزانک
 چون بہ بیت ء اگن مہ بیت گڈا چون بیت۔ کواسیں شرگدار کئے انت ء بگندے ہچیر
 اے گپ الم نہ بیت۔ پرچہ کہ دانی ہچیر چوش نہ بیتگ کہ درستیں لوزانتاں پہ سد کہ چیز
 یے پسند کتگ ء کئے اشی ء گشت کنت کہ کجام شرگدار راست گشیت ء کجام ردانت؟
 ہمیشا شرگدار ء راجازت دینگ بیتگ کہ آوتی دل ء گپ ء بہ جنت۔ اے نوشتانک
 ء تہ ء من ہرچ گپے کہ سید ہاشمی ء شاعری ء بارو ء جناں اے تہہ ء منی دل ء گپ انت۔
 وانوک وتی مستروت انت اے نوشتانک ء من ایوک ء سید ہاشمی ء غزلانی جبر ء کناں۔
 من اے جبر ء گواہ ساری ء گوازینت کہ من وتی دل ء جبر ء کناں منی دل ء اے
 وہد ء منے بلوچی غزل گشیں شاعرانی تہا المیں شاعر سے انت۔ اے سنیں شاعر محمد حسین
 عنقا، عطا شاد ء سید ہاشمی انت۔ من ”جوانسال“ ء نام پہ زانت نہ گپت پرچہ کہ آئی ء
 عہدی شاعرانی رد ء حساب کناں۔

منے شاعرانی تہہ ء سید ہاشمی ہماوش نصیبیں شاعر انت کہ آئی ء لوزانک ء
 زانوکیں مردم او کم وانند ہیں مردم یک وڑ پسند کن انت۔ پرچہ کہ آئی ء شاعرانی معنا

ہمنکرہ کہ دور شناک انت ہمنچو آسان ہم دراکن انت۔ منے فہمندگیں شاعرانی
توک ء سید ہاشمی ء وانوک چہ درستان گیش ترانت من پیشتر ء گشت کہ اے نوشتناک
ء من سید ہاشمی ء غزلانی گپ ء جناں۔ پیشامنی کیلو ہم غزل ء کیلو انت۔ شرگدار
گشت کہ:

”غزل ء ائیں چیز شاعر ء دل ء دور لہڑ احوال چم دیست ء زانگ انت“ ء غزل
ء تہہ چیز ہم ہر یتیم ء بہ بنت۔

۱۔ شعری گٹ گرگ بہ بنت (تغزل بہ بیت)۔ ۲۔ زیل ء بام بہ بیت (صوت
آہنگ)۔ ۳۔ اشار ء کمار بہ بیت (ایمانیت رمزیت)۔ ۴۔ کسانى ء سرجمی بہ بیت
(اختصار و جامعیت)

سید ہاشمی ء غزلاں اے درستیں گٹ گرگ بیتگ انت سید ء گال شیر کن، خیال
جوان، زیمیل وش، لسوز جلوہ ناک ء معنا آسان دراکنت (آئی شعرانی معنا گران
انت ہم) سید ہاشمی ہما غزل گشیں شاعر انت کہ آئی غزل چہ عیب ء بے عیب انت۔

گیش کن ٹھلانی گونڈ لیں تیراں

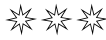
دل مبات انت اگ من دلگیراں

ترانگ اش دات من ء زباد بو ء

چست کن ات زپتیں پوپل ء ہیراں

سید ء دیم ء گشتے لوزوتی سر ء وت رچان انت، آ گچین کنت ء شعر پر بندیت۔
سبکیں ء وشیں لوز پے غزل ء جوانی یے لیکگ بیت ء اے جلوہ ماں سید ء شعران ہست
انت۔ یک کو اسیں شاعرے ء جوانی ایش انت کہ آئی ء احوال ء گپ نوکیں بہ بنت
خیال جوانیں بہ بنت ء ہر گپے کہ جنت آئی ء وتی زند تجربت بہ بیت۔ سید ء شعران
اے جبر باز گندگ بیت چو کہ اے شعر انت۔

واہگہ سوزمان کم نہ بیت
 پرورش اومیتانی بان ء بادگیراں
 تئی گل ء تہا انت ورنائی
 کئی میار انت کہ عاجز ء پیراں

بے وسیں زندہ اگن گہہ کرت چمن در بہ گوز
 روچے سد بر پر وشتگیں عہداں تئی ننداں چتور

سید ء غزل اگس ہرچ وڈ ء چکا سگ بہ بنت جوانیں غزل گشگ بنت۔ ہنچو پہ
 معنہ ہنچو پہ لوز ء ہنچو پہ زیل ء بام آئی ء شعرانی جتا نیں رنگے آ کس ء کہ آئی ء شعر ء
 گال ء وبتگ انت، آ ہر جا ء ہر وہد ء آئی ء طرز ء پچہ کاریت۔ بلوچی ء شاعر اں لہتیں
 شاعر اں ابید کہ آوانی توک ء سید دی ہست انت۔ درستاں فارسی شاعری ء رند گیری
 کتگ آواں فارسی ء ہما گشتگیں گپان ء پداماں بلوچی ء جتگ بے چوش شیوار نہ
 بیتگ انت کہ آوان ء گہتریں رنگے ء پیش بدارنت۔ حافظ شیرازی ء گپ اگس مئے
 واجہ عبدالرحیم صابر ء گشتگ تا آئی ء رابد رنگ ترکتگ ہمیشا مئے شاعر اں وتی
 پاداناں داشت نہ کتگ۔ سید ء وتی جند ء فکر ء خیال انت ء شاعر ء راباید انت کہ چہ
 وت ء نوکیں چیز در بہ گبجیت ناکہ دگرانی گشتگیں گپان بہ جنت۔ سید ہاشمی ہما شاعر
 انت کہ آئی ء ماں وتی شعر اں ایوک ء بلوچی زبان کار مرد کتگ ء بلوچی شاعری ء
 تب ء (مزان ء وڈ) گال پر بستگ۔ ہما وہد ء سید گشتگ ے

حائل ء حاترا سید انگت
 گراں تریں غم وتی سر ء زیراں

شاعر ہما مردم انت کہ آچہ کش ء گور ء سجائیں مردماں زانو گر ء کو اس ترانت۔
 آہما ہورتیں ء بارگیں چیزاں گندیت کہ ہمک مردم اش دیست نہ کنت۔ آد گراناں
 راہ شون دنت، آزند ء راہ، آپسر ء کندگاں چارایت ء پہ رندی مردماں چیدگ
 (سنگ میل) بندیت۔ آشاعر کہ دگرانی پداں بہ بیت آئی ء را ابدمانیں شاعر نہ گش
 انت۔ مئے عہدی (کلاسیکل) شاعر اں ابید مئے اے و ہد ء شاعر اں وتی ہیچ رہبند ء
 فکر نیست ء چہ شاعری ء زانت ء زہر انت۔ ا لمیں گپ ایش انت کہ درست دگرانی
 پداں گران انت۔ سید ء اے گپ ء را مارا ت ء وتی جتا نیں را ہے در گیتگ ء
 ر ہادگ پیتگ۔

شاعری ء نمیراں بنیگ ء کہ یک چیز یے باز کار دنت، آشاعر ء اندری مارگ
 انت۔ بز اں شعر ہنچو بہ بیت کہ مردم ء دل ء دردانی پاہار بہ بیت۔ اے دل ء دردانی ء
 لہڑانی چؤل ہر چند ء کہ تیز بہ بنت شعر ہمنکہ دل ء کار کنت، اے جبر ماں سید ء شعر اں
 ہست انت۔

گل ء ملگوراں مسک ء انبریناں
 کناں یات وتی کل ء زریناں
 منی ہا نل بیا کہ ہڈیاں تئی
 وتی زگریں دل ء حوناں گوں میناں
 پہ ہر رنگے کناں دوست ء گوں نیادے
 کہ بدواہانی بخت ء را نسیناں

چرے شعر اں ہنچو زانگ بیت کہ گشتے چہ دل ء جہلانکی ء کاینت ء اے آئی ء
 گلانی یک مزنین جوانی یے۔ دگہ چیز یے کہ ماں سید ء گالاں گندگ بیت ایش
 انت کہ آئی ء در ی مارگ زیات نیست (خارجیت)۔ آگشتے راجی زند ء بدیں

دودانی درداں نہ ماریت، آچہ بدیں دوداں گلگ دار نہ انت۔ آگون ہانل ۽
گشیت کہ ے

یک برے بل کہ پدا من تئی کل ۽ کایاں

یاچوش کہ ے

روچے صدبر پرشتگیں عہداں تئی نندان چتور

چریشی زانگ بیت کہ آئی ۽ دُستیں گلگ گوں حانل ۽ انت۔ پہ جوانیں
شاعری ۽ دری ۽ اندری دوئیں دردانی مارگ درکار انت بلے سید ہنچیں کواسیں
شاعرے کہ آئی ۽ اندری مارگ ۽ دری مارگ ۽ کنڈ گپتگ گوں۔ آئی ۽
اندری زانت (داخلی شعور) باز پختہ انت ۽ آئی ۽ اے زانت بازالمیں زانت یے۔
آئی ۽ اے اندری زانت (داخلیت) ۽ المی ۽ پکا ئی چہ اے گالان سہرا بیت کہ:

منی گل ۽ چراغے ۽ بہ منئے

ترا چہ ملکموت ۽ ہم زہیناں

من ۽ بس انت منی لسانیں آہوگ

میار ات پمن گوراں ماہلیناں

بے شکر گال ۽ شیر کنی تہل انت

رتچ ات مسری ۽ شکل ۽ شیراں

فارسی ۽ مزناں نائیں شاعر شیخ سعدی شیرازی ۽ بارو ۽ اے گپ گشگ بیت کہ آئی
۽ گالانی تہا یک جوانی یے ہست انت۔ آجوانی ایش انت کہ آئی گالے ہنچو کہ
مردم یک برے وانیت اش تہ مردم ۽ آسان لگنت بلے ہر چند کہ فکر بہ جنئے آوانی معنا
دور تر رونت۔ ہمیشی ۽ شاعری ۽ سہل ممتنع گشنت اے جبر اردو ۽ مستریں شاعر مرزا
غالب ۽ شعراں باز ہست چو کہ اے شعر انت ے

دلِ نادان تجھے ہوا کیا ہے
 آخر اس درد کی دوا کیا ہے
 ہم ہیں مشاق اور وہ بیزار
 یا الہی یہ ماجرا کیا ہے

یا

تم شہر میں ہو تو ہمیں کیا غم جب اُٹھینگے
 لے آئینگے بازار سے جا کر دل و جاں اور

یارب نہ وہ سمجھے ہیں نہ سمجھیں گے مری بات
 دے اور دل انکو جو نہ دے مجھ کو زبان اور

سید ہاشمیؒ شعر ہے وڑین انتؒ ایشان ہم سہل ممتنع گشگ بیت۔

تئی کلؒ تہا انتؒ ورنائی
 کئی میار انتؒ کہ عاجزؒ پیراں
 بے شکر گالؒ شیر کنی تہل انتؒ
 رتچ ات مسریؒ شگلؒ شیراں
 تئی دراہیاں ورنائی بہا انتؒ
 میاریگاں کہ دل دارگ نہ زاناں

سیدؒ توار باز نرمؒ لہم انتؒ۔ آ جبر کنت بلے آئیؒ گالوار چو عطا شادؒ گالوارؒ برز

نہ انتؒ۔ وش وشؒ پہ تزن گپ جنتؒ آئیؒ گپ کشوکانی (Indirect) انتؒ۔
 آئیؒ گالوار گول اُردوؒ شاعر فیض احمد فیضؒ گالوارؒ دپ کپیت..... چوکہ فیضؒ

شعر انتؒ۔

سچ ہے ہمیں کو آپ کے شکوے بجانہ تھے
بیشک ستم جناب کے سب دوستانہ تھے

سید ہاشمی سے

گشیت درداں دلء دارگ نہ زاناں
گنہ کاراں کہ اُفارگ نہ زاناں
من میاریگاں کہ واہاراں تئی
اے رہ ء تو وت سردگاں بوتگئے

سیدء گلانی جوانی ایش انت کہ آئی ء گال (غزل) ہمدست انت بزاں
آوانی تہا وحدت تاثر آست۔ غزل ء تہا اگس یک شعرے (غنی) بیت ء یکے
شاد ہی غزل بد ڈول بیت آئی ء وانگ ء آئی ء معناہانی تام پشت نہ کپیت۔ اے
ڈول ء سیدء گلانی مٹ نیست۔ آئی گال باز ہمدست انت ء یک وڑیں تامے
دارنت پہ چارگے ء اے گال کہ سے

کئے گشیت انت پچن ء گران بوتگئے
پرچی ء اے درد آسان بوتگئے
اومنی کیگد ترا منت پر انت
تو کجام دردانی درمان بوتگئے
دیم ء ایتانی شہموکیں چراغ
گوستگیں عہدانی ارمان بوتگئے
حالوں سر بوتگ کہ دوشیگیں شپء
انتر ء بو ء زباداں بوتگئے

لنگ ۽ بش بست اِش گوں شار ۽ دامن ۽
پرچی ۽ ارسانی مہماں بوتگ ۽

یا ۽ شعر

گل ۽ ملگوراں مسک ۽ عنبریناں
کناں یات وتی کل ۽ زریناں
زہیروں بیت پر بنداں دو سئے گال
اگاں بے غم بباں ٹپان کدیناں
منی گل ۽ چراغ ۽ بے مئے
ترا چہ ملکموت ۽ ہم زہیناں
من ۽ بس انت وتی لسائیں آہوگ
میارات پمن گوراں ماہلیناں
ترا مرچی پہ بانوری بگنداں
بیا کہ من ترا وت سمبہیناں

اے گال سک ہمدست انت ۽ اشانی تہا وحدت تاثر سک باز انت گشتے سر ۽ چہ
پاد ۽ یک وڑ انت سید ۽ شاعری ۽ یک گپے آئی ۽ درد واری انت آئی ۽ توار ۽ توک ۽ درد
۽ سوزمان ہست افار ۽ نا لگ ہست گریوگ ۽ ارس ہست گشتے آئی ۽ اندر ۽ چیری ٹپ
وارتگ۔ آئی ۽ شادہ ۽ روج چرائی باز دیر انت وشی ۽ کنگ آئی ۽ نصیب ۽ نیست ۽

وژدلیں باریگ برت انت حامل ۽ گوں وت سید
گریتگیں چم ۽ لگت مالیں دلے کنداں چتور

نشنگ ء نالاں
 پڑگیں سالان
 پہ حائل ء خاطر ء
 درداں دوا نیست
 دوست ء وفا نیست
 ارز ء براں کئی گورء
 جندوں عذاب انت
 سینہ کباب انت
 انگت شگان ماں سرء
 نہ دل پمن نہ دراہیں زندمانی
 مہ گندات انت کسے چیزے کہ من دیت

بلے انکرہ غم، انکرہ بے سوبی ء انگت سید چہ حائل ء نا اُمیت نہ انت۔ آ انگت
 وتی ”موچکین“ ء کشان انت کہ یک روچے شکار ء گپیت۔ آ گراں تریں غم پہ حائل ء
 خاطر اوتی سرء زیریت حائل ء دستانی ”ہستی آں“ گوں وتی دل ء زگریں حوناں
 مینیت تنکہ حائل ء پہ بانوری بگندایت ء وتی کل ء چراگ بکنت ء۔ آ یک پیم ء
 ہے اُمیت ء انت کہ کدیں بیت حائل آئی کل ء چراغ بہ بیت ء ملکموت بہ زہیت
 آ وتی دل ء برے برے اے خیال ء کاریت ے

من جزماں پداکیت انت یک وشدلیں بارگیے

ہر رنگ ء سید گوازیں اے رنج ء گم ء سالان

ماکہ سید ہاشمی ء گالاں چاران ء لاتکلیں تہ منے چم پرانی ء جوانیں گال، وشیں
 زیمیل، نوکین ء جوانین خیال، درد ء سوزمان ء واہگ، نا اُمیتی ء و اُمیت ء کپت ء اگن

انگہ مادیمتر اچاریں تہ ماگندیں کہ سید یک زبان کو اسے ہم۔ آئی ء و تی گالانی تہا
سکیں شریں زبان کار مرد کتگ۔ سید ء زبان پہکیں بلوچی یے آئی ء دامن چہ فارسی ء
لوزاں پولنگ نہ انت۔ سید ء گالانی جڑتگیں لوز (ترکیب) درست یک وڑین انت
انچو کہ وشدلیں باریگ، لگت مالیں دل، گریتگیں چم، پرشتگیں عہد، زپتیں زہیر،
لسائیں آہوگ، ماہلیں گورائے وڑیں لوز سید انچو و تیگی کتگ انت کہ اشان ہرجا
بگندے سید ء ترانگ ء کپے اے ڈولیں جڑتگیں لوز (ترکیب) ء ابید آئی ء دگہ
نویں ء وت تراشتگیں لوز پہ زبان ء جوڑ نہ کتگ اگن آئی ء ڈولیں کو اسے ء ہرچ نویں
لوزے بہ تراشتیں آمرچی ماں زبان ء ہوار پیتگ ات۔ انچو کہ عطا شاد ء ہرچ چشمیں لوز
مرچی ماں زبان ء ہوار انت۔

دل ۽ چؤلاں سرءِ کُشنت پہ راہے

اگن کسی ۽ سید ہاشمی ۽ حائل ۽ نیا دن صیب پیتگ تہ آئی ۽ دیستگ کہ گوں آئی ۽
مسک ۽ انبریں ملگور، زپتین پوپل ۽ ہیر، مسری شکل ۽ شیرا ایرانت (بلے زباد بو ۽
ترانگ ۽ ترس ۽ کس اش دست نہ جنت) نیں اگس ما عطا شاد ۽ پلگد یں شاری ۽
شاہی کاپر ۽ بداراں تااے ہند ۽ مارا ہرچی رسیت۔

منال توئے تئی زپتیں زہیراں

اے گنجیں کوڑو ۽ یک محرے بی

پہ سید ہاشمی ۽ حائل ۽ غم گنجے۔ بلے عطا شاد ۽ را آئی ۽ پلگد یں شاری ۽ ہرچی کہ
بوگشے داتگ، آئی ۽ کیف ۽ قد حا عطا شاد ۽ زند ۽ را بے مرگ کتگ۔ آئی ۽ داتگیں
داگاں عطا شاد ۽ زند ۽ شپ ماہکاں کتگ۔ سمین آئی ۽ جیگ ۽ چندن ۽ مسکاں درنزیت۔
آئی ۽ مہپرانی نودانی شزرگ یک درین یے ماں عطا شاد ۽ دل شنگینیت۔

قدح ۽ کیف گو ما پلگد یں شاری باتاں

زند بے مرگ بباتیں ہما باری باتاں!

تئی واگے زہیرانت دروتے بہ بیت کہ سوگے

ارسانی کلکشاں تئی، داگانی ماہکاں تئی

جی بہ باتاں منی مہرنگ ء دروت ء احوال

کہ سمین چندن ء مسکاں منی جیگ ء درنزی

سید ہاشمی ء وتی چم پہ یک رثنے ء داشتگ انت آرژن آئی ء حامل انت کہ آئی
 ء کل ء چراغ بہ بیت۔ عطا شاد ء دی چر ء بیرہ کنت پہ وتی بنجاہ ء۔۔۔ آئی ء بنجاہ چہ سید ء
 بنجاہ ء چراگ تر ء آباد تر انت۔ آ ایوک ء اے چراگ ء وتی ٹپو ء نہ ٹمبورینیت۔ آ باز
 چینیانی ہو س ء انت۔ عطا شاد چہ لسا نیں گیوار ء وتی زند ء کشک ء کپ ایت۔۔۔ چہ
 مہپر ء نودانی شنزگ ء وتی دل ء یک درین یے (سنج یے) شنگینیت۔ مہلنج ء
 ”غممانی کیفاں وتی زند ء بے مرگ کنت۔ چہ مسکیں سمین ء دوست ء چندن ء مسکانی
 بو ء گپیت۔ کل ء چہ دل ء داگان رثنا کنت۔ چہ گر میں انبازاں ہمیشہ مرگ لوٹ
 ایت کہ پلگد میں شاری ء مہننا نیں شار ”اوشاریں منابس“ آئی ء جان ء لگ انت۔
 گڈا آئی ء راجریشی ء مجھٹی ء ابدمانیں زندے رسیت۔ آ گوارگ ء پلانی سواد ء نہ
 روت پر چہ کہ آئی ء راوتی پل دپ ء بو ء بساں شنگینتگ۔ اہو! کدیں بیت کہ آئی ء
 واہرین زرد آ ہما طوقیں گوری بہ ژنگیت !!

سرزانی ء پاسان ء کد کاریت مئے آ زردیں نصیب

مئے واہرین زرد ء کدی شنگیت تی طوقیں گوری

اے وہدی کہ من عطا شاد ء شاعری ء سر ء شرگداری کنگ ء اول۔ مارا مئے اے
 وہد ء بلوچی شاعری ء حال الم ء دل ء دارگی انت۔ تاں کہ شر اے جت بکناں واجہ گل
 خان نصیر چوش گشیت :

منی دل گریوان ء ماتم کناں انت

غم ء جمر اں کہ ادا سیاہ بندی

منی بڑگیں دل میاری نہ انت نیں

ہما جاگہہ ء بارگیں ساد سندی

اے واجہ گل خان نصیر ء شرت ترین غزل ء شعر گشگ بنت۔ اے شعرانی خیال ء برز ء
بلندی ء چگا سگ منے واکی کارے نہ انت، بند ء گالان اش سیل کن ات۔ غم ء جمراں
کہ ادا سیاہ بندی ء معنائش بیت کنت کہ سیاہ یک مردے غم ء جمبران ء گپیت ء
بندایت ”ہما جاگہہ ء بارگیں ساد سندی“ بز ان بارگیں ساد چمانام گپتگیں جاگہہ ء
سندی۔ بلے اے شاعر ء گشگ انت، ایدگہ مردم گشنت ساد سدیت۔ نیں بل آئی ء
بزیرایشی ء کہ واجہ عبدالرحیم صابر گشیت !!

ہدم ء نمگسار پیداک انت

قاتل ء انتظار پیداک انت

منزل ء عشق سک خطرناک انت

عقل بسیار اگرچہ چالاک انت

نیم شپ رستہ چاردہی ماہے

مثل ء مست ء خمار پیداک انت

یا

جدائی تئی منا را گار کنتیں

مناچہ ہر کس ء بیزار کنتیں

منی دلبر باتئے سبز ء آباد

دعا اے صابر ء غمخوار کنتیں

نوں من اے بزز، شعرائی بارو، ہچ نہ گشاں شما اگس گشت کہ اے شاعری یے،
 اے شعر انت گڑاں من گہہ نہ وراں اگن ناں! من، شما اگس ہچ نہ گشاں ات۔ گڈا من
 گشاں کہ واجہ صابر، اے نانکہ شعر انت، نا کہ چوریگی لیب انت۔ چہ دوینیاں ہچ نہ
 انت حشکیں لوز انت کہ جوڑینگ، ہم شری، نہ جوڑینگ انت۔ شما اگس انگہ مہ من
 ات من جست کناں کہ قاتل، انتظار چہ کجام دیم، پیدا ک انت۔ منزل، عشق کجام
 عشق، را گشت؟ عشق، منزل بیتیں انگت جبرے ات۔ بلے منزل، عشق، کسی
 سر پر نہ بیت مئے درگالیں شاعر واجہ آدم حقانی گشیت، ”پہ واہگ نمب کنت اے
 کوچگان، شمنے بارنوں مزاری کوچگان انت“ اد، نوں کئی سر پر بیت کہ بار چونی،
 نمب کنت؟ چوش بیت بلے کہ جمبر اتلگ، ماں کوچگانی سر، انت، گوارگ لوٹنت
 اے و ہد، شاعرانی بارو، من اگس ہرچی بگشاں کس، باور نہ بیت۔ واجہ عبدالحکیم حقگو
 جبر، ہم شمارا باور نہ کنت کہ آواں وتی پار دیم، مہار سستگ انت۔

سستگ انت نوں منی پار دیم، مہار وکتی

گار جناں چوں کہ ہما شتر، ریشیں بہ کدی

پہ بلوچی شاعری، واجہ حداوت انت آئی اولاکانی حال ایش انت۔ کہ پار دیم
 اش سستگ انت... بلوچی شاعری گوں رہت، چیل، تہامہ کپ ایت پردگے
 عطا شاد ہے و ہداں چوقائیں ساربان، رح، را پہ لیٹگ، نہ حشت، بلوچی شاعری
 بار برابر کت۔

آفتاب تازہ پیدا بطن گیتی سے ہوا

آسمان ڈوبے ہوئے تاروں کا ماتم کب تلک

آئی ء نوکیں مہار پہ بلوچی اولاک ء رست۔ تنگ ء پار دیم نوک کت انت آئی
 ء اشتر ء راسیر ء لانٹوگ (کایے) چارینت ء کنڈگاں پہ جی جان رند ء پیتگ۔ شما حال
 ء دیست بلوچی شاعری ء کہ ماں تاہا پے ء بے اولاک ء کپتگ ات۔ بلے جی پہ گہیں
 شاعراں کہ چشیں و ہداں دزگیر (مددگار) بیت انت لکھ شکر چہ کریم ء کہ نی بلوچی
 شاعری ء را گواچی آست۔

منے شاعر ابید چہ عنقا ء سید ہاشمی گند ء بچارے درگت ء درگانی سر آمد ء نژوارانی
 ورگ ء انت۔ عطا شاد ء شاعری ء تہا فکر ء خیال ء نوکیں راہندا ڈکت ء وتی دل ء گند ء
 بچارے کت۔ آئی ء شاعری ء توک ء نوکیں فکر جت، نوکیں خیال آ ورت۔ وتی دل ء
 آ ورتگیں مضمون ء حیرانان بیان کت آئی ء فکر ء خیال ء راہ ہم جتا ء دُورا انت۔ ماں
 اے کار ء بزاں وتی نوکیں، جوانیں برز ء بلندیں خیال ء فکر ء اے و ہد ء ماں بلوچی
 شاعری ء گوں عطا شاد کس نہ رستگ گوں۔

من ء دنیاے گشی دیوانگ
 تو گنوگ نے کہ من ء سار گشنے
 چو خدا بازانت پہ بنی آدم ء مرگ ء زند ء
 است کسے کہ دل ء پُرشتاگیں بنداں سازی

زند ء متا بہ بیت چہ یاتانی چار کل ء
 ار سے چہ دیدگاں منے پلے چہ مہپراں تئی
 مہرے نہ انت تہ قہرے دوستے کہ وش نینتکے
 زند ء را چون بلوجاں دستانی ہنیاں تئی

صد پل مریت گڈا کیت ہتم، آرام رسیت اگن گیش بی غم
صد درد، دگہ من ہزیناں اے درد اگن درمان نہ بی

دنیا نی خدایے جوڑیہ تہ
منی ہر کرتگیں نیکی گنا ہے

تئی واہگ ء زہیر انت دروتے بہ بیت کہ سوگے
ارسانی کلکشاں تئی داغانی ماہکاں تئی

یا اے جبر ”تو گنوکے کہ من ء سار گشے۔“ ”آست کسے دل ء پرشتگیں بنداں
سازی“ .. زند ء متا“ دیدگانی ار سے او مہپرانی“ بلے ”منی ہر کرتگیں نیکی گنا ہے“ تو
بگند گشے فکر ء نجار ء ہنچک ء کابنت۔ دگہ من چے بگشاں۔ چرے شعراں شاموت
عطاشاد ء خیال ء فکر ء دوری ء بلندی ء سر پد بیت کن ات اگاں اشانی تو صیف ء
بکناں تہ ہما ساہت کیت کہ یلے روج ء نیم روج ء بگش ایت کہ اے و ہد ء روج انت
شپ نہ انت۔ اے درست ہما گپ انت کہ شاعر ء وت گند ء بچار کتگ ء در گیتنگ
انت اے ہم جبرے، اے ہم شعرے کہ:

جدائی تئی من ء را گار کنتیں
من ء چہ ہر کس ء بیزار کنتیں

(صابر)

چشیں مردم آست کہ اے جبر ء کت نہ کنت۔ جدائی منا گار کنت منی دل ء اے

وڑیں شعر ء پر بندوک ء شاعر بیگ نہ لوٹیت۔ اشی ء یک موٹر پہک کنوکے
 Cleaner ہم گشت کنت، بلے اے جبر ء ایوک یک کو اسیں شاعرے گشت
 کنت کہ ”مہرے نہ انت تہ قہرے دوستے یاوش نیبتکے، زند ء راجوں بلوچاں دستانی
 ہنیاں تئی“ WAISDUNTION گشیت کہ ”شاعری ہنی آدم ء ہدوکی ء
 ہوشامے کہ پہ ”شریں“ رنگ (جمالیاتی جزبہ) ء خاترا بہ بیت کہ سہرا کنوک انت۔
 آئی زبان ہنچو بہ بیت کہ گشتے چہ دل ء جہلانک ء لہڑانی تہا بنیت ء آ زبان ء تہا
 زیمیل بہ بیت۔“

اے دنیا ء توک ء چشیں کسے نیست کہ آئی ء شر رنگ ء براہداریں چیز دوست
 نہ بیت۔ ہر کسی دل ء (AESTHETIC SENTIMENTS) آست۔ ہر
 کس شریں رنگ ء رند ء انت ء شوہاز ء کنگ ء انت۔ ہے شوہاز ء پہ عطا شاد ء چچی
 یے ودی کتگ؟ آوتی ودی کتگیں چچی ء توسیپ ء ماں وتی شاعری ء کنت۔ اے
 ہند ء ماچاریں کہ آئی ء چے ودی کتگ؟ بزاں آئی ء شاعری ء تہا جمالیاتی حس تاں
 چہ حد ء انت؟ اے جہل ء شعراشی ء وت ظاہر کن ات۔

تئی رگانی آقوتاں نہ کرزاں
 منی بخت ء کدی مہکانی یے بی
 کدی شہمنت تئی شار ء ستارہ؟
 کدی زرد ء منی زرشانی یے بی
 او منی ماہ چو جوہان ء ترا انبازاں
 شنگ مہکانیں سری ء کہ شہاری باتاں

وش نصیب انت کہ گپت پک گلابیں رگاں
 شالہ مادی چو سمین ء تئی چاری باتاں
 تئی ملگ کہ سر پنت پل ماں بہشتی کوشاں
 تئی لڈگ کہ دل ء گواڑگ ء سر باز کناں

ماں انبازاں من ء تو گیر کائے
 ماں جوہان ء اگن درپشیت ماہے

چرے شعراں شہاوت ہلکٹ کتگ کہ عطا شاد ء شاعری ء جمالیاتی حس چنگرگ
 انت؟... بگند کہ رگانی آ قوتاں نہ کرزان او پدا لے آ قوتانی بارو ء گشتگ کہ ماں
 بخت ء ماہکانی کارنت۔ اے جبر کہ رگانی آ قوت ماہکانی آ ورت کننت آ وانی مزین
 توصیف یے۔ شار ء ستارہانی شہمگ ء زرد ء زرشانی بنیگ، دوست ء راماہ گشتگ ء
 چو جوہان ء آئی ء انبازگ ء او پدا شنگ ”مہکانیں سری“ ء یا بگند کہ ”تئی ملگ کہ
 سر پنت پل ماں بہشتی کوشاں“ دوست ء ملگ پہ دلاں ہنچو کہ کوش پہ پلاں
 انچائیں کوش ہم ناں بہشتی کوش یا ماہ ء ماں جوہان ء گندگ ء انبازاں گیر آرگ،
 اے شاعری ء تہا جمالیاتی حس ء تام ء گپت ء بہ جنت۔؟

عطا شاد ء شاعری ء دگہ جوانی یے شدت احساس انت ہرچ مردے کہ دلے
 دارایت آئی ء توک ء احساس وحس (FEELING AND SENSATION)
 الم ء است۔

حواس مردم ء رادری پیچی آئی (خارجی اشیاء) ء زانت ء دینت چو کہ ہر کس زانت

چک ۽ مرگ ۽ مات ۽ درد بیت، دوست ۽ جتائی مردم ۽ توریت۔ چہ احساس ۽ اے
 زانگ بیت کہ یک جی یے یا یک دردے یک مردے (یک خاص مردے ۽)
 راجون مان کیت۔ ہے جی ۽ را ”اندری مارگ“ (داخلیت) گشت ۽ شاعری
 اندری دردانی درانگا زکنگ ۽ نام انت۔ عطا شاد ۽ شاعری احساس ۽ پُڑانت احساس
 ۽ چُولانی مستی چہ اے شعرا زانگ بیت کہ ے

مگند اتوں بہارگاہ ۽ چشین ۽
 دلاپوں من کہ ویرندانی یے بی
 واہگاں بل پہ قدحیں چماں
 زرد ۽ ہوشام تاں کجا رستگ

من مرتگاں کہ من ۽ وشی ۽ غم ۽ کُشتگ
 پہ چلگی ہتم ۽ ستلگیں کشاروں من
 من چو پُل ۽ ہتم ۽ چلگ ۽ پاہار کناں
 چوسمین ۽ ماں لواریں غماں افار کناں

تو نہ دیستہ منی ارس ۽ بچکند
 کہ دل ۽ زیمیل ۽ افار گشتے

پہ تئی خاطر اے سُوچنیں پیگور چے انت
 من میاریاں، میاریاں، میاری باتاں

من ء چہ بے وسیں دل دل ء چہ واروں من
خدا اے دا تگیں زند ء بہ بر کہ گاروں من

انبار ہیں ترا کہ منی ساہ در بیت
ارواح دنت پدا تئی شارء کفن من ء

اے برزء شعر کہ شاموت انت شاموت زانت کہ اشانی تہا چہ پیما احساس ء زور
انت۔ چریشاں شاعر ء دل ء اندری حال (داخلی کیفیت) درابیت... ادا آ بہار گاہ ء
پہ ویرندانی ء مستا گے زانت آئی ء دل بہار گاہ ء بیزار انت اے بند ء کہ ”زرد ء ہوشام
تاں کجار سنگ“، آئی ء سو گہی چو لانی پڑی ء حال ء دنت۔ پدا اولی بند ء ”واہگاں بل پہ
قد حیں چماں“ اشی ء چد ء گیشتر کنت ”پہ چلگی ہتم ء ستلگیں کشاروں من“۔ اے یک
راستیں ء امیں سو گہی (حقیقی مارشت) یے بلے سہرا کنگ ء وڑ جتا ء نوک انت وشی
ء غم ہر کس ء کار کنت چو کہ من ء حال رسیت کہ منی دوستے کیت من ء باز وشی بیت ء
سکلیں وشی من ء بے آرام کنت۔

ہے وڑ ء ادا شاعر ء گشتنگ کہ من ء ہما بہار ء امیت ماں تب گوات ء پڑ ینیت
بزاں سہمت ء زیان دنت ”چوسمین ء ماں لواریں غمان افا ر کناں“ اے حبر کہ ”تو نہ
دیسے منی ارس ء بچکند“ اے غم کہ منا چاڑ دینیت۔ من اے غماں چوں پہ وشی وراں پدا
افا ر یا آہ ء رادل ء زیمیل گشتنگ۔ پہ دوست ء خاطر اہرچ حبر ء سگ۔ پیگور چے
انت؟ پہ شری بچارے پدا ایش کہ ”میاری آں میاری باتاں“

چرائی ء دل ء بے وسی ء دل ء چہ آئی ء واری، آئی ء پڑیں احساس ء حال ء

دنت۔ خدا! اے داتلیں زندہ بہ برداتلیں زندہ لوزہ بچارے تہ مردم زانت کہ آچون
 چہ اے زندہ بیزار پھری انت۔ چہ انبازہ ساہ در آہگ ء شارہ دامن ء لگگ ء ارواہ
 ء آہگ ء مردم کجام گپ ء بہ کنت؟ چہ ریشاں کسے عطا شاد ء شاعری ء تہا اندری درد ء
 بتیگ ء کیاس ء کت کنت۔ ہے شاعری ء جوانی انت، چہ ہمیشی ء شاعر ء وتی رنگ
 درابیت دگہ جی یے کہ شاعری ء جوانی گشگ بیت آماں شاعر ء شعر ء غزلانی تہا
 خیال ہواریں (وحدت تاثر) اثر انت۔ اے جی ہم شاعر ء اندری حال ء سہرا
 کنت۔ ماسید ظہور شاہ ہاشمی ء باروہ گشگ کہ آئی ء غزلانی تہا خیال ء ہمدستی است۔
 ہے جی عطا شاد ء غزلاں است انت۔ آئی ء غزلانی ہر یک شعرے ء دگہ معناء دگہ
 خیالے بلے پور ہیں غزل ء وڑیک انت چرے غزل ء وت زانگ بیت۔

نیم شہی پاساں ماں دل ء اومان کناں
 بے تزیں دردان مزن جی جان کناں
 چے دگہ تئی عشق ء فقیرانی مال ء مت
 اے وتی ارساں تئی سرء زرشان کناں
 پہ تئی عشق ء داتلیں زیم ء آزگ ء
 گوں وتی بدواہاں رواں دیوان کناں
 صد براں زہران رواں انگت زندگاں
 تئی زہیر وارنگ زندگیں مرکان کناں
 بے وسیں زند ء بے وسیں بخت ء چہ گناہ
 ما گنوکاں کہ زیاد ہیں ارمان کناں

اے نوا زندانت او منی شائیں ہمبلو

وت وت ۽ گریواں وت وت ۽ وٹان کناں

بگندات کہ اے غزل ۽ تہا چنچوزیمیل است۔ سراچہ پاد۽ خیال چوں برابر ۽
ہمدست ۽ ہم اثرانت۔ اگن چو بچارے تہ ہریک شعرے ۽ تہا جتا نیں ۽ دگہ جبرے
گشگ بیتگ بے چونظم ۽ وڑ۽ (وحدت تاثر) است گشتے یکیں گپ ۽ وڑ وڑ ۽ جنت،
مطلب ۽ جبرے یک انت۔

مردم کہ جبرکنت ۽ یک جی یے ۽ توسیپ ۽ کنت گڈا آ اے جی ۽ پدہ دگہ جی یے ۽
چہرگ ۽ دروشمے دنت ۽ آئی ۽ جوانی ۽ جبر ۽ کنت چو کہ اے چوسنگ ۽ سک انت،
اے آپ انت ۽ رچیت۔ دروشم چہرگ تاں مہ بیت کس وتی مطلب ۽ سہراکت نہ
کنت ۽ شاعری ۽ بے چہرگ ۽ ہیج نہ بیت۔ دنیا ۽ مزین کو اس چہرگ ۽ شاعری ۽ جلوہ
۽ براہ گشت۔ بلو جی غزل گشیں شاعرانی تہا سیدظہور شاہ ہاشمی کم چہرگ آرتگ، عنقا
۽ چہ ہاشمی ۽ گیشتر او عطا شاد ۽ چہ درستاں گیشتر چہرگ (تشبیہ) آرتگ۔ ماشی ۽
گشت کناں کہ عطا شاد ۽ شاعری درست ۽ چہرگی شاعری یے بزاں چشیں غزل
عطا شاد ۽ نیست کہ آئی ۽ توک ۽ چہرگ نیا ورتگ۔ چرے شعراں وت ظاہر بیت ۽

روہی بیت کہ سر پنتیں تی گل رنگیں انارک

کجبل انت شپ کہ تی بیک شفاری باتاں

سمین دا بے ۽ ڈول ۽ شکوست نیم شپاں

خدا ۽ ساہگ ۽ چو تپتگیں لواروں من

تئی آبریشمی ملگور ء سمینی ساہگ
 منی تبد آزگیں زرد ء کدی انبازی
 تئی واہگ ء زہیرانت دروتے بہ بیت کہ سوگے
 ارسانی کلکشاں تئی داغانی ماہکاں تئی

چوتئی یات دل ء اوماں غمانی موجاں
 چو کہ ارے پہ قراری چہ انارکاں کنزی

کلکشاں لسہیں گیوار گشتے
 ماہکاں شنکگتگیں شارگشتے

”رولہی بیت کہ سرپنتیں تئی گل رنگیں انارک“ اے چہرگ ء خیال کنت۔
 اندری درد (داخلیت) شاعر ء ہے نشانی انت۔ شے مرید گشیت کہ ”حانی چہ ماہ ء
 شرترانت کہ ماہ ء غبارے ماں دپ انت“ چونائیں شاعر (عام شاعر) گشت کہ
 آوانی دوست چوماہ ء شرانت۔ سید ہاشمی ء اے چہرگ ء مٹ نیست کہ ”ایردنتیں
 شپ جتائی ء چومرگ ء پریشنگ ء“ جتائی ء شپ ء رامرگ ء پریشنگ گشگ،
 شاعری ء ابدمانیں جوانی انت بلے عطا شاد ء وتی جتائیں رنگ چوش کتگ کہ گشیت
 کہ رولہی (شفق ء سرخی) چہ دوست ء سہریں انارکانی رنگ ء شنگ بیت۔

تئی آبریشمی ملگور ء سمینی ساہگ
 منی تبد آزگیں زرد ء کدی انبازی

واجه عنقاء اے شعرء بگند کہ۔

تا نہ شزنت مئے سرء تئ ششتگیں بیکانی نود

بنت مئے زندء گلاب ء تازہ تاک ء پن کجا

اے شعر ہرچ پیم کہ بگشتے ہما ڈول ء جوان انت۔ واجہ عنقاء عطا شاد ء اے مٹی نہیں
شعر انت۔ آہندء سمینی ساہگ ء تبد آ زگیں زرد ء انبازگ ء اے ہندء ششتگیں
بیکانی نود ء زندء گلاب ء تاکانی سبزینگ۔ بلے پہ چہرگ ء نہرء بچارے گڈ امر دم
تبد آ زگیں زرد دومی چہرگ آئی ء گیشیں تلے گندگ ء کیت۔ زندء گلاب سک جوان
انت بلے عاشق ء زرد ء تبد آ زگ گشگ گوں آئی ء جوان دپ کپیت۔ ہے ڈول ء
تپتگیں لواراوں من عطا شاد چوش نہ گشیت کہ مہلنج ء لسہیں گیوار چوکلکشان انت۔
آ گشیت کلکشان چو لسہیں گیوار ء انت ہے وڈء ماہکان شنگتگیں شارگشتے۔

چوش کہ عطا شاد ء شاعری ء سجانیں راہبند نوکین انت ہے وڈء آئی ء چہرگ دی
نوکیں چہرگ انت چوش کہ کلکشان، سمین، ماہکان، روہی ء دگہ ہنچیں عطا شاد ء
بلوچی شاعری ء راجوانیں خیال نوکیں طرز، نوکیں رہبند، نوکیں چہرگ ء دگہ جی آنی
دنیگ ء ابید بلوچی زبان ء تہا ہنچیں لوزہم باز آ ورتگ کہ آلوزنوں ماں شاعری ء
بازکار ء کابنت۔ چرایاں نوکیں شاعروتی شعراں براہدارکت کن انت کہ سمین، مسکین
سمین، روہی، کلکشان، مسکین ڈگار، تنگو، ہستی رجیں گور بام، ہستی نہیں بام۔ زرد ء
ہوشام، غمانی موج، بے وسیں زند، سچکانیں خیال، آ زردیں نصیب، واہریں زرد،
لہمیں غم، گواڑگ، ہتم ء باز چشیں دگہ جلوہ ناکیں لوز کہ بلوچی شاعری ء جلوہ ناک ء
براہدارکت کن انت۔ عطا شاد ء اے کارانی بلوچی ادب ء شاعری ہمبرہ منت وار

آنت۔ منی خیال ۽ تاں اے ساعت ۽ ہمنچو کہ عطا شاد ۽ پہ بلوچی شاعری ۽ کتگ دگہ کس ۽ نہ کتگ۔ عطا شاد ۽ وانوک اے زنگ ۽ جنت کہ آئی ۽ شعراں کس سر پد نہ بیت۔ آوانی معناباز گران انت، اشی ۽ پسو ۽ ٹی ایس۔ ایلپٹ چوش دنت کہ ”آ شاعری ۽ کہ چونائیں مردم سر پد بہ بیت آ شاعری یے نہ انت آ گپ نوک نہ انت“ شیلے گشیت کہ ”شاعر چہ درستیں مردماں زانو گر ۽ کو اس ترانت“ اگن آئی ۽ گپ ۽ حبراں ہمک مردم سر پد نہ بیت، تہ اے حیرانی ۽ حبرے نہ انت“ جان رسکن گشیت کہ ”تواگن زانیکاریں نوشتہ کنوک ۽ جی ۽ وانگ ۽ روئے گڈاوتی زانت ۽ فہم ۽ کو ڈال ۽ ٹیکماں ہنچو تیز کن کہ گشے تو کوہ ۽ توک ۽ سہر ۽ طلاء ۽ پٹگ ۽ روگ ۽ ۽“ ۽ وانوک ۽ سر پد نہ بنت اشی ۽ گناہ شاعر ۽ سر ۽ نہ انت۔

دل گریت ء شپ ناریت

لوزانک (ادب) زندء شرگداری (تنقید) انت۔ تری پہ شاعری یا پہ ردانک (نثر)۔ ہمیشا چہ ہر یک شاعرے یاردانکارے ء ماہے امیت ء داروں کہ آراجی زندء جوانیں منزل ء پہ الس ء رہ دربری ء بہ کنت ء راجی بدیں دودانی حرابی ء مردمان ء بہ ڈسیت۔ اگاں ماشاعر ء معناء بچاریں تہ اشی معنائت ہما مردم کہ گہہ ء بد ء ڈس ء زوت تر ء گیشتر ماریت۔ اے لوز ء ہنڈال عربی ء لوز شعر انت کہ اشی ء معناء زوت تر ء پیسر تر ماروک انت، چوشکہ شیلے (Shelley) گشیت کہ شاعر وتی چپ ء چاگرد ء زانکار ء کو اس تریں مردم انت۔ ”اگاں شاعر گشیت کہ من شاعرے آں گڈ آئی ء اے کیلو پُر کنگ لوٹ ایت ء شاعری اگاں چوکہ موٹھیو آرنالڈ ء گشتن ء، زندء شرگداری انت“ تہ آ شاعری باید انت ہنچو بہ بیت کہ آہما و ہد ء زندء گٹاں (تقاضا) بہ گیپت ء شاعری وتی و ہد ء یا اگاں بہ مُجہتی زندء انت تہ مُجہتی زندء راہما چیزاں بدنت کہ آئی ء پکار انت ء پکار بدنت۔ ہر و ہد ء ہر زمانگ ء شاعری ہما و ہد ء گپت ء جنت اے آئی ء وتی تجربت ء چم دیست اوپکائی ء درگت ء بیت ء آ شاعر ء تجربت چم دیست ء پکائی ہمنچک بیت کہ آئی ء و ہد ء آئی ء راداتگ..... شیریں خسرو پرویز ء جدائی ء درد ء ماریت، آیوک ء ہمے گپت ء زانت کہ آئی ء دوست چرائی ء

جدا انت، آہے جدائیء داتگیں دردء زنگء جنت، آ زہر انت کہ جدائیء شپء پاس
پرچہ زوت نہ گوزنتء مرغ جیء زوت بانگ نہ دینت۔ مرچی مردمانی زندء دامن
دی پراہ ترانت۔ اے لچہ (نظم) ”دل گریت ء شپ ناریت“ (کہ اشیء گپء
جنگء اوں) گوں شیرینء ہما گپاں کہ شیرین پہ وتی دوستء جتائیء غمء گشتگ
انت ہمدپ بکناں تہ ماہلکٹ کت کناں کہ آ وہء تجربت چے بیتگ ء نین چے
انت۔ آ دی یک شپء گپ انت، دوست چہ دوستء جتا انت۔ آ زہر انت کہ
مرغ جیء بانگ نہ دنت، روج نہ بیت۔ اے ہم شپء گپ انت۔ بلے اے مرچی
نیں شاعر گیش تر تجربت داریت آ دودانی شانگیں سردستء گندیت، لچء کم نیادیء
گندیت، جنین زہگےء بے وسیء دردء ماریت۔ آلچہ (گر یہ گردن شیریں در فراق
نُحسرو پرویز) ء پہنات ء اے لچہ (دل گریت اوشپ ناریت) ء ”شبے تاریک تراز
سوگ عزیزاں“ اے دی ”دل گریت ء شپ ناریت“ من وتی قصہ مُپت ء دراج
کت من ء عطاشادء لچہ ”دل گریت ء شپ ناریت“ ء بارو ء تران کنگی ات۔ عطاشاد
گوں شُما درستاں درستی انت۔ آ ہما شاعر انت کہ آئی ء رامرچی نیں شاعریء دنیاء
باغی گشتگ بیت۔ عطاشاد بلوچی شاعریء ہما صید انت کہ وتی نگور دیم ء آئی ء پاد پچ نہ
بنت پمیشا آ باز دیریں چرا گجاہ چاریت، اے آئی ء ترمدی انت۔ ”دل گریت ء
شپ ناریت“ عطاشادء آ جو نیں لچہاں (آزاتیں نظماں) یکے۔ اگاں آ جو نیں لچہء
معنا اے بہ بیت کہ آئی ء تہا شعری گٹ گرگ نہ بیتگ انت تہ من اے لچہء را
آ جو نیں لچہ گشتگ ء وت کم شرپ ہاں پرچہ کہ شعری گٹ ایش انت کہ لچہء تنگ
(بحر) بہ بیت زیل بام ء مُسرء زیمیل بہ بیت ء خیال ء یکی (وحدت تاثر) بہ بیت ء

اے سجانیں جبر ماں اے لچہء آست آنت ہمیشا اے وڑیں لچہء آجو (آزات)
گشگ وت ء راپر اگ انت۔

”دل گریت ء شپ ناریت“ یک کسمانکے (ڈرامہ)۔ ماں اے لچہء
کسمانک ء درستیں گٹ گرگ بیتگ آنت۔

عطاشاد ء ”پلانی حشکیں پن“ ء ”شپانک“ ہم کسمانکی لچہ انت۔ پلانی حشکیں پن
ء ”شپانک“ بن ء گرت ء تاسر ء رونت تچکانی ء ”دل گریت ء شپ ناریت“ چہ توک
ء بنگیج بیت پد اُشت ء روت ء پد اچنبال (نقطہ عروج) ء رسیت ء باز جوانیں وڑے
کیت ء کٹیت۔

خیال نیگی بچارے اے لچہ، بے دروریں لچہ یے۔ اشی ء معناء خیال ء پہنات
سک پراہ انت۔ اے لچہء بنی آدم ء ”واہگی اومان“ ء دلی ارمان آست آنت ء اے ہما
چیز انت کہ اے لچہء ابدمان ء نمیران کنت۔ دومی گپ ایش انت کہ راجی زند ء
زور کی ء مردم ء بے وسی ء احوال باز جوانی ء جنگ بیتگ۔ دگہ جبرے شاعر ء چپ ء
چاگرد ء بدیں دودانی خرابی ء گندگی ء گلگ انت۔ لچہ بنگیج بیت چہ ہنچیں جبرے ء کہ
شاعر ء سٹی ء سوری کشگ ء تجربت ء آئی ء چم دیست ء پگائی انت۔ پرے گپ ء شاعر
ء تجربت، ہمنچو پگا انت کہ آ اے دگراں مٹینت کنت۔

دل گریت ء شپ ناریت

ماچو کہ استار ء شپ ء پاہار

روچ ء مٹگیں ارمان

زند ء بامسارانی پشومانی !!

اے گپ ء اے کسمانک ء مردینی آواز ہما و ہد ء جنت کہ آئی ء تجربت پختہ
بیت۔ ہے آواز یک برے چوش اشلنگ بیت۔

زند، اے چراغ ء مرتگیں وٹ انت

کہ مہر ء سوزمان ء آچش ء بالیت

ء گنجیں واہگانی ذگریں حوناں دیر جلیت ء ابدمانیت

مرک انت واہگ او مہر ء جتائی

واہگ ء ذگریں نشانی تہ منوں

مہر ء بزاں

اے و ہد ء آئی ء دیمانندوک آئی ء اے بے سریں جبراں سر پد نہ بیت۔ آئی ء
دل ء اے شاعروتی ہیل ء پدا اے وڑیں تران کنت گشیت ے

ما پُہہ نباں

تو شاعرے تے شاعری تزان کنے

باریں دگہ شعرے بگش؟

اے گالوار ہما کس میگ ات کہ اے زند ء رُنگ راہاں نہ کپتگ ات۔ بلے
ہر و ہد یکہ زند ء واد آپ آئی ء چشت انت آئی ء نک جو ر بیت۔ آئی ء تجربت پکا ء الم
بیت گڑا آسر پد بیاں بیت کہ آہما چری نیں شاعر ء گنوکی تراناں وتی سر ء وت سر پد
بیت۔ درستیں چیز آئی ء دیمانپد ر بنت دگہ جا ہے آوت گشیت ے

سے سال پرریں گوستگ انت پہ ہنچشی

مرچی مرو

زانے منی اے دزنشانیء و دارء سگیء

اللہ تیں شپ تیر نہ بنت

وابانی گنجان ئے من ء بہرے بدے

ارسی مہ ہیں!؟

اے بے وی پڑا جنیں زہگان چومرگ ء پریشنگ انت“

وہدے اے درستیں جبر آوانی سرء گو زانت، آوانی زند ء زانت ء یک الہی ء

پکائی یے کیت گڈا ہر دو ہے گپ ء پے ستک ء دل گشت کہ۔

ماء، چوکہ استار ء شپ ء پاہار

روح ء منتگیں ارمان

زند ء بامسارانی پشومانی

اے لچہ ء ماد و پیم ء چکاس ایں۔ یکے پہ معنائ احوال (موضوع) ء دومی پہ

(پر بند)... چونائی ء شاعر یار دانا کار زند ء لبے گرت ء آئی ء سرء شعر یا آ زمانک

نبشتہ کنت ء اے ہم راست انت لچہ یا آ زمانک ء در آ یگ (پیلو بنیگ) ء

ہمنچک بس انت۔ بلے پہ یک کو اسیں شاعرے یار دانا کارے ء بنی آدم ء زند ء

سجائیں گواش پل ء کنگ ہم گران نہ انت۔ اے جبر حق انت کہ ہمالچہ ء آ زمانک کہ

آوانی تہا بنی آدم ء زند ء یک لمبکے گپتگ، آ ہم در آ تنگ ء سرگاران ء ہے شتر تریں

لوزانکی جی گشگ بنت۔

انگریزی ء مزن نامیں شاعر (WORDS WORTH) ء لچہ (REAPER)

ء ”احوال“ ایش انت کہ یک جنکے ڈگار ء رنگ ء انت۔ آئی ء صُحب ء ندرگ باز

دوست بہینت۔ آوش و شء گوں زیمیل سوت جنت۔ اے سہبء ندرگ باز جلوہ
 ناک انت، آئیء راباز دوست بنت۔ بلے آپرے ندرگء دیراں جلّت نہ
 کنت۔ پرچہ کہ دگہ کار آئیء باز انت پے جبرء اے لچہ پیلو انت ء در آتکے او باز
 جو انیں لچہ یے گشگ بیت۔ ن۔ م۔ راشدء لچہ ”میں اسے واقف الفت نہ کروں“
 کئے نہ اُشکتگ۔ اے لچہ احوال (موضوع) ایش انت کہ مہرء جنجال سک گران
 انت۔ اشیء جنورء ہر کس وارت سرلیٹیت۔ فیض احمد فیضء نامی نیں لچہ۔ ے
 ”مجھ سے پہلی سی محبت میرے محبوب نہ مانگ“

ہم یک گپے جنت ے

میں نے سمجھا تھا کہ تو ہے تو درخشاں ہے حیات
 تیرا غم ہے تو غم دھر کا جھگڑا کیا ہے
 انگنت صدیوں کے تاریک بہیمانہ طلسم
 ریشم و اطلس ء کخواب میں بُوائے ہوئے
 جابجا بکتے ہوئے کوچہ و بازار میں جسم
 خاک میں لتھڑے ہوئے خون میں نہلائے ہوئے
 لوٹ جاتی ہے ادھر کو بھی نظر کیا کیجئے
 اب بھی دلکش ہے ترا حسن مگر کیا کیجئے
 اور بھی دکھ ہیں زمانے میں محبت کے سوا

نیں اگاں ما اے لچہ ”دل گریت ء شپ ناریت“ ء بچاراں تہ اے لچہ ء بنی آدمء
 سچا نیں زند چپ ء چا گرد کنتگ۔ بنی آدمء وا بگی او مان، دلی ارمان، وا بگ ء گنگیری

آسِر پھوت پڑاموکیں سکین بنی آدم ء مردینی یا جنینی واہگ (جنسی خواہش) ء اے
 واہگ ءوت پھ سہرگ ء سہر شاہ کشگ ء ڈبہہ ء غم، اے لچہ ء احوال انت۔ پھ اے لچہ ء
 الہی ء سہر پد بوہگ ء لچہ ء سہرتاں سہر ء نوشتہ کناں ۔

دل گریت ء شپ ناریت

ما، چوکہ استار ء شپ ء پاہار

روچ ء منتگیں ارمان

زند ء بامسارانی پشومانی

زیبائی ء ندروں

زیبائی ء ندروں بے

زیبائی ء زانت ء بزانتیں دریگتیں

دل مانگیں لہڑانی ورنائی

دل مانگیں لہڑانی ورنائی

کہ ماں غم داتگیں در دیں، ودار، آ زردگیں پاساں

نہ سہر یت، تلوسیت چوانگریں زرد ء غم ء آساں

کئے سالیں ساعتانی زند آ سارتیں سکین ء

کئے جنیں زہگی دل ء پرسیت؟

ء کئے تہ کد دل ء داریت

دل گریت ء شپ ناریت

دل گریت ء شپ ناریت

کہ اے عاشق طبی اے واہگہء دلما نگی گران انت
 بگند کہ بے وسیء بے وفائی
 چوں ماں شاگیں کا پرء ماہیں جنکہ گریں انبازاں زریت
 ”تئی دلگیریں یا توں پہل کنت
 اے خمارچم ہتم بوئیں بدن
 پہ کتر ہے تہ واہگانی گواڑگاں ساریت
 اے کوہنیں شراب
 پہ یک دمانے تئی غمء سوزمان او تئی مہرء خمارء گار کنت بے سار کنت
 بل کہ تئی شررنگی ء رب ء قلم نستہ
 بلے یک ساعتے پہ ساعتے
 صد بے تڑہیں پاساں تڑہینیت
 بے وسیء بے وفائی لیے بہ بیت۔ واک ءوس ء ہزیں گرونا کی نہ بیت
 بیالذت ء شہدیں شراب
 بیا گریں امبازہ زہیری پیچ ء تاب
 بیاماہ لقاہ گونگ او مہرنگ داب
 یک کتر ہے لوٹاں تئی عمرء گرونا کیں درء
 ”جند کن سری ء او جنک
 اے نوک باہندیں گناہاں مانپوش
 آ ماہکاں گونا پ ء تڑانگ داغ دنت“

روح ایرلہ انت

روح ایرلہ ء اے سہرنا کیں قدح ء گندیں کہ لرزیت

چومنی مہر ء اول دانک ء ہناریں زبان ء

تئی حدوک ء نوک وفائی ء من ء گیریت

تئی لاڑ ء کساں سالی

چو ہلک ء تڑن ء پیگوراں

منی زمیں دل ء نقشیت

”زند اے چراغ ء مرتگیں وٹ انت

کہ مہر ء سوزمان ء آچش ء بالیت

او گنجیں واہگانی ذگریں حوناں دیر جلیت ء ابدمانیت

مرک انت واہگ ء مہر ء جتائی

واہگ ء ذگریں نشانی تہ منوں

مہر ء بزاں“

ماپہہ نباں

تو شاعرے ء شاعری تزان کنئے

باریں دگہ شعرے بگش“

”نہہ سال پڑیں گوستگ انت پہ ہنچشی،

مرچی مرو“

”زانے منی اے دزنشانی ء ودار ء سکی ء

اللہ نہیں شب تیر نہ بنت،

و ابانی گنجانے منء بہرے بدئے“

ارسی مہ ہیں؟

اے بے وسی پماجینیں زہگاں چومرگء پریشتنگ انت

روح ایرلہ انت

ہر روح پہ دردیں دلء زیم آ زگی کاریت

دل گریت ء شب ناریت

اے عاشق طبعی، اے دلمانگی گران انت

بگند امیت ء بے سیتیں سکین

گند پہ وتی پر امگ ء

اے تلوسیں دردء دے آرام دنت

زردء دگہ حونا کیں ڈرینے جاہ جنت

تامور بیت دیدانی نیلیں آ زمان

”وشنام! جلگہ مکھیں

وشنام! جو رین وشینتکانی

وتیگانی

درآمدستیء آ وار“

گندے وتی حج ء منی مہریں میارء نیادیء

”دوشی انا گاہ ء ہنگ گپت انت کئی خون

کئے بوت جون“

”ماں اطلس ء آبریشماں، تاں بزرگ ء وارین دل آت۔

اوگار بوت

تاں بُلک ء یکیں نواسگ بوت، میر ء مرکب ء نالانی دیم حونی،

روچے گو مے رزوائیں زند ء چنت برمن تو مراں،

اے مئے قدیمی واہگانی بندرانت

چو کہ بیچ مرتگیں مات ء دل انت۔

صد کلر انت۔

ماں سیہ شپیں روچاں منی نابودی ء او مان

تئی بنامی ء ترس ء گمان

ڈیہہ ء غم ء جان ء غم ء ہلک ء شگان

کئے تنکد ء مہنو! گوں زیمیں زرد ء ارسیں چم ء سالیں ساعتانی غم

پہ بامی انکراں داریت

دل گریت ء شپ ناریت

ماچو کہ استار ء شپ ء پاہار

روچ ء منتگیں ارمان

زند ء بامسارانی پشتونی

دل گریت ء شپ ناریت

دل گریت ء شپ ناریت

دل گریت ء شپ ناریت

مردم اگاں بنی آدم ء دل دلی جند (نفسیات) ء بچاریت تہ بنی آدم ء واہگی او ماناں
 سر پد بیت۔ گہتریں ء شتر تریں چیز مردم ء طلب انت۔ مردم پہ وتی سہڑ ینگ ء تچ ء تا
 گ ء انت... نیں کہ اے سہڑ گ بنی آدم ء زند ء طلب انت تا ا ہر جا ء ہر گجا پمیشی
 تچ ایت پرے کار ء آ باز سہٹ گندا ایت۔ اے رہ چاری ء ہر یک ساعتے سالے ء
 درستاں مشکل ایش انت کہ یک زند آ سارتیں سکین یے بنی آدم ء ہے دام ء دوردیان
 انت... اے حبر ء احوال ماں اے لچہ ء لچہ جوانی است انت

دل مانگیں لہڑانی ورنائی

کہ مان غم داتگیں دردیں و دار آ زردگیں پاساں

نہ سہڑ بیت تلوسیت چوانگریں زرد ء غم ء آ ساں

کئے سالیں ساعتانی زند آ سارتیں سکین ء

کئے جنیں زہگیں دل ء پرسیت؟

او کئے تہ کد دل ء داریت

دل گریت ء شپ ناریت

بنی آدم ء تلوسوکیں واہگ وتی سہڑ ینگ ء ہر وہد ء در ء چار ایت... او ہر وہد ء

یک پر اموکیں سکین یے پرانی ء دام دوردنیگ ء وتی موچکین ء کٹشان انت۔ اے

لچہ ء ہے گپ ء احوال دنیگ بیتگ اے بنی آدم ء مجتی ہیل (NATURE) انت۔

اے خمار چم ء ہتم بوئیں بدن

پہ کتر ہے تہ واہگانی گواڑگاں ساریت

اے کوہنیں شراب

پہ یک دمانے تئی غم ء سوزمان ء تئی مہر ء خمار ء

گارکنت

بے سارکنت

مردم ء واہگانی سہرگ ء بنجاہ ء بنجل یکے بیت واہگ وتی بنجاہ ء رونت اے
پہ دروگیں سکین ء زوت پدربیت۔ ہمے گواچن ماں اے لچہ ء دی پیش دارگ بیتگ

”جنڈ کن سری ء او جنک

اے نوک باہندیں گناہاں مانپوش

آ ماہکاں گوناپ ء ترانگ داگ دنت“

دیسٹ کہ اداشی ء وتی دل ء مردینی واہگانی سہرینگ ء ہر چیزے کہ وتی
دیمپان ء کت آ گواتاں گوتک۔ آئی ء دروگ پدربیت۔ اشی ء مثال ایش انت
کہ یک ماتے ء بچ مرتگ، آئی ء دل زیم انت، آدگہ مچھے کہ آئی ء ہمانی مرتگیں
چک ء چہرگ ء جنت گندیت ء آ لوٹ ایت کہ پہ وتی بچ ء تنگوین دروشم ء وتی دل ء
وش بکنت۔ اگاں آ یک برے پہ گنوکی ہماچک ء گلایش کنت بلے پداہما ساعت ء
آ اے جبر ء ماریت کہ چریش ء آئی ء غم بہرنہ بنت۔ آ ہنچو یلہ ء دنت ء اے دروشم
آئی ء درد ء چیلاناں گیش کنت۔ اے حقین جبرے ء ماں اے لچہ ء پہ جوانی جنگ
بیتگ۔ آ ”ماہکان گوناپ ء ترانگ داگ دنت“ ء اے ہم ہے گپ انت۔

بگند، اُمیت ء بے سینتیں سکین

گند پہ وتی پڑامگ ء

اے تلوسیں درد ء دے ء آرام دنت

زرد ء دگہ ہوناکیں ڈرین یے جاہ جنت

تامور بیت دیدانی نیلیں آزمان

من ۽ سلیم احمد (اردو ۽ شرگدارے) ۽ شرگداری گیرکیت کہ آگشیت کہ یک
 تو امیں (مکمل) مردے وتی دوست ۽ خیال ۽ کنت، وتی ملک ۽ خیال ۽ کنت، وتی
 جند ۽ خیال ۽ کنت، وتی چپ ۽ چاگرد ۽ چارایت، گناہ کنت ۽ ثواب ہم کنت۔ فیض
 احمد فیض گشیت، گوں وتی دوست ۽ کہ آئی ۽ راڈیہہ ۽ ہمنچو درد پر، کہ آوتی دوست ۽
 ترانگ ۽ نہ کپیت (مجھ سے پہلی سی محبت مرے محبوب نہ مانگ) اے لچہ ۽ شاعر ۽ ہم
 وتی ڈیہہ ۽ ہمنچو درد پر بلے آچہ وتی دوست ۽ بے ترانگ نہ بیت
 وشنام! جلگہ مکھیں
 وشنام! جورین وشینتکانی

وتیگانی

در آمد دستی ۽ آوار

ادا دلگوش کن ات، جوئریں وشینتکانی در آمد دستی ۽ آوار ۽ پدا آگوں دیما
 نندوک ۽ گشیت، ”گندے وتی لچ ۽ منی مہریں میار ۽ نیادی“ ۽ گوں فیض ۽ ”جا بجا
 بکتے ہوئے کوچہ بازار میں جسم“ ۽ دل ۽ بدایت ۽ اشی ۽ بچاریت ۽
 دوشی انا گاہ ۽ ہٹلک گپت انت کئی خون
 کئے بوت جون“

اے مئے قدیمیں واہگانی بندرانت

ماں سیہ شپیں روچان کہ چونچ مرتگیں مات ۽ دل انت

صد ٹکر انت

فیض گشیت۔

لوٹ جاتی ہے ادھر کو بھی نظر کیا کیجئے
اب بھی دلکش ہے ترا حسن مگر کیا کیجئے
اور بھی دکھ ہیں زمانے میں محبت کے سوا
راحتیں اور بھی ہیں وصل کی راحت کے سوا

اے چوش گشیت ے

ماں سیہ شپیں روچاں منی نابودیء اومان

تئی بنامیء ترسء گمان

ڈیہہء غمء جانء غمء ہلکء شگان

پہ حق اے لپہ معنائ احوال ینگئی یک سکلیں جوانینء بے مٹیں لپہ یے۔ اشیء بنی
آدمء درستیں زندء راچپء چاگرد کتنگ نیں مااے لپہء پر بندء چاراں! لپہء یک
بہرے آئیء احوال انتء دومی آئیء پر بند انت لپہ ابیداے دوئیں چیزان نہ بیت
ہنچو کہ اے لپہء احوال جوان انت ہنچو اشیء پر بند انت۔

اے کسمانکی لپہ چو بنگیج بیت کہ شپ انت، تہاری ہیمناک انت۔ یک
مردمے دردء چیلان پیرتگ۔ آئیء وتی زندء گوستگیں جبر گیر کابنت، آوتی مہلنجء
تزانگء کپیت۔ لپہ باز جوانیں وڑےء بنگیج بیت چوکہ ے

دل گریت ء شپ ناریت

اے کسمانکء توک انت۔ ادا ہے مردم وتی زندء تجر بت ء پکانیء احوالء

دنت۔ کسمانک چہ ہمد ا پدا پہ پشت ء روت چہ بنگیج ء گیپت اے احوال باز پہ جوانی
گشگ بیتگ اے و ہد ء شاعر ء دوست چہ مہر ء سکیاں سہی نہ انت۔۔۔ ہمیشا و ہد یکہ
گشیت ے

زند اے چراغ ء مر تگیں وٹ انت

کہ مہر ء سوز مان ء آ چش ء بالیت

ء گنجیں واہگانی ذگریں حوناں دیر جلّیت ء ابد مانیت

آ گشیت

”ما پوہ نباں“

تو شاعر ے شاعری تران کنئے“

اے جبران ء رند پہ و ہد ء پیش دارگ ء مثال دبیگ بیتگ کہ چریشی پد ر بیت

کہ یک مدت یے گوزیت پدا اشی ء رنداے گال کہ ے

”سے سال پڑین گوستگ انت پہ ہنچشی ،

مرچی مرو“

ہے باز جوانین معنادنت۔۔ ء چریشی ء زانگ بیت کہ اے پڑین سے سال ء

اے مردم ء باز درد کشتگ۔۔ ء پدا ہما کہ پوہ نہ ات مرچی گشیت

”ارسی مہ ہیں“

اے بے وی پما جنیں زہگان چومرگ ء پریشتگ انت“

لچہ ء تہادومی ندارگ ء مردم پہ واہگانی وت سہرگ ء سکین ء احوال انت۔ اے

احوال باز گوں شیواری دبیگ بیتگ اے مردینی واہگانی سہر ینگ ء یک جنک

یے نیمگء روت پے خاطر اکہ ے

اے خمار چمء ہتم بوئیں بدن

پہ کتر ہے تہ واہگانی گواڑگاں ساریت

اشیء رند ہے جبر انت کہ ماں پے ہتم بوء انبازاں روت اشیء پد دو کشکی

کیت پدا ہنچو گشیت -

جُنڈ کن سری ء او جنک

اے نوک باہندی گناہاں مانپوش

آماہکاں گوناپ ء تزانگ داغ دنت

چہ اشیء سہرا بیت کہ آئی ء وشی نہ رسیت او بیزاری ء پشومانی ء بیت ہے ہتم

بوء سینہ ء راگناہ گشیت ہنچو آئی ء دپ ء درکیت آماہکان گوناپ ء تزانگ داگ

دنت درستاں شتر تریں بہر لچہ ء ہلگ ء بہر انت - اولی بندگوں سے رند ء

دل گریت ء شپ ناریت

دل گریت ء شپ ناریت

دل گریت ء شپ ناریت

ردانک

مس زرءِ جہلانکیاں گارانتِ صدف

شرگردار بے میار

”سے تو ار، سے خیال“ اولس ۽ سالتا ک ۽ شنگ پیتنگ۔ اے نوشتا نک
چوش بنگیج بیت ”کریم، عطا ۽ آرات ۽ هواری دیوان ۽ گنداں من ۽ بائرن، کیٹس ۽
شیلے گیر کابینت کہ ہنچو یک و ہد ۽ ہم عمری، دوستی ۽ سنگتی پہ وتی کمیں عمر ۽ انگریزی شاعری
اش چوش نامدار کرت کہ دگہ عہدے چونامدار نہ انت“۔ گند کورے ہم زانت کہ واجہ
انگریزی ۽ بلوچی لوزانک ۽ مستریں کو اس انت۔ واجہ وتی شرگرداری نوشتا نک تہ ۽
سے مردم ”لوپ“ کتنگ اے عطا شاد، کریم دشتی ۽ صدیق آرات انت۔ عطا شاد
انگت وتی گناہ ۽ مڑ ۽ بلے ایدگہ دوئیں بزرگ مپت ۽ گران انت۔ وانوک ہے
شرک ۽ دمان ۽ دل ۽ کارانت کہ اے یک پیپاری جارے کہ ایشاں پڑ پیتنگ۔
ہنچو کہ پیپاری موجب دینت ۽ وتی مال ۽ جوانی ۽ جارے جنائین انت کریم دشتی ۽
صدیق آرات ۽ دستیں زانت کاریں وانوک سُبک، وت گلا ۽ پیما زبوزانت۔

بلے دریگتیں وانوکاں بزانتیں کہ اے شرگردار ۽ بڑگاں موجب نداشتگ ۽ جارنہ
پڑ پیتنگ اے واجہ پہ وتی زانت کاری ۽ زبان کو اسی ۽ پیشدارگ ۽ خاطر اکتنگ !!
واجہ نوشتہ کنت کہ مئے ستیں شاعرانی جرات ۽ بہادری آیان ۽ شہ و ہد ۽
ساری کتنگ۔ ایشانی شاعری ۽ تہ ۽ آ سے نیں ورناء ہما درد، تنہائی، ذہن ۽ ارواح ۽
بلے دوستی شہ چا گرد ۽ یاغی گری بلے ایشی سبب زانگ، مرگی نیں نیم مرتگیں
صدسالانی کہنگیں رسم ۽ روا جانی گٹ گیری بلے اے امیت کہ ایشانی روچ کم

انت گل موجودانت۔

دیم ترانوشته کنت کہ راستی ء زانت اے مئے نوکیں شاعرانی مستریں جوانی
 انت۔ آواں وتی چاگرد ء احوال معلوم انت۔ آکوریں پنڈوک ء گندنت کہ سارتیں
 برپ ء گوات ء کہ ہر کس ماں کوٹ ء صدریاں چیرانت۔ گوں وتی درتگیں جاگ ء
 سڑک ء کڑاوشنوک انت آدوچ گوریں پیریں زال ء گندنت کہ ورنائیں جنک ء
 جاگ ء شہ ہپت جاہ مان داتگ۔ بلے ورنائی چیر نہ بیت ء گرانیں بارے سرا
 ہر روچ شہ ہے سارتیں سڑک ء گوزیت۔ ایشانی گم گریبی ء اے رنج پہ مئے زانت
 کاریں شاعران کارچے کہ دل ء لگیت ء چم خون گوارانت۔“

شرگدار ء اے گپ باز جوانیں گپ انت گپانی سند ء بند ء دی باز شر
 انت۔ لوزمزن شیرکن انت، وانوک ء دل ء کارکننت بلے بزاں اے لوز ء گپ ہما
 وہد ء شیرکن انت کہ مردم اے شاعرانی جند ء شعراں مہ وانیت ء ہے شرگداری ء
 بوانیت۔ من پداوتی گپ ء پدتریناں کہ کریم دشتی ء صدیق آرات وتی ء حشک انت
 کہ وانوک ہمیشی ء دل ء کارنت کہ ایشاں جارپر ینتگ تانکہ اشانی نام بہ پرشیت۔
 اے شک ء وانوک کیے وپمیشاکت کنت کہ اے دوئیں شاعرانی انکرہ شعر دنیگا دیما
 نہ آیتگ کہ آوانی یک تہرے ء رنگے پدربہ بیت ء آوانی سر ء شرگداری کنگ بہ
 بیت۔ بیچارگیں کریم دشتی ء یک ء دولچہ شنگ کنائیتنگ اوہمنچک صدیق آرات
 ء، اے انکرہ نہ انت کہ چریشان آوانی تہرگشینگ بہ بیت۔ شرگداری ء وت یک
 دودے ء رہندے است۔ رہندایش انت کہ دانکہ شاعرے ء راوتی گشتگیں رنگے ء
 تہرے مہ بیت آئی ء بارو ء شرگداری کنگ نہ بیت۔ چہ اے شرگداری ء پیش کریم

دستی ۽ دولچہ ”یاتانی سماروکیں شپ“ ۽ ”زہیروک“ شنگ پیٹنگ انت۔ یاتانی سماروکیں شپ“ ۽ وانوک گش انت کہ انگریزی شاعر شیلے ۽ لچہ (To the night) ۽ زیرگ پیٹنگ۔ پشت کپت ”زہیروک“ اگن وتی بہ بیت... بلے یک لچہ ۽ شاعر ۽ شاعری پچارگ نہ بیت۔ واجہ شرگدار گشیت کہ آوان وتی چا گرد ۽ احوال معلوم انت۔ کوریں پنڈوک ۽ گندنت کہ سارتیں برپ ۽ گوات ۽ کہ ہر کس ماں کوٹ ۽ صدریاں چیرانت گوں وتی درتگیں جا مگ ۽ سرٹک ۽ کرا اوشتوک ”اے آوان“ کریم دستی دی ہوار انت بلے اے بزرگ ۽ کدی کوریں پنڈوک ۽ نام گپٹنگ۔ آکدی چرے احوال ۽ سہی انت۔

آگشیت، ”بیا کہ پلگارنگ کل زہیرانی“ چہ کریم دستی ۽ صدیق آرات گیشتر بزرگ کنگ پیٹنگ۔ پچارگیں صدیق آرات گشیت کہ اودا کہ تہلیں دنیا سنگ چگل دسیگ ۽ انت آچہ اودانہ گوزیت چو کریم دستی ۽ وڈ ۽، بلے واجہ گچلی پہ وتی شرگداری ۽ خاطر اگشیت، شیشگیں بادگیر ۽ دیوار ہمام ۽ پرشیت کہ تہلیں دنیا ۽ سنگ ایشی ۽ بہ لگ انت ۽ اے زوت لگیت چو کہ صدیق آرات ۽ لگ اتگ انت۔ صدیق ۽ شاعری ۽ دامن یلوند اتگ۔ بلے شہ اوسی زانت ۽ فکر ۽ جھلی ۽ زوت سر پد بوتگ

پدادیمترا گشیت آئی ۽ (صدیق آرات ۽) تہا پیلوی اندری (قطعی داخلیت) او پیلوی ڈنی (قطعی خارجیت) ۽ وش رنگیں ہواری یے آست کہ مار اعطا ۽ کریم ۽ تہانہ رسیت منی گوں وانوکاں ذربندی انت کہ واجہ ۽ شرگداری ۽ وانگ ۽ رند صدیق آرات ۽ لچہ ۽ شعراں بہ پٹ انت۔ آوان ”مہلنج ۽ قبر ۽ سرا ۽ نیل بو میں زر ۽ آ پار ۽ رسنت۔ آ لچہ ”مہلنج ۽ قبر ۽ سرا“ کو شان دے بیوانک بہ بیت“ ۽ بگرتاں

”واب انت دُرّیں سومری“ ء بواننت ء قطعی خارجیت ء درہہ گجنت تا نکہ واجہ ء
 شرگداری بدگداری مہ بیت یا ”نیل بویں زرء آ پارء“ بوان انت۔ ادا صدو ء اے
 گالاں کہ ے

کیا یلیں کیا یلیں

کائے ء پیداک نہ بئے

دشتار ء دنناں رتنگ انت

سیر ء گرانڈ پیر بیتگ انت

ء سرگوز بہ کننت ء شوہاز بہ کننت قطعی خارجیت ء.....!!

من و ہمیشی ء حیران اوں کہ شرگدار ء خارجیت ء داخلیت ء معنا آں رد
 داتگ۔ اگاں شعرانی معنا آں سرپد نہ بیتگ بلے اے دپار ء من وت نہ وراں کہ واجہ
 ء شعرانی معنائز انتگ انت پرچہ کہ شعر بلوچی انت ء واجہ بلوچی ماہتاک ء شو نکار
 انت۔ الم ء بے سوہیں ”قطعی داخلیت“ ء ”قطعی خارجیت“ ء رد داتگ پرچہ کہ اے
 شوم دریں لوزانت۔

ما کہ یکپارگی چمے کشک ء روگ ء نئیں، واجہ ء اے ندارہ ء دی بچاروں کہ
 واجہ نوشتہ کننت کریم دشتی ء شاعری کہ ظاہر ء گوں عطاء ء یک معلوم بیت بلے وتی راہ ء
 درگیجگ ء انت۔ اگس وانوکاں موہ بیت عطا شاد ء کریم دشتی ء شعراں بوان انت ء اے
 حبر ء الم بہ کن انت کہ باریں عطا شاد ء وتی ”زندگیں لاش ء کفن“ ”ہوشام“ ”جنوزام“
 ”شپانک“ ء ”دل گریت ء شپ ناریت“ ”چہ کریم دشتی ء ”یاتانی سماروکیں شپ“ ء
 ”زہیروک“ ء ”زرتگ انت۔ اگاں ”یاتانی سماروکیں شپ“ ء ”زہیروک“ ”چہ بُرزء

نام کپتگیں لچہاں زیرگ پیتگ انت؟ منی دل ء اشان ء وت ماں وت ء سیادی
نیست۔

نیں گوشدار کہ عطا شاد ء بارو ء گشیت، خبر صد ء بن ءے یک کہ ”بلے اے
حقیقت انت آئی ڈنی زانت (خارجی شعور) پختہ مہ بیت۔ ذہن ء گرہن ء ڈک در
نیا انت“ من ادادی شو میں ”خارجی شعور“ ء پینچ ء موند ورکناں پرچہ کہ دگہ زبان ء
لوزانی معنادرم ء ربین ایت۔

ہماتا کہ ”سے توار سے خیال شنگ بوتہ“ ہمے تاک ء تہا عطا شاد ء لچہ
پلانی حشکیں پن شنگ پیتگ اے لچہ ء گڈی بہرے بگندات:

گندی وتی مانداتگیں پشک ء

گوں جنڈیں چادر ء

دست ء کٹار ء کوپگ ء ”بردوں“ کپیت۔

دل چو جنین زہگانی شہد ء شکلیں واب ء پُرشیت

صبح ء سمین تاں پلو ء کئیت ء گوزیت؟

دگہ لچہے ء یک بہرے بگندات :۔

پہ ارس گیری ء ہو س

انار پل رحتگیں انارکاں شے ٹنی میں ندرستگیں دل ء تڑہینگا انت

پہ نام ء مستیانی بے وسی

شپانی سیری لذتاں نوشگانا

من کہ منی دست ء ہچ مالے ہچ ملکہ ہچ مدی بے نیست۔

من کہ شپانکے آں وتی زندء پہ شپانکی مرک کنناں۔

تو کہ وتی ہلک ء لاڑک شر رنگیں جنک زردارے ء چک

انگت تئی دل پہ من زروک انت

پرچہ گنوک انت؟ ----- (شپانک) -----

بالو بلو، بالو بلو

سازاں شلین ات زیملاں

پہ چاپ ء دہل ء دکر ء سُرناء و ش لہریں توار

پہ دزگو ہارگی دے، سیری جنوزام ء مبارکی دے

دل کو تلی چی یے

بہا بیت مہر

پُرسیت حانی ء ----- جنوزاں“

”پِلانی حشکیں پن“ ء برزء بند ء اے سہرا بیت کہ یک غریبیں باغیانے پہ

وتی زرداریں وازدارے ء شر رنگیں جنک ء ہدوناک انت پرچیکہ بنی آدم ء واہگ ء

ہدوک ء راگر ء بند پر نیست۔ بلے و ہدیکہ باغیان ماں جو ء آپ ء وازدار ء ماڑی ء

ساہگ ء گندیت ء وتی درتگیں جڑاں آئی ء چم کپیت تا آئی ء دل پُرشیت۔

دومی ٹکر ء عطا شاد ء لچہ ہو شام ء بہرے۔ اے یک ٹٹی دلیں مردے کہ پہ

شپار مہپری ء زریت۔ ء ایشی ء گندیت۔ کہ یک، مورمانٹے۔ پہ دست ایر موشی ء

تسلا یک نیاڑی یے ء وتی ہو س ء گواچی کنت۔ ء آئی ء غیرت ء وتی مورمانٹی ء

ہر جان کنت۔

جام دُرک ء گشت کہ ے

من گنوکاں کہ گوں دل ء جیڑاں

دل گنوک انت کہ گوں من ء جیڑی

عطاشاد یک شپانکے بیت ء پہ ہلک ء لاڑک ء زردار ء چکٹ ء زریت بلے

دہدے وتی شپانکی ء ترانگ ء کپ ایت آئی ء دل ء اے ہدوک یک گنوکی یے۔

”انگت منی دل پہ تو ہدوک انت..... پرچہ گنوک انت؟“

لچہ ”جنوزان“ یک دزگو ہارے ء ہنچیں نازینکے کہ چہ آئی ء دل ء لہڑاں

درکیت، آ یک آزمودگے زانگ بیت۔ مئے دود ء ربیت مئے میرانی دروغیں

غیرت ء چیردسیگ ء مردمی زند ء مردم ء واہگ ء یک بُوچے زانت ء بُرایت اوپہ

دروغیں غیرت ء پلے یے بندنت۔ اے دزگو ہارے گنگلی ء سیرگوں مزن نائیں میرے ء

بتیگ ء انت۔ بلے آئی دزگو ہار آئی ء را ”جنوزان“ گشیت۔ اے جبر درست

لوز ”سیری جنوزان“ ء پدربنت۔ ء پداچہ

دل کوتلی جی یے

بہابیت مہر

پرسیت حانی ء و ت

پدربیت کہ مرچی دی چہ ”میرچا کر ء زنگزاریں ہزار نازیں حانی“ یے

آست۔ چرے گالاں سہرابیت کہ عطاشاد ء شاعری ء ڈنی زانت ء پختگی یا خارجی شعور

ہمیںچک کہ بگشنے آست۔ آچہ وتی چاگرد ء دستیں احوالاں سر پدانت ء اُلسی درد ء چہ

کُلاں گیشتر مارایت۔ نیں پشت کپت اے گپ کہ اے حقیقت انت آئی ء

(عطا شاد) ڈٹی زانت (خارجی شعور) چوورنا نہ انت کہ تہی زانت انت، چہ اشیء وانوک ہمے شک ء دل ء بیارنت کہ واجہ عطا شاد ء شعراں سر پد نہ بیتگ یا واجہ دانی زانت کہ ”خارجی شعور“ ء ”داخلی شعور“ جی یے؟... گڈ امن گشان کہ اے شرک ء آرگ ء وتی جان ء دوزخی کنگ انت۔ منی دل ء واجہ اے گپ جنگ نہ لوٹنگ، اے الم ء چاپ ردے (کتابتی غلطی) ہر کس زانت کہ ”چاپ رد“ ہرچ کتاب ء بیت، انگت شمار اباور نہ کنت تا واجہ ء ہمے نوشتانک ء ہما گپاں گوشدارات کہ من ماں اے نوشتانک ء برز ء نوشتہ کنگ انت۔ چمد ا بگر ”کہ منے ہر ستیں شاعرانی جرات ء بہادری تاں اے حد ء کہ ”اے رنج پر منے زانت کاریں شاعران کارچے کہ دل ء لگیت ء چم خون گوارنت“، انگت باور نہ کنت تا گوشدارات۔ واجہ گشیت کہ ”عطا اے غم ء دوست ء رگانی گلاب ء رنگانی چیرا چیر دنت پیچ پہ پیچ کنت ء ہما برد کو پگیں درتہ شالیں“ ورناء آسمی پل ء ٹیکی ء دست نشان کنت کہ گریبی آئی مُراداں ہجر پیلو بنینگ ء نئیل ایت۔

”معنی ء گوہر (عطاء شعرا نی) ہنچو قیمتی انت کہ عطا لوٹیت کہ وانوک ہمت پردہ چست کنت ء ایشی زانت ء رنجاں کشتیت“ ء پدا اے دی واجہ ء وت نوشتہ کنگ کہ ”عطانوکیں آسیائی ورناء ذہنی عذاب ء تہنا کنتہ“

شما من زاناں نیں اشی ء گش ات کہ واجہ وت جبرے کنت ء وت وتا دروغ بند کنت بلے من گشاں اے نوشتانک ء لاف ء ”چاپ رد“ انت۔

پشت کپتگ ہمے نوشتانک ء گڈی بہر، اے ہما بہر انت کہ چریشی ء شرگدار ء لوزاکی لیکہ (نظریہ ادب) سہرا بیت آ بہر ایش انت...

”منی ذات شاعر ہے گلزمین و مردے زانت۔ من اشیء نہ منیں کہ شاعر
 تنہا پہوتی ذات و شاعری کنت و آئی و راگوں ایشی و کار نیست کہ استمان و زانتکار
 اشیء سر پد بنت کہ نا، بے شک شاعر خیال و زانت شہ عام اولس و بزر زانت۔ آئی و
 حق است کہ آسمان و بلندیں استالاں دست بہ جنت بلے منی خیال و کہ پادے ماں
 گلزمین و جہرہ مہ بنت و وت و چہ بنی آدم و جتا لیک ایت، انسان و دوستی و دردے
 ماں دل و مہ بیت تہ آئی شاعری و روچ باز نہ انت۔ منی گشگ اے نہ انت کہ شاعر
 جارچین و وازی یے بیت، بلے میانی راہے است۔ آئی بنیاتی راہ بنی آدم دوستی و
 درد بیت بلے سہرا کنگ و راہے شاعری رنگ و بیت۔“..... نین وت ہلک کن
 ات، اے بہر و سر اے تران وت دو بہر و انت۔ اگن بہ گیشیت و اگن مہ گیشیت
 سے بہر و انت، یک بہرے اے سوال انت کہ شاعر پہوتی ذات و شاعری کنت۔
 اگس پہ اولس و؟ دومی ایش کہ شاعر ہما گپ و بہ جنت کہ استمان آئی و گشیت، سہمی
 ایش کہ شاعر وتی خیال و پکر و بزرزی و یک حدے ایر بہ کنت و یک میل یے بہ
 کشیت کہ چہ آچیدگ و شاعر پادے آئی دیماد و رمہ دنت۔

نین کہ ماوت و رامان گیشیتنگ گڈ اہل کہ ایشی و سر و شمری و تران بکن
 اول۔ اولی خبر ایش انت کہ شمر گدار گشیت کہ ”من اشیء و ہجر نہ منیں کہ شاعر تنہا پہوتی
 ذات و شاعری کنت و آئی و راگوں ایشی کار نیست کہ استمان و زانت کار اشیء سر پد
 بنت کہ نا“ یک برے اشیء گندراں کہ شاعر ذات گول استمان و یک انت اگس جتا
 انت؟ تا الم و ماگش اوں کہ یک ذاتے چہ استمان و جتا کنگ نہ بیت و آئی و او مان،
 آئی واہگ و آئی و لوٹ و ڈکٹ ہما انت کہ درستیں استمان بیگ انت بلے شاعر و

صفت ہمیش انت کہ آچہ ہمک مردماں گیشتر سر پد بیت دور تر گندیت، ء استمان ء گٹاں (ضروریات) جوان تر گندیت، شتر سوگہ انت۔ آئی ء کار انت کہ اے دگہ مردمان ہما شے آں بہ ڈسیت ء پیش بداریت بلے اگس ہمک مردم ء نظر چو آئی ء تیز مہ بیت ء آئی ء دیست مہ کنت تا شاعروتی چمان بانید نہ انت کہ نژ بہ کنت۔

دگہ گپے ایش کہ شاعر ء را خالق بزاں پیدا کنوک دی گشگ بیت پمیشا کہ آ جوڑینیت، اگن اشی ء بہ من اوں کہ شاعر ء راشبینگ ء بشارت بیت (شاعری جزیست از پیغمبری) تہ اے ٹوک ء ماکت کن اوں کہ شاعر زند ء نوکیں رہند در گجیت ء مردمان ء نوکیں دگاں پرگ ء پنت ء دنت۔ پمیشہ شتر گداراے گپ ء جنت کہ شاعر چہ اوس ء ہمک مردم ء دور تر مچاریت تہ دگہ گپے بلے بانید نہ انت کہ شاعروت ء راکنٹ میم بہ کنت۔ دومی ٹوک ایش انت کہ جوانیں ء کواسیں شاعرے ء راکس نہ پر ماتگ کہ فلاں شعر ء پر بند شاعر ہر وہد ء چہ وتی دل ء... شعر پر بندیت ء وتی دل ء گپ ء جنت، ہجر رہ در بر ء چہ لڈام ء پول نہ کتگ کہ شمار اتاں کشک ء بہ براں، طیب نادراہ ء جُست نہ کنت کہ آئی ء چہ بدنت ء پدا شاعری ء خیال ء بُزی ء دوری ء حد گیشبینگ ء چیدگ بندگ دی روانہ انت۔ سقراط وتی وہد ء دانکہ زندگ ات کنوک ات، بلے مرچی آئی ء گپ سارینی گپ انت۔ ملٹن ء (PARADISE LOST) چہ آ وہدی ء مرچی گیشتر معنا کشگ ء انت۔ اردو ء مستریں شاعر غالب ء رابے معنا کشگ پینگ ات بلے مرچی گشنت کہ غالب ء شعرانی کتاب آسمانی کتابے۔ ”شاعری ء اولی ء مستریں شتر گدارا رسطو گشیت شاعر گوستگیں گپان مہ جنت بزاں آ کار پینگ ء گوستگ انت۔ ہما گپان بہ جنت کہ آماں دیمی روچاں مردم ء

سرء ڪپوڪ انت“ بزاا ارسطوگشيت كه شاعرهما گپء به جنت كه اشكنوك هميشىء
 بزانت كه اء گپ المء بيت كنت۔ تاريخى كتا بء اگس ماں شعرء تء به بيت تء آ
 شاعرى گشگ نه بيت ء نا كه شاعرى انت۔ نى شاموت هلكٹ كن ات كه واجء اء
 نوشتانك پء شاعرىء گواچنانى دراڱاز كنگ ء نوشته كتگ اگن وتى شرگدارىء
 پيشدارگء؟؟

(اولس، كوٽء، جولائى 1963ء نيشتانك ”منء لبزانك“ 1963ء شرگدارىء نامء
 چاپ بوتگ)

لوزلوزانت

انگریزیءِ ندکار A.P.HERBERT ءِ وتی کتاب A WHAT
 WORD ءِ لاپ ءِ ندکاراں (نویسوکاں) ءِ پنت ءِ سوج کنت کہ وتی لوزان
 (الفاظ) جلوہ داریں ءِ شررنگیں ءِ وشتواریں بہ کنت۔ آوتی اے خیال ءِ سرءِ
 ندکاراناں باز کڈن کنت ءِ اے خبرءِ تکرار کنت کہ تاں لوز، جلوہ دار ءِ زیامہ بنت،
 نوشتانک زبیدار نہ بیت۔

چونائیں (عام) مردمانی خیال انت کہ HERBERT ءِ اے جبر پہ
 لوزانت ءِ شاعراں کتگ بلے اے خیال ردانت۔ HERBERT ءِ اے گپ
 گوں ندکار ءِ حالنویساں (Journalists) انت پرچہ کہ وت سازیں ازمانگر
 (خالق فنکار) دگرے ءِ وتی بارو ءِ چشیں دانکے ءِ موہ ءِ ندانت۔ ازمانگر کہ آازمے
 سازیت نوک پرانی نامے شوہاز کنت... لہڑے درانگا کنت۔ پرانی لوز، ٹاہینیت
 ... پمیشا واجہ ہر برٹ ءِ اے سوج شاعر ءِ زانت کاریں لوزانتاناں ندانگ، اے شون
 پہ حالنویس ءِ حالتا کافی شوکاران انت... ءِ آگ آئی ءِ نیت ہمیش بوتگ کہ آاے
 سوج ءِ شاعر ءِ لوزانتان ہم بدنت گڈا آبیرگ ءِ ردانت۔ الم ءِ جوانیں شاعر ءِ لوزانتانی

توصیف ء نزانیت، آئی ء دل ء ہر کس کہ نوشتہ کنت، زانت ء ہر کس کہ شعر پر بندیت، شاعر انت۔ گوک دلوت یے بلے پسے نہ انت، آلوٹ ات پس دلوتے ناکہ اُشرے بہ بیت۔ ہے وڑ ء حالتاک ء شوکارا نوشتانک، نبشتانکے بلے لوزانک ء بہرے نہ انت... اگس ہنچو بیتیں گڈا ہر کس ء کہ بہ لوتیں وتی چک ء شاعرے بہ کتیں ء دگرے ء وتی لوزانت یے... اہو چوش بیت کہ ہر کس کہ بلوطیت وتی زہگ ء حالنویس یاندکارے جوڑکت کنت۔

نی ماشی ء گشت کنوں کہ شاعر ء لوزانت گوں چونائیں ندکاران یک نہ انت۔ یک ندکارے بازیں کتابے وانیت، لہزیات کنت، نویسگ ء وہد ء آئی ء گور ء لوزبلد (لغات) او بومیا (Guide) الم ء بہ بیت تاکہ آ زانت بہ کنت کہ یک لوزے ء راکہ آ (ندکار) وہدے کارمدکنگ لوطیت آرا شاعر ء لوزانتاں چے معنا داگ؟ سہرا بیت کہ ندکار ء وت ء جم پر نیست، آوت یک چیزے ء بارو ء ہچ گشت نہ کنت، ہر چیز ء را پہ استمان ء چمان چاریت۔۔۔ ء ہاوانی دل ء ماریت۔ بلے شاعر یا امیں لوزانت ہر چیز ء گوں وتی چماں چارایت۔ گوں وتی فہم ء تپاس کنت۔ وتی دل ء پسند کنت ء وت نام ء پر کنت۔ بزاں ندکار چہ شاعر ء چوش گیشینگ بیت کہ ندکار کور ء شاعر چم پچ انت۔

ازمانگر سازوک (CREATOR) انت (شاعر دی ازمانگر انت) آازم (آرٹ) سازیت ء وتی سازتگین شے ء نام پر کنت... اے دگہ مردم ہما نام ء زیرنت۔ ہرچ نوکیں ازم گوں وت ء وتی نام ء کاریت ء اے نام ء معنا ہما خیال انت کہ ازمانگر ء دل ء آتگ۔ ما کہ گشتگ ازم ء نام ء معنا ازمانگر ء پہ ہما ازم ء بارو ء

خیال انت گڈا ہر برٹا اے خیال ہیرگ اے پوچ بیت کہ پزانت خیال اے راجوانیں
 لوز دنیگ بہ بیت۔ پرچہ کہ ہممنچوک کہ ازمانگر اے دل اے ازم شرانت انچیں نامے
 پر ات کنت، اہو، البتہ ہر برٹا اے ٹوک اے ندکار اے حالنویسانی بارو اے ہیج کچ نیست،
 چیا کہ اے ٹک چیزاناں پہ عالم اے چمان چاریت اے عالم اے دل اے پسند کنت (اشانی شعور
 قطعی خارجی انت)۔

مئے ٹوک اے ہند اے سر انت کہ ماشاعر ازم اے چہ آئی اے لوزاں چارت کن اوں
 اے لبزیک کیلوے (معیار) بنت۔ بزاں ماچہ لوزاں شاعر اے شعر پر بندوک اے
 لوزانت اے ندکار اے گیشینت کن اوں۔ یک شعرے ے

جدائی تی من اے راگار کنتیں
 من اے چہ ہر کس اے بیزار کنتیں

دومی شعر انت

ایر دنتیں شپ جدائی اے چومرگ اے پریشنگ اے
 بے تئی اوست اے من سگاں زند اے گورگنداں چتور

اے دوئیں شعرانی احوال یک انت۔ اولی شعر اے تھا جدائی من اے راکنت۔ من
 اے چہ ہر کس اے بیزار کنت۔ سبہ اے ہما خیال انت کہ جدائی اے بارو اے چونائیں (عام)
 مردمانی انت۔ دومی شعر اے تھا جدائی اے شپ اے چومرگ اے پریشنگ اے ایر دنیگ ہما خیال
 انت کہ شاعر اے اندری تجربت اے پڈر کنت۔ ایوک اے دوست اے اوست اے رازند اے
 گورگندانی دیسپان گشگ..... شاعر اے جدائی اے شپ اے راوتی چماں چاراتنگ اے وتی

زردء مارا تگ یک شعرے ایش انت۔

گشتوں کہ بینگاں وکتہ

گشت ءے کہ دوست ء جکتہ

دومی شعر انت۔

جنت ء بینگ گشتے گوشاں رچیت ترمپ ترمپ

وہدے شی ماں پاسی ء باہینک ء تئی ژڈنگ بیت

اولی شعر ء شاعر ء دل ء دوست ء جگک ء کچک ء چانگ ء توار یک انت، ہمیشا

وہدیکہ دوست گلّیت، آئی ء دل ء بینگ وکتیت دومی شاعر کہ وتی دوست ء باہینک ء

توار ء اُشکنت۔ اُنچوش بیت کہ اشی ء مثال آئی ء ماں اے دُنیا ء نہ رسیت آ گشیت

کہ گشتے وہدے چہ بہشت ء بینگ ماں گوشاں رچک ء انت۔

پہدز گوہار کی دل یے

سُوری جنوز ام ء مبار کی دل یے

داغاں زرین ات ماڑیاں

کوٹ ء کلاتان ء پہ پاباریں دلانی دوپ ء مسک ء مہلباں

باز پُردردیں، زمیں ء پر مہریں دلے پیشدارگی انت۔ پرے بُت ء دز گوہار کی

دل جوانتریں نام انت۔ ہما دز گوہار کہ جودے اُست ء جنوز ام انت۔ اگس شاعر

ء خیال ء اے دل ء دگہ رنگے بیتیں الم ء دگہ نامے پر ات کت۔ سُوری جنوز امی دل

ہمیشا گشتگ کہ آ دل ء توک ء ہما ڈریں ارمان، ہما تہمیں سوزمان ء چیلان دیستگ

کہ یک جودی جنوز امے ء ورنائیں تچ پروش کتگیں دل ء بنت اے جاوے پد رکنگ

ءسوری جنوزامء دل شتر ترس مثال انت۔

جب وہ جمال دلفروز، صورت مہر نیمروز
آپ ہی ہوں نظارہ سوز پردے میں منہ چھپائے کیوں

(غالب)

یا

ہمہ عمر باتو قدح زدیم ونہ رفت رنج خمار ما
چہ قیامتی کہ نمی رسی ز کنار ما بہ کنار ما

(مرزا بیدل)

من ءچہ بے وس انت دل، دل ءچہ واراں من
خدا اے دا تگیں زندء بیر کہ گاراں من،

(عطاشاد)

روچے سد بر پر شنگیں عہداں تنی ننداں چتور
(سید ہاشمی)

حانی ہزار کاڑء سروک لنجیں شپء شہمیں گروک
ماں تانہی نوداں جنوک گنجیں غماں تالاں کنوک

(شے مرید)

حال من بنگر و از عاقبت کار مپرس
عمر خود گشتم و در غصہ بیاباں رستم

(غالب)

یہ داغ داغ اُجالا یہ شب گزیدہ سحر
 کہ انتظار تھا جس کا یہ وہ سحر تو نہیں
 کہیں تو ہوگا شب مست موج کا ساحل

(فیض)

بگنداں آ چراغِ توس ء

(نور محمد بمبشتی)

آسیگوں مکن دردانگ

پہکیں اشرفی ء چانگ

پرچے نشنگ ء دل تنگ ء

سازے چو گشوکیں چنگ ء

(فاضل رند)

بگنداں کہ پیشتر ء شاعر ء جمال ء دلفروز، نظارہ سوز، چراغِ توس، دردانگ،
 اشرفی ء چانگ، گشوکیں چنگ ء شب مست موج ء لوزان ء تراشنگ، اگس ساری ء
 دوست ء را انجیں رنگے داتگ۔؟؟ ما گشوں الم ء خیال پیشتر ء دل ء آرگ پیتگ۔
 ہے پیم ء مرزا بیدل ء شعر ء لاپ ء ”چہ قیامت ء بچارت، عطا شاد ء شعر ء داتگیں
 زند ء لوزاے جاو ء سہرا کنت کہ اے زند زیرگ نہ بیت۔ اے ٹیکی یے نہ انت
 بیرگیں گچالے۔ اے ہند ء ہم پیشتر ء زند ء درد مارگ پیتگ انت۔ زند ء بت یے
 ٹاہینگ پیتگ ء پدانام پر کنگ پیتگ۔ اے دگہ شعرانی لاپ ء بے وسیں زند ”صد بر
 پر شتگیں عہد“ ”ہزار کاڑ ء سروک“ ”شہمیں گروک“ ء لوزانت کہ شاعرانی اندری
 مارگ (داخلی احساس) ء منت وار انت۔

بامسارء رژن شاعرء خیالء داغ داغ انت۔ بام شپء گوں وتی زہر داریں
نیشاں دج اتگ ء تیز مارگ کتگ، اے بام آنہ انت کہ آئیء لوئنگ۔

اے من اولء گشتگ کہ اے لوزنہ انت بلے خیال ء لہڑء بختہ بٹیگ ء پکائی
انت۔ لوزء را خیال شررنگ ء وش زیمیل کنت، چو کہ یک شے یے کہ آئیء نام پل
انت۔ اے دل پسندیں چیزے بلے اشیء کس گشت نہ کنت کہ اے چیء را ہے
نام (پ۔ ل) ء دل پسند کنا نیتنگ۔ گواچن ایش انت کہ لوزء ہے چیزء وش زیمیل
کنا نیتنگ۔ املء ء توارء آہنگ ہم گوں پلء ء توارء یک انت۔ بلے زیمیل پلء ء
وشر انت ہے ڈولء ء املء ء لوزء چہ املء ء خیال وشرنگ تر انت۔

ہنکیں لعل ء دیتگ انت ہنکیں او، دیرگیں بُنا
من گریتگ او گریتہ دل ء گریتگ دل ء چہ بانگہ ء
دل گوں خیالاں گوں مہ کپ گوں سجن ء لہمیں غماں،

(جام دُرک)

جلگہیں شال ء پلپیں بازار ء
گردء گولاں پہ سیل دیدار ء
دیتوں شررنگے سُوری سینگار ء

(جام دُرک)

موٹل ء ایراحت نرم ء شیوار ء
وش وش ء لُدت کبگی رفتار ء

(سرشار)

بگنڈا ت کہ ہنکلیں کہنیں لوزے، دیرگیں بُن چریشی کوہن تر ہے وڑے
 بانگواہ غم بلے جوانیں خیال پڑیں جوش ہمارنگ زبیدار کتگ انت کہ دل و کار
 کنت و خیال کنت۔ دومی نیمگ، سرشاعر گالانی جلگہیں شال، سیل دیدار،
 سُوری سینگار، نرم و شیوار، کبکی رفتار و شتواریں لوزانت۔ بلے خیال و لہڑمان نہ
 بئیگ (ادا پسند خارجیت، اے لوزان و چوش ہم نہ اشتگ کہ وتی اصلی معناء دی بہ
 دینت۔ لوز و خیال و دگر... مثالے۔

جی سمیں بے پول و بہشتی وے
 اچ لطیفانی پلو و کائے

(جام دُرک)

ماں گل و دیما میل گتہ دوشی
 بوئے چہ بیکاں زرتگنے و شیں

(شے عیسیٰ)

وش نصیب انت کہ گپت پک گلابیں رگاں
 شالہ ما دی چوسمین و تئی چاری باتاں

(عطاشاد)

”دسمین و کوش بلوچ شاعر ہماراز سنگت انت۔ ہر شے یے کہ شہ درمگوریں
 لطیف و پلو و کیت۔ آ نرادوست انت و خاص و نصیب انت۔ سارتیں سمین و بیگاہ
 و نرم پادیں کوش کہ شاعر و دستیں بی بی و گلابیں رگاں پک گیت“ (امان اللہ گجلی)
 سمین، لطیف، گلابیں رک، اے لوز کہ ماں برز و شعراں کار مرد کنگ بیتگ

انت اے ردانک ۽ ڳڻڻ ۽ لاپ ۽ هم آ تلگ انت۔ بے چوشين معنا که آ هندء شعرائي
 لاف ۽ دينت۔ اء (ردانک ۽ لاف) نہ دينت پر چه که اودا اشاني جواني ماں وتي
 دل ۽ مارگ ۽ وتي چماں چارگ بيتگ۔ اے ردانک ۽ ڳڻڻ ۽ بگنء ات که خيال ۽ اشي ۽
 لوزان ۽ چه وتي اصلي رنگ ۽ شر رنگ تر گتگ۔“

نمدي نيم ديدار انت۔ اگن تو، بهه منتگ ۽ ميار يگ نہ بوتگن ۽ هرچ نوکيں
 چيزے جاوے کاريت۔

(سيد باشي سستگيں دستونک)

چھے هندء شاعر يا لوزانت، شعر گش ۽ ندکار پجارگ بنت که آ چم پچ ۽
 آ کورانت..... ني پڊر بيتگ که (HERBERT) ۽ لوزاني باروء سرء سوج
 ايوک ۽ حالنويسي يا ايدگ ندکاراني باروء انت۔ نا که په لميں شاعر ۽ ازمانگريں
 ردانکاراني باروء۔

بیگج

پہ ”مئے لوزانک 1963ء“ ء سنگتاں اے نوشتانک گچین کتگ انت۔
 اے ہما نوشتانک انت کہ ہجے سال ء بزاں ۱۹۶۳ء ماں حالتاک ء، ماہتا کاں
 شنگ بیتگ انت۔ ”مئے لوزانک (۱۹۶۳ء)“ پرے کتاب ء مئے دل ء ہمیشا
 شترتیں نامے کہ اے کتاب مئے اے سال ء لوزانک ء آدینک انت۔ چونائی ء
 کتاب ء درستیں نوشتانک گشے ہما دو بہانی (الزامات) پسوانت کہ مئے لوزانتانی
 یک کٹم (طبقة) ء راجنگ بیتگ انت، گشیگاں چریشاں ہرچ نبشتہ کنوک ء را
 اے ڈوبہ جنگ بیتگ کہ ”تولوزانک ء دشمنے، تولوزانکی دودان ء پروشگ لوٹے
 .. تولوزبان ء لڈام ء ردین کشکان پرینگ لوٹے تووشنیا تک ء تراچہ قوم ء شاعران
 زہر کئیت، توفلان رہبند ء روگ ء نہ ء...“

اے چہ وتی نیمگ ء پسودنت ”ہر کس منی نیت ء شک بہ کنت کافر انت من
 لوزانک ء خیر لوٹوکاں۔ من ء گون زبان ء دشمنی نیست۔ آوت ردین رہبندے بیتگ
 ... آودوت خرابین دودے آئی ء را پروشگ گہہ انت۔ آ شاعر، شاعرے نہ انت
 پرچہ کہ شاعری رہبندان در انت۔ آئی ء شعر، ”شعری گٹان“ نہ گرانٹ۔ فلانی کہ
 شاعرے من ء سرء چمان انت۔ ماں اے نوشتانکاں ما ایوک ء لوزانتانی پسواں
 گندوں کہ پوتی بے میار کنگ ء آواں گشتگ انت۔ بلے چرے پسواں ماہلکٹ
 کت کنوں کہ چر آیاں چے پول کنگ بیتگ۔

اے کتاب اگان منے اے وہدے کتابانی توکے (کتاب نیست بلے اگان
اے کتاب ءنوشتانک اے وہدے ماہتاک ءروتا کاں شنگ بیتگیں) ایر کنگ بہ
بیت ہیچ رنگ ءگوں آیاں ہوار نہ بیت۔ یا اگں مادگہ ڈول بہ گشوں تہ اے دودین
انت کہ اشانی اُمت کیے دومی ءگشگ ءانت۔ ”ولا اُشم عابدون معابد۔ لکم دینکم
ولیدین“۔ حضرت ابراہیم ءپت آذرچہ پت ءپیر کاں ہے خبر ءاشکنگ ءانت ءآئی
ایمان ہمیش انت کہ وتی دستاں گوں ٹاہنیتگیں بُت ہنچوزور مند ءزوراک انت کہ
اگں آوانی دل بہ تپسیت تہ زمین ءآسمان پہ مردم ءگرم بنت۔ درستیں جہان ہے خبر ء
منیت کہ آذر حق انت۔ ہر چند کہ خدای (بت ء) جلوہ ناکتر کنتے ءجوانترے ٹاہینے
آوش تربیت ءفائدہ دنت۔

حضرت ابراہیم ءدگہ خدایے ءشہم دیستگ ات۔ آگشیت خدادگرے
بُت یے نہ انت، کوہے نہ انت، گوکے نہ انت، مردے نہ انت، نمرود ہم نہ انت۔
خداشہ اے درستان مستر، زوراکتر، جلوہ ناک تر ءگروناک تر انت، ہردوک ملامت
کنگ نہ بنت پرچا کہ اے وتی فہم، زانگ، تجربت ءخبر ءکن انت ءآدی وتی چم
دیست، اُلمی ءپکائی ءخبر ءکننت۔ درشی مردے ایوک ءاے گپ ءگشت کنت کہ
فلانی ءزانگ پکاتر انت ءفلانی ءفہم ہاگ تر۔

نوشتانک درست لوزانک ءشرگداری انت۔ درستیں ہے بارو ءانت کہ
جو انیں لوزانک کجام انت اوخراہیں کجام؟ تہ اُلم ءاے خبر ءہیچ پکائی ءاُلمی مان نہ بیت
پرچہ کہ مادانی اشی ءزنانون کہ گہہ اوبدیں لوزانک کجام انت؟ البتہ لوزانک ءیک
مزنیں ڈس ءنشانی ایش انت کہ آجوانیں زندے پہ جو انیں منزل ءراہ در بر بہ

بیت، اوزندء لڈامء را گھتہریں منزلےء سر بہ کنت۔ بلے کئے بزانت کہ گھیں منزل
 کجام انت زندء...؟ راستیں راہ کجام انت منزل...؟؟؟ لوزانک ہماروچء زندء
 لڈامء پیشونک بیت کہ وت یک وارے آپسراں، کنڈگاں، راہ، کاہ چراںء منزلاں
 بروت بچارایتء پکا بہ کنت۔ پدا پیسر بہ بیت بلے اے ہما پدء سوچ انت، اے ہما
 شوہازانت کہ اشیء تاں اے وہداں بازیں مردماناں وت گسر پڑ ینتگ۔ باز شوہاز
 کنوکء راوت گارکتگ، وت دانی بیگواہ انت کسے سوچ کنت کہ من فلاں ہندء
 دیتگ، کسے گشیت ناں آمن دگہ ہندیء دیتگ۔

منے لوزانتانی یک بہرے گشیت کہ ماوتی ہماراہء باید انت بہ روں کہ
 منے پیریں شنگ انت، المء منزلء راہ ہمانت۔ دومی بہر گشیت ناں مانی آ کشک
 ء یلہ دیوں پرچا کہ ہر کس کہ چھے کشک ء شنگ پداواترے نہ کتگ۔ المء راستگیں
 کشک ایش نہ انت مارادگہ راہے درگیجگ لوٹیت۔

منزل المء درستانی یک انت۔ درستاں پھیکیں بدنء ”ساٹا“ کتگ۔
 بلے کشکء سرء ”گوش ء دہ“ (اختلاف) انت۔ چوکہ مزن نامیں شاعر واجہ گل خان
 نصیر گشیت۔

پادا پادا اورنا پادا

پرچا و پسے مست نپادا

او واجہ ساحر گشیت

شدنہ روٹ پھ میرء چانیکاں

بیا گدائیء کاسگاں پروشیں

اے ہر دو شاعر استمان ءِ راچہ و اب ءِ پاد کنگ لوٹنت بلے وڑ اش جتانے۔ یکے
گشیت شما بے حیات، بے کار ات، نزا نیکار ات۔ پاد ات چومنی ڈول ءِ آ گہہ
بیت۔ دومی گشیت، اڑے منی خیال ءِ ما او شمار د کنگ ءِ نیں... دگہ روچے ءِ چوش مہ
بیت باید انت... لہتیں مردم کہ شعر ءِ زہ دُشنام ءِ یک کنت گشنت ”پادا پادا“
شعرے ءِ آ مردم کہ شعر ءِ راہما شے گشنت کہ مردم ءِ خیال ءِ بہ رہ پینیت گشنت ”شدنہ
رؤت پہ میر ءِ چانیگاں“ شعرے۔ ہے منزل ءِ نیمگ ءِ روگ ءِ راہ گچین کنگ ءِ کش ءِ
چیل انت کہ مئے نوکیں ءِ کوہنیں خیال ءِ لوزانتانی میان ءِ است انت۔

اے خبر ءِ ہج کس گشت نہ کنت کہ اے نوکیں خیال ءِ لوزانتانی گچتگیں
کشک منزل ءِ گہتریں راہ انت۔ اے ایوک ءِ ہے گپ ءِ پد ر کنت کہ اے و ہد ءِ مئے
لوزانت وتی نوکیں راہے در گیجگ ءِ شوہاز ءِ انت ءِ اگ شوہاز کور و کانی مہ بیت الم ءِ
گاریں چیز در کنیت۔ دومی گپ ایش انت کہ اے کتاب ءِ وانگ ءِ مئے اے و ہد ءِ
لوزانک ءِ وانگ ءِ اے گواچن سہرا بیت کہ مئے اے و ہد ءِ لوزانتانی دو انچیں بہر
انت کہ یکے شہ دومی ءِ سکت دیر ءِ گستانت ءِ انچیں کوری ءِ توک ءِ انت کہ اشانی پد ءِ
بہار بنیگ باز گران انت۔

(دلگوش: اے نوشتانک کریم دشتی ءِ پے کتاب: ”مئے لوزانک 1963 ءِ پیش گال ءِ نبشتہ کنگ۔)

کیوت

مرزا غالب گُشیت ے

وہ بدخو اور میری داستان عشق طولانی

عبارت مختصر قاصد بھی گھبرا جائے ہے مجھ سے

چہ اے شعرے اے پدربیت کہ اے عاشق ے دروت ے احوالانی پہ آئی ے امل ے
سرکنوک یک قاصدے۔ اگن شاعروتی و ہد ے دؤر ے نشوندار بہ بیت تاچہ آئی ے شعرے
گالاں آئی ے و ہد ے دؤر ے حال زانگ بیت کہ آ و ہد ے مردمانی زندتا چے وڑ ے گوستگ ...
ے آئی ے چاگرد ے احوال چے انت؟

مست گُشیت ے

کوئج قطار انت من گو ما قطار ے رواں

کوئج پہ سندھ ے من ماں سیوی ے ڈھاڈراں

کوئجان ے ائیں ڈیہے، ائیں دوارے یا مقیمی منند جاہے نیست ... بلے موسم
کئیت ... کوئج رسنت۔ زمستان ے دگہ ہلکہ یے رونت ... مروچی منی دوست ماں
امریکہ ے نندوک انت، ہپت دریاء ے ہما پشت انت ... من بیگاہ ے اگن بلوٹاں گوں آئی
ے تران کُت کناں آ ٹیلیفون یا پہ تار ے کا گد ... بلے شے مرید ماں مکہ ے ات۔ آئی ے پہ

حانی ء دروت ء احوال روان دینگی انت۔ یک قاصدے نیست، دروت ء احوال
 سرکنوک نیست۔ آ گندیت کہ کپوت پہ موسماں ہلکہاں گردنت۔ آ یک موسمے مکہ ء
 انت ء، یک موسمے بلوچستان ء، آئی ء دل ء کپوت آئی احوالان سرکت کنت۔
 کپوت اے دُرتیں ہلکہاں پہ وتی بانزلانی منّت ء شُت کنت۔ شے ء درد ء دوران
 حانی ء راہی کت کنت پمیشا کپوت ء وتی غمخوار کنت۔ وتی درداں گوں کپوت ء
 درانگار کنت ے

مکّہ ء در بند ء کپوت فریات ء مکن
 نالگ ء زنگاں گوں منی بالاد ء مجن
 اندر ء چیری چاکر ء کاٹارے جتہ
 سربر ء پوش انت گمگاریں دردے کنت
 منی ٹپانی درمان حامل ء دست انت نوگلیں

شے مرید جزم انت کہ کپوت ہر موسم ء بلوچانی ڈیہہ ء روت۔ شے ء اے حال
 آئی ء وت دیتگ گوں حانی ء گشیت، حانی دردیک بیت ء ارس ء چہ آئی قدحیں
 چماں ایردول بینت۔ کڑا آ کپوت ء گشیت کہ ے
 ”نگرہیں سنٹ ء چیر جن ء ارساں ء بگر“

پیسر ترا آئی ء گوں کپوت ء گشتگ ات ے

نندے ماں شاہی کا پر ء... کو کو کن ء حالاں بدے

بے زبانیں مرد، کیا گوں صدو ء قول کتگ ات... کہ دومی موسم ء پہ صدو ء سیر
 کنگ ء کیت... نین باہو ء نشنگ ء وتی ودار ء آ یک ء نہ انت... سال گوزگ ء

انت... صد و کپوت ء راجپنک ء جوفہ ء دنت۔ ء وتی دروتانی ربالی ء گشیت۔

تیتانلی مرغ راگیں

تو نشنگ ء چینک چنئے

چینکاں پلاران چنئے

زمباں بہاراں گرئے

بیا کہ ترا چینک دیاں

چینکاں ماں شار ء دامن ء

آپاں ماں زر ء قدح ء

سُنٹ ء تلاہ رتچ کناں

بیا تو منی دروتاں بہر

ملکے کہ نام ء باہو انت

اودا کہ کیا انت یلیں

اے عاشقیں شاعراں ابید عہدی دؤر ء سچہ نہیں شاعراں چہ کپوت ء شوننداری ء باز
کار کپتنگ۔ چہ جام، قاسم ء عزت ء دؤر ء انگت کپوت بلوچی شاعری ء یک مزنیں
ونڈے ء وازدار انت۔ ملافاضل گوں کپوت ء احوال راہی کنت ے

او کپوت سیہ تاکیں کہیرانی

بیا منی قاصد بی زہیرانی

برہمود ء کہ نشنگ انت جانی

آ کسانگیں دوست وفایانی

یا

کپوت چاہی من ء کپتہ ہزار کار
 غموں باز انت خیالاں بیتگاں بار
 دیاں دروتاں ترا او مرغ گوشدار
 منی پنت ء نصیحتاں دل ء دار

یا

او کپوتانی راگیں چاہی
 زیر سلیمان ء جہہ جن بانگواہی
 او کپوت سبزیں بیابہ نند جہل ء
 نالگ ء پریاتاں مکن بالا
 زیر منی پُر در دیں دل ء حال ء
 سر کن گوں مہرنگیں کساں سال ء

ملاقاسم، فاضل ء کستریں برات انت، ہماو ہد ء شاعر انت۔ آدی کپوت ء منت
 ءوت ء کشینت نہ کنت ے

وش کشیں قمری بیا سخن دانیں
 مرغ ء وش لوز ء طوطی الحانیں
 قاصد بی پیغاماں بر باریں
 ہے ڈول ء دگہ شاعرے چوش گشیت ے

او کپوت بیتاپی مجن زنگ ء
 بال کن چہ انبوہیں چش ء لنب ء

چو مہ بی نادانے بخت تیرے
مئے زہیرانی کاگد ء سوچیت

بلوچی عہدی شاعری کپوت ء شوندری ء باز برابر ء جلوہ ناک کتگ۔ چری نیں
شاعرے گوں بالی مرغاں جبر ء حال ء کلد احوال کتگ، آئی ء دل ء حال ء سہرا کنت۔
قاصدی ء شوندری ء ابید بلوچی شاعر کہ کپوتانی زیسلمان اشکننت آواں وتی دوست ء
وشیں ٹوک گیر کابینت۔ کپوتانی فریات آواں ء دوستانی سدگ ء دیری ء ترانگ ء پڑین
ایت۔۔۔ آوانی دل ء گشتے کپوتانی دوست دی چه آیاں گسر کپتگ انت۔
حانی گشیت ے

دوشی کپوتان نالتگ
وابیں دل اش آگاہ کتگ
شے ء خیالاں کپتگوں

یک شاعرے گشیت ے

بل ء بڑکاریں کپوت
کو کو کن ء ڈہ دے من ء
من چو تو ء غم وارنگوں

ہے ڈول ء ے

من چو کپوت ء

نالال پہ دوست ء

شیداؤں چو عومر ء

مئے بلوچی شاعرانی وت ء چوکپوت ء بزرگ گشگ ء کپوت ء چوعاشق ء دردوار ء
زہیر وارنگ گشگ، وت یک شاعری یے۔

برے مئے شاعر کپوت ء وتی دروتانی قاصد کن انت، برے آئی ء وتی ڈول ء
زہیر وارنگ گشنت۔ بلے برے برے کپوت چو آہانی مہلنجانی وڑ ء زیبا ء شررنگ
دراکننت ء چہ کپوتانی گامگیجاں وتی دوستانی ملگ ء لڈگاں گیر کارنت ے
ملافاضل گشیت ے

منی باغانی کپودر سبزیں
طوطی زیمیل ء وش لوزیں

یا
افسوس پہ مہرنگیں دُنانی ء
گوہر ء موتی ء زرانی ء
کبگی رفتار ء لڈگانی ء
جنت من ء تیراں بے گمانی ء

جنک کبگے کہ لڈیت ماں بہار ء
من ء گندیت ء چیردنت وت ء را

وتی دوست ء ماں بادگیر ء گندیت، گشیت ے

کپودر ماں گل ء درنگ ء
انارے پکھ چو امب ء

ملانور محمد بمشتی وتی امل ء گوں دزگوہاراں سیل ء گندیت ء چوش گشیت ے
گوں کپوتی لڈگاں ایر کپتنگ انت کاڑ رخ بریں

اشاں ابید بلوچی ۽ دراہیں شاعراں ماں وتی گالاں کپوت وتی قاصد کتہ، وتی دروت
۽ احوال دیم داگ انت۔ کپوتاں وتی املائی گنگلی گشتہ، آوانی وٹیں زیملاں دوستانی
ٹوک گیر آ ورتگ انت ۽ راستیں ایش انت کہ کپوت مئے شاعری ۽ جواں دپ کپتگ۔
بلے بزاں کپوت ۽ اے کارگوں مئے عہدی شاعری ۽ توام بیتہ، مئے نوکیں
شاعری ۽ کپوت مکم کت نہ کنت۔ پیش یک گدانے ۽ لاف ۽ شاعر نشتہ، آئی ۽
چپ ۽ چاگرد ۽ کپوت ۽ نود بیتگ انت۔ بلے اے زمانگ ۽ مزن مزنیں شہر انت،
مردم شہرانی تہا نندوک انت ۽ انجیں بر بیت کہ موسم گوزنت بلے شہری مردمانی چم
کپوتاں نہ کپنت۔ نین جوانیں بُت است انت کہ چرایاں مہلنج ۽ یات کیت۔
قاصدی ۽ کاگد ۽ ٹیلی فون ۽ تار است انت۔ ہمیشہ نونین زمانگ ۽ کپوت آ کار ۽
کت نہ کنت کہ پیش ۽ کتگ ۽۔ مرچی نیں شاعر مزنیں شہرانی تہا یک بانے ۽ تہا
نشنگ ۽ کشیت کہ

دوشی نیں فریاتاں کپوتانی
خاطر اں کرتہ درد ۽ چیلانی

یا

کوگو کپوت بازیں مکن
مہگونگ ۽ یات ۽ مہ گچ

تہاے صفائیں دروغے زانگ بیت ۽ شاعری ۽ بدرنگی زانگ بیت۔

(اولس، کوئٹہ اگست 1965ء)

احوال

چوش نہ بیت بلے اگن من بوتیناں من چوش نہ اِشت۔ لوزانک چہ سیاست ء
 ہمیشہ دیما ترانت کہ لوزانت (ادیب) چہ سیاست دان ء مسترانت۔ لوزانت وت
 اولاک ء وت بومیاننت۔ سیاستدان تلامے کہ زنگیانی گوات ء مننت واراننت.....
 من دانکے کتگ ات کہ نہ جڑتگینے بلے اگن من اولس ء شوکار بوتیناں من
 لوزانتی رندگیری (ادبی نقالی) ء تج بورینتگ ات پرچہ کہ بدیں توم ء درچک بدیں
 ثمرہ دنت۔

من ء پے وت ناں پمایاں اے جبروش نہ بیت کہ آوانی چوشی ء صاحبی نام ء
 روت ء گار بیت۔

شرط ء ہمہ ہما کثیت کہ دیماننت، رندیان ء دنیگ ء ہما واجارانی تب انت۔
 دگہ کسے نہ گشیت اگن نامن وت چون گشت؟۔ من وتی کتاب شرگرداری
 (کہ بلوچی ادبی تاریخ ء میکیں چیدگے) ء لاف ء بلوچی ء سے نمیرانیں شاعرانی
 (سید ہاشمی، عطا شاد، عنقا) ء مستاگ ء شادہ کتگ ات۔ چہ نوک باہندیں سے ادبی
 نقالان زنگ زاراں۔

واجه عبدالغفار ندیم پہ تحصیلداری ء دگہ سرکاری کماشیاں وت ء داشت کنت۔
 صدیق آزاد ء دگہ پندل بازاننت بلے جست اش چہ من ء گپت کہ منی سنگت بشیر بیدار

ہم پکے آواز ۽ رُمب ۽ ہمراہ انت، حبرائش انت کہ آشیوار ۽ اے سرمچارے۔

فروری ۱۹۶۴ء ۽ من فقیر محمد فقیر ۽ سنو تے ”منی لالا پرچہ شتے دیئی ۽“ شنگ کت۔ باز ۽ پھیرانی ونت، وشنیا نکال پھ چپوہ برز ۽ برت۔ من ہچ نہ مرت کہ نزا انتکاراں میاری مہ کنناں بلے تنیکہ من ۽ کسے نہ گشت کہ لالا من ۽ پھل کن۔ من نقل ۽ اصل پچہ نیا ورتگ ات۔ آسنو تے ات۔ سنوت مئے شاعری ۽ لوزانک ۽ بہرے۔

من جزماں کہ ردیں رہنداں ہر چند ۽ کہ مردم دیر تر روت گار تر بیت۔ مئے لوزانکی راہ ۽ گاری مرچی پھ (ادبی فحگی) ۽ رستگ۔

چونائی ۽ یک آواز ۽ را پھ لوکار دیم بندی کنگ مردم ۽ ہے نزوری ۽ پڈر کنت کہ مردم ہما آواز ۽ دیم ۽ در آتک نہ کنت۔ آمد سکیں شیواری ۽ رند ۽ ات کہ باز نف ات مان ات۔ بلے آئی ۽ اے ردوارت کہ انوری ۽ جندے پگانہ کت۔ واجہیں غفار ندیم سید ہاشمی ۽ نقل کنت۔ بلے آئی ۽ دل ۽ نقل ۽ راعقل در کار نیست یا زاناں ہما واجہ ۽ وڑ ۽

دل ۽ ناداں بگش ترا چے انت

آخر اے درد ۽ تئی دوا چے انت

پے صدقی ۽ نوشتہ کت کہ بلوچ چون مرزا اسد اللہ خان غالب ۽ شعراں واننت۔ یا

”بفرض خوشہ چینی، خواجہ“

صدیق آرات ۽ من زاناں کہ کجام نیت ۽ چوش کت اتنت۔ آئی ۽ ردا نک ۽ وت ۽ راجوانیں رنگے است انت۔ سر پر نہ بیت ہنچو کہ من گشت بشیر بیدار غزل بگشیت کہ بلوچی لوزانک ۽ گواچی بوت کنت۔ آئی ۽ وتی مضمون ۽ وتی وڑ ۽ رنگے کہ نہ عطا شاد ۽ سید ہاشمی ۽ ہار آئی ۽ ملت کنت ناں واجہ عنقاء غب ۽ میسینیت۔

اگن پہ شعر ء وانگ ء مٹ ء پر بندگ ء بوتیں گڈ املا فاصل ء ہمراہ باز بوت
 انت کہ حساب ء ڈن۔ دو صد جام درک ہم بوت انت۔ دگر ء بل من مکران ء تربت،
 نذر آباد، پسنی، تمپ ء سکولانی شش بچک بچہ کاراں کہ آوانی تخلص غالب انت
 بلے غالب ء شعر یکے ہم گوں آوان دُڑگ نہ بیت۔

سیاسی پارٹیانی منشورانی بہر کنوک، یاپرایاں گشتانک دیوک ء دلبدی ہمراہ باز
 انت کہ فلانی تو اے پارٹی ء منشور ء پہ جوانی سر پدے۔ اشی ء مقصد ء تی گونگیں عقل ء
 مردم سر پد بہ بیت۔“

شاعر یا ادیب تاں و ہدیکہ وت چہ درستاں جتا منشورے مداریت، شاعر یا ادیب
 نہ انت۔ آئی ء وانوک، پسند کنوک یارند گیر ہما مردم انت کہ پرانی سر وک بوہگ ء
 خاطر اوٹ دینت۔ درستیں بنی آدم ء درد یک انت بلے ہر کسی تجربت جتا انت۔ ہر
 کس وتی ڈول ء وتی تب ء وتی ہے درد ء ماریت۔ ایوک ء مارگ جتا نہ انت، نا
 رگ ہم جتا انت۔ سارتیں زری نود پہ یکے ء وشی کار انت ء پہ دومی ء غم ساہیل کننت۔

مقصد ایش انت مے نوک باہندیں سے نیں براہندگ اگں رند گیری ء
 بلنت ء راہ در بگج انت۔ پہ ما ء پہ ہما وان فاندہ انت۔ پہ ما فاندہ ایش انت کہ ابید چہ
 سید ہاشمی ء عطا شاد مارا عبدالغفار ندیے صدیق آراتے ء بشیر بیدارے ہم بیت۔
 پرایاں نپ ایش بیت کہ آچہ ہواری ء گاری ء وت ء در گج انت۔ اگن ناشعر ء مٹ ء
 چکاس مرچی نیں کارے نہ انت دیرگیں کارے۔ پیش ء زمانگ ء اگں بادشاہ
 بوتگ انت کہ شاعراناں ء شاباش داتگ اش اے دور ء ماہتاک ء روتا کانی شوکار
 انت کہ شاعر، نویسوک ء آزماکارانی دل بڈی انت۔

شاعر ۽ شرگدار

پہ من ہے شرترات کہ من شرگدارے اتاں بلے بشیر بیدار ۽ زہر گرگ کہ من آئی ۽ شعراناں خراب گشتگ۔ نون من ۽ بایدانٹ کہ جبر ۽ بہ گیشیناں کہ من چے ۽ بشیر بیدار چے؟ بزاں شاعر چے ۽ شرگدار چے۔

چونائی ۽ خراب گشتگ ۽ خراب کنگ یک نہ انت۔ خراب گشتگ ۽ خراب گشوک، خراب کنگ ۽ خراب کتگیں چیز۔ من بشیر بیدار ۽ شعر خراب گشتگ، خراب نہ کتگ۔ چوش بزاں کہ من شعر کروتک ۽ دگہ وڑ نوشتہ نہ کت، من دگہ کا گدے ۽ سر ۽ نوشتہ کت کہ بیدار ۽ شعر خراب انت۔ بشیر ۽ شعرو تی ہند ۽ کریم دشتی ۽ گوشتن وتی ہند ۽، باید ایش انت کہ چارگ بہ بیت کہ بشیر بیدار ۽ شعر خراب انت اگس کریم دشتی ۽ گوشتن۔

کریم دشتی ۽ وتی کتاب شرگداری ۽ توکا شرگداری کتگ۔ اے نہ گشتگ کہ شرگداری چے ۽ بہاے چنکرگ انت؟ بلے عطا شاداشی ۽ پیش گال ۽ گشیت کہ شرگداری وتی یک سازیں از مے۔ اردو ۽ لوزانت واجہ آل احمد سرور گشیت۔

”اگر وہ سطحی فرق کو نظر انداز کر دیں اور غور کریں تو انہیں معلوم ہو جائے کہ تخلیقی ادب کی زندگی کے لئے کتنا ضروری ہے کہ وہ تنقیدوں سے مدد لے۔ بڑی

تنقید تخلیقی ادب سے کسی طرح کم تر نہیں ہوتی بلکہ وہ خود تخلیق ہو جاتی ہے۔“

بشیر بیدار ء آئی ء سنگت ردانت۔ پہ زہر گرگ ء کہ کریم دشتی ء بشیر بیدار ء
شعراں ء خراب گشتنگ۔ اگس آ دلجم انت کہ بشیر بیدار ء شعر خراب نہ انت پہ پاد
برمش ء چڑ کہ ء دُز تچیت لوگ واہندناں۔ پہ گلاہگ ء ایر جنگ ء جان سن ء نکسن گل ء
بژن بہ بنت کہ آوانی چست بوہگ ء کپگ، گلاہگ ء ایر جنگ ء سمر ء انت۔

چرے دویناں ہر کس ء گوں گیشتر امریکہ ء مردم ہمراہ بہ بنت۔ آ مستر بیت
پرچہ کہ یک سیاستدانے ہماوہد ء بُرز انت کہ اولس ء کوپگ چیر داتگ آ مدام زنگیانی
گوات ء منت وارانٹ؟

شاعر ء لوز انت وت پیسر انت ء اولس ء راکشک ء شون دیان انت۔ اگن کسے
ہمراہداری نہ کنت نقصان ءے وتی انت کہ منزل ء سمر نہ بیت۔

عربی ء غربال یا تنقید، لاطینی CRITICUS یونانی ہواریں فرانسسیسی ء یا
انگریزی CRITICISM ء لغوی معنا ہرچی بہ بنت بلے عام ادبی اصطلاح ء روء
کارمرز بوہگانٹ۔ ہے وڑا بلوچی لوز انک ء شرگداری ہم وتی حقیس معناء کارمرز نہ
بوہگانٹ۔ آل احمد سرور ء اے گشتن ء پداہوان ات۔

”اگر وہ سطحی فرق کو نظر انداز کر دیں اور غور کریں تو انہیں معلوم ہو جائے کہ
تخلیقی ادب کی زندگی کے لئے کتنا ضروری ہے۔ کہ وہ تنقیدوں سے مدد لے۔“

یا بڑی تنقید، تخلیقی ادب سے کسی طرح کمتر نہیں، بلکہ وہ خود تخلیق ہو جاتی
ہے۔“

وہدے کہ من اے گشت کہ شرگداری ء رائے لوز انک ء ر دیں معنادہیک

بوٹگ، من ء پھرتی ہے گپ ء راست کنگ ء اے پیشداری انت کہ شرگداری ء
لوزانکی اصلاح ء معناردانت۔

عطاشاد ء اے گپ ء کہ ”شرگداری وت سازیں از مے“ معنا ایش انت کہ
شرگداری، شاعری، آزمانک ء کسمانک ء وڑیں از مے۔ انچو آل احمد سرور ء
گشتنگ وت سازیں از م، چہ شرگداری ء مدت بزوریت۔ یا ایش کہ شرگداری چہ
وت سازیں از م ء کمتر نہ انت۔

اداوت سازیں از م ء شرگداری ء انچو ہوار ء توار کنگ بوٹگ کہ گیشینگ نہ
بنت غالب ء گشتہ کہ ے

کچھ خیال آیا تھا وحشت کا کہ صحرا جل گیا

حالی گشیت۔

”یہ آن نیچرل ہے کیونکہ وحشت کے خیال سے صحرا کا جلنا ممکن نہیں۔“

پدا گشیت کہ من (حالی) غالب ء شعر ء سر ء شرگداری کنگ۔ اے ہما مثال
انت کہ یکے یکے گو کے ء بارو ء بگشیت کہ ایشی ء شٹما مفت ء گلائیت ء اشرے ء
نیمگ ء دست ء شہار بدنت کہ چریشی ء شتر انت، البت حالی ء اے شعر کہ ے

کھولی ہے حالی نے دکان سب سے الگ

اگس کہ غالب ء شعر ء جوان تر بوتیں، گڈاگشگ بوت کہ حالی ء شعر غالب
ء شعر ء شرگداری انت۔ دومی گپ ایش انت کہ شعر ء بنیات، بنی آدم ء اندری
مارگ، درد، ارمان، اومان انت شعر ء کچ ء کیل تنگ ء سنگ ء ساز ء سر انت۔
تنقید یا شرگداری شاعری ء راچے ملک دات کنت شعر ء سنگ ء ساز ء پڈر کنت۔
شرگداری ء بہرے نہ انت۔ شاعری ء بہرے۔

شرگداریء جو انہیں مثال مئے گورء آست آنت۔ چوکہ انجیل مقدسء
 شرگداری قرآن مجید آنت۔ حافظء شرگداری اقبال آنت۔ ڈاکٹر فرائیڈء کارل
 مارکس ء گل خان نصیرء شرگداری عطاشاد آنت۔ اگن مولانا حالی ء را (حالی ء
 ردانک ء) غالبء شرگدار ء کریم دشتی ء را عطاشادء شرگدار منگ مہ بیت۔

پرچہ ابن کثیر ء مولانا مودودی ء را قرآن مجیدء شرگدار منگ مہ بیت۔ اگس
 قرآن مجید چہ تفسیر کنوکاں مکم زرت کنت بزاں شاعر چہ شرگدار ء مکم زرت کنت۔
 مطلب ایش کہ شرگداری ازم ء فہمگ ء مکم دنت، ازم ء سازگ ء مکم
 دات نہ کنت۔ اے مثال ء بگرات کہ یک ملائیے شیخ سعدی ء کتاب ء وانیت ء وتی
 شاگردان ء وانگ ء مکم دنت۔ بلے شیخ سعدی ء را چہ مکم دات کنت؟ گلستان
 ء معنا ہما آنت کہ سعدی ء دل ء بوتگ آنت، اے دگہ وانوک اشان ء وتی فہم ء کچ ء
 معنا کنت۔ یک شرگدار ء آزمانک ء کسمانک ء بارو ء کتابے نوشتہ بکنت۔
 چرائی ء ایوک ء آزمانک ء کسمانک ء وانوک فائدہ گپت کنت، نوشتہ کنوک ہچ
 فائدہ گپت نہ کنت۔ اے لوزانکی احوالکاری لوزانک نہ آنت۔

بزاں ایش کہ شاعری ء اصل شرگدار شاعری آنت۔ ہے وڑ ء آزمانک ء
 کسمانک ء شرگدار آزمانک ء کسمانک آنت۔

(اولس کونٹے نومبر۔ دسمبر 1968)

سازاں شلین ات زیملاں

پاری یک بیگا ہے منا گیر کیت کہ من گوں وتی یک ہمبلے ء ریڈیو
 پاکستان ء پیشگاہ ء نشنگ اتاں۔ منی ہمبل ہے ریڈیو پاکستان ء یک کارکنو کے
 ات۔ آئی ء منے دیم ء نندو کیں کماشیں مردے ء راگشت ”مرچی منا امیر خسرو ء ہما
 غزل ء بہ جن ء بدے“ گڈا کماش ء گشت کہ راگ درباہی ء بگشاں اگہ ملہارے؟؟“
 منی ہمبل ء گشت ”درباری ء“ فیض محمد کہ منی دیم ء نشنگ ات من گوں آئی گشت، ادا
 درباری گشیت بلے تو کجائی ء گشنے؟ ”من“ ”گور بام“ ء فیض محمد ء پسو دات۔ من
 گشت تو بچار آئی ء عظیم ء راگچین دات۔ تو پہ من ہما کہ تئی دلکش انت جننے ء؟
 گشت ء ”تو گڑا بگش کجائی ء بگشاں؟ گور بام ترانہ لگیت“؟ ”من گشت“ نہ منا
 گور بام دوست نہ بیت“ ”اچہ ترا کجام وش بیت ہمانی ء کہ گشنے من ہمانی ء جناں۔
 ”میدی ء کن گڑا“ ”من گشت“ ”جوان تو گشنے میدی۔۔۔۔ میدی“۔ عومر ء زانو
 ترینت، دورند ء کمانگ ء کس ات، لنک ء مچی ء سرور ء تارانی سرور ء دوردات
 انت، چٹکی لنک ء گپت ء تاراں برز ء بران ء شت۔ فیض محمد ء دست دیم ء آران
 کت۔ ”سرا ہوش کن۔ میدی انت۔ جہلی کنڈگ ء گرنے؟“ کمانگ جہل ترشت۔
 ”من جنک آ ہودرو شمیں دیستہ۔ لاڑی لڑی۔۔۔ لاڑی۔۔۔“

اے وہدی منی گوشاں چو کہ واجہ عنقا ء گشگ ء۔۔۔ گشنے جنٹ ء بینگ
 تڑمپ تڑمپ ء رچک ء ات ء سرور ء تارانی سرور ء عمر ء لنک کانی تو ارگشنے جنٹ ء حورانی

پادینکانی ژڑنگارات اَنت منی دپء ہنچو دراتک... اہو!... فیض محمد اے تو!!...
نیں انچکء کردی ءے بکناں؟

”اہو!... جدا بہرء اوں بدئے“ اے حمرچہ منی دل ء جہلانک ء دراتک ”نا“
گڑابل کہ اشرف دُرا بہ بیت۔ بچہ عمر اشرف دُرائے کن۔ فیض محمد ء گشت... اوہ
پہک ء کور بیتگئے اے زہیرگ ء چہ ہمدء گرت؟۔ اے و بشکردی ء روت انت“ اے
کمانگ نیں دگہ وڑء چکرگ ء لگت... ساز برزء روان ات۔

”من مریداں ء لال توئے حانی... پتئی عشق ء کشتنگ واری... بڑات
گیاباناں تتلگوں صیدی... چومنا گشتہ دزم گوریں لال ء... میرء چوکی ماں
کنگران گردنت“۔ سازاں ساز کنان ء عمرء کمانگ بُن ء ایرکتگ ء مناجست کنتگا
انت کہ چون ات؟... من سرچست کت ء گشتوں ”اڈے اے ہرچ طرزے
کمانگ دگہ جاگے ایر آرگ بیت ء دگہ جاگے ہلینگ بیت؟؟ اہو چرے روتاں
ہریکے ء توار دگرے ء ہرچ زہیرگ ء روت دگرے تو نزانے اے سازان ء معنی
است ہنچو کہ وانگ ء است۔ ساز چین اشاں سر پد بنت۔“

”اشی ء من وت زاناں کہ سازاں معنی است“۔ من پسو دات۔ آئی ء وتی
دست سروزء سرا برت ”اے تارء گندے؟ اشی ء ”گور“ گشت اے ”بام“ انت۔
زیل ہمیش انت ء ایدگہ درستیں روتاں ہم نام پر۔“

فیض محمد ”من گشاں بلوچی ء سازسک بازانت“۔ من گشت ”بلوچی
سازانی نام ء گئے؟ اے دریا یے... اے تنہا ہمیش کہ ما آئی ء بشکردگشیں چنکرہ
زہیرگ انت۔ یکیں شعرء بلوچی زہیرگ، جنوزام ء زہیرگ، گور بام، سر بام،
کردی، میدی، بشکردی، ایرانی، ء اشرف دُرا ء زہیرگ... برے برے کہ شعرء

دیوانے بیت گڈ اسرء ہوش روت۔ یکے گشیت بلوچی کن۔ یکے گشیت اشرف
 دُرا، کردی، ایرانی۔ گڈاچریشان کجام زیمیل وشترانت؟ کجام نہ وٹش انت۔ دُرس
 یک چہ یک ء وٹش ترانت بلے کسے ء یکے وٹش بیت کسے ء یکے۔ اے چونائی ء
 ہریک زہیرگے (ترزے) چہ یک ڈیہے ء پاداتکہ۔ انچوگشنت کہ میدی مکران ء
 بندنانی طرزانت ء چمانگو پاداتکہ۔ کردی ء بندات چہ ایرانی سازان انت بشکرودی
 زہیرگ کہ من نام گپتگ ات، ایرانی بلوچستان ء مردماں سکت وٹش بیت۔ جنوزام ء
 زہیرگ ء من زانت نلناں چہ کجا آتکہ بلے منی دل ء اے دُرسیتں ڈیہانی سازانت۔
 اشرف دُرا ء زہیرگ میر اشرف دُرا ء چہ وتی دل ء لہڑاں درانگا زکتہ ء من گشاں اے
 زہیرگ ء وڑیں زہیرگ نیست۔ چشیں مردے نیست کہ اے زہیرگ آئی ء نہ
 گریو انیمینیت ء اے چہ درستاں دراج ترانت۔ ہمک مردم ایشی ء رسینت نہ کنت
 منے پہناداں گشنت کہ ہر کس اشرف دُرا ء زہیرگ ء شری ء بہ جنت بزاں آئی ء
 میر اشرف ء رانفل بکشات چوشی ء یک زہیرگے ء رمی ء زہیرگ گشنت یکے پہلوان
 ایشرک ء، بلے آچوشر پسند نہ انت۔“

”من گشت بلوچی سازانی الم ء گپ کنتگ نہ بیت۔ اے دریایے یکیں
 شیر کہ انچوک وڑانت آدگہ سنوت، لاڈوک، لیلڑی، زہیروک، نازینک، لولی،
 ڈیہی، لیلی مور آہانی و نام ء مگر۔“

شمئے منت بلے من.....

واجہ عین سلام ء ء وتی کتاب ”چکیدہ“ ء پیش گال ء گشتگ کہ ”گلا یگ ء ساڑا ہگ خرابیں چیزے نہ انت بلے گلا یگ ء ساڑا ہگ ء کچ ء کیل ء نیا ہگ سک خراب انت“۔

خداوت ء راوت ساڑا نیت ء بندہاں گشیت کہ وتی رب ء بساڑا ات۔ ہر کسی ڈول ء منی گوش ہم مستاگی انت کہ وتی سپت ء ثناہ ء بہ اُشکناں۔ وتی ساڑاؤک ء شرگشوکانی منت ہم سر ء چمان انت۔ بلے اگس برے برے من ہما گلا یگ ء ساڑا یگ ء کچ ء کیل ء اتک نہ کت، گڈا منی میار نہ انت۔ اے جبراں من ہمیشہ گشاں کہ باز رند ء منی دوست ء واجہ کاراں ہنچو منی سرا گورتگ ء منی توسیپ ء ثنا اش ہنچو کتگ کہ من انکرگ ء رست نہ کناں۔ منی دوستاں حال سر بوتگ کہ من شاعرے آل شعر پر بنداں، ہمیشہ اے واجہاں منی شعرا ناں گلا تگ۔ منی یک سنگتے کہ سرٹک ء منشی انت منی شعرا نی سپت ء ثنا ء ہنچو کنت کہ منی شعر آ گلا ہگ ء نیم ء ہم نہ انت۔ یک رندے ہے واجہ منی گور ء اتک، من ء امباز ء کت ء گشت ء ”قربان باتاں“ پہ بلوچی ء ما انچیں شاعر تی وڑیں لوٹنگ“۔ من حیران ہوتاں کہ چون!؟؟ گشت ء من اے رکاٹ کہ اُشکناں منی طبیعت بازوش بوت“ پدا لگ ات گوں رکاٹ ء جنگ ء.....

”کسانیں آسکلک جنگل ۽ تڑی

شیشکے گون انت واللہ جمبرائ بڑی“

من وارکت کہ گشان ۽ کہ اے صوت یا غزل منی نہ انت۔ بلے کئے گوش
 داریت، گپت ۽ من ۽ کہ تئی دپ ۽ چکاں تئی دستاں چکاں۔ من ہچ کت نہ کت۔
 چشیں نیکیں واہگ ۽ ہر وڑ ۽ کہ من منٹ ۽ بگراں ہچ نہ انت۔ دگہ منی دوستے کہ
 مرچاں مزنیں آفیسرے، چونائی ۽ آئی ۽ وتی تعلیم انت معاشیات ۽، پشومان انت کہ
 پرچہ ادبیات نہ وتنگ ۽۔ پرچہ کہ آگشیت کہ آئی ۽ واہگ گیشتر گون لوزانک ۽
 انت۔ اے واجہ ۽ فردوسی ۽ شاہنامہ ۽ حفیظ جالندھری ۽ شاہنامہ اسلام سک پسند
 انت۔ بلوچی ۽ وانگ ۽ کمیں سست انت ہمیشہ یک روچے من ۽ گشت ۽ کہ ”وتی
 کتاب ۽ من ۽ بوانین ۽ بدے۔ اے سکلئیں شریں کتابے ایشی ۽ منٹ ۽ من بلوچی ۽ نہ
 گنداں۔ من دگہ چے لوٹ۔ من گشاد گشاد ۽ کتاب چے پیش گال ۽ بنا کت۔ عطا شاد ۽
 اے جبر ۽ کہ (دشتی گنو کے، اگن گنو کے مہ بوتیں گڈا اے وہد ۽ کہ مردم وقاب کوہی ۽
 کپوت چاہی بال دینت شرگرداری ۽ سرجمیں کتابے نبشتہ کنگ ۽ خیال ۽ چوں
 داشت) ایشی ۽ اشکلنگ ۽ گون واجہ سک برانز گپت۔ بدے چے عطا شاد ۽، بدے چے
 بدیں زمانگ ۽..... جہ جت ۽ کہ ہے دمان ۽ من کا گدے نبشتہ کناں عطا شاد ۽
 سرا ۽ ہے جبرانی جُست ۽ کناں کہ کریم دشتی ۽ کہ کتاب نبشتہ کتہ بزاں گنو کہ
 انت؟؟؟ من منٹ پذیریری بازکت کہ واجہ پروانیست۔ من گشت واجہ شیخ سعدی ۽
 گشتگ ”عاقلاں خودمے فہمند“ بلے واجہ دارگ نہ بیت۔ من ہے خیال ۽ کہ اگس
 انکرہ مہربانی ہے واجہ منی سر ۽ بہ کنت، آئی ۽ منٹ ۽ من زرت نہ کناں۔ من زاناں کہ

واجہء رندء چے کت آئی ء منت منی سرء انت، بلے اگاں من انکرہ نیاں میاریگ
کنگ مہاں۔ دگہ واجہے ہم یک روچے سائیکل ء سوارات گوں وتی سنگتے ء گوں من
دو چار کپت۔ سلام علیک ء رند در انینت ءے کہ اے زمانگ ء کسی سرء اعتبار کنگ نہ
لوٹیت۔ صدیق آرات ء سر انچو گت مانہ گپتگ ات۔“ من حیران ہوتاں کہ چے یے
من جست کت کہ تو من ء بگش گوں باریں؟؟ در انینت ءے ”مرچی دوستی دروگے۔
صدیق آرات ء باید نہ ات کہ ترا چش ءے بگشتیں۔ من گیشتر تہر کہ ہوتاں، چہ سائیکل ء
پشت ء ”زمانہ“ ء تا کے کشت ءے پیچ ءے کت ء من ء پیش داشت۔ صدیق ء
جئوریں دپار منی دیم ء دات کہ بوان۔ من وانگ ء لگتاں۔ چہ من پیش گپت وانگ
ءے بنا کت ”کریم دشتی وَ بُنی گنو کے بلے مسترین گنو ک مناں کہ کریم دشتی ء گالاں
کراچی ء سوت گراں دیاں۔ سوت گراں کریم دشتی ء گال من چودات انت کہ ساز ء
سوت ء یک دیوانے ء یک سوت گرے ء چہ من یک شعرے لوٹ ات من گشت
من ہم ترا دیاں۔ بلے انی کریم دشتی ء اے گال منی کر انت، ایشاں بزور۔ سوت گرے
گال زرت انت بلے دمانے ء رند زہر گپت کہ واجہ اے کجام زبان ء انت۔ من گشت
”بلوچی“ سوت گرے گشت ”واجہ ما ایشی ء سر پد نہ ہیں اگن بلوچی ء بوتیں تہ ما سر پد
ہوتگ اتیں۔ اگن تو وت دو چار شعر پر بندے تہ جوان اگن نہ اے گوں مانہ بنت۔“
بلے قول ء سوت گرے ما ”جنگلی جٹ“ ایں، ”بلوچی“ ہم نزائیں۔ سوت گرے من ء
نصیحت کت۔

”واجہ ما زائیں کہ نہ تو ء کریم دشتی شاعرات ء نہ تو شاعری زائے، منی جبر ء
زورات شہا ہر دو شاعری ء یلہ دیت۔

کریم دشتیؒ ما زمان من بوت نہ کنناں۔ پرچہ کہ تیاریں مردے ءجُتک جنی باز
 کنت چو بیت باندا روج من ءجخالے ءدور بدیا نین ات۔ بلے من جبر گروکیں
 مردے آں ءپدا من ءکراچی ءانگہ چیزے سال نندگی انت پمیشہ سوت گر ءجبر زرت
 ءشاعری یلہ دات۔ پمیشہ شما درست سہی بہ بہت کہ روچے روزگارے اگس لیاری ء
 سوت گراں منی سرا رزی گو زری کت تہ شما شہادت۔ من بے میاراں۔“

پدا گشی ”بچار.....!“ من گشت پرواہ نیست زہر گپت چوں پروا نیست؟
 چشیں مردم ءاگن بلے ءیلہ بدیے گڈا ہرچی کہ دل ءے گشیت کنت۔“ من
 گشت آنوں چے کنگ بیت۔ گشت ءے چوں آچ کنگ نہ بیت۔ من آئی ء
 چماں تہار کنناں۔ آدگہ رندے انچیں کار کنت۔“ من گشت انگرہ جخال مکن۔ من ء
 گشت ءے پہ تو نہ کنناں پہ کئے کنناں ءباندا ت اے پدا انچیں کارے کنت۔“ من
 خیال کت کہ نوں اے واجہ گوں من ہچ کنگ نہ بیت۔ من گشت تئی منت واراں
 بلے دگہ ہچی گوں تو کت نہ کنناں!.....!

(اولس، کوئٹہ، مئی 1969ء)

دُور

”تو گشے ہیل کتگ گشان ءدیم ءپر دینیک۔ تو وتی دیم چیر داتگ۔ نوں گپانی
پسو ءوش و ش ءدیے۔ جبرے تابکن!۔ نام ءکپتگ ءے کہ تراج کنت!! من گون
وتی ماہو ءگشت۔ تئی مود چہ بوج ء پُرانت تو گشے گون زہگاں گوازی کتے۔ وتی
لہمیں دست ءے شہار دات منی گوک ء چیزے دُور ءے کت، منی مود ءے چندت
انت ء پداوش و ش ءوتی گشان ءلمب ءے دست ءے کت۔

”ماہو! تو گپے بجن۔“

”اے نوں چے یے؟“

گون پلو ءشار ءوتی گوازی کتے۔ تئی اے لُج ءمیا رتاں کدین ء روج پہ روج
گیش بنت۔ تئی اے میار ء روج تاں چنت ء بیگاہ نہ بیت؟؟۔ نوں وتی میاراں بل۔
اے میاروت ترازوت یلہ دینت۔ نوں منی ء تئی سُر دُور نہ انت گڈا ہنچو میار کتے؟
”او کلکشان سر ءتوک ء رستگ۔ من چہ گنجیں دیرے کتے؟ نوں شپ ءے چے
پشت کپت؟“ ماہو ء سر چست کت ء بزر ء چارت۔

”منی ماہل! کلکشاں مدام تئی سر ءتوک ء انت۔ اے دیری ء ڈس نہ

انت... بلے ترا اشتاپ انت، پہ چے؟“

”آ... من چوں گنوکاں اے بامسار ء انگت جلنگ عالم نوں پدا پادا ہتگ“

گشان ءے مان پوشت ء جزگی بوت، ”سر گپتے منی ماہل! مدام سر سواری انت۔ تئی

بامِ رمبگ ءِ دیر نہ کنت۔ مرچی گئے نہ جت کہ چون بہ بیت۔ بس! ایچک ءِ بہ
جل!... ساعتے دگہ...“

”من نہ دیستگ کہ تئی جبر کٹ انت۔ چوشیں بر نہ بیت کہ تو من ءِ رضا بدیے
مرچی نا! آوہدی کہ ماچوری بوتگیں ہر کس ءِ لیب کتگ وتی گساں و اب بوتگ انت
تو من ءِ راہ ءِ داشتگ کہ گپ جنناں! انگت جلگ ءِ وہد انت؟؟“
”منی ماہل! دیر یگیں ٹنگے ءِ یک گٹے آپ دسیگ ءِ بینار کنگ ءِ ہما گہہ انت
کہ آئی ءِ ہے گٹے آپ دسیگ مہ بیت... ہما بسات ءِ میار“۔

”بلے اے ٹن ءِ رامن ہچبر پہ سیراپی ءِ نہ دیستگ۔ ہر وہد ہے ٹنگے ءِ ہے بیناری۔“
منی ماہل! آروچ زوت کیت کہ تو بانور بے۔ گڈ اباریں من ءِ بگند بینار باں
اگاں منی ٹن روت۔ گڈ اباریں چہ پیم شپ بانگواہ بیت۔ آوہد ءِ ہم تو گشے کہ نوں شپ
پلنگ آوہد ءِ ہم ہنچو بامسار بیت!!!

تو بچار! نوں منابل کہ روئیں، گشان ءِ چنڈت ءِ گشت ء۔
او۔ توشتے بوشت ءِ وتی گپاں بہ جن من گشت۔

ابراہیم جان! او ابراہیم جان! انگت و اب ءِ وہد انت؟
پادا ترا واجہ لوٹیت۔ پس ترا لوٹیت او تو لہجئے پہ چیا؟ بوشت وتی گپاں بجن،
کئے وتی گپاں بجن؟ پادا ترا چون انت؟ یکے منی سروں ءِ اوشتا تگ ات ءِ من ءِ
ٹوہینگ ءِ ات۔

”ہاں من ءِ چون انت؟ پرچہ؟؟“ تو و اب دیستگ مرو۔ گپ جن من چے جبر
گتہ، من پادا آتکوں۔

”بلے نوں پادا اروچ دیری در آحتہ۔ من ءِ واجہ راہ داتگ کہ ترا پادا کناں۔
زوت بر و ترا زوت لوٹیت“

”من پَس لوطیت؟ اِستاپی؟“

”اُہو۔ ترالوٹ ایت۔ من ء گشت ء پادے ء بکن ء دیم ء بدے۔“ من کہ سار کت۔ من الم ء واب دیستگ ات، ادا ماہل کج ات کجا واب ء کجا گواچن (حقیقت)

من پادا ہتوں پَس ء نیمگ ء شتوں۔

”تونوں چہ واب ء سار کتگ، انگت دیم نہ ششتگ وتی؟“

”برو وتی دیم ء شو دمن ء پے تو کارے است“ منی پَس ء گشت من سر پد نہ اتوں چے گپے چہ احوالے؟ مروچی واجہ ء پمن چہ کار کپتگ“ دست ماں آپ ء آنت۔ دل ء جیڑگ ء اتوں۔

”حاجی! وتی لالاء ارز بند ء منی گور ء پیار۔ بل ء منی گور ء ارز بندیت۔ من ء پرانی کارے است“ منی کستریں برات ء گوانکے جت ”جی اہو“۔

نوں من گیشتر حیران اتوں کہ چے جبرے بوت ”توانگت نہ گیشنگ ے۔ پچگی انت، دیر نہ کنئے۔“ من پیدا کوں واجہ! من پسودات۔

”من ترالوٹ اتگ کہ تو سر پد بہ بے کہ ترا من سانگ داتگ۔ من گشتوں کہ وتی زند ء تئی مراداں بگندیں، باریں تاں کدین ء من زندگ مانین، تو سر پد بوتے نا؟ من ترا زامات کرتگوں! یک برے منی زبان بند ء شت۔ دل پُر کت ء گشتوں ”کجا منی جا کہ ٹہیننگ ابا؟“

”بی بی مہہ گنج ء گوں“ پَس ء پسو دات۔ من حُشک بوتوں۔ منی دپ بند شت۔ ہچ گشت نہ کت۔ من دست پے نگن ء شہار دات، چنڈے نگن لڈینت۔ دست دپ ء نہ شت پدا دل پُر کت ء گشت۔

بی بی مہگنج ء کجام جنک ء شاری ء کہ گراناز ء؟ ناں۔ پے شاری ء گراناز ء منی دل

اش ریش گتگ ات۔ یکے شُت ء یکے اہت۔ پہ آیان من میر عالی ء میر تاج محمد ء
 زہگ زامات گرتگ انت۔ نوں پہ بی بی مہگنج ء جند ء ہم چننت کس آہتگ من
 چارت کہ اے مئے وتی مال پہ دگر ء پرچہ بروت؟ پہ آئی ترانام گپت کتوں۔ مئے
 مال ء کئے بارت؟ من گشت۔ ناں۔ من گشاں مہگنج ء اے مال مئے وتی انت۔
 تو سر پد نبے مئے مال پہ دگر ء رووت۔ مئے مال ء نیم تئی نا کو ء شُت۔ آئی ء مرگ ء پد
 پرانی زہگ ہاشم ء شُت۔ نوں ہاشم ء مرگ ء پد مہ گنج دگہ سانگے بہ کنت، مال پمائی
 رووت۔ گڈا شتر نہ انت کہ مئے وتی مال پدا پمابیت؟“ واجہ! ماراوت ء مال
 باز انت پمن شتر تر انت کہ تو داد اللہ ء جنک ماہل ء ٹاہین، آئی عادت ء ہیل باز جوان
 انت، وانند ہے۔ من گشت ”اہو“۔ تو سک ز برے بے مال ء کہ مردم شتر بوتیں گڈا
 ہر کس شتر بوت۔ من وتی زہگ ء داد اللہ ڈولیس بے نانے ء جنک ء بدئین؟ من
 گشتگ تو سر پدی نیں چکے ء اے داد اللہ ء جنک ء تو سانگ بہ کنتے مارا عالم چہ گشی؟
 مہ گنج ہر پیم انت مئے مٹ ء درور انت۔ زانا کدی مرد ء او جن ء عمر یک بوتگ؟“
 پس ء وتی درور در گیتگ، آئی مراد حاصل ات انت۔ منی دپار مان دپ ء
 جنورات۔ منی مرادانی شپ ء بام ء داتگ ات۔ منی داہگانی روچ بیگاہ بوہگات۔
 پادا ہنتوں۔ ربادگ بوتوں۔

(اولس، کوئٹہ، اپریل 1962ء)

منی میارچے ات

تو، تو ہے بوتے؟ تووت ء پد رکت! یلہ دے من ء من نزانٹ... من نزانٹ تو
 رسترے بے! ”تو اڑے حشک ء... تو ہنچو برانز گپتگ ء... مرچی آہو...
 مرچی ء باندا ت ء معانا...“

یکلیں، مرچی ء باندا ت ء معنا پرچے یکے نہ انت؟... آہو اے بیرے... من باز
 بدیں کتہ۔ چشیں بے قدرے تو، نشتر، تئی نازا کیں واپے بُرتہ... بلے شرکت، اے
 بیرے... میار منی انت تو بے میارے... ہرگان ء راہادگ بوت... گریوان ء
 گشت ء ”مہرے پھرے“

منی دپ بند شگ ات من پشلی ء حشک اتوں انچو کا کہ شت چک ء جت ء
 گشت ء ترا من کہ چات ء تیلانک دینگی ات۔ وت دور بوشتا تین ء... منی
 بدن لرزگ ء لگ ات من ء سر ء چہ پاداں ہیدے ء سرکتگ ات... من سک
 پشومان اتوں...“

بلوچ مات

میر قمبر	ہلک ۽ کماش
بی بی زربانو	میر قمبر ۽ مات
گراں ناز	میر قمبر ۽ لوگ بانک
میر سلیمان	میر قمبر ۽ پت
درآمد	ڈاہی
شنبو	میر قمبر ۽ نوکر

(میر قمبر وتی لوگ ۽ نشنگ ۽ دیوان انت کہ مردے تچان، ہُشان ۽ تسان ۽ کتیت)
 درآمد : واجہ میر قمبر دژمن گوں وتی سپاہ ۽ سراوان ۽ پترتگ۔ میر فقیر داد ۽ ہلک ۽
 ارش آورتگ ۽ جنگ۔ سی مردم بندی ۽ چل ہمپلین گئورانی دکان لٹ ہول کرتگ۔
 یک بگے اُشترانی چہ زر ۽ سہر ۽ بار کرتگ انت۔ بلوچی میار ۽ ترا گپتہ؟۔ من ترا پ ۽ ڈاہ
 دنیگ ۽ اتلگون۔

میر قمبر : آئی ۽ بلوچان بندی کتگ؟

درآمد : اہو واجہ دژمن ۽ سپاہیان انگت بلوچانی جن ۽ ننگانی سہت ۽ زیور دست
 جنگ۔ آبانی رَمگ، گورم ۽ بگ جنگ ۽ بُرتگ انت۔ سزین کشاران ۽ ہم آس

داتگ ء سو تلگ انت۔

میرقمبر: شنبو منی بیچ۔ برو منی سمندین نریان ء سنج کن۔ منی زہم ء اسپر بلکین در سین
 سلاہاں بزیر ء رُنبان ء بیا۔ (دیوان ء دیم گردینیت ء گشیت) پرمیاریں بلوچان!
 مروچی بلوچی ج ء مارا گوانک جنگ کہ پراج ء ڈیہہ ء ننگ ء آبرو ء میار ء ماں
 چادر ء بہ بدان ء وتی حونان بہ ریچان۔ تانکہ کس مہ گشیت کہ بلوچ گلامی ء سگ
 انت ء دژمن ء دیم ء سر ء جہل کننت۔ ڈیہہ مکہیں ڈیہہ۔ چہ مادیم حونی! (در سین
 دیوان یک بر ء چست بیت ہر کس پہ وتی اسپ ء سلاہان رُبیت۔ یک دمانے ء
 رند شنبو میر ء نریان ء کاریت ء سلاہان ء دنت ہے دمان ء بلوچ ورنآنی اسپانی
 شدگ ء توار جن ء چُگان ء شہ گداناں در کننت ء یک ناوڑیں ندر گے جوڑ بیت
 پرسلاہیں بزیر اُردے پہ دژمن ء مڑ ء کوش ء سمبریت)

شنبو: واجہ ایش انت نریان سنج کتگ ء آورتہ سلاہ ہم گون انت۔

میرقمبر: شنبو۔ برو منی مات ء بوگش کہ بنیت۔ (میرقمبر ء گران سنگ ء شیر زالیں
 مات کنیت)

بی بی زربانو: منی چمانی روک!... ساہ ء بدل ترا ہیر بات۔ تو من ء چواشتاپی چیا
 لوٹنگ؟

میرقمبر: منی مکہیں ماتی۔ دژمن ء بلوچان ء جنگ ء بندی کتگ، بلوچستان ء پاکیں
 زمین پچ گپتگ۔ بلوچی میار ء من ء گوانک جنگ۔ من شمارا لوٹنگ کہ شاموتی پاکیں
 شیراں پمن پہل کن ات۔ من زاناں کہ دژمن پُرسلاہ ء سپاہ دار انت ء من نزور ء
 بزگ ء بے سلاہ بلکیں واترکت مہ کناں پمیشاچہ شاموکل لوٹاں وتی پاکیں شیراں من

ء پہل کن ات۔

بی بی زربانو: منی مزار یمیں بیچ! منی دل ء بندوک ء جگر ء کپ، منی شیریک بر نہ بلکن ہزار براں ترا پہل بات۔ تو بلوچے نے پہ راج ء ڈیہہ ء ترا دیم حونی دنیگ لوٹیت۔ من ترا پہ ہے رنگیں روچاں وتی پاکیں شیر میچینت ء دات انت۔ ترا ودینت ء ٹوہ کت کہ تو وتی راج ء ڈیہہ ء نام ء توار ء بزر کنئے۔ برو اللہ ترا سوب بکشات! ترا بلوچی لُج ء سوگند انت کہ دست ہو رک ء وا تر مہ کنئے۔ وتی بندی ء مالانی وت واجہ باتے ء دژمن ء چم پیش دارے۔ مرچی نیں روچ پہ تی میار جلی ء چکا سگ ء روچ انت۔ نئے تی پت لگورے پیتہ، نئے تی پیرک ء بُن پیرک۔ مرچی تی زہم جنی ء چہ سیال ء بیرگرگ ء روچ انت۔ پہ ڈیہہ ء راج ء دیم حونی دات۔ من پہ ہماروچ ء زرین، ہما روچ ء نازین کہ تی بندی نیں بلوچ برات بیان ت ء چمن تی سوب برنگین کوش ء مستاک ء بگرت۔ من آگہ انوں پیرزالے اوں گڈ او برورنا بین تی بدل ء مٹ ء دو بردی کنین تی جنازہ ء پہ گل وشادہ ء نازیکان گوں ادیرہ ء برین ہما دیرہ ء کہ تی مزار یمیں پیرک ء بُن پیرکاں وتی ساہ ء سر پہ وتی ننگ ء ناموساں داتگ انت۔ اوں اوداں ہنکین گپتہ ء آسرات انت۔

میرقمبر: نائب! برو گراں ناز ء بوگش بنیت انت (کموکین ء رند گراں ناز کتیت)

گراں ناز: منی ننگ ء لُج ء واجہ شامن ء پہ حیر ء لوٹا نیتنگ؟

میرقمبر: (چہ کیتو ء سے سہر ء ٹک درکنت) منی لوگ ء بانک اے تی لُج ء مہر

انت۔ مرچی من ء راج ء ڈیہہ ء میار ء گوانک جنگ من پہ دیم حونی دنیگ ء رہادگ

اول، بلکن وا تر کت مہ کنین چمن ء رند ترا زرا انت چہ وتی راج ء گچین کن ء پمن

سوگ نہ کئے!

گراں ناز: (گون اسی نہیں چمان) مئے سورء انگتہ یک ماہے ہم نہ گو سنگ،
گدانی بوہی ء بوہ نہ شنگ۔ دستانی ہئی ء سُہری پش کپتنگ ء انگتہ ماوتی مراد نہ
دیتنگ کہ تو گون یک گنٹیں کارچے ء من ء حلا رکنے ء سئے مہران ء پیش دارے۔
بلکہین تو من ء یک بلوچے نہ مارے؟... من ہچ کدی تئی دیمپان نہ بان پہ ڈیہہ ء
راج ء لُج ء میار ء مدام بلوچ کپتنگ ء مرنگ انت تراہم پہ میار ء کپت ء دیم حونی
دنیگ لوٹیت۔ من نہ لوٹاں کہ تو چوتی ہسمران پشت کپتے... من بلوچ دُتکے اوں من
ء سئے مہرانی زیرگ میار انت۔ اے سیاہیں گیوار پہ شمنے یات ء اسپیت بیت
(ہمنچک ء میرقمبر ء پت میر سلیمان کئیت ء رسیت میرقمبر ء اسپ ء واگ ء گیرت
ء داریت)۔

میر سلیمان: بابا منی چمانی روک!... پیری ء نزوری ء من ء چہ اے بے ملکیں نام ء توار
ء مبارکیں مرک ء پشت گہتنگ۔ بلے من وتی پاکین رب ء منٹ واروں کہ تو ماں وتی
ڈیہہ ء راج ء میار ء کپتنگ ء چہ وتی سر ء دنیگ ء ہم چک ء پد نہ بئے۔ منی چم مرچی
بلوچ راج ء دیمابز انت۔ اہو کہ چک ء درد ء ارمان سک انت تئی پیریں پت ء کور
کنت۔ بلے مرچی ترا ڈیہہ ء راج ء میار ء گوانک جنگ برہ تر اسوب بات!!

میرقمبر: (اسپ ء سوار بیت ء گشیت) منی مکہیں مات، منی آری پیں پت ء منی لُج
ء میار ء ماہیں لوگ بانک۔ من ء سوگند انت پہ وتی بلوچی ننگ ء کہ بندی آں ء بیرہ
دیان ء ڈیہہ ء پیچ گراں چہ بد ء اگہ بندی آجو بیت ء نیا تک انت گڈا من ہم پدا
زندگ ء دراہ لوگ ء نہ تڑاں (گون پت ء) منی واجہ، اسپ ء واگ ء یلہ دئے، وتی

نیکیں واہگان ء ہمراہ بکن۔ کہ منی بیل ء براہندگ پمن راہ چارانت۔ من پہ مرادے
 سرگپتگ ء رهاگ اول اللہ ء میار ء بات ات!
 میرقمبر اسپ ء واگان ء جنت نریان چومرگ ء بال کنت۔ بلکین اے بلوچی
 اسپ ہم پہ یک ہنچیں روچے ء چاروک پتنگ چہ گھوڑو ء دنزاں ابیدایدگہ ہچی
 پشت نہ کپیت۔

راست راست، دروگ دروگ

رحمل.....ہلک ۽ ورنایے
 جان محمد.....رحمل ۽ سنگت
 نازل.....میر بہادر ۽ جنٹک
 میر بہادر.....ہلک ۽ مستریں مردم
 ہاشم.....میر بہادر ۽ بیچ

...اولی ندرہ...

جان محمد : راست ۽ زمانگ گوستہ شتہ وت ۽ راوت ملائکے جوڑ کتگ۔

رحمل : منی دوست اگن راست بہ بے ہم چے بوت کنت؟ منی دل نوں چے دنیا ۽ پرشتہ۔ اے بدیں رسمانی توک ۽ منے زندگ بوہگ وت مشکل انت۔

جان محمد : توبی بز دلے معلوم بے۔ مردے کہ کور ۽ ہار ۽ توک ۽ وتی پاد ۽ دستان مہ جنت تہ آپ ۽ وت بارت۔

رحمل: جان محمد! نشنگیں مردم و گشت کماند ارانت ہے پلہ ۽ تووت درآ تکین ۽ گڑا تو زانت کہ تئی سرگوں مٹاں کپتہ۔

جان محمد: یارا انجو کہ تئی ہمت شُتہ، انجو تئی عقل صفا کار نہ کنت۔ بس نوں تئی ہچ مزہ
نیست۔ تو پہک بے ہمت ئے۔

رحمدل: دریکتیں جان محمد تو بزانتیں کہ جنگ گوں زرّء انت۔ گوں منے زندء رسم ء رواج
ء انت۔

جان محمد: مسٹر! من گشاں پرچی نہ منے کہ ترا گوں آ کس ء دوستی نیست۔ تو گوں کسے ء
دوستی نہ کنتے دوستی ء مہرء راہ ء ہچی نہ داریت۔

رحمدل: منی دوست ایشی ء سر پدئے کہ دوستی ء مہرء باج ہر وہدء زرّء بدیں دوداں
بُرتہ۔

جان محمد: آ کہ پہ مہر ء دوستی بوتگ انت۔ آپٹ ء گیا بان ء گشتگ انت۔ آواں وتی
سرداتگ، پہ وتی دوست ء کس چوتو نہ بوتگ۔ جنک ء پت گشیت۔ اینجو مال پہ لب ء
بیار۔ تو وتی دل پہک دُور داتہ۔ پرچی نہ گشے تئی مہر ء دوستی ہم دپ ء مڑاہ انت۔
رحمدل: جان محمد تو انگت...

جان محمد: (جرء سرجم ء ننیلیت) اڑے! گند شے مریدء، بگند مست ء، بگند عزت ء
ہما بوتگ انت سچائیں عاشق۔ دوستی ہماوانی دلاں بوتگ۔ تو گشے من ء مہر انت۔

رحمدل: گڈا دیستے آوانی آسر۔ من ترا گشاں گوں زرّء گوں بدیں دوداں کس
پیڑ ات نہ کنت۔ ہر کس کہ بہ پیڑ ایت باج نہ بارت۔ یک نیمگے چا کر ء کوٹ ء
ماڑی ء سرداری ء دومی نیمگ ء شے ء گنوکی ء دیوانگی۔ بلے تو گندے کہ میر ء یک
دستے شانت نہ کرت۔ زرّء دودہر بارہ ء پیش بوت انت۔

جان محمد: آ درست تئی ڈولیں بُز بوتگ انت، تئی وڑیں سادہ بوتگ انت۔ آواں گوں

رحمدل: جان محمد! تو سر پد نہ بئے۔ تو منی مال ۽ مدی ۽ حال ۽ وسہی ۽، ۽ میر بہادر ۽ ہم زانے کہ کہنیں زمانگی مردے کہ منے بدبختی ۽ اے زمانگ ۽ انت۔ آصہب تا بگاہ ۽...

میر بہادر: (آواز ۽ رعب ۽ بٹاک ۽ شانداری) تو اے گپ ۽ جننے؟ من دل ۽ گشتہ کہ تو منی پشت پد ۽ دارے ترا بلوچی ۽ سنج جنت؟ وتی زبگ ۽ یک انچائیں مردے ۽ بدیاں؟ مار مخلوق ۽ عالم چے گشتی؟ یک کلگے من وتی جنک ۽ لب ۽ لوٹاں۔

ہاشم: منی پت! جنک ۽ پہ کلگے ۽ بہا کنگ ۽ بدل ۽ یک مردے ۽ بدے جو اں تر انت۔ مردم ۽ بہا کلگ ۽ چچ ۽ ڈگار بوت نہ کنت۔ مردم ۽ درور مردم انت اے جو انیں خانوادہیں مردے۔ وانند ہے ایشی ۽ گوں ڈگار ۽ مٹ ۽ کن۔

میر بہادر: بس بس من زانیں کہ مروچی لچ ۽ عزت ہے وانگ ۽ چاریں حرف جوڑ بوتگ انت۔ دین ۽ ایمان اش شنگ، ہر کس وتی لچ ۽ میار ۽ پردگ ۽ دارایت وتی رسم ۽ رواجاں زانت۔ تووت ۽ راگند۔۔۔۔ نہ ریش نہ بروتے کہ مرد ۽ نشانی انت۔ تو نون منا انچو وتی ۽ کنگ لوٹے بلے من زندگ اوں منی لچ زندگ انت۔

ہاشم: منی پت اے کجام بے لچی ۽ گپ انت۔

میر بہادر: کسے کہ منے زبکی ۽ لوٹیت وت ۽ رابلوچ بہ کنت۔ لب ۽ گشاد ۽ بدارایت من یک کلگے ۽ چار بند لوٹاں۔

.....

جان محمد: یار من گشت کہ تو بڑے ۽، تو بے ہمتے ۽۔ زمانگ وتی وڑیں مردم لوٹیت۔ ہنچو بلے تو من ۽ بوگش کہ جنک... ہم... یا اگس آہم زر ۽ مرید انت۔

رحمدل : من ء و زیادہ ہمائی ء مہر ء گنوک کتہ۔ گوں تو چے چیر بدئیں تو ہم منی براس
نئے۔ آئی حال اچ منی حال ء حراب ترانت۔ ہے روگ ء روچ ء۔

.....

نازل : (گوں ہسکارگ ء) من نونوں چوں زندگ بوت کناں؟ من ء بوکش وتی
دستاں... من گشاں من ء بکش (گریت) من زند نہ لوٹاں (گریت)
رحمدل : نازل ترا کئے ء گشت ادا بیا۔ تو زانئے ترا کسے بگندیت گڈا...
نازل : من نہ زانیں چونی ء اہتوں۔ یکے.....

رحمدل : نازل اے جبر ء چہ دل ء درکن۔ ادا کسئی دل ء تب نہ بیت۔ زندیک زہر ء
پڑیں قدہ کہ ہر کس ء چشگی انت، ہر کس ء زندگ بوگی انت۔
نازل : (گریوان ء) من نہ لوٹاں چشیں زند۔ من نہ لوٹاں چشیں زند۔ زندگ ہما بہ
بیت کہ دگر ء زندگ ء نئیل ایت۔

رحمدل : نانا زلی، تئی پت ء مال ء دولت پکار انت ء من ء تو۔ تینکہ من ء مال نیست
تو منی بوت نہ کنتے۔ من روگ ء اول۔

نازل۔ روگ ء نئے۔ روگ ء نئے (گریت)

رحمدل : نازل۔ دل ء جم کن من ء توسک دوست نئے۔

.....

رحمدل : اش انت آئی حال۔ من ہر و ء آئی ء تسلا دئیں کہ دل ء مہ کنت بلے پہ دروغ
پہ ردی۔

جان محمد : بس نونوں زیات جبر مکن۔ ہرچ سو جے کہ من ترا دئیاں ترا ہمائی سرار وگی

انت۔ تو زائے میر بہادر ء و تی وڈیں مردم درکار انت ء نازل ترادوست انت۔
میر بہادر نہ دولت ء یلہ دنت ء نہ تو و تی نازل ء گڈ اللہ بسم اللہ۔ نوں بگند و تی کستر پاد ء
کمال ء۔

(اسپ ء روگ ء تو ارانت)

.....ندارہ بدل.....

جان محمد : بس ہے خیال ء بکن کہ ہرچ گپ ء سمرادست ء بروتاں بجن ء بہ شاکار۔ حبر
ء برزکن۔ ہر وہد ء دست ء ریشاں بجن۔ گپ گپ ء پشت ء بگش بلوچ پہ ریش۔
بلوچ پہ ننگ۔ مردم ء کہ ننگ نہ بوت آئی ء برء سوچ۔ مرد ء چکاسے گڈ امیدان ء
چکاسے۔

رحمل : بلے چوش مہ بیت انچو دست ء مشگ ء ہنچو مرزگ ء اے پرلا چتگیں ریش ء
بروت بہ کپنت۔

جان محمد : تو گڑاچوگوں زور ء مہ کش اش کہ بہ کپنت۔ بلے من جوان پرکتگ انت نہ
کپنت۔

رحمل : خدا بزانت باریں چوں بیت؟ سیت کابینت اگن بن رونت۔

جان محمد : تراکارے دگہ گپ ء نیست تو منی حبر ء بگر ء بس انچو گپ گپ ء سمرادستاں
بروتاں بجن ء بگش اہو۔ پیشی حبر پیشاں شت انت۔ نوں پیشی کاراست انت نا پیشی
مرد۔ اے زمانگ ء مرد، مرد گشگ نہ بنت۔ آاگں یک بٹا کے جنت تودہ بجن۔

رحمل : (کندیت) ہمیش انت یا کٹگ انت یا ببادیگ انت۔ توکل پہ اللہ۔

جان محمد: یار تو ہم ہماوڑیں گپ جنئے آگپ ءمجن۔ کارڈرست ٹہتگ انت۔ بس
ہے منی سوجانی سراکارکن۔ آدروغیں بہادرلوٹیت۔ توپہ دروغ بہادر بو۔ آئی ءبروت ء
کارانت۔ ترا من ریش ءبروت پرکتگ۔

رحمدل: بلے جان محمد!

جان محمد: بلے چے؟ آئی ءپت بورسوارے بوتگ۔ زہم جنے بوتگ من ءتراڈرٹگیں
اسپ ءڈرٹگیں زہے گوں۔

رحمدل:۔ بلے اگس...؟؟

جان محمد:۔ توگشے اے شترپاشک بیت۔ دانکہ رسمانی واجہ بیانت تو آئی ءجنک ء
عاروس کنئے۔

رحمدل: جان محمد! بلے... بلے...؟؟

جان محمد: منی دوست! اے زمانگ ءدرستیں نام ءنگ پہ دروغ انت۔ درستیں چیزپہ
کیل بازی انت۔ درستیں مزنی، پیش دارگی انت۔ ایشانی حقیقت ہچ نہ انت۔ ادا
چہ مردے ءقیمت ءبند ءڈگار ءقیمت گیشتر انت۔ داں مردم وت ءراوت مہکم نہ
کنت ءہے دنیا ءپاداں مہ روت گوں، آبراں چہ ہماہاں پشت کپتگ۔

رحمدل:۔ بلے من تو چہ ہماشہر ءدرکائیں ءیکین اسپ ءسوار بنیں۔

جان محمد: نا۔ اودا من تئی غلام جوڑ باں، تو واجہ بو۔ زاناں بیتگ نزیک انت؟ اگس
بیتگ نزیک بیت من ءحال دے من ایرکایاں ءاسپ ءدیما تچاں باں۔

رحمدل: باز دور انت۔ لوگاں کہ گنداں گڑا تو ایر بیا۔ آہونا؟

جان محمد: آحساب من ءوت ءرایات انت۔

.....ندارہ بدل.....

(ادا شہرانت ء مردمانی حبر ء حال انت)

جان محمد: (آواز برز) میر بہادر ء حال دنت کہ آئی ء را مہماناں گپتہ۔ واجہ ء بگش
ات کہ میر دُراخان آئی ء جا گہہ ء آتکہ، میر ء بگش دُرا۔

میر بہادر: (آواز ہماشا نداری) مردم، مہمان کئے انت۔ توچہ کجا کائے۔

جان محمد: اسلام علیکم میر! من میر دُراخان ء ہمراہ اوں۔ آئی ء غلام اوں۔

میر بہادر: میر دُراخان۔ میر دُراخان...؟؟

جان محمد: آہو... آہو... میر دُراخان، میر سرفراز ء زہگ۔ اے سردارے۔ اے
سردارتی بیتگ ء آتکہ میر!

میر بہادر: آہو... آہو... میر دُراخان۔ میر سرفراز خان ء زہگ۔۔۔ من ء جوانی ء

زاناں۔ میر منے دوست انت اصل ء من دُراخان ء ہماوہداں دیستہ کہ زہگے بوتگ۔

کج انت۔ گڈ ابیار میر ء۔ مہمان خانہ ء روگ ء اوں۔

رحمدل: (آواز بے حد گرانی شاندار) اسلام علیکم میر!

میر بہادر: میریں دُراخان۔ بیا کہ بیابا تے میر وش آتکتے۔

رحمدل: وش نام بئے واجہ!

میر بہادر: حیرانت میر۔ دراہ ء جوڑے۔

رحمدل: شمنے سر ء سلامتی انت دراہ ء حیرانت۔

میر بہادر: خیرانت پت ء مردم وش ء خیرانت گس ء مہلوک مردم خیرانت۔

رحمدل: خدا خیر کتہ۔ شمنے سرء سلامتی انت۔

میر بہادر: (توارجنت) اڑے اودوشک۔ دوشک بیا۔ میرء اسپء زینء گر۔
برواسپء بندء کدیم ء کن۔

رحمدل: میرمنی غلام وت اسپء ٹہینیت۔ دوشک ء بل۔

میر بہادر: (تیزی) اے چہ گپے کہ توئے کنئے؟ ادا منی مہمان ءے نوں تئی غلام ء ہج
کار پرنیست۔ پیشی مرداں چوں کتہ، مہمان کہ مہمان بوت آئی ء پہ مہمانی چار انت۔
اے زمانگ ء مہلوک اے درستیں گپاں گار کنان انت۔

رحمدل: آہو، مخلوق الم ء اے درستیں جبراں گار کنگ لوٹ ایت، بلے دانکہ شمنے
ڈولیں مڑہداریں مردم است انت اے رسم چوں گار بنت؟

میر بہادر: ما ہمیشی ء گشاں۔ ما گشاں دانکہ منے ساہ روت کنیت ما باہد انت وتی
پت ء پیر وکانی راہ ء یلہ مہ دیں۔

رحمدل: بے شک۔ بے شک میر! مرد ہما بوتگ انت کہ پیشی بوتگ انت۔ اے
زمانگ ء مرد، دُرس گشنے جنین انت۔

میر بہادر: حق کہ توئے۔ میر دُراخان ترا من گنداں کہ ترا پیشی مردمانی سنج جنت،
اگس تو مردے بہ بئے۔ تو وتی رسماں دارے ورنائیں مردان دگے ہج کس پشت نہ
کپتگ (توارجنت)... اور حمت! جلدی کن چلیم ء آپ کن کہ من ء چلیم ء طلب
لگ اتگ۔

رحمدل: (چلیم کٹگ ء توار) میر! تئی پت ہم چومدا م تئی ء گشیت کہ اگاں منے رسم
شت انت بزاں مرد ء مردی شت۔

میر بہادر: بلوچ دگے چیء نام انت؟ بلوچء تاں مڑاہ نہ بوت بلوچء تاں بروت نہ بوت۔ تاں ریش نہ بوت آئیء راکئے مرد گشیت؟

رحمدل: گڑالفگا گشگ بیت۔ میر! تووت بہ گند! نوئیں ورناباں چو جنینء دیم ء ساپ کتگ۔

میر بہادر: میر درّاخان! بس من ترا گنداں کہ ترا مردیء سنج جنت ماراز بگ نہ بوت۔

رحمدل: میر بہادر! اے کہ اے و ہدی چش انت اگان ایشاں جنگ ء مڑےء د چار بہ گیجئے، اے چے زہم جن انت۔

میر بہادر: منی چک! من گشاں آزمانگ شت مڑاہداری ء بہادریء۔ نوں -- نوں اے جنینانی زمانگ انت۔

رحمدل: منی پت... میر صاحب ہر و ہدء ملّا فاضل ء ہے شعرء گشیت ے
عاقلاں سستا کن ات کہ کش اتگ جُمپاں سرے
پہ نشان پیداک نہ بیت ماتکوہ ء برزین تیہرے
میر بہادر: ہم جو اب صاحبان انت زر خریدیں نو کرے۔

جان محمد: راست گشتگ کہ ے

اے زمانگ آخر انت ہر کس وت ء راخان کنت
ٹیہہ ہما کار ء نہ چاریت واجہء نگران کنت

میر بہادر: میر درّاخان! پیشیاں گپ پدء نہ اشته۔

رحمدل: ملّا قاسم نہ گشیت ”کہ لچء جو جہل انت، نامرد چماد یماد و رکنت“

میر بہادر : آہونا عطا گشیت کہ ”مردء نامردء سکہ ء پولنگ ء جتہ“ آواں اے حبر زانتگ انت کہ یک روچے مردء نامرد برابر بنت۔ مرچی ورنہاں بگند نہ ریش نہ بروت۔ ترا خدا سلامت بہ کنت تو وتی پشت ء دارے۔

...ندارہ بدل...

میر بہادر : تو ہج مردے نہے۔ دیم ء کپگ ء لائق نہے۔ نہ ریش نہ بروت ء نہ دگے مردی نشانے۔ دڑا بہ روٹ ء وتی ملک ء مردماں ہے حال ء بدانت کہ بہادر ء زہگ ء مردی ء سنج نہ جنت گڑا پہ من چے پشت کپتگ۔
ہاشم : منی پت ! مردم ء رازانا تہنا بروت مزن کنت ؟ حشکیں بروت مردم ء درد ء نہ وارت۔

میر بہادر : تو من ء گنام کتگ۔ چتئی زہگی ء من بے زہگ بوتیناں۔ گند ! میر سرفراز ء زہگ ء... دڑا خان ء ہر وہد ء زہم ء اسپرے بستگ۔
ہاشم : منی پت ! مرچی ایوک ء ہے زہم ء اسپرانی لانک ء بندگ پشت کپتگ، اے دگے ہج کار ء نیانت۔

میر بہادر :- بس کن ! من تئی ہج گپ ء گوش نہ داراں۔ تو من ء ہم وتی راہ ء برے گوں۔ من ء ہم وتی ڈول ء گندگ لوٹے؟؟

ہاشم : منی واجہ ! مرچی علم ء وانگ ء زمانگ انت۔ مرچی مردم ء علم ء چارنت، مردم ء زانگ ء چارنت، مردم ء کرد ء چارنت۔ حشکیں بروت کسی درد ء نہ ورت۔

میر بہادر :- مرچی من لکھ مال ء لب بہ دیاں من ہرچی بہ کناں بلے تئی جند کہ بلوچی

وڑے نہ انت۔ کئی تئی ذاماتی ء دل پڑکت کنت؟

ہاشم: آ مردم کہ من ء... آ مردم کہ مردم ء را... کہ ملک ء مال ء کمتر زانت من آئی ء
ہجر نہ لوٹاں۔ من گشاں کہ مردم ء شتری مردم ء جوانی آئی ء وتی مردمی انت آئی ء لاتی
انت، ملک ء مال ء باہوٹ باج نہ بارت۔

میر بہادر: تئی عقل ء زانگ ء راہم خدء بُرتگ۔ تو ہج رسم نہ زانئے، تو ہج دود نہ
زانئے۔ بلے... بلے بزاں تنکہ اے مہمان ادانت۔ تو ایشی گورامہ رو، چومہ بیت
حال بہ روٹ کہ میر بہادر ء زہگ اے مردانت۔ بہادر ء زہگ اے بلے کردانت۔
دراخان بہ روٹ ء گوں وتی پت میر سر فر از خان ء اے جبر ء بکنت ء من شرمندہ بہ
باں۔ من گشاں گوں من چشیں جبر ء مہ کن بروچدا۔

...ندارہ بدل...

جان محمد: بہ گندنوں درستیں راہ برابر انت نوں مُرگ دام ء پہ جوانی ء کپتہ۔ (کندیت)
بلے بزاں تو چد ء گیشتر شیو ارہبو۔ بس نوں مرچی سہب ء کہ میر بہادر در کنیت بگش
ء کہ من ء پت ء دیم داتگ پہ تئی ذاماتی ء... ء اگاں آ گشیت من دہ بند ڈگا لوٹاں
بگش بیست داتگ، اے اتہنچکیں جبرے نہ انت۔

رحمدل: بس من ء اے گپ ء مہ گش! تو من ء انچیں راہے پیشداشت کہ منزل پہک
بے غم انت۔ مردم ء را انچیں تئی گیکیں دوست ء سنگت باہدانت کہ بہ بیت کہ ہر وہد
مردم ء کار ء بیت۔

جان محمد: نہ منی دوست! اے اینکر گیکیں گپئی نہ انت۔ مردم ء را باہدانت کہ گوں وہد ء بہ

رَوْت۔ یلہ مہ دنت بلے بزاں خیال ء بہ دار گڈی روچ انت شیواری ء ہشیاری ء روچ
باندات انت۔ ہمداتی خیال ء گور کن۔

رحمدل: خاطر ء جم کن۔ نوں من تئی درستیں کتگیناں برباد نہ کنناں۔ من ء وت ء خیال
جوانی ء گور انت کار کہ پہ دروگ شر بہ بیت۔

جان محمد: منی دوست! اے دراپیں جہان ء راستی کار ء نیت۔ دیست! گندے...
اول تو کہ راست اتے ترا کئے ء جست کت

رحمدل: بلے دوست ناراستی ہر وہد ء ناراستی انت۔ ناراستی ہچہر راست گشگ نہ
بیت۔ ترا سقراط ء جبریات انت کہ گشگ ء ”خرابیں کار ہر وہد ء خراب گشگ
بیت۔“

جان محمد: منی دوست! ہروڑیں نادر اپی ء رامردم ہمداء دارو ء کنت کسے کہ گوں
خرابی ء کنت چہ تو خرابی رے لوٹ ایت۔ پدائیش انت کہ شریں ء جوانیں ادا کسی
کار ء نیت۔ کس ء رادر کار نہ انت۔ تو مردے ء... ترا کس جست نہ کنت۔ تو
وت ء رازر ء دروغیں نام ء باہوٹ بہ کنتے تو گڈاوت ء داشت کنتے۔ اگاں ناتو
بیکارے تو مردے نہ ء۔ تو مردمانی رد ء نہ ء۔

رحمدل: آوتی جبر ء من منیں بلے یک دگے گپے ہم است!

جان محمد: جی انت؟

رحمدل: تو گشے کہ من میر ء وت بوگشیں آ کوہنگیں زمانگی رسم ء دودانی مردے۔
آچوں بدنہ بارت کہ سیر ء آ روس ء کلوه ء قاصدی ء ابید... چشیں کارے چوں بوت
کنت۔

جان محمد : اہو۔ اہو۔ تو گشاں کن۔ من پوہ بوہانوں۔

رحمدل : اے بوت یک جبرے۔ نون دومی گپ ایش انت کہ اگاں من چہ ہمداد گے
مردے میر بہادر ء پرکت گڈا آوت جبر ء چوں پگا نہ کنت کہ منی پیس ء پیرک کئے
انت؟ منی ہستی ء جائیداد چے انت! منی ملک ء میراث چنکس انت؟

جان محمد : بہ گند! پہ تو مزنیں فاسدگ ء گپ ہمیش انت کہ آئی ء تئی ریش ء بروتان ء کہ
دیتگ۔ آنوں الم ء ترا میر سرفراز خان ء زہگ زانت۔ سرفراز خان ء ملک ء میراث
ء حال ء کئے سہی نہ انت؟ ہمیشہ نون اے جبر ء آہچ کس ء جست نہ کنت ء پدا آئی
خیال ء تو میر سرفراز خان ء یکیں اولادے بس پہ مال ء ملک ء جبر ء پگا انت۔ دگے
بوگش!؟

رحمدل : منی گشگ ء بزاں قاصدی ء ہم آبد بارت۔

جان محمد : اول تہ مال ء میراث ء جبر ء آئی ء را کور کتگ بلے اگاں تولوٹے تہ قاصدی ء
ہم بند ء بست بوت کنت۔ آخر اینکس کہ ماسکی ء دلواری کش اتگ... دگے
ہمنکس کشاں۔

رحمدل : جوان۔ ہرچی کہ تو گشنے۔

...ندارہ بدل...

میر بہادر : مارا ہچ نازے نیست پہ تئی زورگ ء منی چک! من شمنے قاصد ء را ہم کلوه
داتگ۔ ما ء شما ہر وہد ء یک بوتگیں۔ تو ہم چو منیگ ء سردار زاد ہے ء منیگ ء
شمنے میان ء لب ء جبر اینکہ نہ انت۔

رحمدل : میر بہادر! اے تئی واجہی انت اے شمنے وتی جوانی انت کہ من ء وتی چکلی گری
ء زرتگ۔

میر بہادر: نا... نا... اے گپ ء مجن ترا خدء ہے لائق کتہ۔ ترا خدء ہے کرد دا تگ۔
رحمدل: واجہ تئی مرءء گلاہ۔ من وت ء را اینچونہ زاناں کہ تو من ء شرپ داتہ۔
میر بہادر: درّا خان! ذات تئی شر، تو وت سردار زادہ ہے ئے، لب ء رضاء ترا گشاد
است۔ جند تئی خدء لائق کتہ۔ دگے چے لو طیت۔ تو منے ہروڑ ء درورے۔
رحمدل : جی من شمنے کستروں۔

میر بہادر : بے شک تو منی زہگ ئے۔ بے شک، بے شک ء پدا بلوچ ء یک
میارے۔ یک عہد ء قولے است۔ اے امانت مارا پت ء پیر کاں دا تگ ء مارا
تاں وتی وس ء دارگی انت۔

رحمدل : آہو۔ واجہ! بلوچ آنچو کن انت ء پدا شما وتی پت ء پیر وکانی میاردا شنگ پہ
جوانی۔

میر بہادر : درّا خان! تو گوں ماچ نہ داشت یک ہپتگے، جی یے؟ ہر وہد ء وتی آروس
ء کائے بیا۔

رحمدل : شمنے لکھ مہر بانی۔ شمنے ہند منے وتی ہند انت۔ بلے مارا انچیں لہتیں گسی نیں
کاراست۔ انشاہ اللذروت پدا گرداں۔

...ندارہ بدل...

رحمدل :- (شاہکاریت) سلام الیکوں... اوہ۔ وعلیکم السلام! تو علیک نہ کننئے منے

سلام۔ خیر من وت علیک ءے کنناں۔ جوان بانک۔ بانک نازل او بانک ناز بی بی
من سردار سردار از خان ءے زہگوں۔ دلگوش ءے گوں من کن۔

نازل : (پزہر) بے سردار ءے زہگ؟! بلے اداچیا آتکئے؟

رحمدل : (کندیت) اوہ۔ ”بے سردار ءے زہگ ءے اداچیا تکئے“؟ پوہ بوتوں۔ منی خیال
ءے بانک تنے و ہدی سہی نہ انت، من شے وتی مردم بوتگوں ءے ترا باور نہ بیت۔ بہ گند منی
چونیں بروت ءے برنگنیں ریش انت۔ من سردار زاد ہے اوں۔

نازل : (پہ تڑن) جی۔

رحمدل : من ہپت پشت ءے سردار بوتگوں منے ہر جہر، منے چال، منے رفتار، منے گفتار
درست سرداری انت۔ چوں چوں پسند نہ بنت ترا۔ تئی پس ءے را باز پسند انت۔

نازل : منی پس ہم شمنے وڑیں مردے۔ آخر۔

رحمدل : اوہ۔ بلوچ ءے جننک باز من بیت۔ وتی سرداریں پس ءے چنکس جبر گشیت
بلے چے فاسدگ؟ تو منے شرنے منے شرنے، تئی پس ءے و من اتگ۔ نوں مہر بانی بہ کن تیار
بوکہ من بزاں سردار زادہ پہ وتی آروس ءے روت۔

نازل : برو! برو! نگو... سردار زادہ؟! آروس گوں منی لاش ءے بیت۔ من گنداں تئی
مراد چوں پورا بیت۔

رحمدل : بانک ہزاری! تئی ہے زہر گرگ مردم ءے دل ءے برابر وش کنتت بلے یک
جہرے یات کن۔ منی مراد و پورا بیت بگش تئی پس ءے مراد پورا نہ بیت۔

نازل : برواگاں نہ من وتی مردماں تو ار کنان۔

رحمدل : جی۔ من زاناں تئی دل ءے چے انت؟ بلے خیر۔ من ہم گنداں۔ مارا مروچی

گلینت کئے اچ گس ء بلے باندا کہ مئے آروس بیت گڈا چون کئے؟

نازل : آ باندا خدا نہ کنت کہ کدی بییت۔ بس زیات جبرمہ کن من گشاں برونوں۔

رحمدل : (اسپ ء توار) جوان! آ یگ ء سلام تو والیک نہ کت نون روگ ء سلام ء

علیک نہ کئے... سلام مالیکوں

نازل : (وشی ء گوں) رحمدل تو! اوہ خدا۔ بلے اے ریش ء بروت۔ اے درست نقلی

انت۔

رحمدل : جی بہ گند پہ تئی حاترا نقلی سردارے جوڑ بوتوں کہ تئی پیس ء سردارزادہ پسند

بنت۔ پر تو دگے چوں کنیں نون چے گشے بہ رویں جواب دئے۔

نازل : بلے تو منی پت ء حال ء سہی نئے۔ آ سہی بہ بیت تو رحمدل ئے گڈا...۔

رحمدل : تو دل ء جم کن۔ آ تاں آروس ء شپ ء سہی بوت نہ کنت۔ رندی رند ء۔ آروس

ء رند آگاں سہی بہ بیت کہ منی نقلی ریش ء بروت انت نقلی سردارے جوڑ بوتوں تو چے

کنت؟

نازل : (گوں دوستی ء) رحمدل! من چے بگشیں... من...۔

رحمدل : تو صبر کن ء آروس ء وداری بو۔

نازل : جوان! اللہ ء میارے۔

...ندارہ بدل...۔

جان محمد : جوان۔ اش انت آ دردانگ۔

رحمدل : اے تراچ دردانگ گشگ ء حق نیست نشار بگش نشار۔

جان محمد: پہل کن بلے بگش آ ناراض نہ بوت ناں؟

رحمدل: نا، ناشروعات ء زہر گپت رندا کہ من وتی ریش ء بروت دورکت انت تامن ء
پجہ ء آورت۔ بازوش بوت۔

جان محمد: منئے مارا... توچوں نہ منئے، مارا و میر بہادر ہم منیت بلے خدائے نام ء یک
خیال داری یے بکن اے ریش ء بروتاں مہر بدار کہ جبر جبر تہا دست ء برے مہ کپنت
گڈ ابر تگیں بازی ء ببادیے۔

رحمدل: تو ہم چونیں گپ جنئے۔ استاد ء حکم بیت ء من ریش ء بروتاں مہر مکنیں؟
جان محمد: رحمدل بلے بگندنوں باندا تئی سانگ انت مال و سردار ء وت آ ہگ ء
انت۔

رحمدل: خیر مال ء تو غم ء مکن سردار ء سر سلامت۔ من میر بہادر ء راگشتگ کہ منی پس
وت دومی چیزاں ء ساماناں زوریت ء کاریت۔

جان محمد: میر بہادر ء را سردارے پکار انت تئی وڑیں لنگڑیں سردارے کہ آوان ء رس
اتگ آچے غم کننت۔

رحمدل: آئی ء و غم ء خیر۔ بلے باندا سانگ ء ہم روچ انت ء اسپ ء واجہ ء... زہم ء
واہند... پٹیج ء دریبانی وازدار... درست آ ہگ ء انت۔ اے غم ء چون کنئے۔

جان محمد: چے چے... تو غم مکن آ باندا نیت۔ بلے اگس آ تک من ساری ء ڈن ء
اوشتاں ہر کس کہ آ تک من سر ء سوج ء کنیں۔ من ء تئی ریشانی غم انت من و ہدے
کہ شاکاریں ء تو دست ء ریشاں بہ برے ء ریش لو بخان انت۔

رحمدل: اڑے اینکہ و ہدے ہیج نہ بوت نوں بیت۔ تو وتی شاکارگ ء یلہ مدے بس نوں

دعا کن کہ...

جان محمد: کجا بریں کجا؟

میر بہادر: اسلام علیکم

رحمد: والیک۔ والیک

میر بہادر: جانو ترا شرم نیت تو گوں مئے سردار زادہ ء کیلیں تہت ء سمرانشنگ ء جبر
کنئے۔ بن ء زمین ء سمرانشت نہ کنئے؟ در اگرک بو۔

رحمد: واجہ اے منی پاداں پر نچگ ء انت پرواہ نیست۔ من وت تہت ء سمر
نادینتگ ات۔

میر بہادر: نہ اے مردمان ء وتی سردارانی ہج خیال نیست۔ مئے پس ء پیروکاں
مدام انچیں کار کتنگ۔ من روگاوں شامبیاات۔

(مہتل)

جان محمد: جوان بزاں من واجہ ء پادان ء پر نچگ ء اتاں۔ شاباش۔ آفرین تئی پس ء
راچشیں نوکر بوتگ۔

رحمد: اڑے آہستہ آہستہ جبر کن آ اشکنت مصیبت کئیت۔

جان محمد: خیر تئی کار یکبرے بہ بیت من ترا شرم بدل ء گرین

...ندارہ بدل...

(آروس ء سازانت ء دیوان ء مجلس انت)

بازیں توار: مبارک... مبارک... مبارک

جان محمد : (شاکاریت) مبارک سردار مبارک سردار... لکھ مبارک۔

رحمل : عاقبت پہ خیر۔

جان محمد : (زور زور شاکاریت) مبارک سردار صاحب... مبارک۔

رحمل : جی... جی۔

میر بہادر : واجکاراں دراہ سردار مبارکی بہ دیت۔ مئے پسس ء پیرکاں انجییں
کارکتگ۔

جان محمد : جی آہورا ستے۔

میر بہادر : اڑے گندگ عادت... بے ادب مرچی دپ ء جبرء پروشے۔

رحمل : توزانے واجہ ء پسس ء پیروکاں انجییں کارکتگ۔

میر بہادر : راست ہے۔

جان محمد : (شاکاریت) راست ہے بے شک واجہ رحمل خان (پدشاکاریت)۔

رحمل : اصل مئے ہم...۔

میر بہادر : ایں۔۔۔۔

رحمل : اوہ چے مصیبتے بوت ریشوں کپت انت۔

میر بہادر : (زہراں) تو رچوئے... تو بزاں من ء رپپینگ... من ترازندگ ء

نتیلین۔ یلہ دئے من ء کج انت منی تو پک... کج انت۔

یک مردے : (چہ دورء) کج انت رچومنی اسپ ءے برتگ۔ دلوش ء زحم نزائیں

کہ...۔

میر بہادر : تو من ء شتریں پونزے دیم ء دات... شتریں عزتے دات... من ترااصل

زندگ ۽ ننیلین منے پس ۽ پیرکاں انجیں کارکتہ۔

ہاشم : ابا تو بیا... تو گنوک بیتگ ۽... وتی زامات ۽ گُشے... وتی جنک ۽ جنوزام کنتے۔

میر بہادر : درست تئی کارانت... تئی کارانت۔

ہاشم : من ہچ گناہ نہ کرتگ۔ رحمدل اگن گریبے گزازاناں بنی آدمے نہ انت پمیشا کہ سردارے نہ انت۔ سردار زاناں کجا خدائے خاصیں مردم انت۔ اے گریبی ۽ واجہی ماوت جوڑ کرتگ۔ اگس و بدیں بوتیں گندگیں مردمے بوتیں تو چومہ کرتیں۔
میر بہادر : آئی ۽ من ۽ رپینتگ۔

ہاشم : آئی ترانہ رپینتگ آئی ۽ تئی واہگ پورہ کرتہ۔ انچو کہ تولوٹنگ آئی کرتہ۔ شروع ۽ من تراگشت کہ رحمدل ۽ بہ زور توگشت کہ سردارے نہ انت، آ سردارے بوت ۽ اتک۔ توگشے من ۽ گُشین۔ انصاف کن ہر چیز ۽ حدے است۔
میر بہادر : بلے... بلے منے پس ۽ پیرکاں انجیں کارکتہ۔

ہاشم : تو وتی پس ۽ پیرکانی حبراں یلہ دے ۽ نوں بگش نوں چے پشکپتہ (دیم ۽ گوں رحمدل ۽ کنت) بیا رحمدل منی براس۔ بیا دیم ۽۔

ڈیلی و بُت

من دنیگہ ترانگ ء کپاں منی جان لرزیت ہے وڑ ء منی سنگت ... ما ہے جبر ء اتیں کہ جن، پری، پریشنگ ء غیبی زور، اے درست چے انت؟ ء گوں بنی آدم ء زند ء چتور ہوار انت ...؟ گندنت، بلے گندگ نہ بنت.....

چشیں گپ بے نپ انت بلے، بے تام نہ انت اے بیگاہ ء مادرسیں سنگت ڈ بنی ء لوگ ء نشنگ ء تران ء اتیں، چہ ماہر کس ء قصہ یے حالے، تجربتے ہرچی کہ اشکتہ، سر ء گوستہ، آورت، چہ در آمداں کہ گوں مانشتگ انتت یکے رڈسن واسٹے ء پجاروک کنائنت۔ یک لاغریں زردکیں بچک یے ات کہ سک گوں دلگوش ہے گپاں گوشدارگ ء ات۔ لوگ ء واہند ڈ بنی ء پرانی ء دلبدی ء لوٹ ات کہ آئی ء گپے بہ پرمانیت، درائنت ء، ”ترا چشیں قصہ ء تجربت گیرنیت؟! ” اہو“ دمانے ء پدپسو ء دات۔ بلے چو اے دگہ قصہاں ناچشیں قصہے نا کہ یکے چہ دوئی ء... دوئی چہ سیمی ء اشکت ء چشیں ہم نا کہ شماسنگتاں آورت... من زاناں کہ باز بر ء مردم چہ گواچن ء آ زمانک ء گیشتر باورکنت۔ چونائی ء اہو، انچیں گواچن بیت کہ چہ آ زمانک ء تامداتر انت۔ من گوں شمانچیں قصہے کاراں کہ منی سرا گوستہ ء اے قصہ ہمیش انت مروچی بیگاہ ء توام بوتہ۔ ما گوں آئی دست بندی کت کہ زوت ہے قصہ ء بنا بہ کنت!...

یک دو سال بیت کہ من گریٹ آ زمانڈ سٹریٹ ء یک کوہنیں لوگے ء
 نندوک اتاں چہ من ساری ہے لوگ ء یک دہقانے نندوک بوتگ ء آئی ء واب ء
 وتاک ء راجوانی ء اسپتیں رنگ جنگ ات۔ چہ نمب ء ناس ء ہے بان ء منی تحت ء حد
 ء یک جاگہے دون لڈتگ ء ڈور آتگ ات۔ ہے برتگیں جاگہہ ہنچ ات کہ گشتے
 مردی بتے ہما اوشتوک ات۔ برابر مردی رنگے بلے ہنچیں مردے کہ ناکہ من
 دیستگ ات ء منی نژء اے وٹریں مردم اگن است ات۔ گڈایکے ء ہما کہ آئی ء بت منی
 وتاک ء اوشتوک ات۔ صبح ء بیگاہ شپ ء روج، نشت ء پادا تکان ہر وہد ہے بت
 چارت، کم کم ء من گوں ہمیشی ء ہنچو ہم طب بوتان کہ منی نژء اے منی ہمبل ء ہمراہ ات
 عجب تریں گپ ایش انت کہ ہنچو کہ چشیں پچ لڑنت مستر بنت۔ دگہ ڈول بنت۔
 ایشی ء چہرگ ء دروشم ہچبر بدل نہ بوت۔ یک برے کہ من ء کمیں نادراہی یے ء
 گپتگ ات۔ من دگہ کارکت نہ کت۔ ابیدوانگ ء دل ء جیڑگ ء اے توکاں اے
 بت گوں من ء گیشتر پیڑات ء من ء گیشتر گوں وت ء بست ء، من بوگشاں منی
 حیلانی مہار ہمیشی ء دست ء بوت نوں اشی ء پیشانی پہ وڑے ء پونز پہ نژوہے سج ات۔
 من چہ وتی نادراہی ء دراہ بوآں بوتان۔ بت ء ویل ء وسواس منی چک ء وڈان
 بوت۔ نوں گشیگاں من پہ اے بت ء واہند ء گنوک بوتان من ء ہے وسواس بوت کہ
 ہرچ پیم بیت ہے بت ء حیوہ ء مردم یا ہما مردم ء کہ بت انت ء درگیجاں ٹکٹے من
 شوہاز ء درکپتاں، من گشتے دل ء سدکاں کہ ہنچیں مردے الم ء است ء منی ء آئی ء قسمت
 ہوار انت۔ نوں منی کار ہمیش ات کہ ہمودا کہ مردم یکجا بہ بیت وعظے بہ بیت۔ مچی ء میڑی
 یے بہ بیت، سیاسی پارٹی یے مچی بہ بیت، فٹ بال لیب بیت، رَوگ ء شوہاز۔ ریلوائی
 ٹیسن، مسافرانی سرکپگ ء ایرکپگ ء ہند، چشیں جاگہے نیست ات کہ من ہمودانہ
 شتاں۔ بلے نون من انچک زانت کہ دنیا ء وڑچہ وڑیں مردم است انت۔

اے شوہازہ سر پہ گنہ کی کشت، من اے دگہ درستیں کار شموشت انت، بازارانی
دمکاں ہمو داں کہ مردم گیشتر گوزانت۔ مدام اوشتا تگ اتاں مردماں من ء گنو کے
زانت ء پولیس ء منی سر ء شک بوت کہ پرچہ من دمکاں اوشتاں ء مردماں چاراں۔ من
ہچبر جنین نہ چارت انت، مردین، مردین، مردین...۔“

آئی ء وتی دست، گشتے دم برتگ ات ءے، پیشانی ء برت، ء جہل کت ء قصہ
پدا بنا کت، من در گیتک آ باڑ ہی موٹلے ء سوارات، پکا ڈلی ء رودر آ تکی تک ء روگ
ء ات۔ من پہ درک رندے کپتاں۔ ہے دمان ء انا گہ دگہ باڑ ہی موٹلے چما دیم ء
ہورک ء پیدا ک ات۔ گپت تہا دو رکت ہما موٹل ء رند ء دات، ماہے جہد کت کہ
پیسری موٹل چہ مئے چماں اندر مہ بیت۔ ما، داں چارنگ کراس، سر بوتیں من میدان
کت پہ پلیٹ فارم ء من وتی مردم دیست کہ گوں دو جنین آدم ء یک کسانین جنک
یے ء فرانس ء روگ ء چن ء لائچ ء ات۔ من وت ء برت دی متر ء کہ گوں آئی ء گپ
بکناں۔ بلے چہ من ساری سنگتاں چپ ء چا گردکت۔ من جبر کت نہ کت ء آدم ء
کنزان بوت انت، دیم پہ ریل گاڑی ء من ہم پہ اشتاپی ٹکٹے زرت کہ آ داں آپ ء
بروت۔ ساری ء رسیدن ء بلے فولک ون ء چہ من پیسر آ گوں وتی سنگتاں آ پی
گراب ء سوار بوت۔ ء مزنین پرائیوٹ سیلونے ء کہ بازیں کیبن ہوارات انت
شت، نون زانگ بوت کہ آ زندگیں زردارے ات۔

منی تیر کہی ودات۔ من ء ہنچو زر گون ات کہ من ء باؤ لگنے ء پچجا رینت کت
اش من جزم اتاں کہ راہ ء الم ء پہ سنیل ء سواد ء در کنیت، من دپ ء کپاں بولگتے ء نول
پرکت ء سوار بوتوں ء ہمائی ء سیلون ء دپ ء نشتاں۔ نون من ء ہیچ ء سرینت نہ کت۔
نیم کلاک ء پد سیلون ہیچ بوت واجہ کار گوں جنکو یے ء در آ تک منی دل ء در ہلگے
زرت، گشتے مرکب ء چہ انجن ء ہم گیشتر سرینگ ء ات۔ من ہیچ ردنہ وارنگ ات۔

چہرگ ہمات بت ۽ درستیں دروشم ہمائی ۽۔ پیشانی ۽ دراہیں کرچک یک یک ۽
 ...من اے چارات کہ آبرز ۽ سرکپک ۽ بوت من خیال کت کہ وہ ہمیش انت اگن
 ناگڈا ہچبر وہ نہ نیت۔

واجہ! من ۽ پہل کن، منی زبان لہرزگ ات وتی کارڈ ۽ من ۽ پیش ندرے؟؟
 من سک گٹاں، لوٹاں کہ گوں تو ۽ واجہ ۽ جبر بکناں۔

”گشتے ہبکہ بوت۔ بچارے کت ۽ من ۽ کارڈ ۽ شہاؤرت، وت گوں جنکو ۽
 برز ۽ سرکپت ہر کس زانت کہ من ۽ گنو کے لیکتت ۽ او ہے خیال کت کہ من ۽
 سلا ہے بدنت ...

”من کارڈ زرت پہ اشتاپی شت جاگے نشت ۽ ونت۔ منی سرگشت، چماں
 سیاہی آورت پرچہ کہ اشی ۽ نوشتہ ات۔ مسٹر آ زمانڈ واں، نام۔ نندوک انت،
 پسٹبرگ امریکہ ۽ چد ۽ رند من ۽ ہچ ہوش نہ کنت! ابید ایش ۽ کہ وہ دے من سارکت
 من باؤ لگنتی ۽ داروجاہ ۽ نادراہ اتاں، لہتیں روچاں ہمودانادراہ کپتاں۔ مرچی ۽ ماہے
 بیت کہ من چہ اودا بیرہ کت۔

آئی ۽ دمانے ۽ ہچ نہ گشت، منے اے بیگاہ ۽ سچائیں دیوان ۽ گپاں اے
 کسانین زردکیں بچک ۽ قصہ تامد ارترات۔ منے درستانی چم پرانی ۽ سک انت۔
 من پداگریٹ آ زمانڈ اسٹریٹ ۽ شتاں دمانے ۽ رند آئی ۽ پدا بنا کت ”ہنچو کہ
 رستاں پٹ ۽ پول ۽ شوہاز ۽ پدا ہنگیج کت“۔

منی شوہاز ایش ات کہ من بزاناں منی بت ۽ واہند کئے ات۔ چے کارکنت،
 امریکہ ۽ احوالکارناں نویس ات، لندن ۽ امریکن آئی ۽ مات ۽ پت انگریز بوتگ
 انت۔ ۽ مات پت لندن ۽ نندوک بوتگ انت۔ بلے لندن ۽ ڈس ۽ نشان اش چے
 بوتگ؟ اے جست ۽ من ۽ پسو نہ رست۔

ہے پیمء روج گوزاں بوت انت تاں زیکیں صحبء من سک دم برتگ ات
 وپتگ اتاں داں بے وهدء سک دیراں، اے وهدا کہ من بست کت، روجء برانزبان
 ء پترتگ ات انت ہنچو کہ منی عادت ات من چم کہ پچ کت انت اولی پدابت ہنچو
 کور دیم ات کہ ہیلہ یے گندگ بوت۔ گوستگیں شپء اے ہنچو رثنا ات کہ بوگشئے
 ہنچو کہ گشیدگاں گون من ء تران ء ات بلے اے صحب ء گشئے ساہگ ات۔

منی گشئے سرگشت من حیران ء تیر کہی در کپتاں۔ بیگاہ ء احوالتا ک بہا بوہگ ء
 ات انت احوالتا کافی مزینن حالے ایش ات کہ امریکہ ء مزینن مالدار ء موٹل ء ڈوک
 وارت۔ من پہ اشتاپنی تا کے بہا گپت ء ونت، احوال ایش ات کہ پٹبرگ امریکہ ء
 زنڈین زردار مسٹر آرمانڈ وال، گوں وتی ہمرہاں وتی موٹل ء سوار چہ سپنسر۔ یادیم پیناء
 روگ ء ات کہ آئی ء موٹل ء دگہ وگینے ء گوں ڈوک وارت۔ مسٹر وال سک ٹپی انت۔

من پداوتی لوگ ء آتکاں، ہنچو کہ تیر کہ ء ہنچو حیران گشیدگاں منی چمانی دیما
 سیاہی یے ء مانشا تگ ات ء بت ء دیمانشت چارات منی چم ء سک ات انت کہ
 بُت گار بوت پدارند تر ء احوالتا ک در آتک انت۔ اے احوال ء مان ات کہ
 امریکہ ء مالدار مسٹر ارمانڈ وال بیران بوت پدا آ بیوانک بوت۔

عجب انت مردم ء سردر نہ روت۔ کمال انت چشیں قصہ ہم بیت؟؟؟
 مانشتکیناں در انینت اہو! پدا آئی ء در انینت، اے قصہ ء تہا سئے عجیبیں گپ آست۔
 اول ایش کہ ماں لندن ء بانی ڈیکی ء دون ہنچو بولڑیت کہ چرائی ء امریکہ ء مردم ء
 بت جوڑ بہ بیت ء اے بت گوں ہما مردم ء ہنچو بندوک بہ بیت کہ ہرچی کہ مردم ء سرء
 بہ نیت بت ء سرء بہ گوزایت۔ دومی گپ ایش کہ ہما مردم ء نام ء بہرے ہم گوں ہما
 جاگہ ء نام ء یک بہ بیت ہمودا کہ آئی ء چہرگ ء بت چہ غیبی زوراں جوڑ بیت، ہنچو
 نہ انت، بلے...؟

ماں دوستاں گوں آئی ء تپاک کت ء مئے جن ء پربیشنگ ء غیبی زورانی بارو ء
 تران دگہ جوان تریں مانترے ء سر بوت۔ آ ہم پہ روگ ء نہ اشت ء جُست کُرت۔
 گڈاے قصہ ء سیمی گپ چے ات؟

”اوہو، من ء پہل کن ات من بے ترانگ بوتگ اتاں۔ اے قصہ ء سیمی عجیبیں
 گپ ایش انت کہ اے قصہ نیم کلاک ء ساری من وت جوڑیننگ ات! اچہ نوں من
 ء موکل انت“۔

مئے درستانی بے ہوشی۔ وہدیکہ ماسارکت، ناں قصہ آ روک گندگ بوت ء
 نا کہ رڈسن ویٹے:-

(اے۔ وی لوکس رجانک کریم دشتی اُلس اکتوبر 1968ء)

گلد ارے گوں واجہیں کریم دشتی ء

مجست: واجہ شمارا بلوچی لیزانک ء حب ء واہگ کدی ء چون پیداگ بیتگ؟۔
 کریم دشتی: آزمانگ 1958 ء یا 1959 ء وهدآت۔ ہے زمانگ ء ماہتاک
 ”بلوچی“ عبداللہ جان جمال دینی ء آذات جمال دینی ء کش اتگ ات۔ یک حسابے
 اود (بلوچستان) ء ورنائین مردماں دُرساں اے جبروتی فرض زانت کہ آ بلوچی ء
 یک سرپرستی بہ کن انت ء انچوش ات کہ ہرچ مردمے ء کہ موونتگ ات آئی ء کرا
 ہم اے ماہتاک شت..... تو بگشے ہماوہدے یک باہندے ء دُورات یک اِرشن
 (ERUPTION) لاوا یے ء زمانگ ات..... ہے وڑ ء یک کتابے،
 مستاک، درآ تلگ ات کہ سرچنگ ء یا ماہتاک بلوچی ء (من ء برابری ء یات نہ
 انت) کش اتگ ات، اے ہم ہر کسی دست ء ات، کسے ء کہ ونگ ات... اے
 زمانگ ء ہر کس ء کہ میڑک ونگ ات بزاں وانندہ قرار دئیگ بوت... منی
 مستریں برات حدامرزی واجہ نثار احمد تہت ء سراو پتگ ات ء کتابے (ہے
 مستاک) ء دیما ات... آئی ء (واجہ نثار ء) ونت ہے ”مستاک“ ء گشت ء
 کہ تو اگاں بلوچی وانے گڑا اے شاعر اں بو ان، اگاں ناں گڑامہ وان... من گشت
 کجا ماں؟ گشت ء یکے ہمیش انت ایشی ء گندے!!

من گشت کئے انت؟... گشت ء عطا شاد انت۔ من گشت عطا شاد؟
 !!..... گشت ء عطا شاد ء نزانے... اُمر ء آ تلگ منے لوگ ء، من گشت من ء

زناناں...! گشتِ عے یکے و ہمیشِ انتِ جنداے بگندے ۽ حیالانی بگندے مردم
 وتِ نزانتِ کہ اے مردمِ انتِ ۽ اے آئی ۽ جبرانتِ !!... ۽ دومی سید ظہور شاہ ہاشمی
 من ۽ یکِ حسابے... انچوشِ کہ منِ شمارا گشت، یکِ ترغیبے، یکِ حُجے، چہ
 ہمارو چاں پیدا بوت... منِ دل ۽ فیصلہے کُتِ منِ بلوچی لٹریچر ۽ (اگاں) من ۽ موقع
 بہ بیت، منِ وانگِ بہ زناناں... وانان ۽۔ ایشاں چاراں باریں چتوریں
 شاعرانتِ ایشانی (عطاء سید) ہم ہے ”مستاگ“ ۽ توک ۽ غزل ۽ انچیں چیز
 است ات۔ عطا شاد ۽ ”زہیرانی زارہ“ نامیں نظم بلکیں شُما دیتگ ہم۔

بیا کجائے منی سچکانیں حیاں ۽ اوتاگ
 چم کدی بنت تئی ارمانی نیں دید ۽ محرم

واجہ نثار ۽ یکِ برے ہے نظم و نت ۽ من ۽ گوشدار ائینت۔ من آوہدی چوشیں
 چیزے نزانتگ ات، چہ ہمارو چ ۽ بزاں منی دل ۽ توک ۽ یکِ واہگے یکِ حُجے
 انچوشِ کہ شمنے سوالِ انتِ کہ اے کدی ۽ چتور پیدا بیتگ۔ تو بزاں ایشی ۽ تو م چہ ہما
 روچ ۽ منی دل ۽ کشگ بیتگ۔ بلوچی زبان ۽ نبشتگیں لبز انک چون چون ۽ چے و ہدی
 بنگیج بیتگ؟ نبشتگیں لبز انک ۽ بارو ۽ من ۽ چوشیں حاسیں زانکارا یا اسٹڈی
 (study) یے نیست۔ من ۽ ہنچو وانگ ۽ موقع نہ رس اتگ۔ بلے بزاں انچوش
 گشت کہ مستونگ ۽ لہتیں مولوی انچیں در اتلگ ات انت کہ ایشاں مذہبی ٹائپ ۽
 چیز بلوچی ۽ نبشتگ ات انت... گل خان نصیر ۽ ”کلبانگ“ اولی پد ۽ مارکیٹ ۽
 اتلگ ات، آ کوہنیں زمانگ بیگ انت... اے کتاب 1950 ۽ شروع بیگ
 انت۔ بلکیں ہے زمانگ بیگ انت۔ ”کلبانگ“ چوپاکیں کتاب ۽ وڑ ۽ ہر کس ۽
 وتی لوگ ۽ آ ورت ۽ ایرکت ۽ ونت اش..... چوشیں مردم من گشاں کم ات کہ
 وانگ ۽ زانت ۽ کلبانگ ۽ کرا نہ ات ۽ بگل ۽ نہ ات۔

دومی چہ ہا 1950ء بنیاداً بلوچی ”اومان“ کہ ماہء سردار آتک واجہ مولوی
 خیر محمد ندوی ء ہے پارٹی ء کش ات۔ اے ہم پورا نیں بلوچستان ء شنگ بوت۔
 چیزے سوت، افسانہ، ترجمہ، غزل ء کوہنیں شعر است ات، مرد ء گشادات ہر
 کسے چیزے نبشتہ ہمیشی ء تھا است ات ایشی ء پدماہتا کہ ”بلوچی“ در آتک،
 پداریڈ یو پاکستان ء ہے دوران ء 1951ء یا 1952ء وتی بلوچی نشریات چہ کراچی ء
 بنگلج کت انت۔ یک حسابے ء بلوچی ء اے سیکشن (Section) کہ ریڈ یو
 پاکستان ء شروع کتگ ات، من گشاں بزاں بلوچی نبشتہ کنوکانی یکجاہ کنگ ء
 مستریں سبب ات ”اومان“ ء ہم دراہیں مردم اتنگ ات انت۔ ہر کس ء
 نبشتہ کتگ ات دیم دات انت، بلے ماہتا کہ ”بلوچی“ ہرچ لوگ ء ہرچ جاگے ء
 شت ء پد بلوچی سیکشن (Section) ریڈ یو پاکستان ء پے منٹ (Payment)
 ہم کت۔ گپرے سازکار ء دگہ ہا کوہنیں زہیر گانی زانوک، اے ہم ریڈ یو پاکستان ء
 مچ کت انت ء نبشتہ کت ہم، مہلوک ء ادائیگی ء سرے۔ بزاں ہے بنیاد ء سرے مہلوک ء
 گیشتر دلچسپی زرتگ۔ سید ظہور شاہ ہاشمی ء ہم ہما زمانگ ء گوں ریڈ یو ء وت ء وابستہ
 کتگ ات ء ایشی ء بزاں تو نبشتگیں لبزانک چہ ہے زمانگ ء ابتدا بوت۔

منصور: ہے ردء اگاں اجازت دیت انچوش کہ شما نی گپے جت (Payment) ء
 سلسلہ ء کہ ریڈ یو پاکستان ء چیزے زردنیگ بوت آ ہم یک سبب یے بوت
 گیشتریں نبشتہ کنوکانی یا بلوچی شعر گشانی آ یک ء مچ بیگ ء ...

کریم دشتی:۔ نا... من ساری ء تراگشتگ ات کہ آ زمانگ ء یک شوقے
 مردمانی دل ء ات من تراگشت کہ یک لاوا یے، یک باہندے تو بگش
 (Eruption) یے در اتنگ ات۔ مہلوک متاثرات، اے گپ آ ہاں لوٹ ات
 کہ ماوتی زبان ء وتی لٹریچر ء ہم بیاریں گوں۔ آ وہدے مہلوک ذہنی طور ء گیشتر

آزات ات ۽ گیشتر حُب ۽ داشت،... مروچی نا اُمیدی (Frustration) انچو واضح انت کہ تئی ہما ہگ کہ آ بلوچی ۽ نبشتہ کنت ۽ تو ہم بلوچی ۽ حُب دارے سالانی سال تئی جست ۽ نہ کنت۔ تو آئی ۽ حال ۽ نہ گئے... پدا یک سیبے ایش بوت کہ سید ظہور شاہ ہاشمی ۽ وڑیں، تئی بشیر احمد ہمد ۽ کار ۽ لگ ات۔ اے دگہ مردماں کراچی ۽ آوہد ۽ نوجوان واجہ احمد زہیر، اسحاق شمیم، واجہ مراد ساحر، خاص اے مردماں ہر وہد ۽ پتگی مشاعرہ ۽ دیوان کُت۔ اے یک قسمیں زبردستیں انسٹی ٹیوٹے

(Institute) ات۔ دومی پے منٹ ہما سازندہاں پیسہ ۽ مُزد ۽ ہم انٹرسٹ (Interest) پے آہاں آورت ۽ جم کُت ۽ چو بچارے اے سازکاراں ہما کہ پروفیشنل انت، آہانی پیشہ انت۔ آحشک ۽ نیا انت ۽ کارے پے حُب نہ کن انت ۽ آ زمانگ ۽ پیسہ کہ ہما مُزدگر ۽ رس ات کہ آئی ۽ عزتے ہست ات۔ آدور ۽ مردماں آئی ۽ گوں عزت ۽ چارات۔ مرچی چونہ انت۔ مروچی ریڈیو ۽ نوکری کنگ نہ بیت، حرج گیشتر انت ۽ پے منٹ کمتر۔

منصور:- واجہ اے ڈول ۽ گشگ بیت کہ ریڈیو پاکستان ۽ یک پلیٹ فارمے اڑ کُت؟

کریم دشتی:- گشت بالکل بیت کنت بلے چو ہم بگشتے، اے ہم یک قسم ۽ نا انصافی یے بیت کہ پلیٹ فارم ۽ تیاری ۽ خاطر، اے ہمے گروپ کہ آزاد جمالدینی ۽ عبداللہ جان جمالدینی ۽ نام گپت آوہدی دوستی یک قسمے درستیں مردمان زیادہ ات... غلام محمد شاہوانی ۽ یک اُردو پیپرے در کُت ”نوائے وطن“ آئی ۽ ہم مہلوک ۽ چنکرہ (Respect) کُت ۽ اے مردمانی چہ در مہلوک ۽ ہم عزت کُت ”ما کسان اتیں یک حسا بے تو بگش، چہ ایشاں یکے تڑگ ۽ منے علاقہاں (مکران ۽) آ تک گڑا منے دڑا ہیں اسکولانی یک حسا بے تو بگش چھٹی ات... وتی وانگ یلہ دات ۽ ایشانی

چارگہ آتکیں۔ مئے خیال ء اے یک زبردستیں کارے کنگ ء انت۔ تو مروچی
 نیں جبراں ذہن ء بالکل درکن کہ تو مروچاں یک انسٹیٹوٹے، ادارہ، چیزے اڈ
 کنتے، کسے جُست نہ کنت، کس اے چیز ء ایوک ء (Concern) نہ انت،
 آزمانگ ء ہر کس متعلق ات۔ گُشتے ہر کسی وتی جند ء کار ات۔ اے اگاں تو بگشتے
 ایوک ء ریڈیو پاکستان ء پلیٹ فارم دا تگ برور انصاف نہ بیت۔

منصور:- واجہ لہتیں انگریزیں نبشتکارانی ریسرچ اسکالرائی تہا یک نامے، ڈیمز ء
 ہم کیت کہ آئی ”پاپولر پوسٹری آف بلوچیز“ نایں کتابے نبشتہ کتگ، گویا آ بلوچی
 نبشتگیں لبز انک ء ابتداء نہ انت، آہاں اے ایوک ء پہ وتی زلورت ء لوٹ ء لہتے چیز
 چتگ ء مچ کتگ!

کریم دشتی:- لانگ ور تھ ڈیمز ء بلوچی کتابے بلکیں مزنیں ارزشتے من سر پد باں
 کہ آئی ء شیر جمع کتگ انت ء مارند ء گُشت مشرقی ء مغربی ء فلاں فلاں، ہرچی کہ
 اے نیمگ ء بلوچی شعر ء سوت ات انت بلوچی شعرانی یک خزانہ یا گاریں چیز ات
 انت۔ آہانی محنت ہمیش ات کہ آہاں جمع کت انت چہ مردمانی زبان ء اشکت انت
 پدا آہاں وتی اسکرپٹ ء توک ء نبشتہ کت جمع کت انت۔ آہاں مختلف جاگہاں
 مختلف مردمانی شعراں اشکت انت ء جمع کت انت۔ اے کتاب کہ ”قدیم بلوچی
 شاعری“ ء نام ء چاپ کنگ بوتگ، مرچی کہ توئے گندے واجہ جسٹس خدا بخش مری
 نیگ انت، اے ہما کتاب ء بدل کتگیں اسکرپٹ یا رسم الخط انت کہ لانگ ور تھ ڈیمز
 ء ”پاپولر پوسٹری آف بلوچیز“ انت۔ آہاں مختلف جاگہاں، مختلف مردمانی شعراں اشکت
 انت ء جمع کت انت، تو... تو ء ماہر چیزے قصہ یے، گپے، شعرے کہ گُشت آہاں
 Relevant نیں گپاں نبشتہ کت.....!

منصور:- بلوچی لبز انک ء دیمزئی ء، بلوچی ماہتا ک ء روتا کانی کردچی بیتگ ء

مروچی جی انت؟

کریم دشتی :- منی خیال ء ایشانی کردچی بیتگ، اے منے ہما اولی سوال ء توک ء اتنگ ... باقی مروچی جی انت؟ ... اے کو Disputed انت۔ پرسنل گپے اگاں من وتی گپ ء بجنال من ء بہ بخشیت ... من سر پد ہاں کہ مرچی آہانی ہج قسمیں کامیابی نیست۔ اے روچاں ہرچ کتابے در آئیگا انت، واجہ عبدالقیوم ء جند ء ذات ء عزت آزمانگ ء گیشتر ات کہ آئی ء بلوچی کتابانی، میگزینانی تہاوت Contribute کت، مرچی واجہ عبدالقیوم کس ء آورت نہ کنت۔ قیوم ء گشگ ء سر ء من کہ ہما جہلیں طبقہ ء وانوکانی توکااں، ... من ہر پیم بگش ایت من ہج ڈول ء تیارنباں کہ مضمونے یا چیزے بدیاں۔ آئی ء Editorial گروپ انجین یے کہ منی خیال ء آ مضموناں ڈی اسٹنڈرائز کنت۔ من آئی ء چوشیں چیزے یا معیارے سر پد نہ ہاں کہ شعرے، مضمونے یا نبشتانکے بدیاں۔ عطا شاد ء ڈولیں مردے تو گندے آئی ء توک ء کم دراکنت۔

ہمے وڑ ء ”سوگات“ انت، ایشاں چتنگ انت انجیں مردم جمع کتگ انت کہ آشیر ء شازی ء فن ء معیار ء نیا انت۔

بلے انچو کہ شامن ء گڑاں کت ... من لاچار اتاں ... بہر حال صحیح انت، سپائیں ء تچکیں گپ ایش انت کہ آہاں ہج چیزے نیست ... ایشاں کتاب ء بلوچی زبان ء آرگن بہ منیں گڑا ہر کس نوکیں مردے کہ تچکیں لائن ء بالغیں ذہنے داریت آہاں ہچہ ترغیب نہ گپت چہ ایشاں ...!

منصور :- وہدے ادب معاش ء روزگارے جوڑ بہ بیت گڑا ادب، ادب یے بیت۔؟

کریم دشتی :- ادب گڑا پیشہ بیت ء یک پیشہ یے ء تہا تو ہر وہد ء وتی مڑ ء خیال ء

دارے۔ آئی جندء اسٹنڈرء حیالء ندرائے کہ جی حسابء منی آرٹ، تخلیق، ہرچی کہ منی ازم انت آ کامیابیء معیارء انت یانا۔ یعنی چلچو مقبول انت، چنکدر مہلوک آئی قبول کنت، ہما مردم کہ ایشیء بہا زورگء ہمے ڈرستیں Mentality گوں توں گوں بیت۔

منصور: واجہ ماگشت کنیں کہ مروچی بلوچی لیزانک کمرشل اتج (Commercial age) تہا انت؟

کریم دشتی: نا۔ بلوچی ادب تنیگا کمرشل اتجء و خیر نہ انت ء ادب ء جندء من چی سر پد باں ء توچی گشتے۔ تو ہمے بلوچی ادب ء ہمے اندازہء بلکیں چہ من ء منینگ لوٹے کہ واقعی ادب اے زمانگ ء ہم تخلیق یا Create ہوگا انت یا چوشیں ادبی کارے ہست انت۔ Sorry... چنانچہ چوسوگات ء واجہ عبدالقیوم ء زمانہء رامن ادبی چیزے سر پد نہ باں ہمیشا اے بابت ء ہج نہ گشاں... ہاں البتہ اگاں ایشاں وت ء اسٹنڈر رائز بکتیں گرا ماگشت کہ ہاں واقعی اے کمرشلائزڈ انت بلے اے وت انچین انت کہ چیزے تعریف، چیزے توصیف بکن، ہمیشاں بکن ء وتی جندء گزارہء بکن۔ منصور: بلوچی زبان ء دیروی ء ہا تراوہد و ہدء سرء لہتیں ادارہ جوڑ کنگ بوتگ انت ایشانی کارانی ردء شاپی زان ات۔ انچوش کہ بلوچ ایجوکیشنل سوسائٹی، سرچنگ، بلوچی اکیڈمی، ملافاضل اکیڈمی ء دگہ دگہ۔

کریم دشتی: اہو اے است انت... ایشانی نام ء گرا انت۔ بلوچی اکیڈمی کوٹہ ء بلکیں منی تجربہ چوش انت کہ ایشی ء آفیس ء ہچبر من ء ممبرے نہ کتگ، ایشی ء و ہدء بیشک من گریجوئیٹے بوتگاں ء من بلوچی ء کار ہم کتگ ء بلوچی ء منی کتاب شرگداری چدء ساری ہم در اتلگ، منی نظم ہم اتلگ انت، چاپ بوتگ انت بلے من نزانان چے سبب ء آ ہاں من ء ممبر شپ نداشتگ۔ من ہمیشکا بلوچی اکیڈمی ء گپ ء جناں کہ

آئی آفس ۽ روگ ۽ ننگ ۽ سالانی تجربہ انت، بلے چوش ات کہ یک کش مکشے
 ات کہ باریں گیش سردار خان ۽ دست ۽ بہ کپیت کہ آئی ۽ توک ۽ واجہ عبدالقیوم ۽ آئی
 ۽ پارٹی ۽ گروپ ۽ مردم ات انت یادست ۽ بہ کپیت۔ عطا شاد ۽ دگہ مردمانی گروپ ۽
 کہ آہاں و Intellectual لیک ات ۽ چونائی ۽ من ہم آہاں انٹلچکوئل مناں ...
 منی خیال ایش انت کہ اگاں آہانی دست ۽ بہ بیتیں کم از کم آہاں ہر کسی اسٹنڈرڈ جتا
 کت انت ... ”مروچی اشننگ ۽ ملک رمضان انت آئی ۽ صدر یا سیکریٹری
 ہرچے کہ گشتے ۽ پدامن اے ہم اشننگ کہ گلزار مری انت آئی ۽ سیکریٹری ... اے ہما
 حساب انت کہ مروچی سائنس ۽ آس ۽ اثابت کنگ آپ ۽ آپ ۽ اثابت کنگ
 آسے“

ما ہمیشی ۽ سرپد بنیں کہ گلزار خان مری گج ۽ آئی ۽ کمبینیشن (Combination)
 گوں ملک رمضان ۽ گج ... بلے خیر مئے ادب ۽ آئی ۽ شری ۽ آئی ۽ گندگی چہ اسلام
 آباد ۽ مقرر بیت۔ چہ آہاں نا کہ بلوچی ۽ بارہ ۽ چیزے بزان انت۔ ہے کہ حکومت
 کئے ۽ پسند کنت ہما انت مستریں ادیب۔!

علی عیسیٰ :- بلوچی اکیڈمی کوئٹہ ۽ چیزے کتاب ہم چاپ کنگ، ایشانی بارو ۽ چیزے
 بگش!

کریم دشتی۔ بے حساب، ماجست کت چہ سردار خان گشکوری ۽ کہ ہر وہد آئی ۽ دیما
 کتابانی بنڈلانی بنڈل ایرانت۔ ماگشت واجہ اے چی انت؟ گشت ۽ ”ربش
 “ Rubish ۽ ماگشت آ ہرچ جبر ۽ گشیت ریش، ... مرچی ما زانیں کہ آئی ۽ ہما
 وہدی زانتگ کہ اے دراہ ریش انت۔ ما آ وہدی نزانت ماگشت کہ ایشی ۽ عادت
 کنگ ریش ۽ گشگ، بس من ہم ہے گپ ۽ جناں کہ ریش۔
 منصور: واجہ ”سرچنگ“ ۽ نام ہے جست ۽ تہا ہوار انت۔

کریم دشتی:۔ اہو؛... سرچنگ وتی ابتدائی باہندء یک شریں (Sincere) ء پُر
 خلوصیں کوشستے ات بلے من نزانان رندء ہر یکے پہ گورے تنک ء شت، البت سر
 چنگ ء ابتدا و کتگ ات ہے حساب ء کہ من بلوچی پہلکیشنز ء حساب کتاب شروع
 کناں، ما انچو فہم ات۔

جی۔ آر ملا:۔ ہے جُست ء تہا ملا فاضل اکیڈمی ء نام ہم ہست انت۔

کریم دشتی:۔ جی ہاں... ملا فاضل اکیڈمی ہما مراد ساحر ء آئی ء سنگتاں اڈ کتگ
 ات۔ ملا فاضل اکیڈمی ہم ابتدا ء شریں ایتانی سر ء جوڑ اتگ ات بلے من نزانان ملا
 فاضل اکیڈمی جی ء سبوتا ثر بوت ء انگت دیما شت نہ بوت۔ من و ہما نگو نشتگاں وتی
 علاقہاں، جنگلان ء کلاگاں، توزانے کہ آ جا کہ چوشیں جا گہے نہ انت کہ من چوشیں
 مردماں بگنداں۔ داں مردم مردم ء کر نہ بیت آ و نزانت کہ جی کنگا انت۔ ہمیشکا ملا
 فاضل اکیڈمی ء بارو ء من چچ گشت نباں۔ آ فیڈ آ وٹ ء کور دیم بوت، ما نزانت کہ
 جی سبب انت ء ماگاں ایشی ء جُست ء بکنیں ہم زانگ نہ بیت۔

منصور:۔ بلوچی زبان ء کہدیمیں شاعری سکت پہک ء پلگار انت، شیر کن ء ڈولدار
 انت۔ باید انت کہ سالانی سال گوزگ ء گوں گیشتر سمبہیت انت، ڈولدار ء شرتربہ
 بیتیں بلے ما گندیں کہ ہما پہکی، شری ء ڈول داری مئے مروچگیں شاعری ء گندگ نہ
 بیت انت ایشی ء سبب جی انت؟

کریم دشتی:۔ پہ قدیم شاعری ء مہلوک ء دو حیاں انت۔ باز مردم چو کہ واجہ سردار
 خان کہ یک تاریخ دانے آئی ء اندازہ یا آئی ء حیاں ہمیش انت بلکن بلوچی کہدیم
 شاعری ء مانا ہمیش انت کہ حانی ء شہ مرید ء ملا فاضل ء دور ء یک وڑ حساب کن
 انت، من نزانان شما کجام دور ء شاعری ء گش ات۔ ملا فاضل ء ہے زمانگ ء یا ہما کہ
 جنگانی اکاؤنٹ انت، رند ء لاشارانی جنگ۔

علی عیسیٰ:۔ ما قدیم ترین ء گشیش۔ اے ملافاضل ء دؤر مئے نزء دومی دؤر انت ...

جی۔ آر۔ مٹلا:۔ اے ہما دؤر انت کہ شاعرانی نام زاہر بینت۔

کریم دشتی:۔ گپ ایش انت کہ منی گورء آ دؤرء شاعری دست نہ کپیت کہ تو آئی ء
را بگشتے کہ ہما دؤر ء اے شاعرے چہ اے نام ء اے شیر نبشتہ کتگ، ... اے
زانے، ہر وہدء ہر جا گہ ء ہر قوم ء ہر زبان ء جنگانی اکاؤنٹ شعر ء اکاؤنٹ ء توک ء
بنت تاں شعر نہ بیت یاد نہ بنت ء اے شعر انچین انت کہ وت جوڑ بنت۔ اگاں من
بگشاں کہ حانی شاعرے بیتگ یا شہ مرید ء شیر پر بستگ، انچش مثلاً گو ہرام
لاشاری گشیت شگان پہ چا کر ء را... کہ میران من کشت، شست ء شش شریں مردم
من کشت انت ء بیبگر اشته کہ شیر بہ جنت... ایشی مطلب اے نہ انت کہ من
بیبگر اشگ کہ شیر پر بندی! مطلب انچو گپ جنت، بیت وانی، مثلاً ”اشتہ من بیبگر
کہ بہ جنت شیر ء“ میران ء بارہ ء گشیت۔

شست ء شش رند ء چوٹو بور بیتگ
کشتہ من نامانی یلیں میران
پروشنگ من رند ء تا سپیں دیوان
(تو) چا کر اگاں آ زمان ء پدانک بندے
ہفت زر ء ہفتاد کوہ بگوازینے
سر بر ء استین ء جنے تہت ء
ڈھاڈری جمپاں پہ سر زیرے
باریں میران ء پہ گدار گندے
کٹوانی وہدء نہ شاکارے
اسپرانی چیر کنزگ ء وہد ء

۽ پدا هم مردمانی ناماں گپیت کہ من کُشنگ انت ۽ پدا بی بگر ۽ نام گپیت ۽ گشیت کہ
اشته من بی بگر کہ بخت شعر ۽
پدا گہ شعر ۽ ہم ایشی ۽ تہا گون انت کہ

زیسلاں لانگائی بہ گردینیت

ایشی ۽ معنا کہ لانگی زیسلاں بہ گردینیت... ایشی ۽ مطلب پدا آ شعر نہ بیت۔ اے ہما
شعر انت کہ مرچی اے مردم کہ شعر یا گانا جنوک، انچوش کہ واجہ فیض محمد یاد گہ مردم
چوشکہ کمالان، غلام قادر ۽ انچیں مردم۔ ایشی ۽ بارو ۽ من ہے سر پدا ہاں...“

علی عیسیٰ:۔ واجہ بالاچ ۽ بارو ۽ شمنے چی خیال انت؟

کریم دشتی:۔ ہاں... بالاچ گورگیچ ۽ شعر منی جند ۽ سک اپیل کن انت کہ اے یکے ۽
جوڑینتگ انت، پر بستگ انت من زاناں کہ اے شعر انت۔

منصور:۔ واجہ بلے مئے جُست انچش کہ شما زان ات کہ شائر ۽ بارو ۽ نہ انت
شائری ۽ بارہ ۽ انت۔

کریم دشتی:۔ بلے واجہ آ سلف کمپوزڈ انت... آ ہما انت کہ وت خوبصورت،
خوبصورت ترین ایکسپریشن انت۔ مہلوک ۽ دل ۽ توک ۽ وت سر ۽ وت جوڑ اتگ
انت، آ وت خوبصورت بنت آ بانی تہا آ مد آست، آ وردنیست ہرچ جا گہا کہ اے
بیان انت خوبصورت انت، اے جوڑینتگیں نہ انت۔

قدیم زبان وہدے کہ چہ اے دگہ آ لانشاں ڈن ۽ گور ۽، خارجی چیر ۽ پاک بہ بنت، آ باز
خوبصورت بنت ۽ ایشی ۽ مثال من تراگشاں کہ ہے شعر انت کہ کچھی ۽ ڈھا ڈر ۽ سب ۽
دگہ Version انت ۽ مکران ۽ دگہ ورژن“ آ خر شعر ہے یکیں شائر ۽ دوڑ ۽ یاد وورژن ۽
نہشتہ نہ گتگ آئی ۽ الم یکے ۽ نہشتہ گتگ۔ گڑادو Version ۽ چوں...؟ ۽ ہر دوورژن ۽
خوبصورت انت۔ اے وت جُڑ اتگ انت، قصہاں کہ مخلوقاں انچو رپیٹ

(Repeat) کُتگ اَنت ءِ جتگ اَنت ءِ یات کُتگ اَنت کہ نظم جوڑ بیتگ اَنت۔

علی عیسیٰ : چومہ بیت کہ ہماز مانگ ءِ پہلواناں کہ شعر گشتگ ہمایاں چہ ہما جا وراں یا ہما و ہد ءِ قِصو آں زُرتگ اَنت ءِ رد ءِ بند داتگ اَنت۔

کریم دشتی :- نا... پہلواناں نہ کُتگ اَنت۔ البتہ من ترا گوشگا ہاں کہ ہر قبیلہ ءِ آزمانگ ءِ وتی لانگو جدائیں داشتگ کہ ہما قبیلہ ءِ آئی ءِ رافیڈ کُتگ، پوش اتگ، ءِ وار بیتگ۔ آئی ءِ دُرتیں ذمہ قبیلہ ءِ زُرتگ ہما پہلوان ءِ ہما قبیلہ ءِ تعریف ءِ شعر بستگ۔ گوہرام ءِ چا کر گشیت کہ ۔

زیر ءِ بیرین استرگ چہریں

گوہرام! ”تو دپ ءِ ہفتا د شاعر ءِ مٹّے“

اے شعر نہ چا کر بیگ اَنت نہ گوہرام بیگ اَنت۔ اے ہے گپ اَنت کہ آہاں ہے وڑ ءِ جتگ اَنت کہ شعر اَنت۔ تئی ءِ منی جوڑ بیتگیں شعر ہمارنگ ءِ جُڑ اَنت بلے آلبزانی توک ءِ نیابت، چوکوکار ءِ اَنت۔!

ہفت بر ءِ ناسینتگ تئی بالاد

(بلے) من ترا آہوگے نہ کت چوشیں

یک برے ناسینتگ منی بالاد

نشنگ ءِ براتانی شگان ءِ جنت

گوہرام منی بیلانی دپ ءِ گردے

من ترا جلگی چکریناں

نیل بنیں دریاے بہ پریناں

من ترا گاجی کور دپ ءِ نئیلاں

برو ہمود ءِ کہ گوں پُشت

آلڑوانی شیرگ پٹنت

چہ بروتان ء برنگنیں ریشاں

دست ات پہ دازی ژپگ ء ریش باں

ایشانی جواب نی تئی منی شائری... من تو ایشاں پدا کجا کاریں شعر کنیں انجیں چیز انت،
اے دراه انجیں گپ انت، اے شعر انجو خوبصورت انت کہ وت شعر انت۔ آہانی
خوبصورتی وت غزل انت، مثلاً

زنگ ء مورینکاں گپتہ مس برچانک ء زہاں

حانی بے حال انت چہ منی گم دوستیں سرء

شے مرید گشیت منی زہم ء ہم برو بچار حانی ء گورا انت۔ اگاں زنگ ء مورینکاں
گپتنگ ماں برچانک ء زہاں گڑ ابران کہ حانی چہ منی گم دوستیں سرء بے خیال انت۔
اے لبرانی انتہائی کما بیگ انت کہ آچہ عشق ء جزبات ء دریا ء تو بگش ماہی بیتنگ
انت ء در آ تلگ انت۔ مرچی کئے آہاں جوڑینیت؟ اے پیم ء حانی ء ترجمانی ء کئے
چو خوبصورتی ء کنت دگرے! زاہر انت نہ بیت۔

منصور:- ایشی سبب اے نہ انت کہ بلوچی دود ء ریدگ ء تہا ہرچ چست ء ایرے
کہ بیتنگ ہما قبائلانی یا بلوچانی جند ء تہا بیتنگ، دگہ دری زبان ء ثقافت ء یلگارے
نہ بیتنگ انچش کہ پہک ء پلگار انت۔ مروچی انچوزانگ بیت کہ ہر نیمگ ء گشتے
منے زبان ء خیال ء پگرا نی سرء چا پے است، ہے سبب بیت نہ کنت؟

کریم دشتی:- مردم کہ ہور بیت، زبان ہوار بیت، جند ء کہ تو ہوار کنتے، زاہر انت کہ
مردمانی توک ء نشنگ ء ہر یکے ء زبانے است۔ داں جبر نہ کنتے گوں مردماں ہور
نہ بے، و ہد یکہ گوں تو جبر کنت گوں تو ہوار جبر کنت جبر ء جواب ء دنت گڑ اتو ہورے
گورانی ء، پمیشکا آوتی زبان ء جبر کنت تووتی زبان ء، تو آ بیگ ء بزائے ء آنتینگ

ء بزانت پمیشکا ہے وڑا تو ء آ یک بنت۔ مرچی بچار کہ منے ابتدائی زبان تحریر
 (نبشتہ) ء تو کا آہگانت۔ گیشتر بلوچی ماہتا کہ ء رسالہانی تو کہ ء خارانی، رخشانی ء
 نوشکی ء لہجہ ء دیم آہان ات۔ من ء یادانت کہ بلوچی ماہتا کہ ء تو کہ ء یک افسانہ یے
 بنام ”مینٹو“ یا ”جنز“ اتلگ ات کہ گشنے مشرقی ء لہجہ ء ات۔ دگہ دراہ مغربی ء قلاتی
 لہجہ کہ آیاں وت گیشینتگ ات۔ پرچہ آہا مردمانی دست ء اتنت کہ وتی لہجہ اش
 ہمیش ات۔ باز ء اے کوشش کت کہ آہا لہجہ ء جبرہ کن انت، منے وتی کراچی ء
 مردم کہ جبر کن انت، کوشش کن انت کہ ہا مردمانی تو کہ ء مثلاً جہلاوان ء مردمانی
 تو کہ ء بوتگ انت، ماہا آنی وڑ ء جبر بکنیں۔ زاہر انت کہ آہانی زبان کہ آہاں
 کوشش کتگ کہ مائے بکنیں آ زبان بالکل دگہ ڈول ء معلوم بیت۔ ماہم ہے
 مردماں نشنگیں ء آہانی چیزاں سر پد بوتگیں ہم، کتہ ء کرتگ ء معنی یکین انت بلے نبشتہ
 ماہرچ پیم ء پداوتی لہجہ ء تو کہ ء کتہ پرچہ کہ مینگاں ہم آ سر پد بنت بلے انچش کہ
 آ نبشتہ کت نہ کن انت مینگ ء یک نوشکی ء مردے مکران ء لہجہ ء ہر چند نبشتہ بکنت
 خراب بیت۔ من زاناں شما گوں ایشی ء اتفاق کن ات نہ کن ات؟

منصور: کوہنیں باز شائرانی نام ظاہر نہ انت، بلے نین شیمز گوں باز شائرانی نام ء
 ہمگر نچ انت ہے شاعرانی تہا ڈالیں شائر شے نژ ء کئے ء کئے انت، آہانی شاعری ء
 بارو ء شمنے لیکہ چی انت؟

کریم دشتی:۔ انچومن ترا گشت کہ دودا ء بالاچ ء جنگانی حساب کہ ہستیں من ء معلوم
 بیت کہ گوشیکا اے یک شاعرے ء نبشتہ کتگ انت بلے آہانی تو کہ ء انچیں لہتیں
 خوبصورتیں گپ کیت کہ مردم پداوتی خیال ء ترک کنگ ء کوشش ء کنت۔

دودا چہ دو ء کیے کنت

عیشی چوٹواں زیاں داریت

یا گوکاں سرجمی ء کاریت
 باریں کہ خدا چون کنت
 جنگ ء کئی دپ ء خون کنت
 سوہاں پہ کئے ء بکشائی

انچیں، انچیں گپ است انت بالکل نیچرل انت کہ مردم سرپد بیت کہ اے ہم
 ہما کیٹگری ء کاینٹ، بلے جاگہ جاگہ انچیں انت کہ مردم انچوش سرپد بیت کہ ممکن
 انت اے یک شاعرے ء جوڑینتگ انت۔ من انچش وت سرپد ہاں برے برے۔

من گنو کان ء لیڑہ منی کور انت
 پرشنگیں رودانی سر ء گرداں
 رود کر جنت ء ڈیل اوں چیر تڑیت

بلے ایشانی توک ء ہم باز انچیں نیچرل گپ است کہ مردم پداوتی خیال ء ترک کنت۔
 من باز رند ء ہے خیال ء کناں ء پدا ایشاں کہ اشکناں من وتی خیال ء ترک ہم کناں۔
 ایشانی خوبصورتی انچش انت کہ آہاں مروچی نیں ماڈرن شاعر اے وہد ء شاعر اے
 وڑ ء رومانٹک کت نہ کنت۔

علی عیسیٰ:۔ انچش کہ سنگتے، واجہ غلام فاروق ء وتی نبشتانکے ء تہا بلوچی شاعری سے
 زمانگانی تہا بہر کتگ ء ماگوں آئی ء تپاک کنیں۔ اولی بہر ہمیش انت کہ شما آ
 زمانگ ء شاعری ء سراجبر کت، دومی دؤر ملا فاضل، مست توکلی، ملا قاسم، جام
 دُرک ء دؤر انت، ہے دومی دؤر ء بارو ء چیزے گپ بجن۔

کریم دشتی:۔ مست توکلی ء شاعری ء بارہ ء من ہچ نزانناں البتہ یک دوا انچیں لبز من
 اشتکلتگ انت بہ وسیلہ عطا شاد یک واجہ کارے کہ من گشاں باریں مروچاں نیست
 انت یاہست انت کہ نام ء جوان سال بگٹی ات، سکلیں پیریں مردے ات آئی ء

لہتیں شعر گشت، آئی گشتگیں شعر و بیشک ہمیش انت کہ شاعران گشتگ انت بلے
پدا مردم ء انچش معلوم بیت کہ اے ہم چووت جوڑ بوتگیں شیر انت۔

کونج کتار انت من گوما کتاراں رواں

کونج پہ سندھ ء من پہ سمو ء گندگ ء

کونج کتار انت مئے دل ء درمان نہ بنت

مئے دل ء درمان سمو ء پلئیں کندگ انت

اے ہما فارم ء تہا انچش انت ء ایشانی روانی انچ انت کہ تو بگشتے اے جوڑ ینتگیں نہ

انت۔ اے وت مجڑ اتگ انت، قدرت ء نیچر ء گشتے وت جوڑ ینتگ انت۔

جی۔ آر۔ ملا : واجہ ملا فاضل ء ملا قاسم ء بارہ ء باریں چیزے بگش!

کریم دشتی : اہو ملا فاضل ء ملا قاسم وتی و ہد ء بادشاہ انت پہ شعر ء، پرچہ کہ ایشانی

شاعری حقیقت ء معروض ء درستیں چیزانی سر ء حاوی انت۔

جی۔ آر۔ ملا : شپ چراغ نائیں کتابے واجہ بشیر احمد بلوچ ء نبشتہ کتگ لہتیں

مردمانی گشتگ انت کہ ایشی ء تہا ملا فاضل ء و شعر است بلے لہتیں شعر ملا قاسم ء پہ

ملا فاضل ء نام ء ہو ارا انت۔

کریم دشتی : بلکیں واجہ! پرچہ کہ من ء آہانی بنی دپتر و گون نہ انت۔ ایشی ء اے

گپ ء ہما مردم گشت کنت کہ دپتر آہانی گور ء انت۔ چونائی ء ایشانی موڈ ء رنگ ء

حساب ء کتاب من تنیگا تمیز کت نہ کتگ۔ انچش کہ ملا قاسم گشیت :

و شدلیں بیگا ہے شتاں سیل ء گردشے

من دوچار کپتاں ں گوں خمار چمبیں ماہ وشے

لال وتی ہلک ء دز گوباراں پنچ ء ششے

کبگی لڈ ان ات کرام کناں ات کش مہ کشے

منی حیلانی باطن ء کپتنگ بش بشے

کشیت دستاں چہ بارگیں آستینک ء درا

پشت بروان ء ایر کنت شالیں چادرا

اے رنگ ء ملافاضل ء رنگ ء توک ء فرق نیست ملافاضل ء رنگ مثلاً

موسی تراہوراں الم چو خیمہ زدی

آ گسدگواریں کہربا شنزان ات ذردی

پہ تماشایے رپتگاں سیلان ء ندی

من چراگ جاڑیں شانتگ انت گل بیتہ ودی

مات ء باقی ء گون اتنت قسم ء چارصدی

یک دے سسا کرتگ ء واگشتاں پدی

ایشی ء توک ء انچیں چاچ ٹاپ ء چیز کاینٹ یا انچیں ریڈل ٹاپ ء چیز کاینٹ آ معہ

جوڑ بنت۔ اے آہاں پہ استادی زانت ء دانستہ جوڑ بینتگ انت کہ آ زمانگ ء اے

چیز زیادہ عام بوتگ انت۔ آہاں اے چیز ء مقابلہ اول کتگ۔ چوکہ ے

مرگ زرّیں ماں بارگیں چوہاں درنگ اتنت

ہردہیں نخلانی شمر حونی رنگ اتنت

موسمی تزّخ انت کہ گوری دیم ء گراں برانت

رتب اش اندیم انت گرک اش چہ شینکاں درانت

شربتی جاڑیں چو نہال ء نوک رستگ انت

کالب ء کد ء ننیکہ چہ کیاساں گوستگ انت

اے شعرے! آ شعرے! توک ء رنگ تو مختلف گندے یا آ کہ:

وش گشیں قمری بی سخن دانیں

باز پہلواناں ملا قاسم ء نام ء ایشی ء راجتگ

جی۔ آر۔ ملا؛۔ من ہمیشی ء گشاں

کریم دشتی: اے ڈولیں رنگ و ایشانی گیشینگ نہ بنت گڑا اے گپ ء ہما مردم

بکنت کہ دپترے کر انت گوں ماد پتر نیست۔

علی عیسیٰ:۔ واجہ باز مردم گشیت کہ ملا فاضل ء فارسی ء عربی لبزوتی شیرانی تھا کار

مرد کتگ اے وش ء ڈولدار در کن انت بلے باز مردم گشیت اے ملا یاں کہ وت

فارسی ء عربی ونگ ایشاں وتی علمی قابلیت ظاہر کنگ ء حاترا وتی شعرانی تھا اے

زبانانی لبز کار مرد کتگ۔ باید انت در اہیں در آمدیں گال کار مردمہ بیتین انت شمنے

حیال ء اے لبزاں منے زبان ڈولدار کتگ یاناں؟

کریم دشتی:۔ آبا شاعری ء تو ہرچ زبانی ہو رہ کننے توری ہرچ قومے ء زبان بہ

بیت مثلاً من ترا مثال دیاں حافظ شیرازی ء فارسی شاعری ء،

اَلَا يَا أَيُّهَا السَّاقِي اَدْرِكَا سَأَ وَتَاوَلِحَا

کہ عشق آسان نمود اول ولے افتاد مشکلہا

یا:

در میخانہ بستہ اند اگر

اَفْتَحْ يَا مُفْتِحِ الْاَبْوَابِ

یا:

در حلقه گل امل خوش خواند دوش بلبل
هات الصبح هيو ايا ايها السكارلى

يا:

آن تلخ وش کہ صوفى ام الخبائش خواند
اشهى لنا و احدى من قبلته العذارى

بچارات عربى پلگار نہ انت، اے زگرىں عربى نہ انت؟ فنى كئے اے گپ ۽ جت
كنت هر وڑے كے گشئے آبر اهدار انت، آنى كمال انت۔ ہما چیز ۽ مان دنيگ كے
چون ۽ ماندا تگ ہما جاگ ۽ ہميشكا انچیں چیز كے ايشان (فارسى شاعران بازكار مرد
كتگ آنى (ملافاضل) ۽ ہم كار مرز كتگ۔ آ ڈول دار ۽ شر انت... من بيا آں كے
عربى نزانان... ز اهر انت كے ڈول دار نہ بنت۔ ملافاضل گشيت:

من كے سُبْحَنَ الَّذِى اَسْرَى اَوَّلَ ياتِ كِنَانِ
سُبْحَنَ الَّذِى اَسْرَى بَعْدَهُ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

جى آ رُملا:- يا كے واجہ آ دور انچیں دورے پينگ، پر چا كے مرچيگيں دور ۽ فارسى
لبزانك يادگ لٹريچراں اگاں بچارے آ لونت كے گيشتر وتى جند ۽ زبان ۽ پھك ۽
پلگارىں لبزاں كار مرد بہ كن انت۔

كريم دشتى:- بلے است أنت، فردوسى انت، ابوريجان انت۔ فردوسى ۽ كتاب
شاهنامہ انت كے دہ ہزار شعر ۽ تو ك ۽ دہ عربى لبزماں ۽ نيست بلے آ شاعرى ۽
ماسٹر پيس كتا بلے نہ انت۔ آ جنگى بيانے، شاهنامہ فردوسى واقعى شاهنامہ يے۔ بلے
شائرى ۽ ہما انت كے وتى داخلى يا Inner Feeling ۽ راٹر انسليٹ كئے۔ آنى...
ڈن ۽ كے زاہر كئے آ خوبصورت زاہر بہ بيت۔ آنى ۽ تو فارسى ۽ كئے يا عربى ۽ ہرچى ۽
كئے ماں دات ۽ بہ كئے۔ يكے لحاظ زبان نيگ انت، يكے ۽ ہما بيان نيگ انت

ہما چیز، اظہارِ نیکِ انت۔ شاعریءِ اصل زبان نیست، یک حسابےءِ شاعری
 درستیں کیدے تو بگش آزاد انت، لوڑ تچئی مان انت۔ ملا فاضلءِ شیرے توک ءِ یک
 جاگہے... من راست چباں...“ پیور لوڑ تچئی زبانے۔ لوڑ تچئی تو زانے لہتیں مردمانی
 زبان انت کہ ملا فاضلءِ شعرے توک ءِ انت بلے تو نہ گشے حرا ہیں لبزے ادا مان
 دا تگے انچو حافظ شیرازی گشیت کہ ۔

بلے بوس ءِ کنار خوش نہ باشد

منصور:- مئے خیال ءِ بلوچی لبز انک ءِ تہا ”شرگرداری“ اولی نگدکاری ءِ کتاب
 انت، چدءِ رند دگہ حاسیں چیزے نیست۔ بلوچی لبز انک ءِ سرءِ نگدکاری ءِ بارہ ءِ شمعے
 جی خیال انت؟

کریم دشتی:- بلے شرگرداری منی وتی جندءِ کتاب ایشی ءِ سبب ایش انت کہ یک
 مضمونے من نبشتہ کتگ ات۔ بلوچی ءِ نوکیں شاعرانی سرا اے آہانی شاعری ءِ یک
 حسابے مطالعہ ات۔ ایشانی توک ءِ سید ظہور شاہ ہاشمی، عنقا، گل خان نصیر ءِ ہرچی کہ،
 اے دگہ شاعر انت آ ایشی ءِ توک ءِ انت۔ مئے واجہ کاراں ہما مردماں کہ آہانی
 دست ءِ کپت آہاں ساری ءِ کمے پہلی سائزکت بیایے ڈولیں ءِ آ ڈولیں مردے۔
 آ سر پد بوت انت کہ گل خان نصیر ءِ خلاف ءِ ایشی ءِ چیزے گشتگ۔ گشت اش
 انچیں گروپے دراتکہ کہ ایشی ءِ را بلکن زردینت گل خان ءِ ڈی فیم کنگ ءِ خاترا۔ خیر
 ایدگہ مردماں کوکار ءِ جگا بازکت۔ گل خان نصیر ءِ جندءِ من ءِ کاگدے نبشتہ کت چہ
 نوشکی ءِ کہ تو لہتیں محاورہ برابر کتگ انت، محاورہ ہر جاگہ ءِ ہر علاقہسے Differ کننت ءِ
 تو مہربانی بکن لہتیں روچ ءِ خاترا ادا منی گورا بیامن ءِ تو ادا ءِ علاقہ منی مردمانی کرا اندیس
 ءِ ادا ءِ محاورہ آنی ترا اسٹڈی بیت ءِ پدا گل خان نصیر آ تک کوٹے ءِ گڑا منی ءِ آئی دوستی ءِ
 پچہ آ روکی ہما و ہدءِ بوت کہ اے ہما انت شرگرداری توک ءِ انت۔ شرگرداری من پہ

”اوس“ ءِ خاترا نبشته کتگ ات ءِ شنگ نہ کت۔ گزارد ءِ من ءِ امام بخش لہڑی ءِ گشت کہ ایشی ءِ شنگ بہ کنناں۔ چنانچہ آئی ءِ من ءِ گشت کہ شرگداری ءِ رامن ءِ Compile کن بدئے۔ من آئی ءِ کمپائل کت ءِ دات۔ امام بخش لہڑی ءِ گزرا ایشی ءِ راشنگ کت۔ من گشاں اے اولی چیزات چدء پد بلکیں اتلگ، ہم آتگ، شریں مضمون ہم اتلگ انت عبدالحکیم بلوچ ءِ، امان اللہ گجگی ءِ، صدیق آزات، عبدالغفار ندیم ءِ بازیں نبشته کنوکانی شائرانی سرا، شاری ءِ سرا، مختلف موضوعاتانی سرا کہ اے شرگداری ءِ موضوع آنت۔ ایشاں ہم نبشته کتگ بلے کتابی صورت ءِ آ نیا تک انت ہمیشکا من گشاں کہ شرگداری ءِ چہ پد دگہ شرگداری کتاب نہ اتلگ بلے شرگداری وڑیں مضمون اتلگ انت۔ مثلاً قاضی سعید ءِ ہم بازیں مضمونے ہے سلسلہ ءِ نبشته کتگ۔ نسیم دشتی ءِ ہم گپڑے مضمون نبشته کتگ ہے وڑیں موضوعانی سرا عطاشاد ءِ ہم بازیں مضمون اتلگ انت۔ ایشانی کریٹک مضمون ءِ تبصرہ اتلگ انت ماہتا کانی تہا مجاہدانی، آ ہم یک حسابے ءِ اسٹنڈر ءِ مضمون پینگ انت بلے کتابی شکل ءِ شرگداری وتی نوعیت ءِ اولی کتاب انت۔

منصور : مئے نبشته کارانی سگ ءِ بارہ ءِ شمنے چی حیاں انت نگدکاری ءِ سگ ات کن انت؟

کریم دشتی : حقیقت ءِ نبشته کنوک آ کہ نبشته کنت آ ووش انت کہ یکے من ءِ چھیڑ چھاڑے بکت۔ حقیقت ءِ ایشی ءِ توک ءِ پرانی مزنیں مزہ مان انت۔ من سر پد بوٹگاں من ءِ انچو دوست بنت وتی نبشته کتگیں چوکہ اولاد نیگ ءِ ءِ تو گندے چہ کدر مردمانی مجلس بہ بیت، تو وتی چک ءِ گپ ءِ جننے کہ ”ایشی ءِ چو چو گشت“ من ءِ کہ ایدگہ مردماں دلچسپی یے نیست۔ آ مردم آئی ءِ خاطر اگشت آہو، بلے انسان ءِ ہے خواہش انت ہمیشکا من گشاں کہ اے وڑا کہ تو آئی نبشته کنوک ءِ گشتے آ وچرے

گپء باز مزہ گپیت۔ انچیں چیز اُست انت کہ آئیء نامء مہ گپیت کسی نیمگا اشارہ مہ کنت، برہنگیں جاگہے، کہ من وت ء کش بُری گوازیناں آئیء یک دگہ حسابے۔ نبشتہ کنو کے است آئیء سگے ہم ہست تانکہ سگ ء برداشت ءے نہ بیت آئیء تہا بلوغیتے نہ بیت، من گشاں کہ مسکرائی کنت، لیب کنت، ملنڈ کنت۔

جی۔ آر۔ ملا:-۔ واجہ ہما مردمانی بارہء کہ کسے نبشتہ بکنت آچے اندازہ سگ انت وتی بارہء؟

کریم دشتی:- آ کہ نبشتہ کنوک انت درست سگ انت آ کہ زانکاریں نبشتہ کنوک انت۔ منی ڈو لیں انچینے کہ من وت نبشتہ کناں پہ ہے حاترا کہ مردم ایشی ء بہ گشت شر، اگاں ایشی ء تجزیہ ء بکناں و خراب بیت،... خرابی ء راہے مہ بیت ہے شری ء گپ ء بہ جنت تا کہ منی مال بہا بہ بیت ء بہ گوزیت ۱۰۰۰ اے گڑا دگہ چیزے۔ بہر حال اے گشتے کہ یک نبشتہ کنوک ء آ رٹسے ء بارہء کہ سگ ءے نیست؛ بچار...؛ آ یک چیزے نبشتہ کنت، آ رٹیکلے اڈ کنت یا چیزے یلہ دنت پتو۔ آپہ تو انت تو آ مردم ء جند ء وچ نہ گشتے ہرچی گشتے آئیء آ رٹ ء گشتے۔ اگاں آ رٹ ء عیب مان انت تو عیبان ءے گشتے اگاں شریاں، تو بگشتے عیب انت گڑا تئی جند عیب دار بیت، آ پداسوب کنت۔

علی عیسیٰ:-۔ واجہ تو نگدکاری یا شما شرگداری ءے گشت ات ایشی ء اہمیت ء بارہء پہ وانوکاں چیزے گپ بجن۔

کریم دشتی:-۔ اصل ء وچ یے نہ انت اے گپ، شرگداری چونائی ء وت انچیں جبرے نہ انت۔ اے ہما مطالعہ انت کہ آ مردم نبشتہ کنت اے یک حسابے ء وتی جند ء مطالعہ ء اظہار ء کنت۔ ہرچی کہ نبشتہ کنت چہ ایشی آ زاہر بیت کہ نبشتہ کنوک ء چچو مطالعہ است۔ تو وہمائے کہ ہرچی تئی اسٹڈی انت ہرچی کہ تو وانے، مطالعہ کنتے...

تو وہمائی نی تو ایثی ء بنیاد ء سراپچ نہ بئے۔ تو وت زانئے۔ مثلاً یک مردے
گشیت کہ خدائے حساب کتاب انت، خدا ہم وتی جا گہانت البتہ آدم ء گشوک
ء اعتقاد زاہر بیت کہ چے حد ء آ خدائے سر پد بوتگ۔ ہرچی کہ تو گشئے تئی جن د ء سر پدی ء
اظہار انت۔ ہمائی نبشتہ ء توک ء۔۔۔ دگہ چچی نیست تئی جن د ء شوق کنت؟

علی عیسیٰ:۔ واجہ اے شرگداری شریں ادب ء لبرانکے ء دیما آ یک ء سبب بوت
نہ کنت؟

کریم دشتی:۔ اہو۔۔۔ مچی میڑی بیت، یکے کو کار کنت، جبرے یکے ء گشیت دومی
پادکیت پہ پسو ء دیگ ء۔۔۔ کمو کے ہما جا گہا مچی میڑی بیت۔ بے شک اگاں یکے
دگرے ء کہ کنت کنت پہ ہمے حب ء کہ دگرے بل ء وتی پسو ء دنت۔ من اے گپ
ء جناں اے ہم یک شریں مزاہے پیدا کنت بلے آدم کہ نبشتہ کنت من انچوسر پد
باں کہ ہرچی آئی ء وتی جن د ء پہم اتگ وتی پہم ء پدا کار ء کنت۔ آ اے پیش داریت
کہ من اے ونگ ء بچار من چی پہم اتگ، وتی جن د ء پہم ء اظہار ء کنت۔ من
غالب ء سر ء نبشتہ کناں من بزاں ہے پیش داراں کہ من غالب ء اے حد ء
سر پد باں۔ پلانی ء ہم نبشتہ کنگ بلے آ کم سر پد بوتگ، پلانی ء ہم نبشتہ کنگ حافظ ء
سرا بلے آ انچوسر پد بوتگ۔ من نبشتہ کناں دانکہ منی ء آدم ء Approach ء مقابلہ
کنگ بہ بیت ء منی اسٹڈی یادومی ء۔ اے ہر کسی وتی جن د ء اظہار انت۔ لہتیں مردم پہ
شعر درشان کنت وتی اندری مارشت ء، چیزے مضمون نبشتہ کنت۔۔۔ اے وتی
مطالعہ ء اظہار ء ذات انت کہ تراچے اندازہ ء شاعری ء یادگہ از مے ء، دگہ آرٹے ء
مطالعہ است یا تو آرٹ ء سرا نبشتہ کت۔

مرچاں ابسٹریکٹ آرٹ مزنیں یک چیزے در آ تنگ بازیں انچیں نام انت۔۔۔
ابسٹریکٹ آرٹ ایش انت۔۔۔ ایثی ء معنی ایش انت تو ہمے اظہار ء کنتے۔

ایسٹریکٹ آرٹ و تئی سبجیکٹ انت۔ تو دگہ آرٹ ء آرٹسٹ ء بلے دومی مردم، ہمیشی ء وانوک سر پد بنت کہ اے (Abstract) آرٹ ء چنکس سر پد انت۔ اگاں نا آرٹ ء ہما مردم نبشتہ کنت تو ءے و نہ کنتے۔ شاعر و چونائی ء جی۔ آر۔ ملا انت، اگاں من نبشتہ کناں اے اندازہ ء شاعرے گڑامنی جند ء پہمگ زاہر بیت بزاں من چنچو پہمان ءے۔ چے حساب ء من آئی ء پہمان، من بیان کرتگ تو و آئی ء مزاہ گرے، پتورا ہے پتچ بیت۔ یک ملنڈ ء را ہے پتچ بیت تو ایشی ء سرا نبشتہ کنتے۔ دگرے پدا ایشی ء سرا ہم نبشتہ کنت۔

علی عیسیٰ:۔ انچوش کہ شاعری شاعر ء ذات ء اندری مارشت انت (Enternal Feelings) انت۔ باز انچیں نگد کار و ہدے آئی ء شاعری ء سرا نبشتہ کنت گڑا آئی ء ذات ہم دیما کیت باز جاگہ... انچش کہ بشیر بیدار ء کتاب ء سرا یکے ء نگد کاری کتگ ات اے یک نازر کیں جیڑ ہے۔ اے جبر ء چہ پیم ء تمیز بہ بیت کہ مردم آئی ذات ء سرا نکتہ چینی مہ کنت تہنا آئی ء آرٹ ء سرا نگد کاری بہ کنت؟

کریم دشتی:۔ آئی ء تو چوں کنتے، تو حد مقرر کنتے کہ تو ابا اے وڑا، اے اندازہ ء، ایشی ء نبشتہ بکن ء اے اندازہ نبشتہ مکن ادا و، حد مقرر کنگ نہ بیت ء...

جی۔ آر۔ ملا:۔ آئی ء پسونی خیال ء واجہ ء پیسہ داتگ کہ اے ہما نبشتہ کنوک ء وتی جند ء مطالعہ انت۔ آدمرد ء کہ وتی جنس بدل کتگ ء وت ء چہ مردینے ء جنینے کتگ ء بشیر بیدار ء سرا ایراد کپتگ، مرچی ما ء تو دنیا آئی ء چچی گشگ ء انت۔

علی عیسیٰ:۔ تمیزے باید انت بہ بیت نکتہ چینی ء نگد کاری ء نیام ء۔

کریم دشتی:۔ تمیزے مہ بیت، بلے ترا آئی ء تمیزچی کنت۔ تئی تمیز ء جاگہا آوتی تمیز ء کار بندیت۔ تئی تمیز وتی جاگہا انت۔ آوتی تمیز ء کار بندگ ء انت۔ تئی تمیز ء بہہ کار نہ داریت وتی تمیز ء بیدار شریں...

جی۔ آر۔ مٹلا:۔ آوت ۽ سبک کنت ۽ وت ۽ گران داریت۔

کریم دشتی:۔ غالب یک شاعرے، آئی ۽ اردو ۽ نبشتہ کتگ ۽ ما اردو ۽ وتنگ کہ تنقید شاعری ۽ رہبر انت ۽ گائیڈ کنت۔ غالب ۽ راکجام تنقید نگار ۽ گائیڈ کتگ یا انجییں مردے است انت کہ آئی ۽ تنقید ۽ سبب ۽ غالب ۽ راہے گپتگ، یا حافظ شیرازی یا عمر خیام... تنقید نگار و رند ۽ آہانی شعران و انت ۽ سر پد بینت، چیزے رند ۽ پد آہانی سر انبشتہ کنت۔ آمنت نہ گپت تنقید نگارے ۽ کہ بیامارا سو جے بدے۔

گپ اش انت کہ تو و ہدے شاعری کنتے یا نبشتہ کنتے ابداً پابندی نہ کنتے۔ دگرے ۽ تنقید ۽ اگاں پابندی ۽ کنتے گڑا و نہ بیت۔ ہاں البت مرچی پاکستان ڈے ۽ بلا ہیں فنکشنے بونگا انت، گورنمنٹ ۽ ترا (Invite) کتگ ترا مجبورے کتگ یا تئی دوستے گورنمنٹ ۽ توک ۽ انت۔ بیا ”علی“ یک شیرے نجن ۽ اے وڑاے وڑاے بیان بہ بیت۔ تو گشنے جوان انت بلے من آئی ۽ وتی نام ۽ نبشتہ نہ کناں بلے من نبشتہ ۽ کناں یکے ۽ دیاں کیت ۽ وانیت ۽۔ و ہدے کہ تو ایشی ۽ نبشتہ کنتے تو لاچارے کہ ہے وڑیں گپ کارے، ہما ڈولیں گال کارے کہ قاسدا عظم پلان انت چوش انت، اے وڑانت آ وڑنت ہما ہاں تو کنتے۔ آہا تنقید انت کہ تئی سرے و سوار انت۔ نی کہ تو یک غز لے نبشتہ کنتے آئی ۽ توک ۽ تئی وتی دوست ۽ قد ۽ بالاد تئی ذہن ۽ سوار انت۔ ہما گپ کہ چون من وتی دوست ۽ گوں اے گپ ۽ بہ جناں۔ آ ساعت ۽ تو چہ درساں بے خبرے۔ تو گشنے من وتی دوست ۽ گوں کجام وڑاے تران بکناں۔ شتر تریں ڈولے ۽ تو وتی گپ ۽ یک حسا بے ۽ کنتے۔ اے یک زنگے، یک نالگے یک شکایتے، آئی ۽ تہا شتر تریں لوز جوڑینے۔ مردم کہ درخواست نبشتہ کنت وتی بیان ۽ کہ اے منی حال انت۔ انچو فقیر کا بیت، پنڈوک کجام کجام وڑیں گپ جن انت۔ پچان و تیگان وڑنت۔ سل کنت و تارا کا بیت، خدائی نام ۽ بہ دست، شمارا خدا دنت۔ اے جبر ۽ بے

حیال انت کہ ماوت چہ خدائے کر اپیدا کیں۔ گپے جنین خدائے دھیکے سیکے کہ مئے
جندے رسوائی آرسینتگ۔

منصور:۔ سید ظہور شاہ آگول شما چیزے و ہد گوازینتگ، بلوچی لبزانک آتہا آئی آ
جاگہ بارہ آ شماچی گشت ات؟

کریم دشتی:۔ سید ہاشمی آ بارہ آ من گشاں کہ تو آئی آ لگت دات آ گوست نہ بے...
منی حیال آ اولی مردم انت کہ آئی آ بلوچی نبشتہ انچیں وڑے آ شروع کتگ کہ تو
سر پد بہ بے۔ پزانت کہ، من بلوچی نبشتہ کناں یا من بلوچی کتاب نبشتہ کناں...، آ
آئی آ گپڑے کتاب چہ بمبئی آ چاپتگ انت، انگر آ ترونگل، سستگیں دستونک،
تراپ کنیں ترمپ آ پدا سید ظہور شاہ ہاشمی کہ یک حسابے زبردستیں اُستادیں شاعرے
آت۔ اُستادی و دو اُستادی انت یکے و ہما عہد آ اُستاد، ایشی اُستادی ایش انت کہ
شاعری آ ہم منی حیال آ دنیگہ مئے موجودہ نیں شاعراں کسے آ قدم جت نہ کتگ۔
چرائی آ مرچی من آ باز چہ عطا شاد آ اثر است، من زہے بجاناں من گشاں کہ عطا شاد آ
ظہور شاہ یک وڑیں شاعر انت۔ بلے من اے گشاں کہ ظہور شاہ بلوچی غزل آ حافظ
شیرازی انت، کمترین درجہ یے ندریت ماں بلوچی آ... آئی آ شعرانی توک آ انچو
غزلیت آ تغزل است، انچوش کمال فن۔ ابتدا مردم و ظہور شاہ انت کہ آئی آ کچکول
بڈ ات آ ہے دپترک کہ آ ہانی توک آ ایوک آ بلوچی مان ات۔ اے کتاب کہ
سستگیں دستونک انت۔ باز گشت ترجمہ یے بلے من وت نزانان کہ حوالہ باریں
است انت یا نیست۔ آئی آ توک آ کسان کسانیں ٹکر انت کہ باز خوبصورت انت
ہے نثر آ من وت باز جاگہا نبشتہ کتگ کہ شاعری انت بلے آ گشت کہ ترجمہ یے۔
نزانان کجام کتاب آ یا خلیل جبران آ ترجمہ انت... ایشی آ تہا انچیں ٹکر مان انت تو
آئی آ چہ شاعری آ کمتر پچ گشت نہ بے، تو گشتے ہم شاعری آ گشتے وت ہے نثر غزل

ء درجہء دارنت۔ آئی ء کوشش باز کُتگ در اہیں چیزانی سر بلوچی نثر، بلوچی افسانہ، بلوچی ناول ء ایدگہ چیزانی مثلاً بلوچی سیاہگ ء راست نیسیگ کہ آئی ء نبشتہ کُتگ، اے ہمانی ء جند ء محنت انت۔ ایکندر دنیگت ء مشکلیں کہ یکے بگشیت، کہ آئی ء نبشتہ کُتگ، چد ء آدیم من ہچ گوشت نہ ہاں۔ پرچی کہ اول ایش انت ظہور شاہ منی درجہء مردم نہ انت کہ من آئی ء شاعری ء میحط بکناں... من آئی ء شاگردانی درجہء مرد مے ہم نیاں۔ پد اصطلاحات آئی ء لہتیں جوڑ ینتگ انت، چو کہ نیگراہ، تہترین، لچہ کار، لچہ، دستونک، رم ء ندکار ہم ہمانی ء جوڑ ینتگیں انت۔ ندکار ء اے لبز ”ند“ یک جا گہے فارسی شاعری ء تو کا ء ملافاض ء اے شعر ء توک ء یک جا گہے کہ ”جی ہما بار یک کہ حلب رند ء جا گہ ات“ ء توک ء کار مرز بوتگ ”ند“ انت بلے اے دراہ ہمانی ء جند ء جوڑ کتگین انت۔ لبز ء جوڑ ینگ ء من نہ اشکتگ... دگرے ء نہ جوڑ ینگ بلکیں جوڑ ینگ، بلے من ء پہل کن ات کہ منی دیمانہ گوستگ۔ اے بزاں دراہ ہمانی ء جوڑ ینتگین انت۔

منصور:۔ واجہ بلوچی ء نوکیں شاعر ء آہانی شاعری ء بارہ ء شماچی گش ات؟

کریم دشتی:۔ نوکیں لہتیں شاعر است انت، شریں شاعر انت۔ مثلاً جی۔ آر۔ ملا ء را بگشے من وت ذاتی وڈ ء جی۔ آر۔ ملا ء شاعری ء درجہء توک ء وساری ء نیا آ ورتگ، من کہ بطور تنقید نگار و تارا گشتگ، بلے یک حقیقتیں گپے من ترا گشاں۔ اے جبر من ہر جاہ ء گشتگ کہ بلوچی ء دومی کتاب چہ کلبانگ ء رند ”بزن“ انت کہ ہرچ لوگ ء ہر کس ء اشکتگ... اے زلک کہ منی کر انت منی کاراں کنت منی چک انت من ء سک دوست انت۔ من ہر جاہ بیتگاں ہر شپ ایشی ء سرا کا گد نبشتہ کتگ من انی نچتی ء اتاں من چیزے ٹیپ کت پہ زلی ء نام ء پد ایشی ء توک ء لہتیں وتی غزل مان کت انت۔ گڑا من ہمیشی ء ٹیپ کنگ ء اتاں کہ ٹیپ رکارڈ ء بیٹری ہلت انت۔ ایدگہ نیم روچ ء وہد ء میر کیا ء (واجہ کریم دشتی ء بچ انت) شت بیٹری آورت ء ٹیپ

رکارڈ رء مان کُت۔ من ہے کیسٹ ریوانڈ کُت ء ہما جا گہا کُت ء ایشی ء جنگ ء لگ اتاں کہ چاراں باریں چے پیم ء ٹیپ کُتگ۔ ہے وہد ء چہ در یگ ء بزاں آواز ء اشکنگ ء انت... ہے شعرانی... من شاعری ہم کُتگ وتی بیتگ ء ساری ء دیر انت بلے داں روچ مروچی کسے ء نزانگ کہ اے ہم شعر نبشتہ کنت... گڑامن ہے شعراں گُشان اتاں۔ منی جنک آ تک ء گوشدارگ ء لگت گڑاپدا میدان ء کُت ء دگرے ء حال ء دات بیا کہ جی۔ آر۔ ملء کیسٹ انت پت ء کڑا... ہے وہداں حدامزی نیں ماسٹر نور احمد ء چک ہم آ تک داں کیا ء توار انت کہ تو کڑے، اے وپت ء توار انت... من ء گشت ء ابا اے تی توار انت؟... من گشت اہو! من جُست کُت شماجی گش ات؟... گشت اش ماگشتگ زاناں جی آرملا ء توار انت بزاں جی آر۔ ملء ء توار ء ٹیپ روت انت۔ گلف ء نیمگ ء پدا آنگوچہ ہر یک مردے زوریت ء کاریت۔ لوگانی توک ء جنت ء ء مردم ء گوش دارنت اے بزاں منی وتی تجربہ انت۔ ایشی ء نزانان کہ چنچو مہلوک ء ہے ”بژن“ گوش داشتگ ء دلگوش کُتگ... من نبشتہ کُتگ یک جا گہے کہ ”کلبانگ“ ء رند گڑابژن انت۔

نوکیں شائرانی توک ء بشیر بیدار۔۔۔۔۔ اے کوہنبنانی توک ء انت۔ اے وہما مئے وہد ء شاعر انت آئی ء شاعری 1964 ء من چاپ کُتگ۔ ائی آئی ء کتاب ہم در اتنگ کہ نام ء گور بام انت۔ منی گُشگ ایش انت کہ مُراد ساحر ء عطا شاد ء اے مردماں Seniora تر گُشیں ء ایدگہ کسانیں کسانیں نوکیں شاعر انت۔ اے ہما انت بزاں پیرل، اکرم صاحب خان، انور صاحب خان، غوث بہار ء انجیں شاعر... ایشاں من نزانان چی حسا بے ایشانی شاعری دنیگہ برابر یں را ہے ء نہ کپتگ۔ بلکیں ایشانی توک ء یکے کپے شاعر در بیت۔ بلے انچش کہ پدا یک انجیں ماحولے پیدا بہ بیت کہ ایشانی دلہڈی ء سر پرستی بہ بیت یا اشان ء ہمت بہ بیت۔

منصور:- واجہ بلوچی ردا نک یارم نویسیء بارہء شماچی گُش ات؟ اے داں کجاں حدء
مئے راجی زندء لوٹاں پورا کنت؟

کریم دشتی:- راجی زندء چونائیء چہ ردا نکء پچ لوٹے نیست۔ حقیں جبرایش انت
کہ راجی زندہ ہر جا کہ راج انت ہما سٹیجء سہرا ہاڈریں چیز لوٹیت۔ اے گپ و زاہر
انت کہ کراچیء یک مردے نشتہ آئیء گپء رپ، آئیء نندء پادا، آئیء تجربہ چرا
مرد میگء کہ منی میتگء نشتہ کنچتئیء یا کُمبیلء یا گوہرگء یا بابا ہوء کہ اودا فلم،
ٹیلویژنء، وی۔سی آرء حساب کتابء نام گرگ نہ بیت۔ اودء ایشاں کس نزانت
کہ چی آنت۔ انچیں چیزانی ادء نامء گرنٹ، اودء نام اش نیست۔ انچیں وڑے اد
ء گپء تران بیت کہ آنگو چشیں گپء رپ نہ بیت۔ نثر یا ردا نک ہما مردمء
ٹرانسلیشن انت۔ ایشیء ہما و ہدء کہ ہما ڈولء تئی زبان انت تو ہما ڈولء نشتہ
کنئے۔ چونائیء راجی زند چہ ردا نکء پچ نہ لوٹیتء نہ ردا نک چہ راجی زندء۔ ردا نک
ہما راجء مردمے کہ جبر کنت۔ آئیء کہ نثرء توکء نشتہ کناں آ ردا نک انت۔ فرض
بکن ردا نکء تو افسانہ یے نشتہ کتگ، بلے افسانہ ہما ماحولء نشتہ کنئے کہ تو آئیء
پلاٹ جوڑ میتگ، ہما زبانء کار مرز کنئے، دگہ چی تو ردا نکء لوٹے، ردا نکء ہرچی
دئیے تو دئیے، ردا نک ترا و پچ نہ دنت۔

علی عیسیٰ: منئے نشتہ کار افسانہ یے، ڈرامہ یے یادگہ انچیں چیزے کہ نشتہ کن انت
آگوں منئے انونیں زندء سیادی کن انت، انچیں چیز نونیں زندء حرابیانی نشان دہیء
نہ کن انت؟

کریم دشتی:- گپ اش انت کہ منئے راجی زندا یوکء من بگشاں کہ ہرچی کہ منی
انت اے کہ گنزءء جیونی نیگ انت... سندھء ہمے کدر بلوچ است انت کہ
بلوچستانء چندء گیشتر انت۔ آ یا جیکب آباد یا انٹیر میر سندھء نندو کیں مردمء زندگی یا

راجی زندہ طلب ہمیش انت کہ ہا منی ءتئی انت۔ اودء ماں شیر گوازرء مردے نشتہ یا کہ اودء مانوک بندیان ء؟... ناں اے بالکل یک نہ انت۔

پنجاب ء گپڑے بلوچ است، تو بلوچی زبان کنتے درستیں بلوچانی زبان انت۔ بلوچ راج ء زندہ لوٹ ء طلب انچو کہ تو گشتے نہ ایوک ء منی ءتئی انت، پرچا کہ انچو کہ من ء تو دیوان ء نشنگیں راجی زندہ گپ ء جنیں چہ من ء چہ تو گیشتر مہلوک دگہ لوگ ء جا گہے نشنگ انت، ہے گپ ء جن انت کہ آہاں ہم ہے فکر انت... کہ اے زبان ء اودء گوادرء کارمرزن انت آ مئے ہج دردء نہ وارت، ہے وڑا اے ہم نہ انت کہ ہما زندگی منی ءتئی ضرورت انت، درستیں بلوچانی ضرورت ہمیش انت، چونہ انت۔ کراچی ء شہر ء طلب دگر انت ء مئے شہرانی طلب دگر انت۔ حتی کہ کوئٹہ ء دگر انت ء ادء دگر انت چمیشکہ و ہدے زبان تاں Centralized نہ انت۔ ہر کس وتی ڈول ء نبشتہ ء کنت، وتی لہجہ ء گالوار ء نبشتہ کنت۔ کسے کہ کتاب ء وانگ ء تعلیم ء اسکولاں روت یک زبانے دیما برنت چو کہ مئے سنٹرل زبان انت، ایشی ء دیما بریں وانگ ء وایننگ ء زبان انت پمیشکا اے و ہدء ضرورت انت۔ دگہ چیزے ء من حق ء نیاں۔ حقیقتیں گپ ہمیش انت چو کہ ما ء تو گپ جنیں کہ ضرورت فلاں... چیزے آہے گپ انت کہ معروضی حالات فلاں انت۔ اے دراہ، طالبی گپ انت... مئے ء شمے گپ و ایش انت کہ ہما علاقہاں کہ مردم نشنگ انت چو کہ ”گوٹھ چوہڑ جمالی ء“ ضرورت دگر انت ء ”ڈورء“ دگر انت۔ منی حیاں ء شمے درستیں جستانی پڑو ہمیش انت۔

جی۔ آر۔ ملا:- واجہ زہیر یگانی بارہ ء چیزے گپ بجن۔

کریم دشتی:- اہوز ہیرگ کہ فوک گشت ء، لوک شاعری انت۔ بلوچی ء اول اول ء اگاں ہما لوک شعراں حساب کنتے گڑا زہیر یگ انت۔ دراہیں اے چیز زہیر یگ ء فارم ء توک ء انت۔ چنانچہ بلوچی ء راگ راگنی ہے زہیر یگ انت

ہے زہیریگانی مختلف شاخ انت۔ زہیریگ ہما انت کہ وت جوڑ بیتگ انت۔ ہما پیشی کہ یہی شعر کہ مئے جنگانی بیان انت۔ ہے وڑ ء زہیریگ وت سر ء وت تخلیق (Create) بیتگ ء جوڑ بیتگ انت ء مہلوک ء ذہن ء انت۔ یہ زہیریگ ء موڈ رنانتر کنگ ء یا زہیریگ ء رانوکیں فارم ء توک ء آرگ ء ناہما زہیریگ ء جند ء فارم ماڈرن شاعری ء کوشش اے اول من وت کتگ۔ لہتیں زہیریگ من نبشتہ کتگ اتاں اوں بنام زہیریگ ء من شنگ کنا نیت انت ء ایشانی ری ایکشن چارات۔ من خاصیں ری ایکشن یے نہ دیست۔ مردماں بلکیں دلچسپی نہ زرت ء چرائی ء پد زہیروک پہ زانت کس ء وتی شاعری ء یک بہرے نہ جوڑ بیتگ۔ من و گشاں کہ باز خوبصورتیں فارمے شاعری ء، منی جند ء اعتقاد ء خیال ہمیش انت۔ من ہے گشاں کسے اگاں زہیروک ء فارم ء شاعری بہ کنت آ باز خوب ء خوبصورت بیت۔

جی۔ آر۔ ملا : واجہ مالوٹیں کہ راگانی بارہ ء مارا چیزے بگش۔

کریم دشتی :۔ اے و ہما موسیقاری گپے، بلے چوکے ما اشکاتگ یکے زہیروک انت۔ ہے خاص زہیروک کہ ماگشن ء اے ہما انت کہ جنگل ء گیا باناں شوانگ ء شپانک ہما آئی دپ ء انت آ خاص دگے وتی فارمے ء انت۔ آ زہیروک انت، آئی ء وتی خاصیں دُھنے وتی سازے... باقی ساز، راگ راگنی کہ آہاں زہیریگ گشت آہاں ماچہ ہے شاعران، پہلواناں اشکاتگ۔ آہاں ہم دو قسم ء بیان کتگ انت، یکے کردی یکے بلوچی۔ کردی ء پدا مختلف شاخ ایشاں جوڑ بیتگ، ایرانی کردی، بشکردی، نود گواری ہے حسابیں انچیں نام انت ایشاں ہر کجام مردم کہ ایشانی موسیقی ء ء ہے چیزاں زانت... بلوچی ء پدا بے حساب شاخ کانت۔

بلوچی ء توک ء دو مزنیں زہیریگ انت ء ایشانی سرور ء تار جُدا جُدا انت۔ کردی... چہ ہما سرور ء توک ء ”روتے“ کہ بیت، ہما سرور ء بلا ہیں ”روتے“

تارے سیسے نہ انت۔ حقیقت ۽ کمانگ کہ ہمد ۽ کیت نیوٹرل بیت انچو کہ گاڑی ۽ گیر نیوٹرل بیت، چہ ہے گیر ۽ کردی زہیرگ اسٹارٹ بیت۔ انچش کہ بڑزیں زہیرگ چہ راست ۽ چپیں دیما رونت ۽ پدا اے ”روت“ ہر وہد کمانگ ۽ چیر ۽ انت۔ سرور ۽ درستیں تاراں نام پر ۽ ہما تارانی سر ۽ پدا زہیرگانی نام انت سے تار اے دیم ۽ آدیما بنت ۽ سے تار آدیما کہ آہاں کمانگ دک لگیت۔ یک تارے ہے توک نیگ انت ایشی ۽ ”ٹپیپ“ ہم گشت کہ ”روتے“ اے ہما نیوٹرل گیر انت بلوچی راست ۽ ہما چیری تار ۽ شروع بیت، راستیں نیمگ ۽ ہما جہل تری تار ۽ بلوچی زہیرگ درکایت ہر وہدے تو گندے آ مردم ۽ کہ باز سرور ۽ چشیں چیز گوش داشتگ آ توار ۽ پجاہ کاریت کہ اے سرور ۽ کمانگ کجام تار ۽ سر ۽ توگ ۽ انت۔ کمانگ کہ ہما تار ۽ لگیت آ زانت اے کجام زہیرگ انت کردی یے یا بلوچی، بلوچی ۽ توک ۽ مزین زہیرگے است کہ آئی ۽ ”بلوچی“ گشت۔ کچ ۽ آہانی باز... باز نام داتگ انت اش، جنوزام، جنتر ۽ زہیرگ اے و کچی آں نام داتگ انت، حقیقت ۽ اے نام نہ انت۔ دگ کہ آئی ۽ مرچاں سک نام انت آ اشرف دُر انت۔ گشت کہ ”پہلوان ایشرک“ ۽ ہر وہد ۽ ہے زہیروگ جنگ (پہلوان ایشک، یا ایشرک) رند ۽ میر اشرف دُر کہ آئی ۽ استیں مردمانی توک ۽ ڈاکٹر ریاض انت، ڈاکٹر تاج انت، ہے مردم انت، ایشی ۽ جنگ پہ شوق۔ میر دوست محمد، ڈاکٹر ریاض ۽ پت انت ۽ ڈاکٹر تاج ۽ پیرک انت ۽ دوست محمد ۽ پت ۽ نام اشرف انت۔ ہے اشرف ۽ جنگ انت، اشرف ۽ پت ۽ نام انت دُر اہے زہیرگ اشرف ۽ جنگ کچ ۽۔

جی۔ آر۔ ملا:۔ اے ہما ایشرک ۽ زہیرگ انت۔

کریم دشتی:۔ ہاں اے ہما ایشرک ۽ زہیرگ انت، مرچاں کچ ۽ ایشی ۽ نام داتگ

اش ”اشرف دُرّاءِ زہیرِ گ“ چہ اشرف دُرّاءِ رندی گڑا دکہ بازیں زہیرِ گ است
ہر تارِ سمرِ زہیرِ گانی نام انت پدا اے حساب ء من و ت سازِ ABC ء نزا ناں۔

جی۔ آر۔ ملا:- ”گور بام“ یک زہیرِ گیکے ء نام انت؟

کریم دشتی:- ”گور بام“ ء زہیرِ گ، ہما موڑ ء سمرِ مردماں کتگ گور بام ء زہیرِ گ۔

جی۔ آر۔ ملا:- ہے تارانی توک ء یکے ء نام ”گور بام“ انت؟

کریم دشتی:- گور بام نہ انت، یکے ء نام ”گور“ انت ء یکے ء ”بام“ گور“ ء ”بام“

زیل ء بام ”زیل“ ہم تارے ء نام انت ء یکے گشت ”بام“ زیل ء بام ”ایشاں

ابید قبلہی زہیرِ گ، ”زرکنگی“، گشت، ”میدی زہیرِ گ“ کردی ء توک ء کیت بلے

میدی زہیرِ گ سک زبردستیں ء برزیں زہیرِ گے برزیں گٹ یے لوٹیت، کچھ ء پدا

دگہ ڈول انت۔ کچھ ء گشت ”ٹٹ“ انت، یک ”ڈک“ انت ”گین کش“ انت،

فلانا چیز انت، بازیں نام انت کہ توحیر ان بے ہنچو کیں چیزے کہ ٹکلیت اے طرز

گشت فلان انت... اے کہ استیں ”ٹٹ“ انت ”یک ڈک“ انت... نزا ناں جی

انت۔

جی۔ آر۔ ملا:- تارانی سست کنگ ء زبردستیں ء ہم زہیرِ گ پیر کن انت! آواز

کم ء گیش بیت۔

کریم دشتی:- نا... جہل ء بُرز ء نہ بنت۔ کمانگ ہما وڑ ء کہ تارانی سمرِ تڑیت، ہما

وڑیں توارے پیدا کنت جہل ء بُرز ہما انت کہ یکی ء گٹ جہل انت تاراں سست

کنت۔ گٹ ء مزن انت بُرز انت آئی ء پ تاراں چکنت بلے ایشاں تہنا ہما مردم

گشت کنت کہ موسیقی ء ساز ء و ت ماہر انت ما و نزا نیں کہ اے ردم کجام انت۔ منی

مانا ء گوک ء مانا یک انت۔ انچو شعر کہ ما اشدتگ و بائید انت من چیزے بزانتیں

بلے ایشی باوجود من ہچی نیں۔

منصور:- واجہ نی مئے گڈی جستے نہ انت بلکیں دز بندی یے کہ پہ نوکیں
شائراں کلمکاران ء وانوکان اگاں کلوہے، حالے دئے۔ ما کوشست کنیں کہ
آہاں سر بہ بیت۔

کریم دشتی:- کلوہ و ہمیش انت کہ ”ہرچی کناں وتی دل“ دگہ من گشاں خلوص! اگاں
فکارے یا آرٹسٹے ء اُمیت وارنت ء آئی ء وتی پالیسی بہ کن انت۔ اخلاقی جرات ء
وتی ٹارگٹ بہ کن انت ء بگش انت صحیح این ء راستین گپ ء او ما ہرچ کارے کنیں،
مخلص بہ بنیں اوں ہما..... دگہ آہانی مرضی ہرچی کن انت وتی دل...۔

منصور:- شمنے باز منٹ واریں،... ماتراژ ندگتگ بایدات کہ اے بیماری ء ما
شماراز ہمت مہ داتیں۔

واجہ کریم دشتی:- شمنے باز مہربانی، منی بیماری ء و علاج ہمیش انت، منی زندگی ء
شرتریں روچ مرچگیں شپ انت۔ باندا ہر کس وتی راہ ء، اے موت ء کار انت کہ
مردم ء چہ مردم ء گیشینیت ء جتا کنت!

(تاکبند: برمش سید ہاشمی، اکیڈمی کراچی 1984)

شاعری

من تئى دردانى بلاه زيراں

یاتانی سماروکیں شپ

تو بہ مانئے منی دردانی سماروکیں شپ
 روچ کاریت دگہ دنیا ء غم ء چیلاناں
 روچ زوریت منی مہلنج ء غم ء اوبالاں
 تو بمانئے منی یاتانی سماروکیں شپ
 شپ کہ سیاہیں گشتے مہگونگ ء مہپر شنگت
 کلکشان انت چو گشتے دلبرء گیوار ء سرا
 برمشیں استارے گشتے پُل چو پیکانی سرا
 بامی استارے گشتے گل پری ء چہرگ جنت
 ماہکان وہدیکہ مہنا ء تک ء لطیینیت
 ٹپ ء کائی چرے شینکاں کہ گر بہہ ء کشیت
 منی دل ء ہنچو امیتے یک کٹارے پشیت
 چو بہ بیت کسے چہ بادگیر ء من ء ہم چاریت
 نوں ہے یات دل ء تیچ وراں تاب وراں
 آپ بنت درد ء پٹ پٹ ء چہ چمان رچنت

(اولس، کوئٹہ جنوری 1962)

دوچ گر

دوچ دوچ جامگاں زرّین
 درآ مداں پہ کُنڈُ مُہریاں بدوچ
 شب تاروچ
 دوچ، دوچ
 مچار، روزء مُزدء موجباں کدی
 نزانّت کار! دوچ موسیٰ ء موسیٰ
 درآ مداں پہ جامگاں
 پہ جو ریں وش نیتکاں دوچ
 چیا تو رتچئے چمء ہور دگاں؟
 کئےء ترا پہ نقش ء پل شات بیت
 کئے انت کہ پہ تو چیلکو یے کُنڈ کنت
 ترا پہ جامگے کہ دوچک ء انت
 آ کوٹہ پہ وت اش کُتگ
 تی گورء کدی ٹہی، بزاہ دنت
 بلے بچار ہور دگ ات رچنت چم ات کور بنت
 گڈ اترا پہ کسے گندگ ء نیت
 گڈ اترا پہ کسے کار بندگ ء نیت
 (اُس، کوئٹہ دسمبر 1962)

ہر کہیں تو تے درد وار کئے
دل ہمکنہ گشی و ہار کئے

من چو شے تے مہراں پنڈاں
خیر بکشے اگں پہار کئے

مرک بیتیں منی درد ے درمان
تو چہ زند ے من ے بیزار کئے

تو کہ تے منی دردانی طبیب
جی ترا بات اگاں بیمار کئے

بل کہ اے دیتی ے واہگ منہ
چون بیت باری ے اوپار کئے

(اولس، کونٹہ اپریل 1968)

زہیروک

دوشی نیں فریاتاں کپوتانی
 حاتروں کُرتگ درد ۽ چیلانی
 او منی جانی بیا کہ بیا آتے
 قاصد ۽ دوست ۽ چم منی راہی
 ذروت ۽ احوالاں گوش مستاگی
 نود چمانیل بوین زراں کابنت
 ماگشاں دوست ۽ مہپراں کابنت
 ماں بہارگاہ ۽ گواڑگ ۽ پلاں
 گند منی گوگائیں دل ۽ ہلان
 کوچک ۽ گیاباناں وت ۽ متیلاں
 یات من ۽ گل ۽ نندگ ۽ ننیلاں
 او منی جانی گل کہیبانی
 عنبر ۽ وشبونیں زبادانی
 او منی جانی بیا کہ بیا آتے

زہیروک

چاڑ من ءِ داتگ موسیٰ کوشاں
 ثرانگ ءِ پڑینتگ زری نوداں
 من زہیرانی قدہاں نوشاں
 من تئی دردانی بلاہ زیراں
 پل من ءِ پڑینت تئی یات ءِ
 وشکشیں شانتو دنت شوندات ءِ
 شر کج ءِ آہو گردنیں جانی
 بیا کہ پلگارنگ گل زہیرانی
 شب وتی پاسانی پدا ہئی
 دروہی ءِ بے سیتیں رگام جلی
 وش گدار انت زید پہ بہار گاہے
 ندر باں ما پہ زند ءِ ہمراہے
 ما وتی چمان ءِ براں کاراں
 ما وتی زند ءِ رہسراں چاراں
 جی پما وہد ءِ ساعتاں شتریں
 گندک ءِ کنیتیں ماہ پری دڑیں

آ کس کہ گوں من جنگل ۽ نندی
 گوں من ۽ سبزیں جنگل ۽ نندی
 نندیت و پسیت سنڌاں بندی
 زیملاں وش ۽ شادی سوتاں
 گوں وشدلیں مرغان پر بندی
 نیکہ ٻچ رنگ ۽ دڙمنے گندی
 بید چه گوپش بید چه گواتاں
 چه دل ۽ سیت ۽ جوفہ ۽ کشتی
 گردی ماں روکپتاں دل ۽ میلی ۽
 پٿیت ۽ پولیت په وتی لاپ ۽
 هرچی که دست ۽ کئیت په وش
 هرکس که کئیت ۽ جنگل ۽ نندی
 ایمن انت آ چه دڙمنی بیماں
 بید چه گوهر بید ۽ چه گواتاں

جورِ جوابانی دلِ زریت بولان
چو کہ گوں پیراں سمبریت بولان

دوست پہ دوست ء دوستی ء کہ دل
شدرک ء شاری ء کپیت بولان

چکِ وتی ماتانی دل ء بند انت
بے بلوچستان ء نہ بیت بولان

دلِ چوشیں نیست انت کہ گدارکی
سنگل ء گندیت ء مہ بیت بولان

من تئی گپاں گوں کس ء نہ کناں
ہرکس ء کہ زانت کپیت بولان

من ترا گُشته کہ کریمِ دشتی
زندگِ انت کجیت ء مریت بولان

(مٲلا قاسم؁ نثار احمد؁ عطا شاد ء نام ء)

چاكرى زور ء كئى انت كه بىگار نه بىت
مهر بله وهه ء حاكم انت لاچار نه بىت

ما په سنگين ء سنگين په پس ء كينگ ء
په وتى واستا كس چه كس آزار نه بىت

دل ستر شىوار انت زمانگ بله خاطر انت
مهر بى صبر ء تاگت ء اوپار نه بىت

دل په دوست ء ء جانوں په مستاگى شته
په منى لاش ء نون كس ء را كار نه بىت

عاشقى چاڑ ء چه هما ديم ء آىگ انت
آهو؁ خيال چاڑ ء منت انت انكار نه بىت

من چو اے روچ ء کہ چہ من ہر کس پہری انت
تو چو باندات ء کئے انت تئی چم دار نہ بیت

بے ثواباں من کہ ثواب دگر ء وٹی انت
زرد ء پہ دگر ء وٹی ء اوپار نہ بیت

اہو کریم دشتی پہ وتی واستا بد نہ انت
شاعری ہم کارے اگن چچ کار نہ بیت

(اُلس، کوئٹہ مارچ 1970)

☆☆

تو منی جندے مجھٹی ارواحِ طلب
من وتی شوہارے تئی رندے کپتگاں

بے میارے کہ توجہر پہکے سستگ ات
من زاناں کہ کئی بٹالاں رد کپتگاں

گوستگنت قرن کہ واہگانی ہلکش جتگ
من بے پُرس ء پتر ء انگت نشتگاں
من ہمک بیگاہ بیچاں بے سوب ء پتر ء
زاناں گوں چپیں گوندوآں بنداں ماسگاں

گوں من ء ہمرا انت تسلا یے اول نہ دنت
گوں وتی جندے ساہگ ء داراں گلہاں

(زمانہ، اکتوبر 1972)

بیا کہ مرچی تئی تزانگانی ساچان انت
بیا کہ مارا تئی گندگ ء پہ اومان انت

مہ بنت شنگ شپے ماں مہ شانیت روج ء را
سمین مرچی تئی مہپراں کہ رندان انت

بیا کہ گلیں گناہانی مارا موکل انت
خدا کہ مرچی وتی گشتناں پشومان انت

مروچی رُپتگ ء پلگارتہ دل ء پیشگاہ
زہیر ء ماسگ ء گشتہ کہ درد مہمان انت

چہ وت ء کس نہ انت کہ ہزگار انت
زندمانی کہ مرگ ء چمدار انت

من ء ہوشامے جنت سوچے دیت
منی شوہاز تاں در ء گار انت

قدحیں چم خمار ء پڑیں زرانت
وائے زردوں مدام ہیٹار انت

ہست ء نیست من زاناں بیدء ایش
ہست بے آسر، نیست پادار انت

نشتگان من کہ وار منی کیتیں
من نزانتہ کہ وار پہ وار انت

چہ گنوکی ء گجام نف ء کشاں؟
چہ من ء گیشتر کہ شیوار انت

بیا ات واہگ ء نودان ء تڑانگ ء کوشاں
 کہ من پہ خاطرے رنجانی پیالہاں نوشاں
 روان ء منٹ ء سنگین اگاں پہل بہ کنت
 بلوچی کینگ ء کستانی ماڑیاں پڑوشاں
 شگان منٹ ء بارے نہ انت کہ چست مہ بیت
 ہزار تڑن جنت دوست انگت ء توشاں
 منی توار پدا کنتیتیں پہ منی گوشاں
 وتی توار وتی گوانکیاں گوں دگوشاں

برہنگی ء وتی پولنگاں ہنچو چیر دیاں
 گنوکی ء وتی پتاکیں جامگان پوشاں

کئے گہیں مردانت کہ سرانی شرط جنت
گلزین پاکیں حملہ ء انگڑ اش کتہ

مرتگیں شپہک ء ملوکیں بچّ کہ تی
مگہیں ڈیہہ ء کہ جنزای پوشتہ

دل نہ پراماں منی باریگ نیت
ہر کسی باری کہ نیت باریگ شتہ

جی بہ بات سنگین ء کہ سنگین مہذبے
ما پہ پسانی کینگ ء اول ہرچی کتہ

مُحور ۽ دوار بہشتیں زردوں چچی ۽ جل اِنْت
 نندوک منی دل ۽ اوں، منی حور چامل اِنْت

اُہو ندر باں تئی من قولیگاں تئی دپ ۽
 دُر دپ دپ ۽ تنیگ ۽ جبر شیر ۽ شکل اِنْت

ہردو جہان منی ایوکی ۽ ذگریں ساعتے
 تزانگ جہان رنگ بہشت حور ماہل اِنْت

ہر جنزگ ۽ کج نیگ ۽ شمر پیت زند ۽ زیملے
 سنگل خدا ۽ زہیرگ ۽ وش نالگیں نل اِنْت

اگاں دوستاں شمشتہ پہ کست گیر کارنت
اللہ بہ کنت سلامت مئے دژمنناں بدیناں

پہ خیال بینگیں رَکّ منی تَن گیش سرا بُرت
اے خمار دات ہوشام تئی چّھاں قدحیناں

پدا موسم انت بہار ء پدا مولم انت خیال ء
تئی مہلباں زہیر ء دل ء قدح ء بہ میناں

من ء شالا محرمے بی کہ بہ کنت تزانے شہدیں
من ء کشتہ وش نیبکاں گوں شگاناں کچلیناں

تئی لڈگانی کوشاں تئی کندگانی پُلاں
تئی دژوشمانی ساچان مس بہشت سمبریناں

بتلگ انت سنج کہ تئی رنگی نیں چادر تاپ انت
تئی احوال کہ باگ ء درہیں پُلاں چاپ انت

من ء لرزینگ ء گپتگ او منی زند ء امیت
من ء امباز کہ تئی بھمیلیں سینگ باپ انت

بیا کہ گڈی برا سنگل ترا گندک بکناں
بیا کہ ساه اوں منی پہ درکپگ ء اشتاپ انت

تئی ندرائ اگں پہ تژن شہارے دستے!
ہرکجام دیما تئی داد ء دہ ء اوساپ انت

ہے احوال کہ تئی نیکیں نظر گوں من نہ انت
وشنیتکاں چہ گل ء وٹھی ء دمب ء شاپ انت

تو کریم! پونزے یک جوانیں وتی راج ء رادیے
تئی حالت گوں پری رنگاں عجب الکاپ انت

(ملا فاضل ۽ نام ۽)

تئی دپ ۽ آتکھ نام منی زاناں پھ ردی
من گلگ شُشتاں وتی دل ۽ دُرتیں آپدی

تو نیاتکھنئے کہ ساه پھ دنناں داشتگ ات
باز کتنے دیر و من تئی دیدار ندی

قولیاں تئی کہ دزگوہاران جم کتنے
آہو بلے ہمراہ ات بہ بیت قسم ۽ چار صدی

تو نہ ئے ملا فاضل ۽ کرامانی کپوت
کہ چارگ ۽ شوہازگ بکنت کسے ات ودی

کئے ترا احوالے بدنت دوست ۽ دژمن ۽
کہ دل ۽ لانتکھ پھ خرابی ۽ چے پدی

تئی جدائی ء باطن اوں آس ء انگر انت
تومن ء گش کہ خاطر اوں ایمن بیت کدی

پہ کریم برچکند ء کہیپے زندے بہ بر
بیا پوشیں سودایاں نہ گندے رند ء کدی

(برودا، انڈیا، 9 ستمبر 1983)

☆☆

من مرتگاں کہ من ء زند ء تہلیاں کشتہ
دوا بینگیں رک انت، تہلگاں مہ شہاز

مروچی رُپتگ ء پلگارتہ دل ء گڈک
بشارتیں من ء واب ء کہ کیت منی مہناز

من ء گوں کعبہ ء پچ کست ء کنتے نیست انت
بلے ماں سینگ ء محراب لڈتے پہ نماز

من وتی ساز ء دل نیگ ء مست ء گنوک
کہ وت حد دل ء چنگ جنوکیں ساز

خدا گشت ہمک ء را یک نظر چاریت
تئی اوں شری ہمیش انت کہ من ء تو مناز

ہمک کس ء کہ تو پہوت کنئے چہ مرگ ء زہی
من ندر باں، مرگایاں بیا من ء امباز

کر تیم اے اول نہ انت نہ بیتگین یے کدی
کہ کپتہ کاریں پیادگ بی جوزک ء جمٹاز

(بمبئی، انڈیا، 10 ستمبر 1983)

تو وتی ہیل گوں پین ۽ ہیر ۽ کت
 مارا نادرہ تئی زہیر ۽ کت

ما وتی سینگ ۽ کنیں بولان
 تو وتی مہر، اگاں چو بیر ۽ کت

اے بلند بختی ات مبارک بات
 دعاء نیکے ترا فقیر ۽ کت

بیا کہ کل ۽ رویں پہ توآپ ۽
 گوانک اے منے دل ۽ گزیر ۽ کت

من ۽ گشیئت اش مومنانی رم ۽
 من وتی دین برت دیر ۽ کت

پن ۽ مُزواک ۽ من کولیکاں تو بازار ۽ مرو
بے انانی ۽ کدی ۽ کدی بے وار ۽ مرو

وتی زند ۽ من تئی گندک ۽ رنج ۽ مُرتاں
منی اڏیره ۽ گوں شنگ اٿگلیں شار ۽ مرو

من وتی گلہ ۽ زنگاں وتی رب ۽ نہ براں
کہ جبرگوش مه داریت پراسردار ۽ مرو

تئی ندراں منی دلبر اگس ہرچی بکنئے
من ۽ پاد مال ۽ منی دشمن ۽ دیدار ۽ مرو

اگاں کائے پہ ندارہ یک دمانے تاگت
تاں نہ چارے منی گٹو کنگ ۽ دار ۽ مرو

توگنوک ۽ کہ کریم زیادہیں اُمیت کنئے
مہہ وشانی پہ دپ ۽ کندگ ۽ گفتار ۽ مرو

شالا آروچ بہ بات انت کہ من ء جاہ بہ بی
چو کہ آژناگ ء تئی لوگ ء من ء راہ بہ بی

اے جہان پمن چہ قبر ء بہ بیت تنک تر ء بلے
تئی پیشانی ء ندران کہ پہ من پڑاہ بہ بی

منی ڈیہہ ء من ء رسوا سرء بازار اش کتگ
گوش منی رب ء دریتیں نہ بی رسوا بہ بی

تئی ٹیٹک ماں زَنوک ء کہ جہان چاگرد انت
بلے شالا، اے پمن بابل ء کور چاہ بہ بی

ہمک وازی من ء سرہمینیت حدا ء قہر ء
ایمنی شالا بیاریت پُچشیں اللہ یے بہ بی

پڑشتہ پاداں کہ صراط ۽ گر ۽ گٹاں بگنواں
سروں قربان پہ بہشت ۽ ، گوزگ ۽ راہ بہ بی

موت، موت انت اگاں کنیتیں بلے زندوں مرگے
چو بہ بی ہر دوئیں جنجال منی یکجاہ بہ بی

شپ بی تو صباے صبایاں تو نیائے
دابانی پری پہ من ء باریں کدی کائے

دل ہنچو یکیم انت چہ تئی مہرء وفایاں
حیران بیاں تو اگس مئے گندگ ء کائے

کُشتہ من ء دنیا ء غم ء رنج ء بلایاں
او مہر ء پری زانا مروچاں تو کجائے

بیتیں یک جہانے مس ابدمانیں بہاراں
او زند ء خداوند اگاں چاڑ ء تو بیائے

چون بی تئی دپ ء چہ ہیر درئیت
ما مرین زاناں مئے زہیر درئیت

نشنگ ء کجاں تئی گواتگر ء چیر ء
تئی کہیبابی تاں وزیر درئیت

زُم زُم ء آپ ء تو بہ رتچ وطن ء
من جناں گرز کہ ذگریں شیر درئیت

اہو نہ بیت ملک پہ فقیر آباد
بلے چے نام بیت تئی فقیر درئیت

مئے مراد شالہ انچو بنت حاصل
مئے کمک ء اگاں مئے پیر درئیت

سندھڑی داں ہرات ءِ حد ءِ بروّت
منی ڈیہہ انت تاں کیر ءِ بیر درئیت

آ سجام وشیں روچ باں کہ کرئیم
مرگ جلیت ءِ پما سیر درئیت

(حمیدء نامء)

مئے خدا انت مارا چو ہمشام کنت
کئے ء نام ء دپ کئے ء وشنام کنت

کچلیں دانکے ء زردوں تنگ انت
باریں چہ حیلہ دل ء ہوشام کنت

وت خُدا بند انت آ شَر ء شَر ء
دشمن ء سوباں من ء ناکام کنت

چم منی گوارنت چو بش ء جمء ء
تئی زہیرانی رگام پرام کنت

بچ نہ ترساں من چہ نقصان ء نف ء
ترونگل ء ہرچی کتہ بشام کنت

پریشنگاں صوت انت پہ سالونکیں حمید
آ کہ مردے مرگ پہ وشیں نام کنت

تو ہما پُلّ ء ماں ڈیہہ ء مہپراں
ماہکان چوکہ شپاں اندام کنت

من گنوکاں کہ دل ء پنتاں کپاں
اے من ء چوکہ کریم بدنام کنت

وتی شار ء من ء ہوایا مدے
چشیں زند ء من ء تمایا مدے

چشیں اُمید چج نہ بیتہ دل ء
من نہ کرزاں چشیں وفایا مدے

منی اُمبازیں دو جہان مرچی
چشیں زانگ چشیں سمایا مدے

مومنے آل بدے شراب ء جنک
من ء گوکے مہ زان ء کایا مدے

چون من سوچاں اے زند ء بے مہر ء
تو کہ قاضی ئے تو اے رایا مدے

من ء دیداریں آرزو دوست ء
پرے رنج ء دگہ دوایا مدئے

کوہن پہ دیری ء نہ بی گوہر
من ء ورنائی ء بہایا مدئے

چاہڑیں زند منی تئی سر ساہیل ببات
تئی ملگور بہ شنکات منی خاطر جم بات

تو پہ برچکندگے زندے پہ جہان ء بخشنے
زندہ باتے ء کسے ماں تئی دؤر ء مہ مرات

تئی دیم پہ من ء چو پاکیں قرانیں مینل
رحل اے رژن ء کتاب ء منی دلبند ببات

تو منی بر ء کہیرے منی ایمان ء بُن ے
بار ء ہیروپ ببات انت تئی تا کے مہ سمرات

منی دلبر، یک دمانے ماں شکرواب ء نیں
اللہ آمین کہ جہان ء غم ء رنجے بہ سمرات

اے طیبیبانی نصیب ء نئیں اگاں کم شرفی
نادوائیں منی رنج تئی دستاں دُڑاہ بات

زندہ گندگ کتہ مارا او کریم اے چے ہئے
اگاں مہرے کہ بیآت اگاں قہرے کہ کپات

(بمبئی، انڈیا 12 ستمبر 1983)

تئی وداراں مس کناں زندء را شپ
کہ مراں گوں تو کپیت ارواح دپ

تو کہ دُرء دانگ نئے گران ء رسے
ماں زر ء جہلانکیاں گار انت صدف
من نزاں گوں من ء کئے پیڑتہ
من دل ء گشتہ کہ کس ء گوں مہ کپ

لکھ ہزار ہمراہ انگت ایوکاں
کیسگاں ہورکاں مڑایانی چہ نپ

پہ من ء چچی یے منی زند ء شہاز
تو اگاں قہرے نئے کپ پلے نئے سرپ

جلوے ہنچیں کہ ہوش ۽ دشمن انت
تو گوں ٹھلاں منے سر ۽ بہتاں مہ کپ

آ خدا مڑ ۽ وتی وش نام بات
آ کہ بدکاریں کریم کت نام دپ

(برودا، انڈیا، 15 ستمبر 1983)

☆☆

تئی ملائیس کہ حریراں ندرائ
من تئی عشق ء فقیراں ندرائ

تئی مستاگی ء صد جان دیاں
پیر منی قولائ بہ زیرائ ندرائ

اگاں کائے منی چٹانی سرا
منی دین ئے من کہیراں ندرائ

مکھیں ڈیہاں پہ دنبالاں زراں
چو کہ بولان انت پہ بیراں ندرائ

چشیں اُمیت نہ داشتہ گیراں
ترا اُمبازاں بہ زیرائ ندرائ

تہلیاں من وتی زندے گوازیں
زراں انگت پہ زہیراں ندرائ

تئی احوالاں سمیناں پُرساں
سک تو نژیک ئے من دیراں ندران

بیکاں ساہیل من ء لہڑ ء کُشت
بکن دلگوش اے فقیراں ندران

چو حمید ء وتی ڈیہہ ء شان ء
مرگے ہنچیں کتہ میران اے ندران

دستی تو عیشی سرء زیان کنئے
وش بکن شاہ ء وزیراں ندران

(الجلیل مسقط، برودا، بھارت 15 ستمبر 1983)

۱۔ ملک میران رند

کُشتہ من نامانی ملک میران

(میرگوہرام لاشاری)

پروشتہ من رند ء قائمیں دیوان

تئی اُبتاں زندگ ء ہستان ء بس
تو منی جان ئے منی ساہ ء نفس

کئے ترا را ماہ ء استار گُشیت
ماہ ترا گندیت ء بیتیں دل پہ جس

تو بلوچستان ئے تئی ہرکس پدء
ہرکے گُشیت کہ من باں من ء بس

ہرکس ء گندے دل ء جانانی زنگ
اے تئی دؤر انت نہ بارتیں باج کس

من نیاں ایوک کہ پر تو مرنگاں
تئی کہیباں گپتگاں باز ء نفس

چے ڈس ء زاناں نہ رگئے تو کریم
اے دل ء نیمون ہما چیزیں مہ رس

(برودا، انڈیا، 17 ستمبر 1983)

دلے عاشق کُت ءِ دات ءِ من ءِ را
 کہ اے پیم ءِ بہ رکیننی وت ءِ را

گُناہے عاشقی زنڈیں گُناہے
 بہ پھریزی خدا ملا شمارا

من قولیگاں تتی پہ دزگوباراں
 کہ بنداں شالک ءِ لمب ءِ گوں شارء

چو ملا فاصل ءِ کبگ ءِ اے سنگل
 ”من ءِ گندیت ءِ چیر دنتیں وتارا“

قیامت با کہ شپ ہچی نہ مانی
 کپی قہرے جُدائی ءِ شپ ءِ را

من زاناں راہ ء رہبنداں بہشت ء
سلامت کن خُدا مار ء دپ ء را

کر تِیم ء ذکر ء طاعت بس ہمیش اِنْت
کہ چکی تئی گُشان ء پلو ء را

(برودا، انڈیا، 18 ستمبر 1983)

☆☆

زندگیں چچی پہ بے ورد نہ بی
دل نہ بیتیں اگاں تئی درد نہ بی

کُشتہ مارا زند ء تبند ء چاہڑاں
شنز بیکاں کہ دلوں سرد نہ بی

توبہ توبہ دشمن ء بہر ء مبا
سوچ نامردے اگاں مرد نہ بی

تو ماں سہکندن منی دیما بکند
چوشیں مرگ ء اوں من ء درد نہ بی

پہ ہمک کار ء یک دینکارے بہ بی
مُحشر ء نہ رواں اگاں بامرد نہ بی

کُشتہ کلماٹیں زہیراں کہ دلِ اِش
یا نصیبیں تا کش ء مرد نہ بی

(برودا، انڈیا 18 ستمبر 1983)

کھیبانی پری بو ۽ بُساں بی
منی دشمن سچان ۽ تلوساں بی

جهان ۽ جلوہ ۽ آس ات مہ سوچیت
منی مینل سرگ ۽ چادراں بی

نبی ہچیر منی دل چو لگت مال
اگاں دلبر کھیبان بہ اناں بی

بہ دِری مہہ وتی پشک ۽ گورینگ ۽
اگاں جانی حریر ۽ اطلساں بی

شرابی قدحاں چم ات خماریں
کدی پٹا گلا سے دز گراں بی

کریم نیں چہ وت ۽ گیشیں تمنائیں
کہ ہر وہد ۽ گُشی چو پہ مناں بی

(برودا، انڈیا، 19 ستمبر 1983)

ندر باتاں کہ جواب ء بہ کنئے
مارا جستے دپی واب ء بہ کنئے

ترا بقالیں خدایے لیکاں
چو گنابانی حساب ء بہ کنئے

بنت جگر سوچ منی جوڑیں بد
من ء چو میر ء نواب ء بہ کنئے

دڑہ ہوسناک وتی ہرجاں باں
تو گشوکیں ہما داب ء بہ کنئے

پڑ بی پشک ء وتی پیم نہ بی
گہی گوں دہتی ء واب ء بہ کنئے

(برودا، انڈیا، 24 ستمبر 1983)

دل چہ گنوںکی ءِ گوں خیالاں کُجا شُتہ
 زاناں چہ کٹ ءِ کار ءِ چہ بود ءِ رُجا شُتہ
 مئے مجتبیٰ دوار ہہشتیں کہ پیر کیں
 پہ لڈتے پہ تامے ءِ متکہ کُجا شُتہ
 کولنج بی من ءِ کہ منی شودگ ءِ سرا
 ملا گشیت کافرے مرگ ءِ نجا شُتہ
 کوثر کہ آپ یا شربت پہکیں شراب شیر
 مولا ءِ کورانت نام ءِ ءِ توار مُج ءِ شُتہ
 بانگوہ پہ جاہے ءِ انت بیگہ پہ جاہے ءِ
 گیوار رستہ مینل ءِ زلف ءِ دُجا شُتہ
 کاڑے دل ءِ پہ مَوَجے ءِ جستے دپی کتہ
 گندے کریم دشتی ءِ کٹ ءِ رُجا شُتہ

(برودا، انڈیا، 25 ستمبر 1983)

حال و شیں پہ من ء تئی گل دپ ء اے دَمک ء پِل
تا جہان ہستیں تو دابانی پری ٹہلے بہ مل

ما کدی گُشتہ کہ مارا ایوک ء زیر ء بہ نند
ہر کسی میر ء نواب ء ہر کس ء دستے بہ جل

آسرے داریت نزوریں ہستی ء عہد ء رگام
ہست ء پہ نیستی ء بہیناں نیستی ہجر مہ ہل

ہو تئی راستاں صدقہ تو بکن ہرچی کنئے
تو ہما میر ء شنک ء گوں کیا بے جل ء پِل

چندن ء مسک ء دُناں شنگ کہیبانی ثواب
مہر خیرات کن فقیراں کہ وت ء کُشتہ پہ ہل

کپتہ ڈکالے کریم ڈیہہ ء کہ پُچی سرنیا تک
تو وتی عشق ء علاج ء چے کنئے رجاں کہ ول

(برودا، انڈیا، 25 ستمبر 1983)

مئے ہدوک ءِ واہگ ءِ حبّانی چمداری نہ سُت
چہ منی نام ءِ تئی ٹھلانی بیزاری نہ سُت

کنیت پہ سیل ءِ ندارہ، پہ منی قبر ءِ سرا
ایچوکیں کارے ءِ پرچہ ساہ اول پیراری نہ سُت

اشتگ ات باگیں بہشت ءِ لذتے لوٹ ات چہ زند
وائے قسمت زند سُت، مئے انگت ءِ واری نہ سُت

دُشمن ءِ بدواہاں ہرچی گُشتگ ات و گُشتگ ات
تو کہ گُشتگ چہ دل ءِ منیگ ءِ گلگداری نہ سُت

کل سُتاں پاکیں مدینہ حور ءِ طوبیٰ اش رس ات
طالِح ءِ شیریں دو کُرم ءِ چہ وفاداری نہ سُت

تو بچار شان ءِ کہ مُرتگ انگت ءِ مئی کریم
سر ماں حاکاں کپتگاں فکر ءِ چہ سرداری نہ سُت

(برودا، انڈیا، 26 ستمبر 1983)

کُشی من ء تئ قول پروشے آدینکاں
چوں کناں دلوں آدینکیں من تئ گیرینکاں

او ہتھی تو جہانانی جلوہ ء بندے
ترا کہ سازتہ رب ء پہ رنگ ء دستینکاں

من قولی باں پہ مرید ء کہ حامل یے ماہیں
شے ء کشش پڑ ء دیتہ گڈت انت شینکاں

ہزار ماسگاں بنداں ء رہسراں ننداں
ننیتیں بانک ء مہفل نہ گوانک باہینکاں

کنیتیں پہ من ء تھینالی کہ غم جتیں صدویے
بدات خاطر ء کیا ء دامن ء چینکاں

کر تہیم زاناں دل آرام انت دلبروکیں کاڑ
بلے بچاروتی جبراں کہ چوں چت ء چینکاں

(دہلی، انڈیا، 3 اکتوبر 1983)

مئے دل ء ہلّ یے سمبہینتہ ترا
باریں نقاش چون گوپیت سرا

ترا بانوری ء بگنداں، تری
من ء مارے بوارت مس جگرء

مارا اود ء چہ نیوگاں پڑینت
تئی لُنطانی مصری میں شکرء

من وتی قدّ ء چہ نیاں بے یال
کیت دپ ء نام معناء جبرء

تو وَ ہوشائے من گنوکاں اگاں
من وت ء کشتہ تو چئی ء پہ گؤرا

بیا بہ چُگاں سمین ء دستان ء
ہر صبا رندی مہ پری ء سرء

(دہلی، انڈیا، 15 اکتوبر 1983)

☆☆

خاوند وت مریت پہ چندنیں بدن
مارا بلے پہ چوشیں ہرچی کتہ مکن

وت جارجن کہ ہرچی بی من وت ء کناں
پرچا گڑا گناہاں منے گردن ء بجن

ہرچی کہ تو نوشتہ ماں لوح ء پہ من ء
زاناں نہ بی گذشتہ جزمان رسیت پہ من

آدم پہ لڈت یے ء چہ جنت ء درآ تک
مارا بلے چہ تامے ء چوش ء کت بے وطن

روچے پلانی گندے تڑن ء شگان مکن
دیرے بیا وطن مئے دیرے بیا وطن

آسے پہ میئگی دامنائیں زمانگ ء
من زاناں تو کئے نا پہ من چشیں سخن

زند ء وتی من ہیج مشیت ء دپوں ندی
مستروت ءے تو اودا ہرچی کئے بکن

منت پر انت مئے حور ء شراب ء طوبی ء
بنداں کئے ء گڈکے چودا در مکن

من چون زندگاں کہ تو آوارے دشمن ء
من مرتگاں بزبان منی مکہیں وطن

جوڑینتہ پر وتائے ازمانگر ء بُنی
شنگیں جہان ء پرچائی مرمیں بدن

پہ من شگانے من کہ پہ ہوشام مرتگاں
وت گشتگ ءے کہ قدح ءے کیفانی دزمجن

سنگین کئے گشیت پہ لوٹگ ءے رسیت
زاناں کہ راہ کجگ انت دیتی ہی کہ من

(دہلی، انڈیا، 8 اکتوبر 1983)

☆☆

من قرن و مدتاں آپان ءِ حُشکِیاں گوازاں
نزانته من کہ چه بنیاد کور شوہازاں

گشنت ہرچی کہ ہست انت مالک اش ہستیں
منی کُجائیں خدا بند بستگاں دازاں

تئی من ندر بان ملا کہ راہ شونائے
بباں من سر پہ فلانی بکن ہے دازاں

کُجا بدن من ءِ رگیننی سیہ تپاں زند ءِ
کئے ءِ را دست جنان ءِ کئے ءِ را امبازاں

کریم دین ءِ زہر انت ماساری ءِ زانتگ
بلے تو مارا اول برباد کت گوں مہنازاں

(دہلی، انڈیا، 10 اکتوبر 1983)

مالک یوم الدین

چمّ سرء توک ء ء قہریں روج جُکئی ماں سرء
تو بیا شنگیں منی قاضی وتی گنجیں شرء

چمّ کہ برزاداں کئے ء گنداں کُجاں دیما رواں
من گسر ہاں سر کپی زاناں جنکائی گورا

جنت ء فردوس ء واستا من پہ شیطان ء رواں
وت گوزی مارا بگوازینیت چیر ء اندرا

ما وتی دیما یک وازدارے وتی زند ء کُتہ
شنک وتی مارا بکنت انگہ بہ کشیت گورا

عرش برزا انت ء کرسی انت عرش ء سربرا
محشر ء اللہ بُن ء کئیت یا رویں ما پہ سرا

ہر کسے شک ء بیاری ماں دل ء ہپت جہند میں
اے جہان اوشتاتہ بے شک مادگ ء کانٹ ء سرا

تو کریم مرچاں و پہک ء گکڑ ء بانک کتہ
ہر کسی کہ موت بختیں چڑ بہ کشی و سرا

(برودا، انڈیا، 12 اکتوبر 1983)

☆☆

کُشتہ من ء اے زہیراں زپتیں
شالا آسے منی مہراں کپتیں

سیل ء کیت کہ پریشنگاں عرشی لوٹاں
حدا ء اپنچکیں گپی منی عقل ء کپتیں

مارا رنجانی نہ رنجیتیں رگام
اگس مرگ ء منے ڈبہ زرتیں

او حدا مرچی چشیں کارے بتیں
دژمنے رفتیں ء دوستے اتکیں

آہو پہل کن کہ قصہ اوں دراج ات
وت من ء نیست ات زندگی اینجو

کئے بزاں باریں آسرے جی انت؟
ما وت ء کشت پہ زندگی اینجو

قہر پرہ ء اوں نئے بے یال
مہر درشان کہ گندگی اینجو

